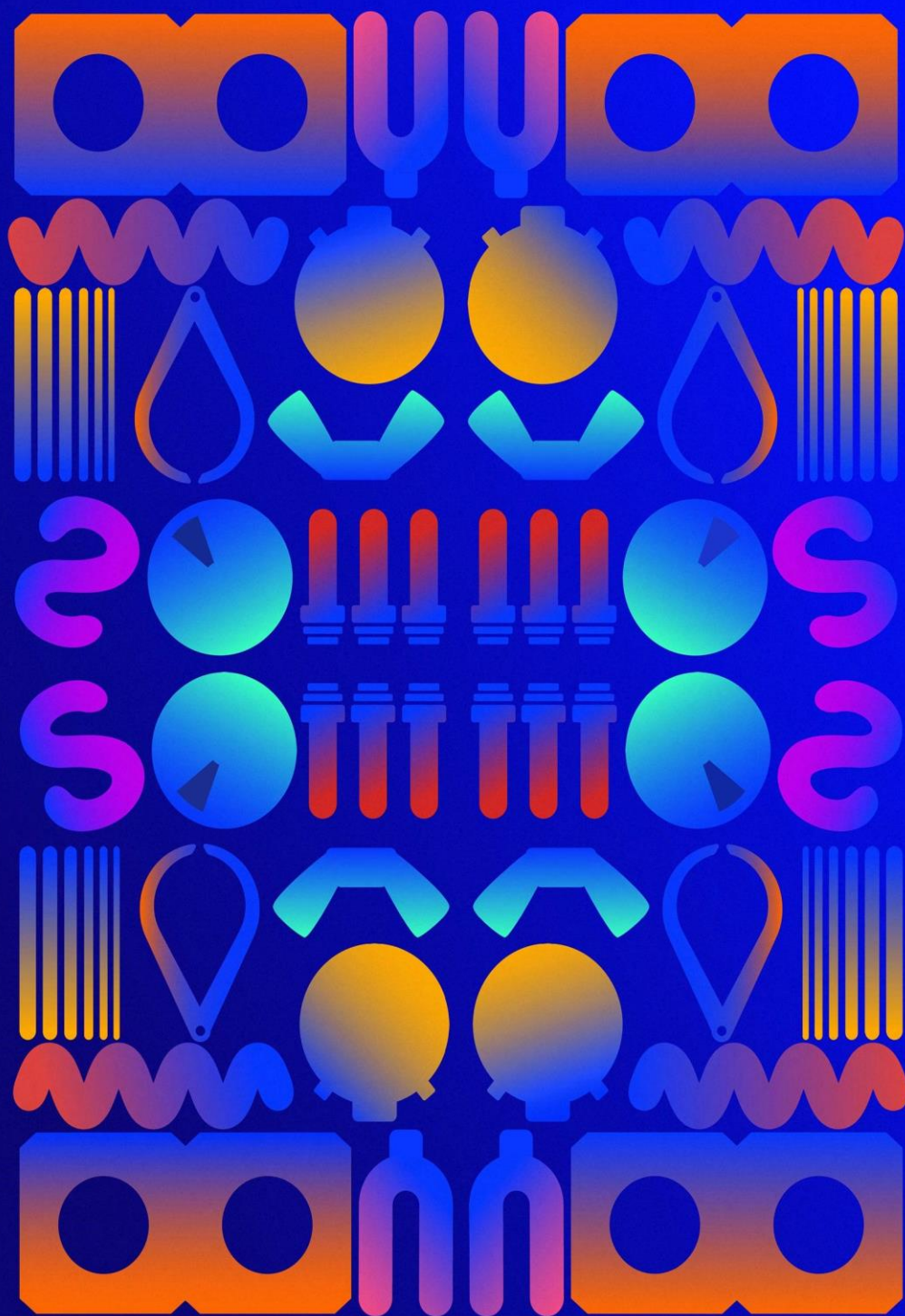

XXIV. DANI PSIHOLOGIJE

U ZADRU / 23.-25.5.

Odjel za psihologiju
Sveučilište u Zadru

**XXIV. DANI PSIHOLOGIJE
U ZADRU / 23.-25.5.**

Odjel za psihologiju
Sveučilište u Zadru

XXIV. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU 24th PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

KNJIGA SAŽETAKA BOOK OF ABSTRACTS

**ODJEL ZA PSIHOLOGIJU
SVEUČILIŠTE U ZADRU**

**DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY
UNIVERSITY OF ZADAR**

**XXIV. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU
24th PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR**

**MEĐUNARODNI ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP
INTERNATIONAL SCIENTIFIC PSYCHOLOGY CONFERENCE**

**KNJIGA SAŽETAKA
BOOK OF ABSTRACTS**

**ZADAR, 23. - 25. SVIBNJA 2024.
MAY 23 - 25, 2024, ZADAR, CROATIA**

XXIV. DANI PSIHOLOGIJE U ZADRU
24th PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Knjiga sažetaka / Book of Abstracts

Urednici / Editors

Ivana Macuka, Irena Burić, Ana Slišković, Ana Šimunić, Pavle Valerjev

Programski odbor / Scientific Committee

Ivana Macuka (predsjednica), Irena Burić, Ana Slišković, Ana Šimunić, Pavle Valerjev, Theresa J. Brown, Ljiljana B. Lazarević, Lisa E. Kim, Hui Wang

Organizacijski odbor / Organizing Committee

Jelena Ombla (predsjednica), Marina Vidaković (tajnica), Andrea Tokić, Artur Dodaj, Krešimir Jakšić, Marina Nekić, Matilda Nikolić Ivanišević, Zvezdan Penezić, Kristijan Žibrat, Ana Marija Bašić, Kata Barač, Martina Ušljebrka

Organizator / Organizer

Odjel za psihologiju

Sveučilište u Zadru

Šime Vitasovića 1

23000 Zadar, Hrvatska

tel. +38523200-625

fax. +38523-625

<https://psihologija.unizd.hr/>

ISBN 978-953-331-508-9

SADRŽAJ / CONTENTS

Zahvale / Acknowledgements	9
Plenarna predavanja / Keynote lectures	13
– Isabelle Roskam: Parental Burnout: What is it and why does it matter?	15
– Gian Vittorio Caprara: The gift of Positivity	16
– Asmir Gračanin: Emocionalno plakanje: Signalna funkcija i utjecaj na raspoloženje	17
– Ivana Tucak Junaković: Odrednice uspješnog starenja i dugovječnosti: kako dobro (o)starjeti	18
Simpoziji / Symposia	19
– Simpozij: Jesu li policijske intervencije rješive govorom?	21
– Simpozij: Roditelji u fokusu: iskustva i prilagodba roditeljskoj ulozi	29
– Simpozij: Podrška obiteljima djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom	37
– Symposia: Irrational beliefs and where to find them - Consequences of irrational beliefs across context	47
– Simpozij: Koliko je ličnost nastavnika važna za njihovo radno funkcioniranje?	55
– Symposia: 7th Symposium on Reproductive Mental Health	63
– Symposia: When students take a proactive role - Agentic (dis)engagement, basic psychological needs and need crafting in high-school and college students	73
Usmena izlaganja / Oral presentation	81
Poster sekcija / Poster session	163
Radionice / Workshops	221
– Osnove modeliranja strukturalnim jednadžbama u statističkom programu Jamovi	223
– Lifecraft: A short training to take charge of your own energy	224
Okrugli stol / Round table	225
– Pružamo li adekvatnu podršku osobama s intelektualnim teškoćama i njihovim obiteljima? Predstavljanje usluge odmor od skrbi i inicijative za mentalno zdravlje osoba s intelektualnim teškoćama	227
– Mentalno zdravlje studenata - izazovi i perspektive	228
– Od ideje do objave: o publiciranju u domaćim znanstvenim časopisima	229
Predstavljanje knjiga / Book presentation	231

ZAHVALE / ACKNOWLEDGEMENTS

Zahvaljujemo našim sponzorima i donatorima na pomoći i podršci u organizaciji 24. Dana psihologije u Zadru.

We express our deepest gratitude to our sponsors and donors for their help and support in organizing the 24th Psychology Days in Zadar.

Održavanje skupa financijski i materijalno su podržali:

The conference was supported by:

**Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske
Sveučilište u Zadru**

Hrvatsko psihološko društvo

Hrvatska psihološka komora

Naklada Slap

Zagrebačka banka

Muzej antičkog stakla Zadar

OPG Bronzi Bee

Hrvatski kišobran

Tvornica kruha Zadar

Turistička zajednica grada Zadra

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

SOHO d.o.o.

Zorina mast

Juicy

Rainbow Duga

Promo plus d.o.o

Jamnica

Jana

PIK Vrbovec

RIJEČ DOBRODOŠLICE / WELCOME NOTE

Poštovane kolegice i kolege, dragi prijatelji,

dobrodošli na 24. Dane psihologije u Zadru, naš tradicionalni međunarodni znanstveno stručni skup. Ovogodišnji je program skupa jako bogat što je, vjerujemo, potaknuto, kako Vašom željom za razmjenom znanstvenih i stručnih ideja, tako i željom za ponovnim druženjem i uživanjem u ljepotama Zadra.

Posebna nam je čast i zadovoljstvo što će kao dio programa skupa pozvana predavanja održati četiri renomirana znanstvenika iz Hrvatske i Europe. Program će obogatiti i sedam simpozija, tri okrugla stola, dvije radionice te predstavljanje najnovijih psihologijskih sveučilišnih izdanja. Na ovogodišnjim će Danima psihologije biti izloženo oko 180 radova iz gotovo svih područja temeljne i primijenjene psihologije.

Nadamo se da će se naša konferencija još jednom pokazati mjestom razmjene i širenja najnovijih znanstvenih i stručnih spoznaja i ideja, kao i mjestom ugodnih susreta i novih suradnji.

Želimo nam svima uspješan rad, poticajne rasprave, ugodna druženja na domjenku i svečanoj večeri te ugodan boravak u Zadru.

Organizacijski i Programski odbor 24. Dana psihologije u Zadru

*****

Dear colleagues and friends,

We welcome you once again on behalf of the Program Committee of the 24th Psychology Days in Zadar. This year conference program is very rich, which, we believe, was encouraged by your desire to exchange scientific and professional ideas, as well as your desire to socialize and enjoy the beauties of Zadar.

It is our special honor and pleasure that four distinguished scientists from Croatia and abroad will hold keynote lectures as a part of the conference program. The program is also enriched by seven symposiums, three round tables, two workshops and a presentation of the new psychological university editions. At this year's Psychology Days, about one hundred and eighty papers from almost all areas of basic and applied psychology will be presented.

We hope that our conference will once again prove to be a place of exchange and dissemination of novel scientific and professional knowledge and ideas, as well as a place of enjoyable meetings and new contacts and collaborations.

We wish all of us successful work, stimulating discussions and a wonderful time in Zadar.

Organizing and Scientific Committee of the 24th Psychology Days in Zadar

PLENARNA PREDAVANJA /
KEYNOTE LECTURES

PARENTAL BURNOUT: WHAT IS IT AND WHY DOES IT MATTER?

Isabelle Roskam

UCLouvain, Belgium

Over the past 15 years, and particularly after 2015, the field of research into parental burnout, has developed widely. A large number of researchers from many countries have focused on the symptoms of parental burnout and their assessment. The existence of a diagnostic instrument, i.e., the Parental Burnout Assessment (PBA, Roskam et al., 2018) has made it possible to estimate the prevalence of parental burnout among fathers and mothers in a variety of cultures. The high prevalence in some parts of the world makes parental burnout a priority in the mental health field. The consequences of this serious disorder are worrying. They affect not only the parent, but the entire family system, i.e., the partner and the children. Thanks to the knowledge acquired about the etiology of parental burnout (i.e. Why do some parents burn out and others don't?), treatments have been developed. Their effectiveness has been tested, and clinicians now have access to evidence-based interventions and to online professional trainings. This conference will provide an opportunity to take a close look at the current knowledge in the field of parental burnout, and to outline the future perspectives of research.

Keywords: exhaustion, emotional distancing, neglect, violence, culture

THE GIFT OF POSITIVITY

Gian Vittorio Caprara

Sapienza University of Rome, Italy

Over the years several studies have corroborated earlier findings showing that self-esteem, life satisfaction, and optimism are generally associated to positive outcomes and can be traced to a common latent dimension that originally has been named positive orientation. This set the premises for focusing on individuals' disposition to take a positive stance towards themselves and their existence as a trait like basic disposition, named Positivity, and for developing a proper measure for its assessment. Results of manifold investigations will be presented with the aim to clarify the distinctiveness and the function of Positivity in personality development and well adjustment and its impact across domains of functioning and context.

Keywords: personality, positive attitude towards life, well-being

EMOCIONALNO PLAKANJE: SIGNALNA FUNKCIJA I UTJECAJ NA RASPOLOŽENJE

Asmir Gračanin[✉]

Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Rijeci, Filozofski fakultet, Hrvatska

Emocionalno plakanje definira se kao ispuštanje suza iz oka koje se pojavljuje pri intenzivnim emocionalnim reakcijama. Iako je posljednjih dvadesetak godina znanstveni interes za plakanje uvelike porastao, još uvijek znamo vrlo malo o nastanku i funkcijama ovog zanimljivog ponašanja. Istraživanja psiholoških aspekata situacija u kojima se plakanje javlja pružaju nam uvid u moguće evoluirane funkcije i s njima vezane posljedice plakanja. Dosadašnje teorije i istraživanja plakanja mogu se strukturirati kroz dvije vrste njegovih posljedica – intraindividualne, koje se odnose na učinke plakanja na samog plakača, i interindividualne, koje se odnose na učinke plakanja na promatrače. U ovom izlaganju prikazat ću osnovne spoznaje o obje vrste posljedica plakanja. Ukratko ću predstaviti ranija istraživanja plakanja koja su uglavnom bila usmjerena na njegove intraindividualne posljedice, prvenstveno u okvirima djelovanja plača na poboljšanje raspoloženja. Potom ću se usmjeriti na novija istraživanja interindividualnih posljedica plakanja. Ukratko ću predstaviti metodologiju i nalaze niza eksperimentalnih i kvazi-eksperimentalnih istraživanja našeg tima u kojima su ispitivani utjecaji plakanja na psihofiziološke procese i raspoloženje osobe koja plače, vrste situacija u kojima se javlja plakanje, utjecaji percepcije suza na automatske reakcije približavanja i udaljavanja, kombinirano djelovanje suza i mišićnih izraza lica, te utjecaj izlaganja suzama na agresiju, seksualni interes i promjene u dominantno-submisivnim odnosima. Rezultati istraživanja i detaljna teorijska analiza upućuju na to da ispuštanje suza predstavlja emocionalnu ekspresiju odnosno signal koji (a) najvjerojatnije djeluje vizualnim (a ne npr. njušnim) putem, (b) nastao je tijekom nedavne evolucije čovjeka kao sredstvo prenošenja informacija, prvenstveno onih koje su vezane uz procese privrženosti, traženje pomoći i iskazivanje prijateljskih namjera, (c) koji u pravilu dovodi do pozitivnih reakcija od strane okoline i (d) čije se pozitivne posljedice za pojedinca koji plače mogu najbolje razumjeti upravo u kontekstu njegove signalne funkcije.

Ključne riječi: emocionalno plakanje, suze, komunikacija, raspoloženje, evoluirane funkcije

---

[✉] agracanin@ffri.uniri.hr

ODREDNICE USPJEŠNOG STARENJA I DUGOVJEČNOSTI: KAKO DOBRO (O)STARJETI

Ivana Tucak Junaković

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Produljenje prosječnog ljudskog vijeka i sve bolja kvalitete života u novijim generacijama starijih osoba, koje su sve aktivnije u društvenom i javnom životu, potaknuli su porast znanstvenog i stručnog interesa za pozitivne aspekte starenja i starosti te čimbenike koji doprinose dugovječnosti i dobrom ili uspješnom starenju. Uspješno starenje je jedna od najzastupljenijih ali i najkontroverznijih tema u suvremenoj gerontologiji. Istraživači u ovom području postigli su konsenzus u vezi s tim da je uspješno starenje složeni višedimenzionalni konstrukt koji uključuje različita područja funkcioniranja (ne samo tjelesno) i koji zahtijeva holistički pristup istraživanju. Međutim, nisu suglasni u vezi s tim koje sve komponente taj složeni konstrukt uključuje i koji je najbolji način njegove operacionalizacije. U prvom dijelu predavanja pokušat će se objasniti sam koncept uspješnog starenja i razlike u odnosu na slične koncepte kao što su zdravo, aktivno, produktivno, kvalitetno starenje i dr. Nadalje, bit će prikazani različiti teorijski pristupi (biomedicinski, psihosocijalni i laički te najnoviji holistički orijentirani višedimenzionalni modeli uspješnog starenja) i metode istraživanja uspješnog starenja. U nastavku, bit će predstavljeni rezultati kvalitativnog istraživanja laičkih koncepcija uspješnog starenja i njegovih determinanti, provedenog u sklopu institucionalnog projekta Sveučilišta u Zadru *Uspješno starenje: razvoj i validacija integriranog višedimenzionalnog modela* (IP.01.2021.21). Također će biti prikazani rezultati validacije predloženog integriranog višedimenzionalnog modela uspješnog starenja, razvijenog u okviru ovog projekta. U drugom dijelu predavanja bit će opisane glavne determinante uspješnog starenja i dugovječnosti, potvrđene u dosadašnjim istraživanjima, uključujući i ona provedena na uzorcima starijih osoba u Hrvatskoj, unutar ranije spomenutog istraživačkog projekta. Pokušat će se detaljnije objasniti uloga pojedinih sociodemografskih obilježja, zdravstvenih navika i načina života, osobina ličnosti, psiholoških resursa, bliskih odnosa, socijalne uključenosti te kognitivno poticajnih aktivnosti u kontekstu uspješnog/aktivnog/dobrog starenja i unaprjeđenja kvalitete života u starijoj dobi.

Ključne riječi: aktivno starenje, determinante uspješnog starenja, dugovječnost, metode istraživanja uspješnog starenja, teorijski pristupi uspješnom starenju, uspješno starenje

SIMPOZIJI / SYMPOSIA

Simpozij / Symposium

JESU LI POLICIJSKE INTERVENCIJE RJEŠIVE GOVOROM?

Uloga komunikacijskih vještina u policijskom poslu

Kruno Mahnet, Ivana Glavina Jelaš, Franjo Filipović, Ruža Karlović

Sličnosti i razlike u policijskom i terapijskom korištenju određenih komunikacijskih tehnika

Tamara Komadina, Ivana Glavina Jelaš, Franjo Filipović

Ispitivanje policijskog korištenja i stavova o komunikacijskim vještinama u policijskom poslu

Ivana Glavina Jelaš, Tamara Komadina, Ruža Karlović, Kruno Mahnet

Specifične komunikacijske vještine policijskih pregovarača

Franjo Filipović, Josip Ivanović, Ivan Pranjić, Jadranka Šarić, Luka Božić

Policijske komunikacijske tehnike u osiguravanju i upravljanju masovnim okupljanjima

Ivan Arbutina, Josip Kosantek, Krešimir Šimić, Ines Matec-Mamuzić

JESU LI POLICIJSKE INTERVENCIJE RJEŠIVE GOVOROM?

Voditeljica/Convenor: **Ivana Glavina Jelaš**[✉]

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti

Ministarstvo unutarnjih poslova, Hrvatska

Policijski posao jedan je od najzahtjevnijih i najstresnijih u svijetu. Javnost iznenađuje podatak kako policajci težim procjenjuju organizacijske u usporedbi s operativnim stresorima (jer potonje podrazumijevaju u obavljanju svog posla i na iste su pripremljeni). To ne umanjuje činjenicu da su policijski operativni stresori vrlo stresni događaji kojima će policijski laici rijetko biti izloženi. Često su to vrlo uznemirujući i tužni događaji te događaji u kojima su policajci izloženi opasnosti. U mnogim takvim situacijama zakonski je opravdana uporaba sredstava prisile, stoga je zanimljivo kako svakodnevna policijska praksa kao i istraživanja pokazuju da su komunikacijske vještine iznimno koristan policijski alat. Možda je dovoljno navesti kako postoje policijski poslovi specijalizirani za rješavanje intervencija upravo pomoću komunikacijskih vještina, poput policijskih pregovarača koji postupaju u kriznim i visoko rizičnim situacijama. Policijske intervencije, kako pregovaračke tako i ostale, najčešće podrazumijevaju postupanja prema ljudima koji su jako uznemireni i pokazuju snažne emocije. Specifične komunikacijske vještine, poput aktivnog slušanja, iznimno su koristan alat u takvim situacijama, neovisno radi li se o razgovoru sa žrtvom ili počiniteljem. Tehnike koje umiruju, dopuštaju ventiliranje emocija, doprinose stvaranju odnosa i osjećaja povjerenja nisu korisne samo osobi prema kojoj se postupa. One omogućuju uspješnije obavljanje policijskog posla, primjerice u vidu prikupljanja što više informacija i još važnije, komunikacijske vještine umanjuju mogućnost uporabe sile te ozljeđivanja i stradavanja počinitelja i policijskih službenika. Cilj simpozija je prikaz važnosti i koristi komunikacijskih vještina u policiji kroz rezultate istraživanja te primjere iz prakse iskusnih policijskih stručnjaka različitih policijskih domena (temeljna policija, specijalna policija/policijsko pregovaranje, interventna policija).

Ključne riječi / Keywords: policija, komunikacija, krizne intervencije, policijsko pregovaranje, masovna okupljanja

---

[✉] ivana.glavinajelas@gmail.com

ULOGA KOMUNIKACIJSKIH VJEŠTINA U POLICIJSKOM POSLU

Kruno Mahnet

II. policijska postaja, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Ivana Glavina Jelaš[✉]

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Franjo Filipović

Zapovjedništvo za intervencije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Ruža Karlović

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

U pogledu dostupnosti informacija javnosti policijski sustav prilično je zatvorena organizacija s obzirom na specifičnosti posla, zakonska ograničenja kao i očuvanje prava onih prema kojima se postupa. Prethodno bez sumnje doprinosi percepciji policije od strane javnosti, koja nerijetko policiju i policijske službenike doživljava kao provoditelje zakona i one koji održavaju red fizičkom snagom. Mediji najčešće prikazuju one intervencije i policijska postupanja u kojima je uporaba sile bila nužna, s obzirom na to da takve intervencije privlače najviše pažnje. Uznemirene mase i gomile primjerice prosvjednika, navijača i sl. koji rade nered i čine određena prekršajna djela su na žalost zanimljivi slučajevi za medijsko izvještavanje. Policajci su stoga javnosti najčešće vizualno prikazani u trenucima uporabe sredstava prisile. Policajce se ne prikazuje u onim situacijama u kojima službenici intervencije uspješno rješavaju mirnim putem, bez uporabe sile, odnosno koristeći komunikacijske vještine. Neke specifične vrste policijskih poslova koje u rješavanju kriznih intervencija koriste komunikacijske vještine, primjerice policijski pregovarači, teže su dostupni javnosti i medijima obzirom na specifičnosti obavljanja tog posla. Nadalje, javnost je mnogo manje upoznata primjerice s konceptom kontakt policajaca, tzv. *community policing* modelom kao i mnogim ostalim modelima i principima policijskog rada i djelovanja. Istraživanja diljem svijeta dosljedno i kontinuirano potvrđuju važnost i učinkovitost komunikacijskih vještina u policijskom poslu, neovisno o kojoj vrsti intervencije se radi i kojeg stupnja rizika. U određenim zemljama poput Engleske, temeljni policijski službenici niti ne nose vatreno oružje. Stoga je cilj ovog izlaganja prikazati djelotvornost i važnost komunikacije u policijskom poslu kroz primjere iz prakse.

Ključne riječi / Keywords: policija, kontakt policajci, komunikacija, uporaba sile

---

✉ ivana.glavinajelas@gmail.com

SLIČNOSTI I RAZLIKE POLICIJSKOG I TERAPEUTSKOG KORIŠTENJA SPECIFIČNIH KOMUNIKACIJSKIH TEHNIKA

Tamara Komadina

Odjel za psihosocijalnu zaštitu, Ministarstvo unutarnjih poslova, Rijeka, Hrvatska

Ivana Glavina Jelaš[✉]

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Franjo Filipović

Zapovjedništvo za intervencije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Ivan Arbutina

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Iako se policiju učestalije percipira kao djelatnost koja održava javni red i mir uporabom sile, komunikacijske vještine vrlo su značajan alat u policiji. U određenim vrstama policijskih poslova, pogotovo u odsustvu materijalnih dokaza, komunikacijske vještine su glavno sredstvo dolaska do informacija. Postoje i one vrste policijskih poslova, poput policijskog pregovaranja, u kojima je najveći naglasak upravo na komunikacijskim tehnikama. Primjerice, jedna od terapeutskih vještina koja se uistinu učestalo koristi u policiji, a pogotovo u policijskom pregovaranju, je aktivno slušanje. Njegova je korist višestruka i u pogledu osobe prema kojoj se postupuje (neovisno je li u svojstvu počinitelja ili žrtve) kao i u pogledu kvalitete obavljanja policijskog posla. Aktivno slušanje u policiji je korisno prvenstveno jer umiruje uznemirenu osobu, pomaže u stvaranju odnosa povjerenja čime omogućava prikupljanje što više informacija te dovodi do promjene ponašanja. Policajci najčešće postupaju prema tzv. ekspresivnim počiniteljima, koji su vrlo uznemireni i počinili su ili prijete počinjenjem različitih kažnjivih djela, u usporedbi s tzv. instrumentalnim počiniteljima koji imaju jasan cilj i kojima primjerice taoc (ukoliko postoji) služi samo ostvarenju cilja, a ne kao sredstvo pokazivanja nezadovoljstva. Kod ekspresivnih počinitelja aktivno slušanje iznimno je korisna tehnika. Mnogi autori učestalo navode sličnosti pregovarača i terapeuta glede procesa koji se odvijaju u pozadini tretmana/postupanja kao i tehnika koje se koriste. No razlike u situaciji u kojoj se iste koriste su velike. U terapeutskom kontekstu, klijent samovoljno pristupa i proces se odvija u ugodnom i sigurnom ambijentu. U policijskom, pogotovo pregovaračkom kontekstu počinitelji vrlo učestalo odbijaju razgovor, a cjelokupna intervencija se najčešće odvija ispred mnogo prisutnih službenika, vatrogasaca, medicinskih djelatnika, počiniteljevih bližnjih, nerijetko i medija. Razgovor se učestalo odvija pred publikom, uz prisutnost i mnogih ometajućih zvukova kao i drugih vrsti prepreka, često i vizualnih. Stoga je cilj ovog predavanja prikaz sličnosti i razlika policijskog i tretmanskog korištenja određenih komunikacijskih vještina.

Ključne riječi / Keywords: policija, policijski pregovarači, aktivno slušanje, krizne intervencije

---

✉ ivana.glavinajelas@gmail.com

ISPITIVANJE POLICIJSKOG KORIŠTENJA I STAVOVA O KOMUNIKACIJSKIM VJEŠTINAMA U POLICIJSKOM POSLU

Ivana Glavina Jelaš[✉]

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Tamara Komadina

Odjel za psihosocijalnu zaštitu, Ministarstvo unutarnjih poslova, Rijeka, Hrvatska

Ruža Karlović

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Kruno Mahnet

II. policijska postaja, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Cilj istraživanja je ispitivanje policijskih stavova o ulozi i važnosti komunikacijskih vještina u policijskom poslu. Cilj je također ispitivanje korištenja specifičnih komunikacijskih vještina u svakodnevnom policijskom poslu. Istraživanje se provodi na uzorku policijskih službenika u svojstvu studenta Veleučilišta kriminalistike i javne sigurnosti te na policijskim službenicima nekoliko policijskih postaja PU zagrebačke. Upitnik je konstruiran u svrhu istraživanja i sastoji se od 64 čestice, od kojih 4 čestice mjere sociodemografske karakteristike sudionika. Upitnik se sastoji od 4 subskale. Prva je vezana za postupanje prema počinitelju, druga za postupanje prema žrtvi, treća subskala mjeri stav o ulozi i koristi komunikacijskih vještina te četvrta skala ispituje vrstu i određene specifičnosti intervencija u kojima su policijski službenici postupali. Od statističke obrade prije svega provest će se faktorska analiza u svrhu ispitivanja faktorske strukture upitnika te analiza pouzdanosti dobivenih komponenata odnosno subskala. Dalje, osim analize deskriptivnih podataka, provest će se i hijerarhijska regresijska analiza s ciljem ispitivanja pojedinačnog doprinosa prediktora - tehnika korištenih s počiniteljima, tehnika korištenih sa žrtvama te iskustva u intervencijama, u objašnjenju varijance policijske percepcije važnosti komunikacije u policijskom poslu kao kriterija. Očekuje se da će oni policajci koji manje koriste te su manje upoznati sa specifičnim komunikacijskim tehnikama i koji imaju manje iskustva u specifičnim intervencijama (primjerice zabarikadirani počinitelji, počinitelji koji prijete ozljeđivanjem sebe ili druge osobe i sl.) procjenjivati manje važnim i korisnim komunikaciju kao policijski alat, i obrnuto. Također se očekuje da će rezultati pokazati značajne razlike u načinu komunikacije ovisno o ulozi osobe prema kojoj se postupa. U pogledu praktične implikacije odnosno iskoristivosti rezultata – rezultati će biti važna smjernica u kreiranju daljnje edukacije policijskih službenika.

Ključne riječi / Keywords: policija, komunikacijske vještine, počinitelj, žrtva, uporaba sile

---

✉ ivana.glavinajelas@gmail.com

SPECIFIČNE KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE POLICIJSKIH PREGOVARAČA

Franjo Filipović

Zapovjedništvo za intervencije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Josip Ivanović

Jedinica specijalne i interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Ivan Pranjić

Jedinica specijalne i interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Jadranka Šarić

Jedinica interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Vukovar, Hrvatska

Luka Božić

Jedinica specijalne i interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Policijsko pregovaranje izrazito je stresna i specifična vrsta policijskog posla. Kako u Hrvatskoj, tako i u ostatku svijeta, ono se pokazuje kao iznimno uspješan policijski alat za rješavanje svih vrsti kriznih situacija. Istraživanja kao i svakodnevna policijska praksa pokazuju da uključivanje educiranog i iskusnog pregovarača dovodi do uspješnog rješavanja intervencije u više od 95% slučajeva. Policijsko pregovaranje vrlo je kompleksan i složen proces i od pregovarača zahtijeva iskustvo i poznavanje različitih dimenzija policijskog posla – od specifičnih taktičko-operativnih i sigurnosnih aspekata različitih situacija do specifičnih komunikacijskih tehnika i vještina. Hrvatski policijski pregovarači su regrutirani iz specijalne policije, a u posljednjih par godina regrutiraju se iz interventne i specijalne policije. Nakon što prođu intenzivan osnovni tečaj za pregovarača, kontinuirano se educiraju u svrhu obavljanja ovog specifičnog posla. Važan dio obvezne edukacije, kao i edukacija koje slijede nakon osnovnog tečaja, jesu komunikacijske vještine koje su važne i korisne u pregovaračkom procesu. Postoje različiti modeli policijskog pregovaranja, ali većina ih podrazumijeva terapijski pristup uz naglasak na smirivanju emocija i stvaranju odnosa s počiniteljem, za razliku od tzv. instrumentalnih modela s pragmatičnim načinima rješavanja koji nisu bazirani na rješavanju emocionalnog stanja počinitelja. Dalje, velik dio pregovaračkih intervencija podrazumijeva postupanje prema počiniteljima koji prijete počinjenjem samoubojstva, u kojima je prethodno navedeni ekspresivni pristup iznimno koristan. Stoga je cilj ovog izlaganja demonstracija određenih pregovaračkih komunikacijskih vještina korisnih za rješavanje kriznih intervencija mirnim putem, odnosno bez uporabe sredstava prisile.

Ključne riječi / Keywords: policijsko pregovaranje, aktivno slušanje, krizne intervencije, samoubojstvo

POLICIJSKE KOMUNIKACIJSKE TEHNIKE U OSIGURAVANJU I UPRAVLJANJU MASOVNIM OKUPLJANJIMA[☒]

Ivan Arbutina

Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Krešimir Šimić

Jedinica specijalne i interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Josip Kosantek

Jedinica interventne policije, Ministarstvo unutarnjih poslova, Slavonski Brod, Hrvatska

Ines Matec-Mamuzić

Ured glavnog ravnatelja, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska

Osiguravanje javnih događaja i upravljanje masama izazovan je dio policijskog posla budući da, osim vladanja standardnim policijskim operativno-taktičkim procedurama, zahtijeva i vještinu komuniciranja s najčešće nezadovoljnim grupama ljudi. Različiti fenomeni iz područja socijalne psihologije poput deindividuacije, difuzije odgovornosti, konformizma, pokoravanja autoritetu i mnogih drugih okupljene mogu učiniti opasnom masom kojom je teško upravljati i u kojoj može vrlo lako doći do nasilnog ponašanja te činjenja različitih kažnjivih djela. Poznavanje grupnih procesa, pogotovo socijalnog utjecaja u grupama i međugrupnih odnosa, kao i komunikacijskih vještina korisnih u prethodno navedenim vrstama policijskih intervencija, iznimno je važno za učinkovito postupanje policije i rješavanje istih mirnim putem, bez uporabe sredstava prisile. Iako je policija osposobljena za održavanje reda i mira i kod masovnih okupljanja, u brojčanom kontekstu nerijetko okupljene mase značajno nadilaze broj raspoloživih službenika, stoga jedan važan dio policijskog djelovanja stoji upravo u vladanju informacijama iz područja psihologije i korištenju istog u navedenoj vrsti intervencija. Grupna okupljanja tijekom kojih se osigurava djelatnost i asistencija policije podrazumijevaju različite događaje poput primjerice različitih prosvjeda, sportskih događanja, spontanih okupljanja nakon određenih događaja itd. Ono što je vrlo učestalo zajedničko u tim događanjima je prisutnost snažnih emocija poput straha, zabrinutosti ili pak ljutnje, euforije, frustracije i agresivnosti. Način komunikacije policijskih službenika u ovim vrstama intervencija uvelike ovisi i o razlogu koji je okupio građane, odnosno vrsti događaja kao i o samoj strukturi grupe prema kojoj se postupa – primjerice ukoliko se radi o hijerarhijski uređenim već postojećim grupama ili onima koje su nastale spontano. Cilj ovog izlaganja je prikaz komunikacijskih vještina korisnih u policijskim postupanjima prema masama uz prikaz različitih primjera iz prakse.

Ključne riječi / Keywords: policija, masovna okupljanja, prosvjedi, navijači, komunikacija

---

☒ ivana.glavinajelas@gmail.com

Simpozij / Symposium

RODITELJI U FOKUSU: ISKUSTVA I PRILAGODBA RODITELJSKOJ ULOZI

Kako doživljavamo roditeljstvo: kvalitativna analiza iskustava roditelja djece različite dobi

Ina Reić Ercegovac, Ivana Macuka, Rozana Petani

Uloga zadovoljstva brakom i roditeljske samoregulacije u dobrobiti roditelja

Lucija Šutić, Miranda Novak, Toni Maglica, Josipa Mihić, Darko Roviš, Gabrijela Vrdoljak, Hana Gačal

Korištenje mobitela u interakcijama s djetetom i roditeljska medijacija: mišljenje i ponašanje roditelja djece u ranoj adolescenciji

Marina Merkaš, Matea Bodrožić Selak, Katarina Perić Pavišić, Marina Kotrla Topić, Ana Žulec Ivanković, Vanesa Varga

Promjene u doživljaju roditeljstva i roditeljskom ponašanju očeva nakon sudjelovanja u „Klubu očeva Rastimo zajedno“

Ninoslava Pećnik, Sanja Mihetec, Ana Tokić Milaković

Sagorijevanje u roditeljstvu – pregled istraživanja u Hrvatskoj

Ivana Macuka, Ina Reić Ercegovac, Ana Šimunić, Rozana Petani, Danijela Šimac, Ivana Tucak Junaković, Marija Eškinja

RODITELJI U FOKUSU: ISKUSTVA I PRILAGODBA RODITELJSKOJ ULOZI

Voditeljica/Convenor: **Ivana Macuka**

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Stavovi o roditeljstvu, iskustva roditelja i načini odgoja djece posljednjih su se godina značajno promijenili te su izazovi s kojima se roditelji suočavaju tijekom odgoja vlastite djece danas brojni i različiti. Zbog roditeljskih iskustava i roditelji se razvijaju i mijenjaju. Simpozij pod nazivom *Roditelji u fokusu: iskustva i prilagodba roditeljskoj ulozi* okuplja tim znanstvenika i stručnjaka čija su izlaganja vezana uz različita iskustva i izazove roditelja djece različite dobi. Svrha ovog simpozija je ponuditi pregled aktualnih istraživačkih tema u području roditeljstva u Hrvatskoj i opisati suvremene izazove i zahtjeve s kojima se današnji roditelji suočavaju. Predstavit će se istraživanja u kojima su u fokusu roditelji i njihova iskustva, a koja se oslanjaju na kombinaciju kvalitativne i kvantitativne metodologije, kros-sekcijskih i longitudinalnih nacрта, te uzorke roditelja djece različite dobi.

Reić Ercegovac i suradnice uvodno predstavljaju kvalitativne rezultate istraživanja provedenog u okviru istraživačkog projekta pod nazivom *Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi* u kojem se razmatra kako roditelji djece različite dobi percipiraju roditeljstvo nekad i danas uz osvrt na suvremene izazove u roditeljstvu te izvore briga i zadovoljstva u roditeljstvu. U istraživanju Šutić i suradnika u fokusu su roditelji adolescenata i njihova psihološka dobrobit. U radu se prikazuje uloga iskustava i samoregulacije roditelja te zadovoljstva odnosa s partnerom u objašnjenju psihološke dobrobiti roditelja. Merkaš i suradnice prikazuju longitudinalno istraživanje uloge digitalne tehnologije u obitelji i mišljenja roditelja o (ne)prihvatljivom korištenju tehnologije djece i roditelja tijekom različitih interakcija i aktivnosti s djecom. Pećnik i suradnice u svom se istraživanju fokusiraju na očeve i ističu vrijedan doprinos razmatranju učinka edukacija namijenjenih roditeljima, ističući u svom istraživanju pozitivne promjene u doživljaju roditeljstva i roditeljskom ponašanju očeva nakon sudjelovanja u edukativnim radionicama „Klub očeva Rastimo zajedno“. U posljednjem izlaganju Macuka i suradnica će se pojasniti zašto je sagorijevanje u roditeljstvu problem roditelja u 21. stoljeću i navesti razlika između uobičajenog roditeljskog stresa i kroničnog stresa u roditeljstvu koji rezultira sagorijevanjem. Opisat će se simptomi roditeljskog sagorijevanja te dati podaci o učestalosti ovog problema kod roditelja u Hrvatskoj. Istaknut će se etiološki zaštitni i rizični čimbenici koji djeluju na (ne)ranjivost roditelja za sagorijevanje kao i posljedice sagorijevanja na odnose roditelja i djece.

Ključne riječi / Keywords: suvremeno roditeljstvo, iskustva, psihološka dobrobit roditelja, digitalna tehnologija u obitelji, edukativni programi za roditelje, sagorijevanje u roditeljstvu

KAKO DOŽIVLJAVAMO RODITELJSTVO: KVALITATIVNA ANALIZA ISKUSTAVA RODITELJA DJECE RAZLIČITE DOBI

Ina Reić Ercegovac

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Ivana Macuka

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Rozana Petani

Odjel za pedagogiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

U ovom izlaganju predstaviti će se rezultati kvalitativnog istraživanja provedenog u okviru istraživačkog projekta "Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi". Cilj kvalitativnog pristupa bio je istražiti kako roditelji djece različite dobi (predškolska, rana osnovnoškolska, adolescentna i odrasla dob) percipiraju roditeljstvo nekad i danas s naglaskom na suvremene izazove te izvore briga i zadovoljstva u roditeljstvu. Sudjelovalo je 103 roditelja (90 majki i 13 očeva), prosječne dobi od 41 godine, koji su svoja iskustva izložili kroz 16 fokus grupa, formiranih prema razvojnom razdoblju djeteta. Sudionici su potpisali informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju te snimanje razgovora u fokus-grupama. Moderator i fokus grupa su usmjeravali razgovor prema unaprijed zadanim istraživačkim temama – percepciji osobnih promjena u ulozi roditelja; izvorima zadovoljstva u ulozi roditelja; izvorima brige u ulozi roditelja; percepciji roditeljstva nekada i danas. Audio zapisi fokus grupa su transkribirani te potom analizirani postupkom tematske analize.

Rezultati su pokazali da roditelji djece različite dobi imaju sličnu percepciju izvora zadovoljstva i roditeljskih briga, kao i osobnih promjena koje su doživjeli roditeljskom ulogom uz isticanje nekih očekivanih razvojnih specifičnosti. U percepciji osobnih promjena, roditelji su istaknuli promjenu prioriteta, potom osobne promjene u vidu veće strpljivosti, hrabrosti, empatičnosti i tolerancije, kao i samoostvarenje i ispunjenosti u roditeljskoj ulozi. Glavnim izvorima zadovoljstva sudionici su istaknuli pozitivne emocije, osobni rast i razvoj te ponos zbog djetetovih uspjeha pri čemu se posebno naglašava osjećaj ispunjenosti i smislenosti koju roditeljstvo daje životu pojedinca. S druge strane, izvori briga u roditeljskoj ulozi su preispitivanje vlastitih roditeljskih ciljeva i postupaka te briga za zdravlje, sigurnost i budućnost djece. Zabrinutost, strepnja i strah – koje se neminovno vežu uz roditeljstvo – i u ovom su se istraživanju pokazali važnima. Pored svestremenih briga oko djetetovog zdravlja i budućnosti, specifičnosti suvremenih roditeljskih briga se grupiraju oko (nepovoljnih) vršnjačkih utjecaja i utjecaja suvremenih tehnologija. Usporedbom roditelja djece različite dobi, moguće je zaključiti kako jedino roditelji odrasle djece smatraju da je roditeljstvo uvijek jednako izazovno, dok roditelji djece ostalih triju razvojnih skupina smatraju roditeljsku ulogu izazovnijom danas nego nekad.

Ključne riječi / Keywords: doživljaj roditeljstva, zadovoljstvo i briga u roditeljskoj ulozi, kvalitativni pristup

ULOGA ZADOVOLJSTVA BRAKOM I RODITELJSKE SAMOREGULACIJE U DOBROBITI RODITELJA

Lucija Šutić[✉], *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Laboratorij za preventijska istraživanja (PrevLab), Hrvatska*

Miranda Novak, *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Laboratorij za preventijska istraživanja (PrevLab), Hrvatska*

Toni Maglica, *Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska*

Josipa Mihić, *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Laboratorij za preventijska istraživanja (PrevLab), Hrvatska*

Darko Roviš, *Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska*

Gabrijela Vrdoljak, *Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska*

Hana Gačal, *Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Laboratorij za preventijska istraživanja (PrevLab), Hrvatska*

Zadovoljavajući i ispunjavajući bliski odnosi promiču psihološku dobrobit, a čini se da su odnosi sa supružnicima i djecom od posebne važnosti za dobrobit roditelja. Prethodni nalazi sugeriraju kako je veća roditeljska samoeфикаsnost, koja predstavlja jedan aspekt roditeljske samoregulacije, povezana s manje simptoma depresivnosti i anksioznosti te manjim roditeljskim stresom, dok zadovoljstvo brakom predviđa nekoliko aspekata psihološke dobrobiti. Budući da nema mnogo studija u kojima je fokus bio na roditeljima adolescenata, kao niti studija u kojima je uspoređivana uloga roditeljske samoregulacije i zadovoljstva brakom, cilj ovog rada je istražiti predviđaju li zadovoljstvo brakom i roditeljska samoregulacija mentalnu dobrobit kod roditelja adolescenata u Hrvatskoj.

U istraživanju u sklopu projekta *Testiranje 5c modela pozitivnog razvoja mladih: tradicionalno i digitalno mobilno mjerenje (P.R.O.T.E.C.T.)* je ukupno sudjelovalo 1443 roditelja (84% žena; $M_{dob} = 45.66$, $SD = 5.381$) učenika drugih razreda srednjih škola iz Hrvatske. Upitnik je primijenjen online putem platforme SurveyMonkey. Za procjenu mentalne dobrobiti korištena je kratka Warwick-Edinburgh skala mentalne dobrobiti, dok je za procjenu zadovoljstva brakom korišten Upitnik procjene veze. Upitnik Ja kao roditelj korišten je za procjenu četiri dimenzije roditeljske samoregulacije: samoeфикаsnosti, osobnog utjecaja, samodostatnosti i samoupravljanja. Kako bi se ispitalo predviđaju li zadovoljstvo brakom i četiri dimenzije roditeljske samoregulacije psihološku dobrobit roditelja, u programu *Mplus* je testiran potpuni strukturni model. Pristajanje modela podacima se pokazalo prihvatljivim, pri čemu su bračno zadovoljstvo i samodostatnost bili značajni prediktori psihološke dobrobiti. Tako o većoj mentalnoj dobrobiti izvještavaju roditelji koji su zadovoljniji svojim ljubavnim vezama i oni koji se osjećaju neovisno i samopouzdana u rješavanju problema s djecom. Ovi nalazi imaju važne implikacije za promicanje mentalnog zdravlja roditelja. Tako bi, primjerice, treninzi namijenjeni jačanju socio-emocionalnih vještina i roditeljskih kompetencija mogli pospješiti dobrobit kod roditelja adolescenata.

Ključne riječi / Keywords: roditeljstvo, mentalna dobrobit, zadovoljstvo brakom, roditeljska samoregulacija

---

✉ lucija.sutic@erf.unizg.hr

KORIŠTENJE MOBITELA U INTERAKCIJAMA S DJETETOM I RODITELJSKA MEDIJACIJA: MIŠLJENJE I PONAŠANJE RODITELJA DJECE U RANOJ ADOLESCENCIJI

Marina Merkaš[✉], Matea Bodrožić Selak,

Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Katarina Perić Pavišić, Marina Kotrla Topić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Ana Žulec Ivanković, Vanesa Varga

Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Cilj ovog rada je opisati mišljenja roditelja djece u ranoj adolescenciji o (ne)prihvatljivosti korištenja mobitela tijekom različitih interakcija i aktivnosti s djecom te povezanost roditeljskog korištenja mobitela tijekom interakcija s djecom, obilježja korištenja mobitela, roditeljske emocionalne regulacije i popustljivosti sa strategijama roditeljske medijacije dječjeg korištenja digitalne tehnologije. U radu se koriste podatci prikupljeni u longitudinalnoj studiji (2021.-2023.) projekta HrZZ-a „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“ u kojoj je sudjelovalo 284 roditelja djece učenika viših razreda šest osnovnih škola s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije. U ovom radu koriste se procjene roditelja o njihovoj roditeljskoj popustljivosti (val1), emocionalnoj regulaciji (val1), problematičnom korištenju mobitela (val1), vremenu korištenja mobitela (val1), korištenju mobitela u interakcijama s djecom (val1), strategijama roditeljske medijacije (val1) te o prihvatljivosti korištenja mobitela u interakcijama i aktivnostima s djecom (val2). Rezultati pokazuju kako većina roditelja uopće ne smatra ili u maloj mjeri smatra prihvatljivim korištenje mobitela dok su u interakcijama i aktivnostima s djecom. Većina roditelja izjavljuje da ne koristi mobitel dok su u izravnoj interakciji s djetetom, no 24,3% čini to ponekad, a 4% često ili uvijek. Lošija emocionalna regulacija značajno je i pozitivno povezana s problematičnim korištenjem mobitela te učestalijim korištenjem mobitela roditelja dok su u interakciji s djetetom. Rezultati regresijskih analiza su pokazali da je manja roditeljska popustljivost značajan prediktor učestalije restriktivne medijacije, te da je rjeđe korištenje mobitela u interakcijama s djecom značajan prediktor učestalije aktivne medijacije. Rezultati rada ukazuju na trend prema kojem dio roditelja prekomjerno koristi mobitel i ometen je u interakcijama s djecom zbog korištenja mobitela te je manje posvećen aktivnoj medijaciji za koju se smatra da ima pozitivne učinke na dječje ponašanje u digitalnom okruženju. U radu se raspravlja o implikacijama roditeljskog korištenja mobitela u roditeljstvu te potrebi za edukacijom roditelja o istom.

Ključne riječi / Keywords: roditeljska medijacija, problematično korištenja mobitela, roditelji, adolescenti

---

✉ marina.merkas@unicath.hr

PROMJENE U DOŽIVLJAJU RODITELJSTVA I RODITELJSKOM PONAŠANJU OČEVA NAKON SUDJELOVANJA U „KLUBU OČEVA RASTIMO ZAJEDNO“

Ninoslava Pećnik[✉]

Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada, Centar za podršku roditeljstvu “Rastimo zajedno”, Hrvatska

Sanja Mihetec

Centar za podršku roditeljstvu “Rastimo zajedno”, Hrvatska

Ana Tokić Milaković

Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada, Hrvatska

Pozitivna povezanost očeve roditeljske uključenosti i osjetljive interakcije s djetetom u prvim godinama života s djetetovim kratkoročnim i dugoročnim razvojnim ishodima utvrđena je u brojnim istraživanjima. Šire društveno okruženje otvara prilike za veću uključenost očeva u svakodnevnu skrb o djetetu od najranijih dana, a pojavljuju se i programi podrške usmjereni osnaživanju očeva u njihovoj roditeljskoj ulozi. Program podrške uključenom roditeljstvu očeva djece rane i predškolske dobi pod nazivom “Klub očeva Rastimo zajedno” provodi se u dječjim vrtićima diljem RH od 2015. godine. Evaluacijom njegove djelotvornosti utvrđen je niz očekivanih promjena kod sudionika (N=238) po završetku programa, uključujući višu samoprocjenu roditeljske kompetentnosti, osjetljivosti za djetetovu perspektivu i uključenosti u pozitivnu interakciju te nižu samoprocjenu učestalosti ljutitog i nasilnog reagiranja na dijete (Pećnik, Modić Stanke i Tokić Milaković, 2022.). Na prijedlog sudionika i voditelja programa, a u skladu s teorijom promjene u podlozi intervencije, struktura programa od 4 radionice s očevima nadograđena je dodatnom radionicom u kojoj se očevima pridružuju i njihova djeca te radionicom za majke/partnerice sudionika programa (Pećnik i sur., 2019). Cilj ove studije je ispitati djelotvornost tog nadograđenog programa za očeve koji su u njoj sudjelovali (N=124) utvrđivanjem promjena u njihovom doživljaju roditeljstva i samoiskazanom roditeljskom ponašanju na početku u odnosu na završetak programa. Očevi su dali samoprocjene (prije/poslije programa) na sljedećim mjerama roditeljstva: roditeljska samoefikasnost očeva - subskele Roditeljska uključenost i Neposredna briga o djetetu (Sevigni i sur., 2016.); reakcija na djetetovo nepoželjno ponašanje - subskele Razumijevanje djetetove perspektive te Ljutito i agresivno reagiranje (Stattin i sur., 2011); Učestalost pozitivne i negativne interakcije s djetetom (Pećnik, 2014). Prikupljeni su i kvalitativni podaci o doživljaju programa. Rezultati potvrđuju da sudjelovanje u nadograđenom programu “Klub očeva Rastimo zajedno” prate promjene u iskazanoj roditeljskoj uključenosti očeva te interakciji s njihovom djecom rane i predškolske dobi što doprinosi dokazima djelotvornosti programa.

Ključne riječi / Keywords: roditeljska uključenost očeva, program podrške roditeljstvu očeva, Klub očeva Rastimo zajedno, evaluacija programa

---

[✉] npecnik@pravo.hr

SAGORIJEVANJE U RODITELJSTVU - PREGLED ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ

Ivana Macuka

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Ina Reić Ercegovac

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Hrvatska

Ana Šimunić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Rozana Petani

Odjel za pedagogiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Danijela Šimac

Hrvatski zavod za socijalni rad, Područni ured Koprivnica, Hrvatska

Ivana Tucak Junaković

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Marija Eškinja

Dječji vrtić Maslačak, Zadar, Hrvatska

Biti roditelj emocionalno je pozitivno, uzbudljivo i ispunjavajuće iskustvo, ali ujedno i često izazovno, zahtjevno i stresno. Izazovi s kojima se današnji roditelji suočavaju tijekom odgoja vlastite djece su brojni i različiti. Novija istraživanja u području psihologije roditeljstva su usmjerena na povratni utjecaj kvalitete odnosa između roditelja i djeteta na psihološku dobrobit i individualni razvoj roditelja. Stoga se u ovom radu razmatra konstrukt sagorijevanja u roditeljskoj ulozi koji se tek u novije vrijeme intenzivnije istražuje u području roditeljstva, a predstavlja specifičan sindrom koji nastaje zbog trajne izloženosti kroničnom roditeljskom stresu.

U radu će se istaknuti mogućnosti mjerenja simptoma roditeljskog sagorijevanja prikazom hrvatske validacije Upitnika sagorijevanja u roditeljstvu (engl. *Parental Burnout Assessment – PBA*). Prikazat će se podatci o učestalosti simptoma sagorijevanja na uzorku od 1025 roditelja u Hrvatskoj prosječne dobi 40 godina. Prikazat će se teorijski okvir sagorijevanja u roditeljstvu tzv. teorija ravnoteže rizika i resursa (engl. *The Balances Between Risks and Resources Theory*; Mikolajczak i Roskam, 2018) kako bi se pojasnili potencijalni etiološki zaštitni i rizični čimbenici koji djeluju na (ne)ranjivost roditelja za sagorijevanje koji su se istraživali u sklopu istraživačkog projekta *Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi*. Preciznije, prikazat će se analize ključnih osobnih i obiteljskih varijabli koje doprinose sagorijevanju roditelja te potencijalnih posljedica sagorijevanja koje se očituju u roditeljskom ponašanju prema djeci. Ukratko, rezultati analize odnosa sagorijevanja u roditeljstvu i nekih sociodemografskih varijabli (spol i dob roditelja, obrazovanje, radni i materijalni status te broj djece u obitelji) i osobnih značajki roditelja (emocionalna (ne)stabilnost i sklonost perfekcionizmu u roditeljstvu) ukazuju da su majke, roditelji mlađe djece i obrazovaniji roditelji skloniji sagorijevanju u roditeljstvu. Među osobnim varijablama roditelja su emocionalna (ne)stabilnost roditelja i perfekcionističke brige najznačajniji prediktori sagorijevanja roditelja u roditeljskoj ulozi. Osjećaji sagorijevanja posljedično utječu na odnose roditelja i djece, a dobiveni rezultati ukazuju da sagorjeli roditelji zaista češće iskazuju štetna roditeljska ponašanja poput zanemarivanja i nasilja prema djeci.

Ključne riječi / Keywords: suvremeno roditeljstvo, sagorijevanje u roditeljstvu, upitnik, etiološki zaštitni i rizični čimbenici, posljedice sagorijevanja

---

 imorand@unizd.hr

Simpozij / Symposium

**PODRŠKA OBITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I OSOBA S
INVALIDITETOM**

Potrebe obitelji djece s razvojnim rizicima i teškoćama te stručnjaka koji im pružaju podršku

Marina Šimanović

Samoprocjena psihofizičkoga zdravlja roditelja djeteta s poremećajem iz spektra autizma

Nataša Vlah, Tamara Rogović

Izazovno ponašanje djeteta, stres, percepcija sreće i optimizma u roditelja djece s teškoćama u razvoju i dijabetesom tipa 1

Marija Ljubičić, Sanja Delin, Sonja Šare, Ivana Kolčić

Konflikt radne i obiteljske uloge kod roditelja djece s teškoćama u razvoju

Andrea Tokić, Ana Šimunić, Ana Slišković, Matilda Nikolić Ivanišević, Jelena Ombla

Promjene u roditeljskom moralu nakon pohađanja programa podrške roditeljstvu „Rastimo zajedno Plus“: ovise li o sociodemografskim obilježjima sudionika?

Ana Tokić Milaković, Ninoslava Pećnik

Uloga strategija kognitivne emocionalne regulacije i socijalne podrške u objašnjenju nekih aspekata dobrobiti kod roditelja njegovatelja

Marina Vidaković, Jelena Ombla, Ana Slišković

PODRŠKA OBITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I OSOBA S INVALIDITETOM

Voditeljica/Convenor: **Ana Slišković**[✉]

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Simpozij okuplja interdisciplinarni tim znanstvenika i stručnjaka koji se bave dobrobiti i zdravljem obitelji djece s razvojnim rizicima i teškoćama u razvoju te obitelji osoba s invaliditetom. Svrha simpozija je osvijestiti potrebu za promjenama na različitim razinama, odnosno većom podrškom, u svrhu očuvanja i unapređenja dobrobiti ove ranjive društvene skupine.

U fokusu prvog izlaganja (Šimanović) su obitelji djece s razvojnim rizicima i teškoćama u razvoju koje, temeljem rezultata provedenog istraživanja, iskazuju nezadovoljstvo sustavom rane intervencije u djetinjstvu. Navedenom u prilog idu i niske razine zadovoljstva stručnjaka koji djeluju u ovom sustavu. Drugo izlaganje (Vlah i Rogović) usmjereno je na psihofizičko zdravlje roditelja djece s poremećajima iz autističnog spektra, koje je u provedenom istraživanju ocijenjeno lošim u većini domena. Treće izlaganje (Ljubičić i Kolčić) donosi rezultate istraživanja provedenog na roditeljima djece različitih teškoća u razvoju i kroničnih stanja (poremećaji iz spektra autizma, Down sindrom, cerebralna paraliza i dijabetes melitus tipa 1) i roditeljima djece urednog razvoja, u kojem je uz različite subjektivne parametre, mjerena i razina kortizola kao markera roditeljskog stresa. Konflikt radne i obiteljske uloge kod roditelja djece s teškoćama u razvoju tema je četvrtog izlaganja (Tokić i sur.) u kojem autorice iznose rezultate istraživanja o prediktorima konflikta radne i obiteljske uloge te njegovim relacijama s različitim aspektima dobrobiti ove skupine roditelja. Peto izlaganje (Tokić Milaković i Pećnik) donosi rezultate istraživanja učinkovitosti programa podrške roditeljstvu „Rastimo zajedno Plus“, koji ukazuju na pozitivne promjene u roditeljskom moralu, neovisno o sociodemografskim obilježjima. Šesto izlaganje (Vidaković i sur.) pažnju skreće na roditelje sa statusom roditelja njegovatelja koji skrbe o svojoj maloljetnoj ili punoljetnoj djeci s najtežim stupnjevima oštećenja ili invaliditeta. Zaključno, simpozij poziva na potrebu osnaživanja roditelja i cjelovitih obitelji djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom kroz različite oblike formalne i neformalne podrške.

Ključne riječi / Keywords: rana intervencija u djetinjstvu; roditelji djece s razvojnim rizicima, različitim teškoćama u razvoju i/ili invaliditetom; konflikt radne i obiteljske uloge; program podrške roditeljstvu; roditelji njegovatelji

---

✉ aslavic@unizd.hr

POTREBE OBITELJI DJECE S RAZVOJNIM RIZICIMA I TEŠKOĆAMA TE STRUČNJAKA KOJI IM PRUŽAJU PODRŠKU

Marina Šimanović[✉]

Hrvatska udruga za ranu intervenciju u djetinjstvu (HURID), Hrvatska

Rana intervencija u djetinjstvu (RID) je sustav individualiziranih i djelotvornih usluga koje stručnjaci različitih profesija (liječnici, logopedi, pedagozi, psiholozi, edukacijski rehabilitatori, socijalni radnici i dr.) pružaju u djetetovom prirodnom okruženju kad ono ima razvojne teškoće ili rizik, od rođenja do polaska u školu. Hrvatska nema uspostavljen kvalitetan sustav RID-a te on slabo funkcionira u ruralnim, udaljenim i manje razvijenim sredinama poput Krapinsko-zagorske županije. Uspostava sustava zahtijeva socijalni dijalog i suradnju dionika iz različitih sektora i profesija te lokalnih, regionalnih i nacionalnih donositelja odluka.

Glavni cilj istraživanja bio je dobiti točne i relevantne podatke o potrebama obitelji i djece te stručnjaka RID-a u Krapinsko-zagorskoj županiji te ih koristiti za zagovaranje utemeljeno na dokazima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Istraživanje su proveli studenti psihologije Filozofskog fakulteta i studenti poslijediplomskog studija Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu metodom društveno korisnog učenja. Kvantitativno istraživanje provedeno je putem *online* ankete, dok je kvalitativno istraživanje provedeno putem polustrukturiranih intervjua. Kvantitativno istraživanje obuhvatilo je 49 majki i jednog oca djece s razvojnim rizikom ili teškoćama u razvoju, 27 stručnjaka iz sustava zdravstva i 63 stručnjaka iz sektora predškolskog odgoja, socijalne skrbi i civilnog društva. Kvalitativno istraživanje obuhvatilo je intervjue s tri majke, jednim ocem, 12 zdravstvenih djelatnika i 25 stručnjaka iz ostalih sektora. Rezultati istraživanja pokazali su nisku razinu zadovoljstva roditelja pravodobnošću i dostupnošću intervencije nedostatkom informacija, stručnjaka i obiteljski orijentiranog pristupa u RID-u. Također, rezultati istraživanja upućuju na nisku razinu zadovoljstva stručnjaka organizacijom sustava, međusektorskom suradnjom, stručnim obrazovanjem i dostupnošću usluga RID-a.

Naknadno provedeno *online* istraživanje u siječnju 2024. godine obuhvatilo je 50 stručnjaka iz 13 županija i 24 roditelja iz 7 županija te pokazalo da nalazi u Krapinsko-zagorskoj županiji dobro reprezentiraju potrebe obitelji i stručnjaka i u drugim županijama ukazujući na nezadovoljavajući pristup socijalnim uslugama, nedostatak sustavnog osnaživanja stručnjaka, njihove međusobne suradnje te partnerstva između stručnjaka i roditelja.

Ključne riječi / Keywords: rana intervencija u djetinjstvu, potrebe obitelji i djece s razvojnim rizicima i teškoćama, potrebe stručnjaka koji rade s obiteljima djece s razvojnim rizicima i teškoćama

---

✉ hurid@hurid.hr

SAMOPROCJENA PSIHOFIZIČKOGA ZDRAVLJA RODITELJA DJETETA S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA*

Nataša Vlah

Učiteljski fakultet u Rijeci, Hrvatska

Tamara Rogović

Dječji vrtić Matulji, Hrvatska

Poremećaj iz spektra autizma je vrlo složen neurorazvojni poremećaj koji zahvaća brojne aspekte dječje ličnosti (komunikaciju i socijalnu interakciju primarno, ali i motoriku, ponašanje i učenje), a njegovi uzroci i dalje nisu posve razjašnjeni. Roditelji se moraju suočiti s postavljenom i teško prihvaćenom dijagnozom te se prilagoditi novom načinu života. Proces prilagodbe, privikavanja i prihvaćanja je dugotrajan, a kod nekih roditelja traje cijeli život. Zbog toga što su roditelji uglavnom primarni pružatelji potpore djeci s poremećajem iz spektra autizma, očuvanje dobrog zdravlja roditelja i njihova dobrobit preduvjet su za optimalnu njegu i skrb za dijete.

Provedeno je kvantitativno istraživanje sa ciljem pružanja doprinosa znanju o psihofizičkom zdravlju roditelja djeteta s poremećajem iz spektra autizma u Republici Hrvatskoj. U istraživanju je korištena hrvatska verzija upitnika SF - 36 tj. Upitnik zdravstvenog statusa (Maslić Seršić i Vuletić, 2006), a sudjelovalo je ukupno 139 roditelja. Dobiveni rezultati pokazuju kako roditelji djece s poremećajem iz spektra autizma procjenjuju svoje zdravlje lošije u svim domenama, osim u domenama „*Socijalno funkcioniranje*“ i „*Psihičko zdravlje*“ u odnosu na 178 roditelja koji su sudjelovali u istraživanju Benjaka 2010. godine. U istraživanju Benjaka, sudjelovalo je ukupno 105 žena i 73 muškarca u dobi od 27 do 83 godine (M = 43), dok je u ovom istraživanju sudjelovalo 131 žena i 8 muškaraca u dobi od 23 do 66 godina (M = 41,60) što je značajno manji broj muških ispitanika. Domene „*Fizičko funkcioniranje*“, „*Ograničenja zbog fizičkih teškoća*“, „*Tjelesni bolovi*“, „*Percepcija općeg zdravlja*“, „*Vitalnost i energija*“ i „*Ograničenja zbog emocionalnih teškoća*“ pokazale su se u ovom istraživanju kao lošije ocijenjene. Potrebno je veću pozornost posvetiti roditeljima i njihovom psihičkom zdravlju te sustav rane intervencije dodatno obogatiti obaveznim savjetovanjima, edukacijama i po potrebi terapijama za roditelje kako bi mogli primati adekvatnu psihološku pomoć i podršku te proširivati svoja već postojeća i usvajati nova znanja i vještine o strategijama suočavanja s izazovima koje imaju.

Ključne riječi / Keywords: poremećaji iz spektra autizma, roditelji, psihofizičko zdravlje, SF - 36 upitnik

*Istraživanje prezentirano u simpoziju nastalo je u okviru projekta „Socijalno i edukacijsko uključivanje u vrtićima i školama: preliminarno ispitivanje“ koje je financiralo Sveučilište u Rijeci (uniri-iskusni-drustv 23-46).

---

 natasa.vlah@uniri.hr

IZAZOVNO PONAŠANJE DJETETA, STRES, PERCEPCIJA SREĆE I OPTIMIZMA U RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU I DIJABETESOM TIPA 1

Marija Ljubičić✉

Odjel za zdravstvene studije Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Sanja Delin

Opća bolnica Zadar, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Sonja Šare

Medicinska škola Ante Kuzmanića Zadar, Odjel za zdravstvene studije Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Ivana Kolčić

Medicinski fakultet Split Sveučilišta u Splitu, Sveučilište Algebra Zagreb, Hrvatska

Izazovno ponašanje djeteta snažan je izvor roditeljskog stresa koji može narušiti homeostazu organizma s negativnim posljedicama po zdravlje. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost izazovnog ponašanja djeteta, razine večernjeg kortizola, percepcije sreće i optimizma u roditelja djece s teškoćama u razvoju i dijabetesom tipa 1. U istraživanju je sudjelovalo 196 roditelja podijeljenih u pet skupina: roditelji djece s poremećajem iz spektra autizma (N=33), Down sindromom (N=33), cerebralnom paralizom (N=18), dijabetes melitusom tipa 1 (N=40) i roditelji djece urednog razvoja (N=72). Povezanost između izazovnog ponašanja djeteta, roditeljskog kortizolskog odgovora (kao markera roditeljskog stresa), percepcije sreće i optimizma procijenjena je korištenjem linearnih regresijskih modela.

U odnosu na roditelje djece urednog razvoja, roditelji djece s poremećajem spektra autizma imali su višu percepciju izazovnog ponašanja djeteta, veći rizik za višu večernju razinu kortizola i slabiju percepciju sreće, dok su roditelji djece s dijabetesom istaknuli niži optimizam. Roditelji djece s drugim kroničnim stanjima nisu se značajnije razlikovali od roditelja urednog razvoja u procjeni izazovnog ponašanja djeteta, percepciji sreće i optimizma. Večernji hormonalni odgovor bio je povezan s pušenjem i nižim optimizmom roditelja. Percepcija sreće pozitivno je povezana s optimizmom i pridržavanjem principa mediteranske prehrane. Uslijed izazovnog ponašanja djeteta, roditelji djece s kroničnim stanjima izloženi su riziku pojačane stresne percepcije, narušenog optimizma i percepcije sreće s mogućim negativnim posljedicama za tjelesno i mentalno zdravlje. Roditeljima treba pružiti podršku kako bi osnažili vlastite kapacitete u suočavanju s izazovima koje donosi skrb o djetetu s kroničnim stanjem. Radi sprečavanja negativnih zdravstvenih posljedica preporučuje se razvijanje strategije suočavanja sa stresom, jačanje roditeljskih kapaciteta te primjena skrbi radi predaha, što će doprinijeti očuvanju zdravlja roditelja.

Ključne riječi / Keywords: roditelj, dijete, izazovno ponašanje djeteta, stres, sreća, optimizam

---

✉ mljubicic@unizd.hr

KONFLIKT RADNE I OBITELJSKE ULOGE KOD RODITELJA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Andrea Tokić[✉], Ana Šimunić, Ana Slišković, Matilda Nikolić Ivanišević, Jelena Ombla

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Konflikti proizašli iz usklađivanja radne i obiteljske uloge svakodnevnica su svih zaposlenih, ali kad obiteljska uloga uključuje roditeljstvo djeteta s teškoćama u razvoju onda je sadržaj i intenzitet konflikta bitno drugačiji. Stoga je cilj ovog istraživanja bio utvrditi koji sve čimbenici iz osobne, obiteljske i radne domene predviđaju razinu konflikata proizašlih iz relacije obitelj-posao i posao-obitelj kod zaposlenih roditelja koji imaju jedno ili više djece s teškoćama u razvoju. Podaci su prikupljeni online upitnikom na uzorku od 572 zaposlena roditelja u RH (90% majke; raspon dobi 23 do 66 godina) koji imaju dijete(cu) s objektivno dijagnosticiranom teškoćom(ama) u razvoju do 18 godina starosti i koje živi s njima u kućanstvu.

Rezultati pokazuju da većoj razini konflikta *posla na obitelj* doprinose čimbenici iz svih domena. Konkretnije, iz osobne domene to su mlađa dob roditelja, veća sklonost ruminaciji i manja sklonost prema pozitivnim reciprocjenama. Iz obiteljske domene višu razinu konflikata predviđao je manji broj djece, starija dob najstarijeg djeteta, niža razina dijagnosticirane teškoće djeteta te viša razina roditeljskog stresa. Iz radne domene prediktori viših razina konflikata bili su nezadovoljstvo financijama, rukovoditeljske pozicije, više razine psiholoških zahtjeva posla te niža razina socijalne podrške na poslu. I obrnuti smjer konflikta, konflikt *obitelji na posao*, također su predviđali čimbenici iz svih domena. Iz osobne domene pozitivni prediktori bili su viši stupanj obrazovanja, niža samoeфикаsnost, sklonost okrivljavanju drugih, veći doživljaj vrijednosti života te teže opuštanje i uživanje u slobodnom vremenu. Iz obiteljske domene ističe se viša razina roditeljskog stresa, a iz poslovne domene nezadovoljstvo financijama i više razine psiholoških zahtjeva posla.

Opisani rezultati upućuju na kompleksnost konflikta radne i obiteljske uloge u oba smjera, ali upućuju i na važnost dobrog „nošenja“ s konfliktom uloga jer su utvrđene značajne korelacije s ishodišnim varijablama – i konflikt *posao-obitelj* i konflikt *obitelj-posao* negativno su povezani s mentalnim zdravljem i zadovoljstvom životom sudionika.

Ključne riječi / Keywords: konflikt radne i obiteljske uloge, dijete s teškoćama u razvoju, zaposleni roditelji

---

✉ apupic@unizd.hr

PROMJENE U RODITELJSKOM MORALU NAKON POHAĐANJA PROGRAMA PODRŠKE RODITELJSTVU „RASTIMO ZAJEDNO PLUS“: OVISE LI O SOCIODEMOGRAFSKIM OBILJEŽJIMA SUDIONIKA?

Ana Tokić Milaković[✉]

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Ninoslava Pećnik

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Roditelji djece s teškoćama u razvoju predškolske dobi ciljani su skupina programa podrške roditeljstvu „Rastimo zajedno Plus“ (RZ Plus; Pećnik i sur., 2014) kojeg čini 11 tjednih, dvosatnih radionica. Dosadašnje studije učinkovitosti ovog programa ukazale su na brojne povoljne promjene kod sudionika po njegovom završetku, a najveća veličina efekta zabilježena je u pogledu porasta općeg roditeljskog morala (Tokić Milaković i Pećnik, 2023) potrebnog za mobilizaciju resursa roditelja u suočavanju s izazovima koje donosi briga za dijete s razvojnim teškoćama. Vrsta djetetove teškoće pritom nije predviđala samu veličinu promjene kod roditelja po završetku radionica, ali se pokazalo da su roditelji djece s određenim tipom teškoće (i prije i poslije završetka programa) potencijalno pod nešto većim rizikom (Tokić Milaković i Pećnik, 2022). Cilj ove studije je produbiti analizu učinkovitosti programa ispitivanjem moderacijske uloge nekih sociodemografskih obilježja sudionika u veličini i smjeru promjene indeksa roditeljskog morala (*The Parenting Morale Index*; Trute i Hiebert-Murphy, 2005.) na posljednjoj u odnosu na početnu radionicu programa.

Analizirani su podaci dobiveni od 468 roditelja koji su završili RZ Plus program u razdoblju od 2014. do 2023. godine. Provedena je trostruka mješovita analiza varijance, sa ponovljenim mjerenjima (prije/poslije) kao unutar-subjektnim faktorom te spolom/rodom, stupnjem obrazovanja i partnerskim statusom sudionika kao među-subjektnim faktorima. Očekivano, rezultati analize varijance su potvrdili značajnost glavnog efekta intervencije, no niti jedan od ispitivanih interakcijskih efekata nije dosegao statističku značajnost, ukazujući na podjednaku djelotvornost programa RZ Plus za majke i očeve te neovisno o partnerskom i obrazovnom statusu.

Ključne riječi / Keywords: program podrške roditeljstvu, Rastimo zajedno Plus, roditelji djece s teškoćama u razvoju, procjena učinkovitosti programa, indeks roditeljskog morala

---

✉ atokic@pravo.hr

ULOGA STRATEGIJA KOGNITIVNE EMOCIONALNE REGULACIJE I SOCIJALNE PODRŠKE U OBJAŠNJENJU NEKIH ASPEKATA DOBROBITI KOD RODITELJA NJEGOVATELJA

Marina Vidaković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Jelena Ombla

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ana Slišković

Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ovo je istraživanje motivirano nedostatkom znanstvenih istraživanja usmjerenih prema posebno ranjivoj društvenoj skupinu u Republici Hrvatskoj – „roditeljima njegovateljima“, koji skrbe o svojoj maloljetnoj ili punoljetnoj djeci s najtežim stupnjem oštećenja funkcionalnosti. Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu osobnih resursa pojedinca - strategija kognitivne emocionalne regulacije i okolinskog resursa - socijalne podrške, u objašnjavanju određenih aspekata dobrobiti roditelja njegovatelja. Kao indikatori dobrobiti obuhvaćeni su mentalno zdravlje, zadovoljstvo životom i iskustvo stresa u roditeljskoj ulozi. Uzorak je činilo 210 roditelja, uglavnom majki (N=204), prosječne dobi 44.11 godina. Roditelji su ispunjavali online upitnik koji je uključivao set demografskih pitanja, praćen ljestvicama općeg mentalnog zdravlja, zadovoljstva životom, roditeljskog stresa, socijalne podrške i strategija kognitivne emocionalne regulacije.

Uz kontrolu određenih varijabli (dob, broj djece i zdravstveni status), korišteni skup prediktora objasnio je 32-38% varijance kriterijskih varijabli. Socijalna podrška pokazala se kao dosljedan prediktor svih aspekata dobrobiti, dok se od ispitanih strategija kognitivne emocionalne regulacije ističe protektivna uloga koju ima pozitivno refokusiranje za ovu skupinu roditelja. Izlaganje donosi raspravu o teorijskim i praktičnim implikacije dobivenih rezultata.

Ključne riječi / Keywords: roditelji njegovatelji, kognitivna emocionalna regulacija, socijalna podrška, dobrobit

Simpozij / Symposium

**IRRATIONAL BELIEFS AND WHERE TO FIND THEM - CONSEQUENCES
OF IRRATIONAL BELIEFS ACROSS CONTEXTS**

Exploring the Structure of Irrational Beliefs: A Multi-Study Evidence

Predrag Teovanović, Danka Purić, Marko Živanović, Petar Lukić, Marija Branković, Sanda Stanković, Goran Knežević, Ljiljana B. Lazarević, Iris Žeželj

Who supports conspiracy theories? Individual differences as predictors of beliefs in conspiracy theories and pseudoscientific information related to COVID-19

Irena Pavela Banai, Igor Mikloušić, Benjamin Banai

Information gathering styles and outcome bias as predictors of intention to vaccinate

Sandra Ilić, Marija Kušić, Marija Petrović, Kaja Damnjanović

From evidence lacking beliefs to evidence lacking practices - irrationality and traditional complementary/alternative medicine use

Ljiljana B. Lazarević, Danka Purić, Goran Knežević, Marija Petrović, Petar Lukić, Goran Opačić, Iris Žeželj

Conspiratorial ideation as a predictor of counterproductive work behavior

Nikola Erceg, Zvonimir Galić, Mitja Ružojčić

IRRATIONAL BELIEFS AND WHERE TO FIND THEM - CONSEQUENCES OF IRRATIONAL BELIEFS ACROSS CONTEXTS

Voditeljica/Convenor: **Iris Žeželj**[✉]

Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu/Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

What do fear of ladders, beliefs in lab-escaped viruses, or in precognitive dreams have in common? They are typically lumped under an umbrella term – irrational beliefs, epistemically suspect beliefs, unwarranted beliefs – and described as beliefs that lack an evidence base, go against scientific postulates, principles of normative logic or ontological premises about the way the world functions. This assumption about their common root, however, has not been systematically tested enough. The importance of empirical evidence for it is not only a mere conceptual issue. While one might be tempted to dismiss these beliefs as odd but harmless, there is accumulating research showing that they can have detrimental real-life consequences: from vaccination refusal and turning to non-evidence-based health practices, to destructive interpersonal acts, abstaining from voting, or from reducing one's carbon footprint. Those behaviours can be observed across different contexts – interpersonal, organizational, and societal.

In this symposium, we first give evidence for a common factor underlying such different irrational beliefs, grouped into three clusters: conspiratorial, paranormal, and pseudoscientific. We follow by exploring the cognitive styles and personality roots of COVID-19-related conspiratorial beliefs, and then present two studies dealing with health behaviours: first with vaccination and second with traditional, complementary, and alternative (TCAM) medicine use. They are predicted by general information-gathering style that lacks vigilance and clarity, and by a set of specific irrational beliefs (belief in general and medical conspiracy theories, magical beliefs about health, superstition, and extrasensory beliefs). Finally, we demonstrate the impact of conspiratorial thinking on deviant behaviour (absenteeism, theft, abuse) in professional settings. Taken together, these five studies provide a compelling case for the interrelatedness and consequences of irrational beliefs, thus highlighting the need for effective interventions to tackle this issue.

Ključne riječi / Keywords: irrational beliefs, conspiracy theories, epistemic styles, health behaviors

---

[✉] izezelj@f.bg.ac.rs

EXPLORING THE STRUCTURE OF IRRATIONAL BELIEFS: A MULTI-STUDY EVIDENCE

Predrag Teovanović[✉]

Faculty for Special Education and Rehabilitation, University of Belgrade; LIRA Lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Danka Purić

Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Marko Živanović, Petar Lukić

Institute of Psychology, University of Belgrade; LIRA Lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Marija Branković

Institute for Philosophy and Social Theory, University of Belgrade, Serbia

Sanda Stanković

Faculty for Media and Communication, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Goran Knežević

University of Belgrade; LIRA Lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Ljiljana B. Lazarević

Institute of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Iris Žeželj

Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Irrational beliefs, characterized by a lack of empirical evidence or contradiction with scientific principles, encompass a broad spectrum of beliefs, typically classified into conspiratorial, pseudoscientific, and paranormal domains. Previous research has shown substantial interrelations among these domains. In this research, across four studies, we explore the latent structure of irrational beliefs and investigate whether they can be ascribed to one underlying factor. We collected data from diverse samples (N1 = 506, N2 = 506, N3 = 220, N4 = 921) with each study including at least one measure representing each of the three presumed domains: paranormal (Superstitiousness and Extrasensory perception beliefs), pseudoscientific (Magical health beliefs and Attitudes towards traditional, complementary and alternative medicine), and conspiracist (General conspiracist beliefs and Medical conspiracist beliefs). Despite using brief versions of all instruments, their internal consistency was higher than .75, while correlations among irrational beliefs were consistently positive and ranged from $r = .14$ (between General conspiracist beliefs and Superstitiousness in Study 3) to $r = .70$ (between Medical conspiracist beliefs and Magical health beliefs in Study 1). We used exploratory factor analysis (EFA) with maximum likelihood extraction to test the latent structure of irrational beliefs. By employing parallel analysis, scree plot analysis, and Kaiser's criterion to determine the optimal number of factors, we retained a single latent factor in each study, whose explained variance ranged from 39% (Study 4) to 52% (Study 1). While each of the measures had significant loadings on this factor, conspiracist and pseudoscientific beliefs consistently exhibited higher loadings ranging from .57 to .94 than paranormal beliefs, which ranged from .37 to .55. These results indicate that various irrational beliefs, despite their distinct content, are best understood as manifestations of a general tendency to hold beliefs that lack a rational basis or empirical support.

Ključne riječi / Keywords: irrational beliefs, conspiratorial beliefs, pseudoscientific beliefs, paranormal beliefs, exploratory factor analysis

---

✉ teovanovic@fasper.bg.ac.rs

WHO SUPPORTS CONSPIRACY THEORIES? INDIVIDUAL DIFFERENCES AS PREDICTORS OF BELIEFS IN CONSPIRACY THEORIES AND PSEUDOSCIENTIFIC INFORMATION RELATED TO COVID-19

Irena Pavela Banai

Department of Psychology, University of Osijek, Croatia

Igor Mikloušić

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Benjamin Banai

Banai analitika, Osijek, Croatia

Recently, a major societal crisis emerged when the contagious SARS-CoV-2 spread across the world and caused serious health consequences in some cases. Conspiracy theories and pseudoscientific information about the virus and COVID-19 emerged almost immediately after the disease outbreak. Consequently, the COVID-19 pandemic has been accompanied by an unprecedented 'infodemic' via numerous social networks. Previous studies have shown that people differ in the degree to which they generally endorse and support conspiracy theories and pseudoscience. Therefore, this study aimed to investigate individual differences as predictors of beliefs in COVID-19-related conspiracy theories and pseudoscientific information. The study was conducted during the first lockdown in Croatia when little was known about the virus, as well as about the people drawn to these conspiracy theories. Croatian citizens aged 18+ years were invited to participate in the online study, and 1976 participants completed all measures in the study. To assess COVID-19 conspiracy beliefs, we created a list of nine items, each describing one of the popular conspiracy theories about the coronavirus circulating in digital media and on social networks. Participants reported their agreement with each statement on a scale from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). Beliefs in pseudoscientific information related to COVID-19 potential cures were assessed by creating a list of five items (e.g., garlic, colloid silver, alcohol, etc.). Participants reported the degree to which they agreed that each item represents a valid cure against the virus. As for the individual differences, participants filled out the Big Five Inventory, Rational-Experiential Inventory (REI), and a one-item measure of political orientation. Path analyses showed that political ideology ($\beta = .21$), Need for Cognition subscale ($\beta = -.15$), Faith in the Intuition subscale ($\beta = .27$), Extraversion ($\beta = .04$), and Conscientiousness ($\beta = .06$) predict beliefs in COVID-19 conspiracy theories. In addition, political ideology ($\beta = .17$), Need for Cognition subscale ($\beta = -.15$), Faith in the Intuition subscale ($\beta = .20$), and Neuroticism ($\beta = -.05$) predicted beliefs in pseudoscientific information related to COVID-19 potential cures. The results are in line with currently available research on conspiracy beliefs and their potential antecedents, which may help in understanding the characteristics of conspiracy theory supporters.

Ključne riječi / Keywords: conspiracy theories, COVID-10, pseudoscientific, personality traits

---

 irena.pavela@gmail.com

INFORMATION GATHERING STYLES AND OUTCOME BIAS AS PREDICTORS OF INTENTION TO VACCINATE

Sandra Ilić

Department of Psychology, Laboratory for Experimental Psychology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Marija Kušić

Department of Psychology, LIRA Lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Marija Petrović

Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Kaja Damjanović

Department of Psychology, Laboratory for Experimental Psychology, Institute of Philosophy, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

Approaches to information gathering and processing are important for the shaping of preventive behavior, such as vaccination intention. In this study, we explored the influence of different information-gathering styles on the intention to vaccinate one's (future) child among two community samples: lay people not related to healthcare providers: 1) parents ($N_1 = 202$) and 2) adults ($N_2 = 244$) not primary caregivers of any child. All participants evaluated their intention to a) vaccinate a future child according to the official mandatory vaccination schedule, and b) against HPV (human papillomavirus), and completed the actively open-minded thinking scale (AOT), epistemic trust (ET), mistrust (EM), and credulity (EC) questionnaire measuring different epistemic approaches to communicated knowledge (ETMCQ), and propensity toward outcome bias (OB). To register OB, participants were presented with six pairs of vignettes, and the propensity to OB is represented as the mean difference between evaluations of decisions with positive and negative outcomes. Mean scores on the AOT, ET, EM, EC, and OB were used as predictors in regression analyses. All four regression models were significant (all $R^2 > .250$, all $p < .05$). In the sample of parents, the intention to vaccinate a child according to the schedule was significantly predicted only by AOT ($\beta = .221$, $p = .002$), while the same intention in lay people was predicted by AOT ($\beta = .377$, $p < .001$) and EC ($\beta = -.156$, $p = .018$). The OB showed no role in the intention to vaccinate one's future child regardless of the sample. AOT ($\beta = .199$, $p = .005$) predicted the intention to vaccinate one's child against HPV in parents, while AOT ($\beta = .327$, $p < .001$) and EC ($\beta = -.192$, $p = .004$) again proved important for the same intention in lay people. The OB again did not yield any significant predictions. Results showed the way we approach information has a substantial influence on the beliefs we form - people more willing to take new information into account and revise their previous beliefs accordingly have a more positive immunization attitude, regardless of parental status. There is a differential influence of other information-gathering factors on vaccination intention regarding the parental status of a person. The epistemic hesitance and un-selectiveness of the information we adopt have a negative influence on vaccination attitudes in adults who are not parents, while there is no effect of this epistemic stance in parents.

Ključne riječi / Keywords: AOT, ETMCQ, outcome bias, parents, lay people, HPV vaccination, mandatory paediatric vaccination

---

✉ sandra.ilic@f.bg.ac.rs

FROM EVIDENCE LACKING BELIEFS TO EVIDENCE LACKING PRACTICES - IRRATIONALITY AND TRADITIONAL COMPLEMENTARY/ALTERNATIVE MEDICINE USE

Ljiljana B. Lazarević[✉]

Institute of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Danka Purić, Goran Knežević, Marija Petrović, Petar Lukić, Goran Opačić, Iris Žeželj
Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Medical practices that fall outside of conventional medicine are usually referred to as traditional, complementary, and alternative medicine (TCAM). Although TCAM may offer certain health benefits, its use may have adverse effects, or be contraindicated with certain conditions or prescribed therapy. This, and the fact that TCAM is increasingly being used despite a lack of evidence of its efficacy, calls for further investigation to map who finds these practices especially appealing. As research suggests that specific irrational beliefs could be relevant for susceptibility to TCAM use, we opted to include a broader set of irrational beliefs in a single design and test their validity in explaining TCAM use. We did that across four samples: a community sample from Serbia (N1=575); a community sample from Bosnia and Herzegovina (N2=561); a quota sample from Serbia (N3=224); and a representative sample from Serbia (N4=1003). TCAM use was measured using a 22-item checklist that included practices based on natural products (e.g., herbal teas, balms, honeybee products), alternative medical systems (e.g., acupuncture, homeopathy), New Age medicine (e.g., yoga, meditation, mindfulness) and rituals/customs (e.g., wearing amulets, drinking water from healing springs). For irrational beliefs, we assessed superstition, general conspiratorial, and magical health beliefs in all samples. We added medical conspiratorial beliefs in Samples 2-4, and extrasensory perception beliefs for sample 4. The results of the regression analyses demonstrated that irrational beliefs explain between 8.7% (Sample 4) and 23.3% (Sample 3) of TCAM use across the four samples. While magical health beliefs and superstition were the best predictors of TCAM use in Studies 1-3 (their predictiveness varied between .17 and .28), in Study 4 extrasensory perception beliefs and medical conspiratorial beliefs had the highest predictive power (predictiveness .26 and .07 respectively). Although specific predictors differed to some extent between the samples, the overall pattern of results was consistent and emphasized the important role of irrational beliefs in TCAM use.

Ključne riječi / Keywords: irrational beliefs, traditional, complementary and alternative medicine (TCAM) use, health behaviours

---

✉ ljiljana.lazarevic@f.bg.ac.rs

CONSPIRATORIAL IDEATION AS A PREDICTOR OF COUNTERPRODUCTIVE WORK BEHAVIOR

Nikola Erceg[✉], Zvonimir Galić, Mitja Ružojčić

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Counterproductive work behaviour (CWB) refers to actions performed by employees that go against the legitimate interests of an organization. These actions include sabotage, theft, absenteeism, verbal and physical abuse and other behaviours. Although numerous predictors of CWB have been examined (such as hostility, perceptions of fairness, moral disengagement, job satisfaction etc.), the tendency to believe in conspiracies has never been tested in this context. Nevertheless, there is a good reason to believe that holding these kinds of beliefs could be related to CWB, as studies have shown that conspiratorial ideation correlates with distrust towards those in power, cynicism and hostility. Therefore, the aim of our study was to test the link between conspiratorial ideation and CWB, but also to investigate what accounts for this relationship if it exists. To this end, we conducted a study on a sample of employed adults (N = 174) on Prolific. In addition to Generic conspiracist beliefs (GCB) scale and CWB scale, we assessed other constructs previously shown to be important predictors of conspiratorial ideation. The goal of this was to see if they can explain the potential relationship between conspiratorial ideation and CWB. Specifically, we measured actively open-minded thinking, cognitive reflection, intuitive thinking, moral disengagement, political ideology and self-reported aggression. Results showed that GCB was positively correlated with CWB ($r = 0.222$, $p = 0.003$). GCB also correlated with all other variables we measured, except for political ideology (all correlations in expected direction, ranging from .20 to .39 in absolute terms). To see which variables accounted for the relationship between GCB and CWB, we calculated partial correlations, controlling for all the predictors of GCB we measured, one at a time. Only in one case did the correlation between GCB and CWB drop substantially, ceasing to be significant, and it was after controlling for self-reported aggression (partial $r = 0.092$, $p = 0.229$). Thus, our results indicate that conspiratorial ideation is a predictor of deviant behavior in an organizational context and that aggressive tendencies of conspiracy believers mostly explain this relationship.

Ključne riječi / Keywords: conspiracy, counterproductive work behavior, aggression, actively open-minded thinking, moral disengagement

---

✉ nerceg@ffzg.hr

Simpozij / Symposium

**KOLIKO JE LIČNOST NASTAVNIKA VAŽNA ZA NJIHOVO RADNO
FUNKCIONIRANJE?**

**Povezanost globalne i kontekstualizirane ličnosti sa sagorijevanjem na poslu kod
srednjoškolskih nastavnika**

Krešimir Jakšić, Irena Burić

**Ličnost i zadovoljstvo poslom nastavnika: medijacijska uloga samoefikasnosti i
radne angažiranosti**

Maja Parmač Kovačić, Aleksandra Huić, Barbara Balaž

Doživljaj zanesenosti kao medijator odnosa osobina ličnosti i emocija nastavnika

Ana Butković, Mara Šimunović

**Osobine ličnosti i strategije emocionalne regulacije kao prediktori nastavničke
samoefikasnosti**

Izabela Sorić, Irena Burić

**Ličnost nastavnika i percipirana kvaliteta poučavanja: jesu li važnije samoprocjene
nastavnika ili procjene učenika?**

Irena Burić, Maja Parmač Kovačić, Krešimir Jakšić, Izabela Sorić, Ana Butković

KOLIKO JE LIČNOST NASTAVNIKA VAŽNA ZA NJIHOVO RADNO FUNKCIONIRANJE?*

Voditeljice/Convenors: **Irena Burić**[✉] i **Maja Parmač Kovačić**[✉]

Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Maja Parmač Kovačić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Utvrđivanje obilježja ličnosti nastavnika koji su uspješni u poučavanju, dobro prilagođeni svome radnom mjestu te koji imaju očuvanu profesionalnu dobrobit, intrigira istraživače već godinama. Istraživanja pokazuju da su osobine ličnosti nastavnika i učitelja, najčešće definirane i operacionalizirane kroz Velikih pet dimenzija (Costa & McCrae, 1992; Goldberg, 1990), povezane s nizom ishoda kao što je sagorijevanje na poslu (Roloff et al., 2022), radna uspješnost (Baier et al., 2019) i motivacija (Perera et al., 2018). Međutim, dobiveni efekti su nekonzistentni i ovisni o izvoru podataka (npr. procjene nastavnika nasuprot procjenama učenika) te u pravilu ne uzimaju u obzir emocionalne aspekte poučavanja i kontekstualno specifičnu manifestaciju osobina ličnosti u učionici prilikom poučavanja. Stoga će u okviru simpozija „Koliko je ličnost nastavnika važna za njihovo radno funkcioniranje?“ biti prezentirano pet izvornih znanstvenih radova koji razmatraju ulogu ličnosti nastavnika u objašnjenju njihove profesionalne dobrobiti, motivacije i kvalitete poučavanja, pritom uzimajući u obzir kontekstualiziranu nasuprot globalnoj manifestaciji ličnosti, emocionalne aspekte poučavanja te podatke prikupljene od nastavnika i njihovih učenika. U prvom izlaganju, Krešimir Jakšić će prikazati rezultate o povezanosti globalne i kontekstualizirane ličnosti sa sagorijevanjem na poslu kod nastavnika. U drugom izlaganju, Maja Parmač Kovačić će razmotriti ulogu motivacijskih čimbenika u objašnjenju povezanosti između ličnosti i zadovoljstva poslom nastavnika. Sljedeća dva izlaganja uzet će u obzir emocionalne aspekte poučavanja, pri čemu će Ana Butković govoriti o medijacijskoj ulozi zanesenosti u odnosu ličnosti i emocija nastavnika, dok će Izabela Sorić prikazati rezultate o prediktivnoj ulozi osobina ličnosti i strategija emocionalne regulacije u objašnjenju samoefikasnosti nastavnika. Naposljetku, Irena Burić će prezentirati rezultate o povezanosti kontekstualizirane ličnosti nastavnika i kvalitete poučavanja uzimajući pritom u obzir samoprocjene nastavnika i procjene njihovih učenika. Istraživanja koja će biti prezentirana u simpoziju nastala su u okviru projekta Hrvatske zaklade za znanost „Ličnost, emocije i radna uspješnost nastavnika: dinamička perspektiva“ (IP-04-2029-5472).

Ključne riječi / Keywords: ličnost nastavnika, profesionalna dobrobit, radna uspješnost, motivacija, emocije

*Istraživanja prezentirana u simpoziju nastala su u okviru projekta Hrvatske zaklade za znanost „Ličnost, emocije i radna uspješnost nastavnika: dinamička perspektiva“ (IP-04-2029-5472).

✉ iburic@unizd.hr
✉ mparmac@ffzg.hr

POVEZANOST GLOBALNE I KONTEKSTUALIZIRANE LIČNOSTI SA SAGORIJEVANJEM NA POSLU KOD SREDNJOŠKOLSKIH NASTAVNIKA

Krešimir Jakšić[✉], Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Spoznaje o odnosu osobina ličnosti i sagorijevanja na poslu kod nastavnika dominantno se zasnivaju na operacionalizaciji ličnosti kao stabilnog konstrukta (globalna ličnost) i operacionalizaciji sagorijevanja na poslu putem modela autorice Maslach i suradnika (1997). Međutim, prema suvremenim konceptualizacijama, ličnost se može promatrati i kao kontekstualno određeni konstrukt. Također, Schaufeli i suradnici (2020) iznijeli su vlastitu konceptualizaciju sagorijevanja na poslu koja se, za razliku od modela Maslach i suradnika (1997), zasniva na jasnim teorijskim postavkama. Stoga je cilj istraživanja bio ispitati odnos ličnosti i sagorijevanja na poslu na temelju suvremene konceptualizacije ličnosti (globalna naspram kontekstualizirana) i sagorijevanja na poslu utemeljenog na suvremenom modelu (Schaufeli i sur., 2020). Provedeno je korelacijsko istraživanje na uzorku od 142 srednjoškolska nastavnika zaposlena u 17 gimnazija s područja RH. Rezultati istraživanja ukazuju na distinktivni doprinos dimenzija globalne i kontekstualizirane ličnosti dimenzijama sagorijevanja na poslu te su u skladu s recentnim razmatranjima o potrebi kontekstualiziranog sagledavanja psiholoških procesa kod nastavnika.

Ključne riječi / Keywords: kontekstualizirana ličnost nastavnika, globalna ličnost nastavnika, sagorijevanje na poslu

---

✉ kjaksic@unizd.hr

LIČNOST I ZADOVOLJSTVO POSLOM NASTAVNIKA: MEDIJACIJSKA ULOGA SAMOEFIKASNOSTI I RADNE ANGAŽIRANOSTI

Maja Parmač Kovačić[✉], Aleksandra Huić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Barbara Balaž

Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Brojna istraživanja bavila su se ispitivanjem povezanosti karakteristika ličnosti i zadovoljstva poslom. Dobiveni rezultati pokazuju da su tri dimenzije ličnosti - ekstraverzija, neuroticizam i savjesnost - umjereno povezane sa zadovoljstvom poslom, dok ugodnost i otvorenost prema iskustvima pokazuju niske do neznajne povezanosti (Christiansen et al. 2014; Hurtz and Donovan 2000; Judge et al. 2002). Iako je evidentno da postoji povezanost između temeljnih dimenzija ličnosti i zadovoljstva poslom, još nisu utvrđeni mehanizmi koji bi mogli biti u podlozi ovog odnosa. Budući da istraživanja pokazuju da su karakteristike ličnosti značajni prediktori samoefikasnosti (e.g., Lent, Brown, & Hackett, 1994; Smidt et al., 2018) i radne angažiranosti (e.g., Akhtar i sur, 2015; Kim i sur, 2009), dok su samoefikasnost i radna angažiranost dvije ključne varijable u predviđanju zadovoljstva poslom (Judge i Bono 2001; Weiss et al. 1999), ovim istraživanjem želimo ispitati potencijalnu medijatorsku ulogu samoefikasnosti i radne angažiranosti u povezanosti ličnosti i zadovoljstva poslom nastavnika. Pri tome nas zanima jesu li samoefikasnost i radna angažiranost jednostavni medijatori ove povezanosti ili se radi o serijalnoj medijaciji (ličnost – samoefikasnost – radna angažiranost – zadovoljstvo poslom). Istraživanje smo proveli na uzorku od 150 nastavnika (85% žena) zaposlenih u 17 gimnazija na području Republike Hrvatske, u dvije vremenske točke. U prvoj vremenskoj točki nastavnici su ispunili pet-faktorski upitnik ličnosti, skalu nastavničke samoefikasnosti i upitnik radne angažiranosti, dok su u drugoj vremenskoj točki, dva mjeseca kasnije, ispunili upitnik općeg zadovoljstva poslom. Radna angažiranost pokazala se medijatorom povezanosti svih pet temeljnih dimenzija ličnosti i zadovoljstva poslom. Nastavnici koji su postizali više rezultate na ekstraverziji, ugodnosti, savjesnosti, otvorenosti te niži rezultat na negativnoj emocionalnosti, bili su više radno angažirani te u konačnici zadovoljniji svojim poslom. Nastavnička samoefikasnost bila je značajan medijator povezanosti tri dimenzije ličnosti (ekstraverzije, ugodnosti i savjesnosti) sa zadovoljstvom poslom. Upravo za te tri dimenzije ličnosti značajnom se pokazala i serijalna medijacija. Nastavnici viši na ekstraverziji, ugodnosti i savjesnosti imali su višu samoefikasnost, koja je bila povezana s višom radnom angažiranošću te u konačnici i višim zadovoljstvom poslom.

Ključne riječi / Keywords: ličnost nastavnika, samoefikasnost, radna angažiranost, zadovoljstvo poslom

---

[✉] mparmac@ffzg.hr

DOŽIVLJAJ ZANESENOSTI KAO MEDIJATOR ODNOSA OSOBINA LIČNOSTI I EMOCIJA NASTAVNIKA

Ana Butković[✉]

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Mara Šimunović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja pokazala su da su osobine ličnosti povezane s doživljajem ugodnih i neugodnih emocija (Bak, 2016; Berkovich i Eyal, 2019; Pease i Lewis, 2015; Watkins i sur., 2017), kao i da su povezane s doživljajem zanesenosti (Nakamura i sur., 2019; Peifer i sur., 2022), dok je doživljaj zanesenosti povezan s doživljajem emocija (Rogatko, 2009). No, koliko je nama poznato, nedostaje istraživanja koja bi u istom istraživanju proučavala odnose osobina ličnosti i emocija preko doživljaja zanesenosti općenito, a posebno u kontekstu nastavničkog posla. Provedeno istraživanja je longitudinalno pri čemu su nastavnici (N = 809, M = 43.70, SD = 9.15) izvijestili o svojim osobinama ličnosti (BFI-2; Soto i John, 2017) u prvoj vremenskoj točki, o doživljaju zanesenosti u drugoj vremenskoj točki (WOLF; Bakker, 2008), a o emocijama radosti, ljutnje i anksioznosti u trećoj vremenskoj točki (TES; Frenzel i sur., 2016). Provedene analize pokazale su da postoje značajne povezanosti između osobina ličnosti, doživljaja zanesenosti i doživljenih emocija u očekivanom smjeru. Regresijske analize su pokazale da osobine ličnosti i doživljaj zanesenosti objašnjavaju 45% varijance radosti, 18% varijance ljutnje i 24% varijance anksioznosti. Testiranja medijacijskih modela provedena su korištenjem PROCESS (Hayes, 2022) uz razinu značajnosti od $p < .001$. Za ljutnju nije potvrđena medijacijska hipoteza niti za jednu osobinu ličnosti, dok je medijacijska hipoteza potvrđena kod radosti pri čemu su ekstraverzija i ugodnost imale indirektan efekt na radost preko doživljaja zanesenosti. Kod anksioznosti je dobiveno da negativna emocionalnost ima samo direktan efekt, dok je ekstraverzija imala samo indirektan efekt na anksioznost preko doživljaja zanesenosti. Provedeno istraživanje pruža nove uvide u međusobne odnose osobina ličnosti, doživljaja zanesenosti i emocija, a dodatno ukazuje na ulogu osobina ličnosti nastavnika i doživljaja zanesenosti u nastavi na emocije koje nastavnici imaju.

Ključne riječi / Keywords: ličnost nastavnika, doživljaj zanesenosti, emocije

---

[✉] abutkovic@ffzg.hr

OSOBINE LIČNOSTI I STRATEGIJE EMOCIONALNE REGULACIJE KAO PREDIKTORI NASTAVNIČKE SAMOEFIKASNOSTI

Izabela Sorić[✉], Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Školski kontekst je izrazito „nabijen“ emocijama svih uključenih u proces učenja i poučavanja. Istraživanja provedena u posljednjih dvadesetak godina otkrila su širok raspon različitih, često vrlo intenzivnih emocija koje učitelji doživljavaju u svom svakodnevnom radu (Burić i sur., 2017; Wang i sur., 2021). Nedvojbeno je utvrđeno da je korištenje adaptivnih strategija emocionalne regulacije ključno za profesionalnu dobrobit i motivaciju učitelja (Burić i Frenzel, 2023, Hui i sur., 2023). Jedan od često isticanih indikatora motivacije nastavnika je njihov osjećaj samoefikasnosti. Brojna istraživanja pokazala su koliko je emocionalna regulacija značajna za razvoj nastavničke samoefikasnosti odnosno, njihovog uvjerenja da imaju sposobnosti za učinkovito poučavanje, upravljanje razredom i uključivanje učenika u proces učenja (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2001). Istraživanja u kojoj mjeri osobine ličnosti doprinose razvoju samoefikasnosti nešto su rjeđa, no nesumnjivo indiciraju da postoji povezanost među njima (npr. Barańczuk, 2021; Galindo-Domínguez i Bezanilla, 2021). Ipak, čini se da još uvijek nedostaje istraživanja o prediktivnom doprinosu ličnosti i emocionalne regulacije u objašnjenju samoefikasnosti, posebice kad je riječ o situacijski specifično definiranoj samoefikasnosti. Stoga je cilj ovog istraživanja bio provjeriti u kojoj mjeri spol, dob, osobine ličnosti i strategije regulacije emocija doprinose nastavničkoj samoefikasnosti. Istraživanje je provedeno online na uzorku hrvatskih srednjoškolskih nastavnika (N=1137). Provedene su hijerarhijske regresijske analize za sve tri dimenzije nastavničke samoefikasnosti pri čemu su u prvom koraku uvedene varijable spola i dobi, u drugom osobine ličnosti, a u trećem strategije regulacije emocija (reprocjena i supresija). Prediktorima nastavničkog osjećaja samoefikasnosti u motiviranju učenika i poučavanju pokazali su se ekstraverzija, savjesnost, otvorenost i reprocjena, dok je dob bila prediktivna samo za samoefikasnost u motiviranju učenika. Za samoefikasnost u upravljanju razredom značajnim pozitivnim prediktorima su se pokazali ekstraverzija, savjesnost i reprocjena, a negativnim negativna emocionalnost i supresija.

Ključne riječi / Keywords: ličnost nastavnika, samefikasnost, emocionalna regulacija

---

✉ isoric@unizd.hr

LIČNOST NASTAVNIKA I PERCIPIRANA KVALITETA POUČAVANJA: JESU LI VAŽNIJE SAMOPROCJENE NASTAVNIKA ILI PROCJENE UČENIKA?

Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Maja Parmač Kovačić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Krešimir Jakšić, Izabela Sorić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Ana Butković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Razumijevanje uloge ličnosti nastavnika u oblikovanju poučavanja važno je za učenje i školsko postignuće učenika. Prethodna istraživanja pokazuju da su osobine ličnosti nastavnika povezane s kvalitetom poučavanja (npr. Burić i sur., 2023; Kim i sur., 2019). Međutim, dobiveni efekti uglavnom su mali i nekonzistentni te ovisni o načinu operacionalizacije ličnosti nastavnika i kvalitete poučavanja. Tipično, ličnost nastavnika mjerena je metodom samoprocjene pri čemu su nastavnici opisivali sebe onako kako se vide općenito u životu, a ne u učionici, premda je manifestacija pojedinačne ličnosti dijelom ovisna i o kontekstu u kojem se nalazi. Također, kako se samoprocjene pojedinačne ličnosti često razlikuju od percepcija osoba u njenoj okolini, za razumijevanje uloge ličnosti nastavnika u objašnjenju učeničkih procjena kvalitete poučavanja, važno je uzeti u obzir obje perspektive, tj. perspektivu nastavnika, ali i učenika. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati odnos između ličnosti nastavnika definirane kroz Velikih pet dimenzija (ekstraverzija, ugodnost, savjesnost, negativna emocionalnost i otvorenost) i učeničkih procjena dimenzija kvalitete poučavanja (briga, kontrola, povratna informacija, jasnoća, konsolidacija, zadržavanje pažnje, izazov), pri čemu je ličnost nastavnika ispitana putem samoprocjena nastavnika i učeničkih percepcija. Dodatno, kako bi se uzela u obzir kontekstualna manifestacija ličnosti nastavnika, od nastavnika je zatraženo da procijene svoju ličnost kada su u učionici s točno određenim razrednim odjeljenjem učenika koji su ujedno procjenjivali upravo njihovu kvalitetu poučavanja. U istraživanju je sudjelovalo 136 gimnazijskih nastavnika i 2342 njihova učenika. S obzirom na to da su učenici ugniježđeni unutar razrednih odjeljenja, podaci su analizirani tehnikama višerazinskog modeliranja strukturalnim jednadžbama. Kada su vlastitu ličnost procjenjivali sami nastavnici, ekstraverzija i ugodnost bile su pozitivno povezane, a negativna emocionalnost negativno, s dimenzijama kvalitete poučavanja. Pri tome su utvrđene povezanosti bile relativno niske i nekonzistentne kroz dimenzije. Suprotno tome, kada su ličnost nastavnika procjenjivali njihovi učenici, svih pet dimenzija ličnosti bilo je povezano s kvalitetom poučavanja i to na način da su ekstraverzija, ugodnost, savjesnost i otvorenost bile pozitivno povezane, a negativna emocionalnost negativno, sa svim dimenzijama kvalitete poučavanja. Zaključno, čini se da su učeničke percepcije ličnosti nastavnika znatno važnije od samoprocjena nastavnika u oblikovanju učeničkih procjena kvalitete poučavanja.

Ključne riječi / keywords: ličnost nastavnika, kvaliteta poučavanja, perspektiva učenika i nastavnika

---

 iburic@unizd.hr

Simpozij / Symposium

7th SYMPOSIUM ON REPRODUCTIVE MENTAL HEALTH

How to measure mother-foetal bonding: Validation of the Croatian version of the Prenatal Attachment Inventory

Maja Brekalo, Nikolina Vukšić, Marijana Matijaš, Maja Žutić, Sandra Nakić Radoš

Maternal postpartum stress: it is more than we think

Lucija Kolić, Sandra Nakić Radoš

Children behind bars, imprisoned mothers, and the birth experience

Alena Lochmannová, Colin R. Martin

Methodological issues of pencil and paper testing: Measurement variation in the birth satisfaction assessment

Colin R. Martin, Alena Lochmannová

Personality traits as predictors of posttraumatic stress disorder (PTSD) symptoms following childbirth: a prospective study

Sandra Nakić Radoš, Maja Brekalo, Maja Žutić, Marijana Matijaš, Dubravko Habek, Ingrid Marton, Ana Tikvica Luetić, Matija Prka, Boris Ujević, Jasminka Štefulj, Ljiljana Pačić-Turk, Marta Čivljak, Josip Bošnjaković, Anto Čartolovni, Susan Ayers

7th SYMPOSIUM ON REPRODUCTIVE MENTAL HEALTH

Voditeljica/Convenor: **Sandra Nakić Radoš**[✉]

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Since 2016, the first Wednesday in May has been celebrated as World Maternal Mental Health Day, making the whole of May the month when we pay special attention to mothers' mental health. This campaign is trying to raise awareness through the theme "Maternal mental health matters", speaking openly about mental health issues, trying to destigmatise seeking help and reaching out to as many women as possible to get their treatment. The first Croatian partner in this international campaign is the non-governmental organisation Centre for Reproductive Mental Health, co-founded and led by Sandra Nakić Radoš, which celebrates its 10th anniversary since its foundation this month. Let us make this seventh symposium on reproductive mental health in a row another scientific contribution to raising awareness on maternal mental health in Croatia and throughout the Europe.

We start the symposium with a presentation on mother-foetal bonding and how to measure it during pregnancy, where Brekalo will present the validation of the Croatian version of the Prenatal Attachment Inventory. We continue with a presentation by Kolić on maternal postpartum stress and its associated factors. Lochmannová will speak about the birth experience of imprisoned mothers in Czech Republic, followed by the methodological discussion by Martin on measurement variations between paper-and-pencil or online assessment of the birth satisfaction. Finally, Nakić Radoš will present personality traits and previous traumatic experiences as some mechanisms of developing PTSD following childbirth. We hope this symposium will encourage and inspire researchers and health professionals of different expertise and backgrounds to join their efforts in this still developing field in Croatia to benefit the mothers, their babies and their families.

Ključne riječi / Keywords: reproductive mental health, maternal mental health, women, perinatal, Croatia

---

[✉] snrados@unicath.hr

HOW TO MEASURE MOTHER-FOETAL BONDING: VALIDATION OF THE CROATIAN VERSION OF THE PRENATAL ATTACHMENT INVENTORY

Maja Brekalo

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Nikolina Vukšić

Department of Psychology, Faculty of humanities and social sciences, University of Zagreb, Croatia

Marijana Matijaš, Maja Žutić, Sandra Nakić Radoš[✉]

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Maternal-foetal attachment is a bond that mother has with her foetus. One of the measures is Prenatal Attachment Inventory (PAI) which not previously validated in Croatian sample. This study aimed to examine the psychometric properties of the PAI in a sample of Croatian pregnant women in the second trimester. This was part of a longitudinal study where 850 pregnant women participated from 13 to 28 weeks of pregnancy ($M = 20.88$, $SD = 4.91$ weeks). Women filled out PAI, Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), anxiety subscale of the Depression, Anxiety, Stress Scale (DASS), and Pregnancy Concerns Scale (PCS). Results of confirmatory factor analyses (CFA) have shown that previously obtained structures did not fit to the data. After that, exploratory factor analysis (EFA) was conducted on the first half of the sample ($n = 425$) and revealed a two-factor structure after removing four items that had low factor loading or cross-loadings. First factor was saturated with most items, but the second factor was uninterpretable. CFA conducted on the other half of the sample did not confirm the obtained structure. Because the items' content was mainly regarding baby movement, the process was repeated, and additional analyses were examined in a sub-sample of women pregnant 20 weeks and more ($n = 502$). EFA showed a three-factor structure after removing nine items. Factors were named Affection with the foetus, Familiarity with foetus's movement and behaviour and Fantasizing and planning about the foetus. This structure was confirmed with CFA examined on the other half of sub-sample ($n = 251$). Reliability for all three subscales was good. Correlations with depressive symptoms, general anxiety symptoms, and specific pregnancy concerns were mainly non-significant, and some of them were significant and low so divergent validity was good. Known-group differences were examined to parity and history of spontaneous pregnancy loss and showed modest divergent validity. Prenatal Attachment Inventory with 12 items has good psychometric properties when applied after 20 weeks of pregnancy, but before that its use is questionable. Further research is needed to establish valid measures for early maternal-foetal bonding.

Ključne riječi / Keywords: Prenatal Attachment Inventory, factor structure, validity, reliability, Croatia

---

✉ snrados@unicath.hr

MATERNAL POSTPARTUM STRESS: IT IS MORE THAN WE THINK?

Lucija Kolić

Vocational School Vice Vlatković, Zadar, Croatia

Sandra Nakić Radoš[✉]

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

The postpartum period is often a time of adjustment to significant changes, and as many as 30% of mothers report emotional difficulties during this period. One difficulty that may arise is postpartum stress, defined as an unpleasant emotional state caused by postpartum stressors. However, research on postpartum stress is scarce and often overlooked in maternal mental health research, leading to ambiguous results and an unknown prevalence. Therefore, the aim of this study was to examine the frequency of postpartum stress in mothers and its associations with sociodemographic and obstetric variables and social support. The study was part of a longitudinal study where women enrolled during pregnancy at their regular prenatal check-up at the hospital. Mothers filled in questionnaires online 6-12 weeks postpartum (N = 199). Participants completed the Depression, Anxiety, and Stress Scales, the Maternal Postpartum Stress Scale, the Birth Satisfaction Scale-Revised, the Perceived Partner Support Scale and the Social Support Appraisals Scale. Mothers reported higher levels of postpartum-specific stress compared to general stress, and the most significant predictors of postpartum stress were the mother's younger age, experience of planned cesarean section, combining the use of different infant feeding methods and lower partner support. This study provides useful points for identifying factors contributing to higher levels of postpartum stress as well as for future interventions in the prevention and reduction of postpartum stress in mothers. Interventions like this are needed to ensure easier adaptation to parenthood and better child development.

Ključne riječi / Keywords: general stress, postpartum stress, birth satisfaction, perceived social support

---

✉ snrados@unicath.hr

CHILDREN BEHIND BARS, IMPRISONED MOTHERS, AND THE BIRTH EXPERIENCE

Alena Lochmannová

Faculty of Health Care Studies - University of West Bohemia, Slovakia; Institute of Health & Wellbeing - University of Suffolk, UK

Colin R. Martin

Institute of Health & Wellbeing - University of Suffolk, Faculty of Health Care Studies - University of West Bohemia

The Czech Republic operates a women's prison, which includes a section for mothers with their children. Within this prison, research is carried out among all mothers (i.e. those in this section and those in other sections who do not have their children in prison). This presentation will present the operation of this ward as well as the program for the treatment of mothers and their children. Evidence regarding the incarceration of women generally indicates significant mental health challenges, particularly elevated depression and reduced self-esteem. A comparative study has been conducted within the Czech Republic setting, focusing on incarcerated women and the general public. A quantitative questionnaire-based cohort study was undertaken. The Birth Satisfaction Scale-Revised (BSS-R), the Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS) and the Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES) were administered to participants. Comparisons with normative data using the one-sample t-test, comparison between depression screen positive/negative groups using the independent t-test and correlational analysis was undertaken. A measure of postpartum posttraumatic stress disorder (PP-PTSD) was also administered. Women in the Czech prison system report levels of birth satisfaction equal or better than non-custodial women. However, the mental health of this group is comparatively impoverished thus presenting a complex relationship between birth experience and mental health during the prison sentence.

Ključne riječi / Keywords: birth experience, prison, imprisoned women, children

---

 lochmann@fzs.zcu.cz
 C.Martin6@UOS.AC.UK

METHODOLOGICAL ISSUES OF PENCIL AND PAPER TESTING: MEASUREMENT VARIATION IN THE BIRTH SATISFACTION ASSESSMENT

Colin R. Martin

*Institute of Health & Wellbeing - University of Suffolk, Faculty of Health Care Studies -
University of West Bohemia*

Alena Lochmannová

*Faculty of Health Care Studies - University of West Bohemia, Institute of Health &
Wellbeing - University of Suffolk*

The move toward online data collection in both academic and clinical research represents a profound methodological transition, the implications of which are rarely considered within a contemporary research context. It remains the case that there are some circumstances where the pencil and paper data capture approach is the viable approach in some specific populations, for example those within the criminal justice system. This presentation will focus on these issues, particularly those of score variation and measurement variance within a population of women in the Czech Republic prison system. It has been noted that levels of birth satisfaction are similar between women in prison and those within the general population in the Czech Republic. However, the prison population assessment of birth experience using the Birth Satisfaction Scale-Revised (BSS-R) is undertaken with pencil and paper and the non-forensic population of women by online data capture approaches. Consequently, the assumption of similar scores between these two groups of women may be undermined by method effects as part of the data collection approach. To address this, the current study compared data from women in the prison population (N=55) where pencil and paper is the only permissible data capture technique with a general population sample of postpartum women again, collecting data using pencil and paper data capture. Comparisons using the one-sample t-test revealed the incarcerated women to have statistically significantly higher BSS-R scores compared to the general population postpartum sample ($p < 0.05$), all BSS-R sub-scales and the total BSS-R score. (those in prison and those in the general population) using pencil and paper data collection methods to administer the BSS-R. Thus, it is concluded that not only do incarcerated women experience greater birth satisfaction than non-incarcerated women when data capture approaches are harmonised, but also comparisons between studies that use pencil and paper compared to online data capture may not be comparable.

Ključne riječi / Keywords: Birth Satisfaction Scale-Revised (BSS-R), prison, method effects, measurement variation

---

 C.Martin6@UOS.AC.UK
 lochmann@fzs.zcu.cz

PERSONALITY TRAITS AS PREDICTORS OF POSTTRAUMATIC STRESS DISORDER (PTSD) SYMPTOMS FOLLOWING CHILDBIRTH: A PROSPECTIVE STUDY

Sandra Nakić Radoš[✉], Maja Brekalo, Maja Žutić, Marijana Matijaš

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Dubravko Habek

School of Medicine, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia; Center for Evidence-Based Medicine and Health Care, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia;

Department of Obstetrics and Gynecology, Clinical Hospital "Sveti Duh", Zagreb, Croatia;

University Department of Gynecology and Obstetrics, Clinical Hospital Merkur, Zagreb, Croatia

Ingrid Marton, Ana Tikvica Luetić

School of Medicine, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia; Center for Evidence-Based Medicine and Health Care, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia;

Department of Obstetrics and Gynecology, Clinical Hospital "Sveti Duh", Zagreb, Croatia

Matija Prka

Department of Obstetrics and Gynecology, Clinical Hospital "Sveti Duh", Zagreb, Croatia

Boris Ujević

School of Medicine, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia; Center for Evidence-Based Medicine and Health Care, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia;

Department of Obstetrics and Gynecology, Clinical Hospital "Sveti Duh", Zagreb, Croatia

Jasminka Štefulj

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia;

Department of Molecular Biology, Institute Ruđer Bošković, Zagreb, Croatia

Ljiljana Pačić-Turk

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Croatia

Marta Čivljak

Center for Evidence-Based Medicine and Health Care, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Josip Bošnjaković

University Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Croatia

Anto Čartolovni

School of Medicine, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia; Digital healthcare ethics laboratory (Digit-HeaL), Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Susan Ayers

Centre for Maternal and Child Health Research, City, University of London, London, United Kingdom

Different factors affect birth trauma and posttraumatic stress disorder (PTSD) following childbirth. Research mainly focused on factors associated with the current birth context, but studies rarely focused on previous traumatic experiences and personality traits as predictors of childbirth-related PTSD. This study aimed to examine previous traumatic experiences (specifically sexual assault and previous traumatic childbirth) and personality traits (neuroticism, anxiety sensitivity, and resilience) as predictors of birth trauma and PTSD symptoms following childbirth in primiparous and multiparous

---

✉ snrados@unicath.hr

women. Pregnant women participated in the longitudinal study at the prenatal clinic at the hospital in Zagreb (Croatia) during the second and third trimesters as a part of the INTERSECT Collaboration study (T1). The participants (N = 398) completed the questionnaires again 6-12 weeks after childbirth (T2). They completed the obstetrical and demographic sheet, Anxiety Sensitivity Index (ASI), Emotional Stability subscale from the IPIP-50, Brief Resilience Scale (BRS) all at T1, and the City Birth Trauma Scale (City BiTS) at T2. In this sample, 1.8% of women fulfilled all criteria for PTSD following childbirth. Bivariate correlation analysis showed that higher childbirth-related PTSD symptoms were associated with higher neuroticism and anxiety sensitivity and lower resilience in both primiparous and multiparous women. Regression analysis showed that of the personality traits, only higher levels of neuroticism were a significant predictor of higher levels of PTSD symptoms following childbirth, both in primiparous and multiparous women. Regarding previous traumatic experience, in primiparous women, previous sexual assault was a significant predictor, while in multiparous women, previous traumatic childbirth was a significant predictor of childbirth-related PTSD symptoms. These findings emphasize that risk factors for childbirth-related PTSD symptoms were neuroticism and previous traumatic experiences (sexual for primiparous women and traumatic childbirth for multiparous), so healthcare professionals should provide special care for those women at risk.

Ključne riječi / Keywords: posttraumatic stress disorder, childbirth, neuroticism, anxiety sensitivity, resilience.

* This study was funded and supported by an approved research project of the Catholic University of Croatia: „Determinants, outcomes, and interrelation of mental and physical health during pregnancy and postpartum (MumHealth)“.

Simpozij / Symposium

**WHEN STUDENTS TAKE A PROACTIVE ROLE - AGENTIC
(DIS)ENGAGEMENT, BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND NEED
CRAFTING IN HIGH-SCHOOL AND COLLEGE STUDENTS**

Relating student approaches to learning to motivation and engagement in learning

Daria Rovan

The role of teaching styles in adolescents' educational agency: A dual-process motivational model perspective on agentic (dis)engagement

Eta Krpanec, Dora Popović, Iva Šverko

Which teacher behaviors are important for student (dis)engagement - the role of teaching quality and (de)motivating styles

Aleksandra Huić, Nina Pavlin-Bernardić, Antonija Vrdoljak, Vesna Vlahović-Štetić

The tripartite model of students' basic psychological needs - relationship with teachers' (de)motivating styles

Helena Tomšek, Aleksandra Huić

How to Support College Students' Pro-active Search for Psychological Need Satisfaction? Testing an Online Intervention that Fosters Need Crafting

Daphne van den Bogaard, Bart Soenens, Katrijn Brenning, Berdien Vrijders, Lowie Bradt, Patrick Luyten, Valérie Vanhees, Maarten Vansteenkiste

WHEN STUDENTS TAKE A PROACTIVE ROLE – AGENTIC (DIS)ENGAGEMENT, BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS AND NEED CRAFTING IN HIGH-SCHOOL AND COLLEGE STUDENTS

Voditeljica/Convenor: **Aleksandra Huić**[✉]

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Students who take a proactive role in the classroom and in their learning show better academic outcomes, such as higher levels of intrinsic motivation, greater academic achievement and better grades. One way in which students can take a proactive role is by intentionally and constructively expressing needs and preferences, asking for learning opportunities and resources, and by seeking clarification and feedback. Students who show these types of behaviors have high agentic engagement, while students who decide to passively accept learning instructions show agentic disengagement. Previous studies have shown that autonomy supportive teaching is a leading determinant of agentic engagement, and that agenticly engaged students show higher levels of motivation and achievement. In this symposium we will further show how motivation and agentic engagement are associated with college students' approaches to learning, and how teachers' motivating styles (autonomy support and structure) vs. demotivating styles (control and chaos) are associated with both agentic engagement and disengagement for high school and college students. One assumption underlying the agentic (dis)engagement construct is grounded in self-determination theory, namely in having satisfied basic psychological needs of autonomy, competence and relatedness. So the symposium will further extend previous knowledge on students basic psychological needs and explore what happens when students use a proactive strategy of need crafting on the one hand, and which characteristics of their learning environment lead to a newly proposed dormant need state on the other hand. We will present the new tripartite model of students' basic psychological needs and the new Three States Questionnaire used to operationalize the model. Furthermore, we will present an online intervention program LifeCraft which is aimed to foster college students' mental health and resilience and show what happens when students proactively steer their own functioning to be better protected against the stressors of college life.

Ključne riječi / Keywords: agentic (dis)engagement, student motivation, self-determination theory, basic psychological needs, need crafting

---

✉ ahuic@ffzg.hr

RELATING STUDENT APPROACHES TO LEARNING TO MOTIVATION AND ENGAGEMENT IN LEARNING

Daria Rovan[✉]

University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, Zagreb, Croatia

There are two different conceptual frameworks for understanding learning in the context of higher education – the student approach to learning (SAL) perspective and the self-regulated learning (SRL) perspective (Pintrich, 2004). Although both frameworks share the basic assumptions related to the constructivist nature of learning and the mediating role of motivational and cognitive processes in learning, there is a difference in their focus. Self-regulated learning research is focused on the analysis of various cognitive and motivational processes, while students' approach to learning research is based on a phenomenological approach and focused on complex patterns of thinking and behavior (deep, strategic, and surface approach to learning). Given that both frameworks offer a valuable perspective, the aim of this research was to explore the relationship between different student approaches to learning, on the one hand, and students' motivation and engagement in learning, on the other hand, or more specifically, to determine to what extent individual differences in students' approaches to learning can be explained by their motivation and engagement in learning. Participants were 295 teacher education students. They completed questionnaires on motivation for learning (achievement goals and self-efficacy), engagement in learning (behavioural, cognitive, emotional, and agentic engagement), and students' approach to learning (deep, strategic, and surface approach to learning). The results of the hierarchical regression analyses revealed that students' motivation and engagement accounted for a high proportion of the variance of the deep and strategic approach to learning, but a relatively low proportion of the variance of the surface approach to learning. The key predictors of the deep approach to learning were cognitive and emotional engagement, while self-efficacy, behavioural, and cognitive engagement were significant predictors of the strategic approach. For a surface approach to learning, agentic engagement was a positive predictor, and emotional engagement was a negative predictor. The results of this research can help us to understand the relationship between research results of studies focused on motivational, behavioural, cognitive, and emotional aspects of learning and studies focused on general approaches or learning strategies, which facilitates the practical application of the research of learning in the context of higher education.

Ključne riječi / Keywords: engagement, student approaches to learning, achievement goals, self-efficacy

---

✉ daria.rovan@ufzg.hr

THE ROLE OF TEACHING STYLES IN ADOLESCENTS' EDUCATIONAL AGENCY: A DUAL-PROCESS MOTIVATIONAL MODEL PERSPECTIVE ON AGENTIC (DIS)ENGAGEMENT

Eta Krpanec[✉], Dora Popović, Iva Šverko

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Research employing the self-determination theory has highlighted the significance of teaching styles in predicting distinct brighter and darker motivational pathways of students. While autonomy supportive teaching style predicts student need satisfaction and positive academic outcomes, controlling teacher style predicts student need frustration and negative academic outcomes. This conceptual framework, delineating two distinct motivational pathways, is called in the dual-process motivational model. While the model has been tested, some academic outcomes have yet to be incorporated in dual-process models. Notably, agentic engagement and disengagement have not received adequate investigation within this framework. Agentic engagement refers to students' proactive involvement in the learning process, including providing feedback or communicating goal to the teacher, while agentic disengagement denotes students' passive acceptance of instructional methods and classroom dynamics. Research of these constructs is essential for understanding adolescents' agency in educational setting. Therefore, the aim of this study was to examine the associations of autonomy-supportive and controlling teaching styles with agentic (dis)engagement within the framework of the dual-process motivational model. We hypothesized that autonomy support would be associated with agentic engagement via autonomy satisfaction, forming the brighter path, while teacher control would be associated with agentic disengagement via autonomy frustration, forming the darker path. We expected that paths connecting the brighter and darker pathways would be non-significant or weak. The study was conducted on a sample of 1635 high school students from Croatia (60.7% female). Teacher autonomy support emerged as a robust positive predictor of agentic engagement, mediated by autonomy satisfaction. Similarly, teacher control, somewhat less strongly, positively predicted agentic disengagement via autonomy frustration. While no paths were found from the darker pathway to the brighter one, the brighter pathway construct predicted the darker pathway ones. Specifically, autonomy support emerged as a significant, albeit modest, negative predictor of agentic disengagement, mediated both via autonomy satisfaction and frustration. Altogether, the findings of the study provide support for dual-process models expanded with agentic (dis)engagement as an outcome variable.

Ključne riječi / Keywords: self-determination theory, dual-process model, agentic engagement, agentic disengagement, teaching styles

---

✉ eta.krpanec@pilar.hr

WHICH TEACHER BEHAVIORS ARE IMPORTANT FOR STUDENT (DIS)ENGAGEMENT - THE ROLE OF TEACHING QUALITY AND (DE)MOTIVATING STYLES

Aleksandra Huić[✉], Nina Pavlin-Bernardić, Antonija Vrdoljak, Vesna Vlahović-Štetić
Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Students' agentic engagement, in other words, their intentional and constructive behaviours which contribute to the flow of the class, is shaped by their learning environment, namely by behaviours enacted by teachers during instruction and classroom management. However, research on this is still scarce, especially in the context of higher education. In addition, studies focus mostly on agentic engagement, disregarding determinants of agentic disengagement. In this study, our aim was to examine the role that teaching quality and teachers' (de)motivating styles play in explaining student agentic (dis)engagement in higher education. We extend previous literature by examining how aspects of teaching quality, namely cognitive activation, classroom management and supportive climate shape agentic (dis)engagement. Furthermore, we ground our study in the circumplex model, examining not only autonomy supportive teaching which proved to shape agentic engagement in previous studies, but all four teacher styles. Based on self-determination theory and the bright and dark motivational pathways, we expected motivating styles of autonomy support and structure to be associated with agentic engagement. On the other hand, we expected that demotivating styles of control and chaos to be associated with agentic disengagement. A total of 301 higher education students participated in an online study. They filled out questionnaires about their specific teacher's (de)motivating styles (Situations-in-School Questionnaire – Higher Education), and instructional quality (Teacher's Instructional Quality Scale) in a specific class, and their own agentic engagement and disengagement in that specific class. Results showed that students' perception of teachers' classroom management and supportive climate, as well as their perception of teachers' autonomy support were significant positive predictors of students' reported agentic engagement. Similarly, students' perception of teachers' classroom management and autonomy support were significant negative predictors of students' reported agentic disengagement. Findings point to the importance of creating a supportive learning climate, which is in line with the self-system model of motivational development. However, results were not in line with assumptions from the bright and dark motivational pathways. Results are discussed in light of methodological implications and the theory behind the concept of student (dis)engagement.

Ključne riječi / Keywords: agentic (dis)engagement, teachers' (de)motivating styles, circumplex model, instructional quality, higher education

---

✉ ahuic@ffzg.hr

THE TRIPARTITE MODEL OF STUDENTS' BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS - RELATIONSHIP WITH TEACHERS' (DE)MOTIVATING STYLES

Helena Tomšek[✉]

Ruđer Bošković Technical School Vinkovci, Vinkovci, Croatia

Aleksandra Huić

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

One of the main issues teachers face in their work is the lack of student motivation in the classroom. According to the self-determination theory, students with satisfied psychological needs for autonomy, competence and relatedness have higher levels of motivation and achieve better results in school. On the other hand, need thwarting is related with negative outcomes. Recently, Reeve et al. (2023) have expanded this dual model of need states into a tripartite model, adding the dormant state of psychological needs within the school context. The aim of this study was to examine the Croatian translation of the new Three States Questionnaire designed to assess the three states of psychological needs, and to examine the relationship between need satisfaction, need thwarting, and dormant needs and students' perception of teachers' (de)motivating styles. Previous research has shown that teachers are crucial creators of a context conducive to need satisfaction/thwarting, and that motivating styles of autonomy support and structure are associated with need satisfaction, while the demotivating styles of control and chaos are associated with need thwarting. In this study we investigate, for the first time, the relationship between these four styles and the newly proposed dormant need state. Around 300 high school students participated in the study, half from a grammar school program and half from a vocational program. Students filled out an online questionnaire during regular school hours under supervision of a school psychologist. Results are mostly in favour of the validity of the Croatian version of the Three States Questionnaire. In line with previous research, motivating styles of autonomy support and structure were related with need satisfaction, while demotivating styles of control and chaos were related with need thwarting. Interesting patterns emerged for relationships between teachers' (de)motivating styles and the dormant need state. We discuss our results in terms of the circumplex model of (de)motivating styles and the new tripartite model of basic psychological needs, as well as in terms of practical implications for teachers.

Ključne riječi / Keywords: basic psychological needs, circumplex model, motivational styles, students, tripartite model of needs

---

[✉] htomsek@ffzg.hr

HOW TO SUPPORT COLLEGE STUDENTS' PRO-ACTIVE SEARCH FOR PSYCHOLOGICAL NEED SATISFACTION? TESTING AN ONLINE INTERVENTION THAT FOSTERS NEED CRAFTING

Daphne van den Bogaard[✉], Bart Soenens, Katrijn Brenning, Bertien Vrijders, Lowie Bradt

Ghent University, Belgium

Patrick Luyten

Catholic University Leuven, Belgium

Valérie Vanhees

SIHO Gent, Belgium

Maarten Vansteenkiste

Ghent University, Belgium

Research within the Self-Determination framework convincingly showed that satisfaction of the basic psychological needs (i.e., need for autonomy, relatedness and competence) is associated with mental health benefits and resilience. Recently, scholars shifted attention from how the environment supports individuals' basic needs to the proactive role that individuals themselves can play. The current study builds on initial research on need crafting by testing the effectiveness of online intervention program LifeCraft among college students in comparison with both a passive and an active control condition. LifeCraft fostered greater need satisfaction and associated improved mental health, with especially highly engaged participants reaping the benefits of the program and individuals' desire to get their needs met play a minimal moderating role. In comparison with an active control condition, LifeCraft did not produce superior effects, presumably because participants in the active control group, albeit unconsciously, also invested in competence crafting. Further, the present study is the first to demonstrate that LifeCraft helps students in better handling a stressful exam period one month after program completion, testifying to the resilience-enhancing effect of LifeCraft. These findings offer new insights into the way students can proactively steer their own functioning to be better protected against the stressors of college life.

Ključne riječi / Keywords: Self-Determination Theory, Need crafting, intervention, college students, resilience

---

✉ daphne.vandenbogaard@ugent.be

USMENA IZLAGANJA /
ORAL PRESENTATIONS

WHY DARK PERSONALITIES MISBEHAVE IN PRISONS? THE ROLE OF PRISON SOCIAL CLIMATE

Janko Međedović, Svetlana Pavlović[✉]

Institute of Criminological and Sociological Reserach, Belgrade, Serbia

Unfavorable social prison climate is a risk factor for various dysfunctional behaviors that thwart successful resocialization and rehabilitation. On the other hand, dark personality traits are linked to a range of negative and harmful social consequences. In this study, we examined the links between Dark Tetrad Traits (Sadism, Psychopathy, Machiavellianism and Narcissism), contextually-dependent experiences reflected in the prison social climate (measured by prisoners' quality of life - MQPL) and institutional misconduct (measured as various forms of sanctions in prison: disciplinary corrections, special measures, solitary confinements, and control measures). The sample was consisted of 582 convicts (86.1% males) who served their sentences in five Serbian prisons.

All dark traits showed negative correlations with measures of the prison social climate and had positive links with the indicators of misconduct in prison. Also, the prison social climate showed negative associations with misconduct. We set four regressions models with the measures of institutional misconduct as the criteria measures. In all regressions models, MQPL was the strongest predictor of institutional misconduct; Machiavellianism and Sadism each made independent contributions to the prediction as well. Our main analysis was based on a structural model where dark traits were the predictors, prison social climate was analyzed as mediator while institutional misconduct was the criterion measure (all these variables were analyzed as the latent ones in the structural model). Testing the direct and indirect effect showed support for the mediation hypothesis: the path from MQPL to misconduct is statistically significant; Sadism and Machiavellianism have significant direct paths to misconduct together with significant paths to MQPL and also significant indirect effects. Psychopathy and Narcissism do not have significant paths in our model.

Individuals with more level dark traits perceive their prison surroundings more negatively, likely actively contributing to stressful, hostile, and volatile prison climates. Consequently, this leads to a higher frequency of imposed sanctions on them.

Our study enhances the criminological field by demonstrating that the endeavors of prison staff and state authorities to foster a positive social climate within prisons yield numerous benefits for correctional facilities and the overall rehabilitation process.

This research is realized as a part of PrisonLIFE project (No. 7750249; Science Fund of the Republic of Serbia).

Ključne riječi / keywords: Dark Tetrad; prison social climate; measuring the Quality of Prison Life; prison misconduct; disciplinary corrections

---

[✉] pavlovic.sc@gmail.com

PATTERNS OF USE AND ATTITUDES TOWARDS STATISTICS IN THE PSYCHOLOGICAL PROFESSION

Nika Vuco

Student, Undergraduate Psychology Program, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Ivan Buljan

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Statistics education is traditionally at the core of the psychological profession, but there is a lack of research about the actual use of statistics in everyday psychological work. The objective of this study is to investigate the patterns of use and attitudes towards statistics in the everyday work of psychologists in Croatia, as well as their suggestions for improvement of statistics education. Understanding of use of statistics in psychologists' everyday practice can help improve statistics education in psychology programs by narrowing the gap between education and practice.

This research will be carried out through an online survey, in a sample of licensed psychologists in Croatia. Participants will be eligible if they are graduated psychologists, members of the Croatian Psychological Chamber, and working in any field of psychology. Participants will be invited using a combination of purposive and snowball sampling methods. We will send invitations to publicly available email addresses of psychological societies, and associations, as well as social media groups that gather psychologists. Additionally, we will go through the directory of all licensed psychologists in Croatia (N=3746) collect the publicly available email addresses, and send the survey invitation to publicly available emails to increase the response rate.

The following variables will be collected: demographics, work characteristics, patterns, and attitudes related to statistical use. Participants can also give suggestions for statistical education improvement, based on their experiences and everyday needs. The findings will include the prevalence of statistics use and the most common practices among psychologists in Croatia. Recommendations for the improvement of statistical education for psychologists will be prioritized according to the participants' assessment. To determine the predictors of positive attitude levels toward statistics demographic variables and patterns of use will be entered into a regression analysis, which will be measured using a validated questionnaire.

The results of this study will be the first which included the views of graduated psychologists about the statistics used in everyday work, and therefore can be useful in designing educational interventions. It is expected that the findings may help in better alignment of educational programs and everyday practices in the psychological profession.

Ključne riječi / keywords: statistics education; psychology; attitudes towards statistics; psychology graduates

---

 nvuco@ffst.hr

PREDICTORS OF JOB SATISFACTION OF PSYCHOLOGISTS: A SCOPING REVIEW

Tea Vranković[✉]

Student, Undergraduate Psychology Program, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Ivan Buljan

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Job satisfaction is crucial concept in work psychology because it is associated with almost all indicators of work performance. In the psychological profession, due to the higher probability of burnout and complex tasks involving human relations, it is important to identify the factors associated with job satisfaction so that those can be used in the development of interventions for the improvement of work conditions and employee resilience. Therefore, the objective of this study is to identify the significant predictors of job satisfaction of psychologists. Additionally, we will examine the overall job satisfaction across different domains of psychology and conditions of work.

This study is an ongoing scoping review of the literature in which all quantitative empirical research focusing on job satisfaction will be identified in databases Web of Science and PubMed. The searches resulted in 8841 results, after deduplication. Screening was done by authors, which resulted in 76 texts potentially eligible for full-text analysis. The protocol was preregistered on Open Science Framework (<https://osf.io/j3wue/>).

The data to be extracted from the full-text analysis will include: study information (title, author, year), study eligibility (study setting, participants, procedures, research design, instruments used), results (key results, specific predictors), outcomes (associations with job satisfaction), conclusions (study strengths/weaknesses and conclusions), and risk of bias assessment using Joanna Briggs Institute tools. A narrative synthesis will be used to summarize the factors related to psychologist job satisfaction.

This research aims to shed light on the advantages and disadvantages of working as a psychologist and to point out the significance of certain job aspects that increase job satisfaction. The findings of this research could be used as an evidence-based foundation and support for certain changes regarding the work conditions of psychologists.

Ključne riječi / keywords: job satisfaction; work psychology; scoping review; evidence synthesis

---

✉ tvrankovic@ffst.hr

(AN)ISOTROPIC ANISOTROPY - CHANGE OF PERCEIVED DISTANCE ANISOTROPY

Oliver Tošković[✉]

Laboratory for Experimental Psychology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Belgrade, Serbia

The tendency of people to perceive distances toward the zenith as greater than physically equal distances toward the horizon is called perceived distance anisotropy. The assumption is that anisotropy occurs in order for the system to match the perception of distance with the effort required to perform an action in a certain direction. Since movement on a vertical direction requires more effort (for instance it opposes gravity), by increasing the perceived distance visual system suggests investing more effort in that movement. If anisotropy is indeed related to movement effort, does it change with increasing distance of the perceived object from the observer? An experiment was conducted on 19 subjects whose task was to equalize the distances of two spheres in two directions of observation, horizontal (in front of them) and vertical (above them). The spheres were 20cm in diameter and located at one of 10 different egocentric distances, 5m, 10m, 15m, 20m, 25m, 30m, 35m, 40m, 45m and 50m. The experiment was performed in virtual reality, using Oculus Rift DK2 equipment. Perceived distance anisotropy is expressed as the ratio of vertical to horizontal estimates, so values less than 1 indicate that shorter vertical estimates were equalized to longer horizontal estimates. The results showed significant differences in the intensity of anisotropy at different distances ($F=3.903$, $df=9; 162$, $p<0.01$, $\eta^2=0.18$), such that distance estimates in two directions are more similar at larger distances. The distance ratio in two directions ranges from 0.72 at 5m to 0.91 at 50m, and the change in the ratio is equally well described by the linear ($r^2=0.75$) and exponential function ($r^2=0.77$). We can conclude that the anisotropy of the perceived distance gradually decreases with the distance from the observer, which supports the hypothesis of matching the perceived distance with the effort of movement in a certain direction.

Ključne riječi / keywords: anisotropy, perceived distance, movement effort, perception-action relationship

---

✉ otoskovi@gmail.com

HOW TO DEVELOP A WELCOMING TEAM: COMMUNICATION, RESPECT, AND SHARING AS KEY INGREDIENTS

Cakil Agnew[✉]

Heriot-Watt University: Dubai Campus, Dubai, United Arab Emirates

Zuhrah Beevi

Malaysia Campus, University of Nottingham, United Kingdom

Anna Sedda

Edinburgh Campus, Edinburgh, Scotland

Recently, higher education institutions increased the presence of international staff, as well as opened campus branches overseas. This led to a change in the identity of teaching teams, now called global. Surprisingly though, there is paucity of research on psychological and social factors affecting the success of global teaching teams, with most of the focus being on the students experience only.

We explored how we can promote the feeling of belonging in global teaching teams, focusing on wellbeing, engagement, learning, collaboration, opportunities, mind-set, and professional development opportunities. We recruited colleagues across the United Kingdom, United Arab Emirates and Malaysia, to capture cultural elements.

We adopted a qualitative approach. Five semi-structured focus groups with 21 participants were conducted. The inclusion criteria for the study were teaching actively at the university and being in the current role in the last two years.

Thematic analysis show that communication, sharing of the load and respect for others are key ingredients, independently from the location of participants, years of experience, and background. Time differences and physical distance between members are not perceived as barriers. Finally, participants struggled to identify benefits from working in a global teaching team and what their employer can do in terms of training or support.

Our findings have implications for higher education institutions but also be extended to similar settings where teamwork is needed in a teaching environment: global companies, educational businesses as well as government entities working on educational policies.

Ključne riječi / keywords: teaching teams, global teams, belonging, education, learning and teaching

---

✉ c.agnew@hw.ac.uk

EXAMINING THE PREDICTIVE CONTRIBUTION OF CHILDHOOD TRAUMA, PSYCHOLOGICAL RESILIENCE, AND MENTAL HEALTH IN EXPLAINING LIFE SATISFACTION AMONG YOUNG ADULT WOMEN

Krešimir Prijatelj[✉], Dana Ravlić, Lovre Milat

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Childhood traumatic experiences are associated with numerous adverse outcomes in life. This study aimed to examine the predictive contribution of childhood trauma, resilience, and mental health to the explanation of life satisfaction in young adult women in the Republic of Croatia.

550 young adult women aged 18 to 29 ($M = 22.7$; $SD = 2.8$) from Croatia took part in an online survey that included the Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33-TR; Şar et al., 2021), the Short Resilience Scale (Slišković & Burić, 2018), the Short Mental Health Inventory (MHI-5; Slišković, 2020), a Sociodemographic questionnaire, while life satisfaction was measured with one item on a 10-point scale (Lauri Korajlija et al., 2019). In the hierarchical regression analysis, age was introduced as a control variable in the first step, trauma in childhood was included as a predictor variable in the second step ($\beta = -.366$, $p < .001$), and mental health ($\beta = .269$, $p < .001$) and psychological resilience ($\beta = .229$, $p < .001$) in the third step. In the first step of the hierarchical regression analysis, age contributes significantly to the regression model [$F(1,549) = 6.958$, $p < .05$] and explains 1.1% of the variance of life satisfaction; in the second step, childhood trauma contributes statistically significantly to the regression model [$F(2,549) = 85.852$, $p < .001$] and explains an additional 22.6% of the variance in life satisfaction. In the third step, adding psychological resilience and mental health explained an additional 14.8% of the variance in life satisfaction, and this change in R^2 was also statistically significant [$F(4,549) = 86.158$, $p < .001$]. The mentioned set of predictor variables can ultimately explain 38.7% of women's life satisfaction variance ($R^2 = .387$, $p < .001$).

The obtained results imply the need to invest additional resources and education after experiencing violence in order to actively try to reduce mental health problems and maintain adequate levels of life satisfaction in young adult women.

Ključne riječi / keywords: childhood trauma, life satisfaction, women mental health, psychological resilience, child abuse and neglect

---

✉ kresimir.prijatelj@gmail.com

RELATIONSHIP BETWEEN SEXTING BEHAVIOUR AND THE PSYCHOSOCIAL FUNCTIONING OF ADOLESCENTS

Arta Dodaj, Krešimir Prijatelj

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Kristina Sesar

Department of Psychology, University of Mostar, Mostar, Bosnia and Herzegovina

Marija Gulam, Dora Jakelić, Klementina Damić, Hana Sivec, Natalija Banovac, Klara Krenek

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Childhood traumatic experiences are associated with numerous adverse outcomes in life. The exchange of sexually explicit content over the internet (sexting) has increased significantly among young people in recent decades, but the psychosocial impact is still unclear. The aim of this study (funded by HRZZ, grant number 3553) was to explore the relationship between sexting and psychosocial functioning among Bosnian & Herzegovinian and Croatian adolescents. The questionnaires were completed online in the classroom by 2350 high school students aged 15–19 years ($M = 17$, $SD = 1.43$) from several large cities in Bosnia and Herzegovina and Croatia. The results from hierarchical regression analysis showed that behavioural and relationship problems and psychosocial dysfunction were more common in girls. Lower age was associated with general psychosocial, behavioural and relationship problems. Relationship status was predictive of worse psychosocial well-being (optimism and coping strategies). Regarding the relationship between sexting and psychosocial functioning, the sexting experience of sending, receiving, and forwarding other people's sexts was found to correlate positively with behavioural and relationship problems. Sending, forwarding sexts, and being victim of non-consensual dissemination was also positively correlated with general psychosocial dysfunctions. Finally, receiving and forwarding other people's sexts was positively associated with optimism and coping strategies. Our findings could be helpful in designing school policies and interventions, as sexting is quite common among adolescents and is associated with worse psychosocial functioning. Further longitudinal studies are needed to explore the impact of sexting on adolescents' psychosocial outcomes.

Ključne riječi / keywords: sexting, adolescents, optimism and coping strategies, psychosocial dysfunctions, behaviour and relationship problems

---

 kresimir.prijatelj@gmail.com

PSYCHOMETRIC CONSIDERATIONS OF THE ADVERSE CHILDHOOD EXPERIENCES QUESTIONNAIRE

Borna Loncar[✉], Alex Sumich, Nadja Heym

Nottingham Trent University, Nottingham, United Kingdom

The Adverse Childhood Experiences Questionnaire (ACE-Q; Felitti et al., 1998) is a widely used instrument for assessing early traumatic experiences, predominantly in epidemiological and health research. Many existing versions of the questionnaire, with varying numbers of items, included experiences, scoring, and response formats exemplify a lack of consensus on the types of adverse experiences that should be included, as well as the suitable psychometric approaches to the measurement and classification of adverse experiences.

This study aims to provide further guidance on optimal approaches to measuring ACEs by performing CFA, PCA, and IRT/Rasch analyses on the 10-item version of the scale to assess its psychometric properties in a mixed sample of 519 participants. CFA provided support for both one and two-factor (childhood maltreatment and household challenges) structures. PCA indicated that ACEs should be classified into up to three groups. Grouping of ACEs was explored in relation to the trauma impact measured by the Impact of Events Scale-Revised (Weiss, 2007). Finally, Rasch analysis was employed to further examine the instrument's capacity and precision in construct measurement.

Tests performed support for two different theoretical approaches to the outcome assessment. The predictive power of cumulative and severity-based approaches will be explored in relation to the trauma aftermath. Strengths and limitations of the instrument and each approach will be discussed.

Ključne riječi / keywords: ACEs, trauma, psychometrics

[✉] borna.loncar@ntu.ac.uk

IQ NAŠ SVAGDANJI

Krunoslav Matešić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (u miru), Hrvatska

William Stern je 1912. predložio da se za kvocijent inteligencije (IQ) mentalna dob podijeli s kronološkom dobi testiranog djeteta. Nejasno je tko je prvi dodao da je Stern dobivenu vrijednost množio sa 100, jer toga u njegovu referatu nije bilo. IQ kao cjelovit broj ponudio je Lewis M. Terman u standardizaciji Stanford-Binetova testa 1916. Terman je ispustio decimalnu točku iz kratice IQ, a isto je učinio i za brojčanu vrijednosti IQ-a.

U Stanici/Savjetovalištu pri izboru zvanja, od početka rada 1932. pa do njezina ukidanja 1948., IQ je bio decimalni broj, isto kao i u BOB seriji objavljenoj 1942.

David Wechsler uveo je devijacijski kvocijent inteligencije u W-B skali 1939., uz standardnu devijaciju (SD) od 15 jedinica, što je danas svojevrsni industrijski standard. Ali, u Hrvatskoj su bile u optjecaju i druge vrijednosti IQ-a. Stanford-Binetov test inteligencije imao je oblike koji su desetljećima imali SD = 16, sve do petoga izdanja iz 2005., kada je primijenjeno na SD = 15. Za prijam u Mensu Hrvatska godinama se testiralo Progresivnim matricama za napredne, uz SD = 24, tako da je kriterij za prijam bio IQ od 148. Unazad desetak godina Mensa Hrvatska ima kriterij za prijam IQ = 131, uz objašnjenje da se upotrebljava Test razumijevanja likova. Taj test ima SD = 15, ali izostalo je objašnjenje odakle razlika između starog kriterija IQ-a, koji je bio definiran s +2 SD, i novoga, koji iznosi + 2,0666 SD.

U novinskim člancima čitamo da prosječna inteligencija Hrvata iznosi IQ = 90, pri čemu se poziva na Richarda Lynna i njegovu raščlambu o odnosu inteligencije i ukupnog društvenog proizvoda, dok je Vinko Buj 1981. izmjerio prosječnu inteligenciju Hrvata IQ = 105,4.

Zaključno, pri navođenju veličine IQ-a uvijek treba navesti i veličinu pripadajuće SD, jer puki brojevi IQ-a nisu međusobno usporedivi.

Ključne riječi / keywords: IQ, Stern, Terman, Wechsler, povijest psihologije

ODNOS PROBLEMATIČNE UPORABE DRUŠTVENIH MREŽA, SAMOPOŠTOVANJA, OSOBINA LIČNOSTI I ZADOVOLJSTVA ŽIVOTOM MEĐU MLADIMA

Petra Đurić

studentica Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Vicko Ćudina

student Sveučilišnog odjela za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Tamara Bolić

studentica Odjela za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, Hrvatska

Renata Glavak-Tkalić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Problematična uporaba društvenih mreža (PSMU) sve je učestaliji problem novijih generacija. Definira se kao uporaba društvenih mreža koja ima negativne posljedice na svakodnevni život, društvene i druge aktivnosti (Andreassen i Pallesen, 2014). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku (2019) 73% korisnika interneta u Hrvatskoj upotrebljava ga za pristup društvenim mrežama. Dosadašnja istraživanja PSMU su ukazala na velik raspon prevalencija s obzirom na različite sociodemografske i psihosocijalne karakteristike (Cheng i sur., 2021). Nadalje, istraživanja su ukazala na znatno povećanje korištenja interneta za vrijeme pandemije COVID-19 (Masaeli i Farhadi, 2021), što uključuje i uporabu društvenih mreža (Kirali i sur., 2020). S obzirom da je područje PSMU-a još uvijek nedovoljno istraženo i rezultati dosadašnjih istraživanja nisu konzistentni, nameće se potreba za boljim razumijevanjem mehanizama vezanih uz takvo ponašanje. Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati odnos između problematične uporabe društvenih mreža, samopoštovanja, osobina ličnosti i zadovoljstva životom među mladima. Istraživanje je provedeno online pomoću aplikacije izrađene u tu svrhu, na uzorku osoba mlađe odrasle dobi (od 18 do 34 godine), a sudjelovanje je bilo anonimno i dobrovoljno. Korišteni su sljedeći instrumenti: skraćena verzija IPIP upitnika (Milas, 2007), Bergen skala ovisnosti o društvenim mrežama (Andreassen i sur., 2017), Indeks osobne dobrobiti (The International Wellbeing Group, 2006) i Skala samosviđanja/samokompetentnosti (Tafarodi i Swann, 2001). Dodatno je ispitana vrsta i učestalost uporabe društvenih mreža i sociodemografski podaci o sudionicima. Provedbom hijerarhijske regresijske analize, u prvom koraku su se pokazale značajne obje varijable (dob i spol), dok su u drugom koraku uz te dvije varijable bili značajni i neuroticizam te osobna dobrobit. Najznačajniji prediktor je bio neuroticizam ($\beta = .24$, $p < .001$) te se modelom objasnilo 23% varijance PSMU-a. Općenito, mlađa dob, ženski spol i neuroticizam bili su prediktori problematičnog korištenja društvenih mreža. S obzirom da se radi o novom i nedovoljno istraženom području, ovo istraživanje daje doprinos dodatnom rasvjetljavanju problematične uporabe društvenih mreža i njenih korelata.

Ključne riječi / keywords: problematična uporaba društvenih mreža, samopoštovanje, osobine ličnosti, zadovoljstvo životom

---

 duricpetra551@gmail.com

MOŽE LI PROSOCIJALNO PONAŠANJE BITI PREDIKTOR SIGURNOSTI U ŠKOLI?

Violeta Tadić[✉]

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Prosocialno ponašanje prepoznato je kao čimbenik koji doprinosi socijalizaciji, psihosocijalnoj prilagodbi i razvoju adolescenata. Ovo istraživanje ispitalo je odnos između prosocijalnog ponašanja i sigurnosti u školi. Uzorak je činilo 719 učenika od II do IV razreda srednje škole koji su ispunjavali upitnike za samoprocjenu (od toga 476 djevojaka i 219 mladića; prosječna dob ispitanika $M=16,64$). Istraživanje je provedeno osobno, metodom papir-olovka, tijekom prvog polugodišta 2021. godine u devet srednjih škola na području Republike Srbije. Stavke upitnika odabrane su u suradnji s Centrom za primijenjenu psihologiju Društva psihologa Srbije, odnosno u suradnji s timom sastavljenim od psihologa i pedagoga u odabranim školama. Mjere su uključivale Skalu prosocijalnog ponašanja - faktori Prosocialno ponašanje ($\alpha=.92$) i Antisocijalno ponašanje ($\alpha=.89$) te Skalu sigurnosti u školi - faktori Nasilno ponašanje ($\alpha=.92$); Nesigurno školsko okruženje ($\alpha=.90$); Viktimizacija ($\alpha=.89$) i Kršenje norme ($\alpha=.86$). Rezultati su pokazali da je prosocialno ponašanje značajan prediktor triju dimenzija sigurnosti u školi: nasilnog ponašanja ($\beta=-.159$, $p<.01$); nesigurnog školskog okruženja ($\beta=-.201$, $p<.01$) te kršenja normi ($\beta=-.085$, $p<.05$). S druge strane, antisocijalno ponašanje je značajan prediktor u odnosu na sve dimenzije školske sigurnosti: nasilno ponašanje ($\beta=.422$, $p<.01$); nesigurno školsko okruženje ($\beta=.300$, $p<.01$); viktimizacija ($\beta=.278$, $p<.01$) te kršenje normi ($\beta=.238$, $p<.01$). Pearsonovim koeficijentom korelacije i kanoničkom korelacijskom analizom utvrđene su veze između prosocijalnog i asocijalnog ponašanja i svih dimenzija sigurnosti u školi. Važno je naglasiti da se uvođenjem varijable prosocialno ponašanje u regresijski model u određenoj mjeri smanjuje prediktivna moć antisocijalnog ponašanja. To sugerira da prosocialno ponašanje može smanjiti negativne učinke antisocijalnog ponašanja i pridonijeti sigurnosti u školi. Sukladno tome, rezultati ovog istraživanja imaju potencijal potaknuti promišljanje o važnosti promicanja prosocijalnog ponašanja u školskom okruženju.

Ključne riječi / keywords: prosocialno ponašanje, sigurnost u školi, učenici, srednja škola

---

[✉] tadicv33@gmail.com

PERSONAL AND ROUTINE CELL VARIABLES AS PREDICTORS OF NON- CONSENSUAL SEXTING: ADOLESCENTS VERSUS YOUNG ADULTS

Arta Dodaj[✉]

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Kristina Sesar

Department of Psychology, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

Krešimir Prijatelj

Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Sabina Mandić, Sanja Radić Bursać

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, University of Zagreb, Zagreb, Croatia

Mónica Ojeda

Department of Developmental and Educational Psychology, Universidad de Sevilla, Spain

Danijela Šimić

student, Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Ena Kapetanović

student, Department of Psychology, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Emma Avdičević

student, Department of Psychology, University of Zadar, Croatia

Dženana Omeragić, Lara Lekić, Verda Dolarević

students, Department of Psychology, University of Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Antonela Marković

Center for mental health, Health center Stolac, Bosnia and Herzegovina

Research shows that youth are at increased risk for non-consensual sexting. However, there are few studies examining the correlates of non-consensual sexting among adolescents and young adults. The present study (funded by HRZZ, grant number 3553) examined the association of personal factors and routine cellular activities with non-consensual sexting in samples of 3514 adolescents (aged 10-17 years) and 3674 young adults (aged 18- 25 years). Participants from a high school and college completed a self-administered online questionnaire related to personal characteristics, routine cellular activities, and non-consensual sexting. In the adolescent groups, gender, intimate relationship status, social bonding and routine activities were significant predictors of forwarding one's own sexting. In contrast, personal variables, particularly gender and social connectedness, were more important in the young adults. In terms of forwarding others' sexting, intimate relationship, socialization with friends and social bonding were significant predictors in the adolescents, while intimate relationship and socialization with friends were significant in the young adult group. In addition, routine cell phone activities such as daily calls, text messages, and frequent use of mobile phones for media activities predicted forwarding sexting of others among adolescents, while frequent use of mobile phones for media activities was predictive among young adults.

Ključne riječi / keywords: victims of forwarded sexts, forwarding of sexts, personal factors, routine cell activities, adolescents, young adults

---

✉ artadodaj@gmail.com

SMISAO U ŽIVOTU: JE LI RJEŠENJE HUMOR?

Paula Pedić Duić[✉], Tea Pavin Ivanec

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Zvezdan Penezić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Cilj istraživanja bio je ispitati medijacijsku ulogu neuroticizma u objašnjenju povezanosti materijalizma i smisla u životu. Uz to, ispitana je i moderacijska uloga doživljaja humora, konceptualiziranog kao dispozicijske pozitivne emocije u objašnjenju povezanosti neuroticizma i smisla u životu i predloženog medijacijskog mehanizma. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 322 odrasle osobe, od čega 86% žena, a prosječna dob sudionika iznosila je 32 godine. Materijalizam (dimenzija sreće) je mjereno Kratkom verzijom skale materijalizma (Richins, 2004), neuroticizam je mjereno BFI upitnikom (Benet-Martinez i John, 1998), za mjeru smisla u životu uzet je rezultat na Skali smisla života (Vulić-Prtorić i Bubalo, 2006), a dispozicijska tendencija doživljavanja humora mjerena je Skalom dispozicijskih pozitivnih emocija – subskala humora (Shiota i sur., 2006). Rezultati testiranja medijacijskih i moderacijskih hipoteza pokazali su da neuroticizam posreduje odnos između materijalizma i smisla u životu. Osobe sklonije materijalizmu pokazuju više razine neuroticizma, koji je zauzvrat povezan s nižim doživljajem smisla vlastitog života. Humor je moderirao odnos neuroticizma i smisla u životu te pretpostavljeni medijacijski mehanizam. Negativna povezanost neuroticizma sa smislom u životu to je niža što su osobe sklonije doživljavanju humora u svakodnevnom životu. Također, negativna povezanost materijalizma sa smislom u životu preko neuroticizma to je niža što su osobe sklonije doživljavanju humora u svakodnevnom životu.

Ključne riječi / keywords: humor, materijalizam, neuroticizam, smisao u životu, sreća u posjedovanju

---

[✉] paula.pedic-duic@ufzg.hr

THE LINKS BETWEEN SELF-ESTEEM, NARCISSISM, AND FERTILITY ACROSS 65 COUNTRIES

Svetlana Pavlović, Janko Međedović[✉]

Institute of Criminological and Sociological Research, Belgrade, Serbia

Exploring the associations between personality traits and fertility can help in understanding natural selection, and thus, evolution of personality in contemporary humans; however, the research on this topic are scarce. We explored the relations between fertility (i.e., number of children) and two personality traits with partially shared content – self-esteem and narcissism. According to the previous research we hypothesized positive associations regarding the former trait; however, both positive and negative links can be assumed for the latter. We used a publicly available database (ICSMP COVID-19 project) to conduct analyses. The sample was consisted of 43029 participants from 65 countries (52.10% females; Mage=43.19 [SD=16.06]). We controlled participants' sex, age, social status, and the type of settlement (urban vs. rural) in the analyses; furthermore, we analyzed the interactions between personality traits and demographic variables in the prediction as well. Self-esteem was measured via singular item ("I have high self-esteem") while narcissism was assessed using six items scale of Narcissistic Admiration and Rivalry Questionnaire.

We fitted a multilevel Poisson model with random slopes: the number of children was modelled as the criterion variable. The results showed that 42% of the criterion's variation was explained by the predictors. Older participants with lower socioeconomic status, and the ones who lived in rural settlements had higher fertility; self-esteem positively predicted the number of children, but narcissism was not a significant predictor. Several interactions were found: positive link between self-esteem and fertility was higher in males and in urban environments; on the contrary, narcissism showed negative association with fertility in rural settlements. The data obtained for self-esteem are congruent with the existing results of positive directional selection on Extraversion trait, especially in males. Findings show that narcissism may not be under selection; furthermore, it may be evolutionary maladaptive in ecologies with lower population size. Limitations of the research, including mean age of participants, operationalizations of personality traits, and nonrepresentative samples are discussed as well. Present findings show the fruitfulness of measuring natural selection in contemporary humans and contribute to the field of behavioral ecology of human personality.

Ključne riječi / keywords: self-esteem; narcissism; number of children; natural selection; personality evolution

---

[✉] janko.medjedovic@fmk.edu.rs

INOVATIVNO RADNO PONAŠANJE: ULOGA RASPOREDA RADNOG VREMENA I PRAVEDNOSTI RUKOVODITELJA

Ana Belajdžić

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Daša Grajfoner

DOBA Fakultet, Maribor, Slovenija

Montano Fabijančić

Mind Lab d.o.o., Hrvatska

Inovativno radno ponašanje – sposobnost zaposlenika da dosljedno inoviraju i razvijaju proizvode, usluge i radne procese – ključni je faktor pri postizanju organizacijske uspješnosti i konkurentne prednosti. No, ukoliko organizacija želi osigurati dosljedan dotok inovacija, zaposlenici ne samo da trebaju biti sposobni već trebaju biti i voljni inovirati. Upravo iz tog razloga, do danas su istraživači identificirali značajan broj čimbenika koji pridonose inovativnom radnom ponašanju zaposlenika. Suvremene su organizacije prepoznale vrijednost omogućavanja fleksibilnog rasporeda radnog vremena kao jedne od strategija brige o dobrobiti zaposlenika, ali unatoč motivacijskom aspektu ove strategije, uloga rasporeda radnog vremena u inovativnosti zaposlenika tek se nedavno počela razmatrati. Cilj ovog istraživanja je provjeriti doprinos (fleksibilnog) rasporeda radnog vremena inovativnom radnom ponašanju zaposlenika. Dodatno, provjerena je i medijacijska uloga pravednosti rukovoditelja u navedenom međuodnosu. Preliminarno istraživanje provedeno je online na uzorku od 194 zaposlenika. Rezultati medijacijske analize (IBM SPSS PROCESS, Model 4) pokazali su da fleksibilan raspored radnog vremena ohrabruje inovativna radna ponašanja zaposlenika – direktno, ali i indirektno – putem pravednosti rukovoditelja. Drugim riječima, zaposlenici kojima je omogućen fleksibilan raspored radnog vremena u većoj se mjeri upuštaju u inovativna radna ponašanja, djelomice iz razloga što omogućavanje fleksibilnog rasporeda radnog vremena, u očima zaposlenika, njihovog neposredno nadređenog čini pravednijim. Navedeni su rezultati dodatno potvrđeni i glavnim istraživanjem na uzorku od 242 zaposlenika IT sektora. Podaci su prikupljeni prilikom pružanja savjetodavne usluge te je sam nacrt, u odnosu na preliminarno istraživanje, unaprijeđen na način da je implementirana pouzdanija mjera fleksibilnosti rasporeda radnog vremena, a inovativno radno ponašanje zaposlenika procijenjeno od strane neposredno nadređenog. Nalazi istraživanja upućuju na to da bi rukovoditelji zaposlenicima trebali omogućiti fleksibilan raspored radnog vremena kako bi ih zaposlenici doživjeli pravednijima, a posljedično bili i voljni inovirati na radnome mjestu.

Ključne riječi / keywords: inovativno radno ponašanje, fleksibilan raspored radnog vremena, pravednost rukovoditelja

TREMA TIJEKOM JAVNOG NASTUPA I DOŽIVLJAJ ZANESENOSTI

Ana Butković[✉]

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Diana Olčar, Majda Rijavec

Učiteljski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Trema tijekom javnog nastupa je sastavni dio života svakog umjetnika, ali može imati cijeli niz otežavajućih efekata. Dosadašnja istraživanja su pokazala da je trema tijekom javnog nastupa povezana s manjim doživljajem zanesenosti tijekom nastupa. Međutim, istraživanja uglavnom ispituju doživljaj zanesenosti kao individualnu varijablu, dok doživljaj zanesenosti može biti nešto što se doživljava i unutar grupe koja se bavi istim zadatkom kao što je na primjer komorni sastav. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati tremu tijekom javnog nastupa i njenu povezanost s doživljajem zanesenosti na individualnoj i grupnoj razini. Podaci su prikupljeni na uzorku od 200 studenata Muzičke akademije (63% žena) prosječne dobi 21.41 ($SD = 2.72$) godine. Odmah nakon kolokvija iz komorne glazbe sudionici su ispunili mjeru individualnog i grupnog doživljaja zanesenosti s 8 čestica te na jednoj čestici s 10 uporišnih točaka procijenili svoju tremu tijekom nastupa ($M = 5.27$, $SD = 2.70$, raspon 1-10). Sudionici su podijeljeni u četiri skupine s obzirom na instrument koji sviraju (instrumenti s tipkama, puhački instrumenti, instrumenti sa žicama, pjevači), ali nisu pronađene razlike među skupinama u tremi ($F(3,196) = 1.68$, $p = .172$). Doživljaj treme tijekom javnog nastupa nije bio značajno povezan ni s rodom ($r(200) = -.09$, $p = .213$) ni s dobi ($r(200) = .02$, $p = .794$). Konačno, u skladu s rezultatima prethodnih istraživanja doživljaj treme je bio značajno negativno povezan s doživljajem zanesenosti na individualnoj razini ($r(198) = -.19$, $p = .008$), no nije dobivena značajna povezanost s doživljajem zanesenosti u komornom sastavu ($r(194) = -.03$, $p = .640$).

Ključne riječi / keywords: trema, javni nastup, individualni doživljaj zanesenosti, grupni doživljaj zanesenosti

---

[✉] abutkovic@ffzg.unizg.hr

ODNOS POZITIVNOG I NEGATIVNOG AFEKTA I STRATEGIJA EMOCIONALNOG NAPORA SA SAGORIJEVANJEM NA POSLU STRUČNIH SURADNIKA U ŠKOLAMA

Marija Banovac, Antonija Božić, Arijana Lukačević, Emma Sasso, Danijela Šimić[✉], Barbara Vidović

studentice Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

(istraživanje je provedeno u okviru kolegija *Emocije i motivacija u obrazovanju* na Diplomskom studiju psihologije Sveučilišta u Zadru pod mentorstvom prof. dr. sc. Irene Burić)

Stručni suradnici u školama u Republici Hrvatskoj su populacija koja je trenutno zapostavljena u istraživanjima. S obzirom na specifične zahtjeve i dinamiku odgojno-obrazovnog sustava, njihovi svakodnevni zadaci podrazumijevaju visoko znanje i stručnost, kao i emocionalnu uključenost. Sukladno velikom opsegu i količini posla, stručni suradnici u svome su radu suočeni sa značajnim brojem različitih izvora stresa zbog čega se nerijetko nalaze pred rizikom razvoja sindroma sagorijevanja na poslu, odnosno stanja iscrpljenosti i poteškoća u učinkovitom funkcioniranju. Nadalje, stručni suradnici doživljavaju i brojna emocionalna stanja koja je moguće sagledati na dimenzijama pozitivnog i negativnog afekta. Pritom, pozitivan afekt opisuje se kao određena razina entuzijazma i pobuđenosti, dok negativni afekt ukazuje na negativna emocionalna stanja poput tuge i bespomoćnosti. Budući da stručni suradnici doživljavaju različite emocije na poslu, oni koriste strategije emocionalnog napora kako bi vlastite emocije uskladili s onima koje su očekivane. Zbog navedenog, moguća je neusklađenost između vlastitih emocija koje osjećaju i onih koje izražavaju. Postoje tri strategije emocionalnog napora, površinska kojom se prikrivaju emocije koje nisu sukladne sa zahtjevima radne uloge, dubinska kod koje osobe uistinu pokušavaju doživjeti očekivane emocije te autentično izražavanje prirodno doživljenih emocija. Kako bi se produbilo razumijevanje toga kako stručni suradnici percipiraju i upravljaju svojim emocijama vezanim za radno mjesto te kako to utječe na njihovu radnu uključenost, cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos pozitivnog i negativnog afekta i strategija emocionalnog napora sa sagorijevanjem kojeg stručni suradnici mogu doživljavati. Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 811 stručnih suradnika u školama iz cijele Republike Hrvatske. Rezultati istraživanja su pokazali da stručni suradnici koji doživljavaju više pozitivnog, manje negativnog afekta te koji manje koriste površinsku strategiju emocionalnog napora doživljavaju i manje razine sagorijevanja.

Ključne riječi / keywords: afekt, sagorijevanje, strategije emocionalnog napora, stručni suradnici

---

[✉] danijelasimic14@gmail.com

PERSPEKTIVE STRUČNIH SURADNIKA O SUZBIJANJU VRŠNJAČKOG NASILJA U ŠKOLAMA

Jasna Duranović[✉], Manuela Domitrović, Arijana Lukačević, Izabela Sorić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Rad stručnih suradnika u školi obilježavaju mnoge zadaće, među kojima se sve češće ističe rješavanje problema vršnjačkog nasilja među učenicima. Ono se definira kao svako namjerno nasilno ponašanje koje se ponavlja i traje određeno vrijeme te u kojemu postoji nerazmjer moći između počinitelja i žrtve. Istraživanja u području vršnjačkog nasilja fokusiraju se na počinitelje i žrtve nasilja – uzroke nasilja, posljedice nasilja, prevenciju nasilja itd., no u kontekstu škole treba ispitati i iskustva osoba koje takve probleme pokušavaju riješiti kao što su pedagozi, psiholozi i ostali stručni suradnici. Gotovo da ne postoje istraživanja koja se fokusiraju na iskustva stručnih suradnika koji se svakodnevno suočavaju sa situacijama vršnjačkog nasilja među učenicima, stoga je cilj ovog kvalitativnog istraživanja bio ispitati njihova osobna iskustva i načine djelovanja kada se vršnjačko nasilje pojavi. U radu će biti prikazani rezultati kvalitativnog istraživanja s ciljem razumijevanja subjektivnog doživljaja stručnih suradnika u situacijama vršnjačkog nasilja te njihovih načina postupanja i suočavanja sa navedenim problemom. Prikupljanje podataka odvijalo se putem online ankete sa pitanjima otvorenog tipa koja je slana na e-mail adrese stručnih suradnika u srednjim i osnovnim školama u svim županijama Republike Hrvatske. Stručni suradnici (N=271) ukazuju na to da ih formalno obrazovanje generalno nije dovoljno pripremiло za praktični rad, a posebice na suočavanje sa situacijama kao što je vršnjačko nasilje u školama. Iz tog razloga naglašavaju potrebu za uvođenjem više praktičnog rada tijekom studija te navode da su im potrebne dodatne edukacije kako bi se adekvatno suočili s problematikom vršnjačkog nasilja. Svi stručni suradnici djeluju prema Protokolu o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, a uz Protokol navode i razne individualne pristupe prilikom suočavanja sa ovakvim situacijama.

Ključne riječi / keywords: vršnjačko nasilje, iskustva stručnih suradnika, psiholozi, pedagozi, kvalitativno istraživanje

---

[✉] jasna.dura@gmail.com

LONGITUDINALNI ODNOS IZMEĐU RODNO STEREOTIPNIH UVJERENJA O SVIJETU RADA I RODNO-TIPIZIRANIH PROFESIONALNIH INTERESA

Dora Popović[✉], Mirta Blažev, Iva Šverko

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati promjene u rodno-tipiziranim profesionalnim interesima i rodnim stereotipima o svijetu rada, kao i dvosmjerni odnos između ovih čimbenika. U istraživanju je sudjelovalo 654 adolescenata (61% djevojaka), u dobi od 14 do 17 godina ($M = 15,58$, $SD = 0,35$), koji pohađaju prvi razred srednje škole, a praćeni su tri uzastopne godine. Podaci su prikupljeni online za vrijeme redovne školske nastave. Informacije o rodno-tipiziranim profesionalnim interesima prikupljene su korištenjem kratke verzije Upitnika interesa PGI (Personal Globe Inventory-Short (PGI-Short); Tracey, 2002; 2010), a predstavljene su kroz dimenziju interesa ljudi-stvari. Rodni stereotipi o svijetu rada su mjereni pomoću Skale profesionalnih rodni stereotipa (Vocational Gender Stereotype Attitudes (VGSA) Scale; Babarović i sur., 2023). Rezultati su potvrdili početne razlike između mladića i djevojaka u rodno tipiziranim interesima i rodnim stereotipima o svijetu rada. Nadalje, rezultati modeliranja latentne krivulje promjene (LGCM) nisu ukazali na značajne prosječne promjene u rodno-tipiziranim profesionalnim interesima tijekom tri godine, ali su otkrili značajne razlike u stopi promjene kod djevojaka. Dodatno, nalazi multivarijatnog LGCM-a pružili su više dokaza koji podupiru hipotezu modela putanje stava, sugerirajući da početna razina rodni stereotipa o svijetu rada predviđa promjenu u rodno-tipiziranim interesima kod djevojčica, a ne obrnuto. Nalazi naglašavaju potrebu za daljnjim istraživanjem mogućih čimbenika koji doprinose oblikovanju rodno-tipiziranih profesionalnih interesa i rodni stereotipa o svijetu rada kod mladića i djevojaka tijekom adolescencije.

Ključne riječi / keywords: profesionalni interesi, rodni stereotipi o svijetu rada, adolescencija

---

[✉] dora.popovic@pilar.hr

ULOGA UVJERENJA O MODERNOJ ZNANOSTI KAO RJEŠENJU ZA KLIMATSKE PROMJENE U ODNOSU STAVOVA O KLIMATSKIM PROMJENAMA I SPREMNOSTI NA DJELOVANJE

Tomislav Pavlović[✉], Marina Maglić, Renata Franc
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Iako gotovo svi znanstvenici i većina građana izražava zabrinutost zbog klimatskih promjena, faktori koji određuju odnos te zabrinutosti i namjera ponašanja usmjerenih na zaštitu okoliša i prevenciju klimatskih promjena još uvijek nisu dovoljno istraženi. Jedan od tih faktora moglo bi biti povjerenje u instituciju iz koje informacija o klimatskim promjenama dolazi. No, iako se povjerenje u institucije općenito pokazalo se važnom odrednicom slijeđenja različitih normi i zakona, pitanje pretjeranog povjerenja uslijed kojeg se institucijama pripisuju moći koje (barem trenutno) nemaju nedovoljno je istraženo, posebice u kontekstu klimatskih promjena. Preciznije, iako uvjerenje o znanosti kao rješenju za klimatske promjene može djelovati kao indikator grupne efikasnosti i samim time motivirati pojedince na kolektivno djelovanje s ciljem sprječavanja klimatskih promjena, s druge bi strane isto uvjerenje moglo služiti kao barijera kolektivnom djelovanju ako se djelovanje znanstvenika percipira dovoljnim za prevenciju klimatskih promjena. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti koja je od navedenih dviju hipoteza primjenjivija na hrvatske građane. Analize provedene na podacima hrvatskih građana prikupljenim 2021. u sklopu projekta International Social Survey Programme (ISSP) ukazale su na složen obrazac interakcija zabrinutosti o klimatskim promjenama, uvjerenja da sve što činimo u modernom životu šteti okolišu te uvjerenja o modernoj znanosti kao rješenju problema okoliša koje neće zahtijevati promjene u našoj svakodnevnici u predviđanju spremnosti na upuštanje u različita ponašanja koja bi pod cijenu kratkoročno nepoželjnih posljedica mogla dugoročno umanjiti ili prevenirati klimatske promjene. Veća zabrinutost oko klimatskih promjena, neovisno o uvjerenju o modernoj znanosti, dosljedno je predviđala veću spremnost na upuštanje u ponašanja s ciljem sprječavanja klimatskih promjena, dok uvjerenje da sve što činimo šteti okolišu nije predviđalo spremnost na ponašanja kod sudionika koji nisu vjerovali da moderna znanost može riješiti problem klimatskih promjena, dok je kod ostalih sudionika bilo povezano s većom spremnošću upuštanja u ponašanja. Interakcije zabrinutosti i uvjerenja da sve što činimo šteti okolišu varirale su s obzirom na uvjerenje o modernoj znanosti, što sveukupno ukazuje da je uloga uvjerenja o modernoj znanosti kao rješenju klimatskih promjena složenija od inicijalno pretpostavljene te dominantno ovisna o drugim odrednicama.

Ključne riječi / keywords: znanost, klimatske promjene, globalno zatopljenje, namjere, stav

---

✉ tomislav.pavlovic@pilar.hr

ULOGA SKLONOSTI ANALITIČKOM MIŠLJENJU I INSTITUCIJSKOG POVJERENJA OBJAŠNENJU STAVOVA GRAĐANA REPUBLIKE HRVATSKE O UZROCIMA KLIMATSKIH PROMJENA I ZNANSTVENOG KONSEZUSA O TOM PITANJU

Marina Maglić[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Klimatske promjene globalan su problem i jedan od ključnih izazova čovječanstva. Iako je znanstveni konsenzus neosporan po pitanju ljudskog utjecaja na klimatske promjene, istraživanja pokazuju da javno mnijenje varira, dok digitalni mediji obiluju informacijama koji često proturječe znanstvenim nalazima.

Stoga smo se odlučili istražiti stavove hrvatskih građana prema klimatskim promjenama, konkretnije percepciju uzroka klimatskih promjena te znanstvenog konsenzusa po tom pitanju i testirati izravne i neizravne efekte dvaju indikatora analitičkog mišljenja (sklonost razmišljanju aktivno otvorenim umom i kognitivna reflektivnost) uz povjerenje u znanost, političke institucije i medije kao potencijalne medijatore te političku orijentaciju, religioznost i osnovna sociodemografska obilježja kao kontrolne čimbenike. Podaci su prikupljeni tijekom prosinca 2021. i siječnja 2022. godine online anketom na nacionalno reprezentativnom uzorku s obzirom na kvote dobi i spola (N = 1525).

Općenito, testiranim multivarijantnim modelom objašnjen je manji dio varijance prihvaćanja antropogenih uzroka klimatskih promjena, a tek zanemarivi dio varijance stava o razilaženju znanstvenika po tom pitanju. Pritom, građani skloniji razmišljanju aktivno otvorenim umom nešto su skloniji i prihvaćanju antropogenih klimatskih promjena što je djelomice posredovano njihovim višim povjerenjem u znanost, dok su efekti kognitivne reflektivnosti općenito bili relativno slabi. K tome, povjerenje u znanost pokazalo je najsnažniji (pozitivan) efekt na prihvaćanje antropogenih uzroka klimatskih promjena. Niže političko povjerenje te više povjerenje u medije značajno su previđali prihvaćanje antropogenih uzroka klimatskih promjena. Od ostalih razmatranih varijabli, desna politička orijentacija pokazala se kao značajan (iako skroman) negativan prediktor prihvaćanja antropogenih uzroka klimatskih promjena, a religioznost kao značajan (iako skroman) pozitivan prediktor stava o nepostojanju znanstvenog konsenzusa. Osnovna sociodemografska obilježja (izuzev dobi u slučaju stavova o antropogenim klimatskim promjenama) nisu se pokazali kao značajni prediktori.

Sveukupno, nalazi ukazuju na važnost sklonosti razmišljanju aktivno otvorenim umom te povjerenja u znanost za razumijevanje stavova o uzrocima klimatskih promjena, ali i na potrebu istraživanja dodatnih odrednica ovih stavova kao i stavova o znanstvenom konsenzusu o porijeklu klimatskih promjena.

Ključne riječi / keywords: klimatske promjene, povjerenje u znanost, političko povjerenje, povjerenje u medije, kognitivna reflektivnost, razmišljanje aktivno otvorenim umom, politička orijentacija, religioznost

---

✉ marina.maglic@pilar.hr

SUOČAVANJE SA STIGMOM: KVALITATIVNO ISTRAŽIVANJE ISKUSTAVA RODITELJA PSIHIJATRIJSKIH PACIJENATA

Maja Marija Muškić

Županijska specijalna bolnica Insula, Rab, Hrvatska

Anita Lauri Korajlija

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Cilj provedenog istraživanja bio je istražiti kompleksnost stigmatizacije koju doživljavaju roditelji osoba s dijagnozom psihičkih poremećaja. Korištena je metoda dubinskih polustrukturiranih intervjua s 15 roditelja, analizirana su njihova iskustva, kvaliteta života, stavovi i strategije suočavanja sa stigmom. Rezultati upućuju na višedimenzionalnost stigmatizacije koja se manifestira kroz predrasude u društvu, izolaciju, ali i unutarobiteljske konflikte. Osim toga, mnogi roditelji izvijestili su i o teškoćama u pristupu kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi zbog, prema njihovom viđenju, nedostatka razumijevanja i podrške od strane zdravstvenih djelatnika. Unatoč navedenim izazovima, roditelji ističu svoju snagu i otpornost koju nerijetko traže u zajednici i međusobnoj podršci s drugim roditeljima. Zaključno, ovo istraživanje ističe važnost razvoja cjelovitih interdisciplinarnih pristupa koji bi uključivali edukaciju, psihološku podršku i osvješćivanje javnosti kako bi se smanjila stigma i poboljšala kvaliteta života roditelja osoba sa psihijatrijskim dijagnozama.

Ključne riječi / keywords: stigma po asocijaciji, iskustva roditelja, kvaliteta života

MORALNO ODLUČIVANJE KOD REFLEKTIVNIH I IMPULZIVNIH POJEDINACA

Ljiljana Gregov[✉], Ana Proroković

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Marija Magdalena Terzić, Ana Strize

studentice Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

S obzirom na relativno mali broj dosadašnjih studija koje promatraju relacije između dominantnih kognitivnih stilova i tipičnih ponašanja u domeni moralnog odlučivanja i rasuđivanja, cilj ovog istraživanja je bio ispitati neke aspekte moralnog odlučivanja (brzina i vrsta odluke) kod dominantno reflektivnih i dominantno impulzivnih pojedinaca. U istraživanju je sudjelovalo 58 ispitanika (studentata) oba spola koji su najprije popunili Racionalno-iskustveni inventar (REI) namijenjen za procjenu općeg kognitivnog stila. Nakon toga rješavali su Test kognitivne reflektivnosti (TKR) koji se sastoji od 7 zadataka s tzv. mamcem, 7 matematičkih zadataka bez mamca i odlučivali o prijavi prekršaja (da ili ne) u moralno upitnim situacijama (2 hipotetska scenarija vezana uz kršenje akademskih načela s različitim posljedicama za aktera i u 2 različita konteksta). Osim REI-a, svi zadaci su bili računalno prezentirani i rotirani po slučaju, a odgovori ispitanika su se automatski bilježili, uključujući i vrijeme odgovora za svaki pojedini zadatak/odluku. Na temelju rezultata ostvarenih na TKR-u, sudionici su podijeljeni u dvije skupine: dominantno reflektivni (≥ 4 točna odgovora; $N=16$) i dominantno impulzivni (≥ 4 intuitivna odgovora; $N=15$). Dobiveni rezultati ukazuju da su dominantno impulzivni pojedinci općenito brži pri rješavanju zadataka ali i pri donošenju odluka u moralno upitnim situacijama. Nadalje, dominantno reflektivni sudionici su skloniji prijavljivati moralne prekršaje bez obzira na težinu posljedica za aktera u usporedbi s dominantno impulzivnim sudionicima. S druge strane, kod dominantno impulzivnih pojedinaca, odluka o prijavi moralnog prekršaja ovisi o posljedicama za aktera, odnosno, skloniji su prijavi ako su posljedice blaže. Upitnik samoprocjene kognitivnog stila (REI) nije se pokazao dijagnostički valjanim za diferenciranje dominantno reflektivnih i impulzivnih pojedinaca.

Ključne riječi / keywords: moralno odlučivanje, kognitivni stilovi, reflektivnost, impulzivnost

---

[✉] ljgregov@gmail.com

IMPLIKACIJE PERFEKCIONIZMA I OSOBNOG RAZVOJA NA PROCES FORMIRANJA IDENTITETA

Melani Tomić[✉]

Asklepios Fachklinik Fürstenhof, Bad Wildungen, Njemačka

Mladi predodrasle dobi suočeni su s brojnim odlukama u različitim životnim domenama, zbog čega je to životno razdoblje važno za formiranje osobnog identiteta. Različite osobine, uključujući pojedine komponente perfekcionizma i iniciranja osobnog razvoja, značajno se odražavaju na donošenje odluka, te bi posljedično mogle biti involvirane u proces formiranja identiteta.

Cilj istraživanja je ispitati ulogu nekih dimenzija perfekcionizma i iniciranja osobnog razvoja u objašnjenju stilova identiteta u predodrasloj dobi. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 228 sudionika (28 mladića i 200 djevojaka) u dobi od 18 do 28 godina s područja BiH, Hrvatske, Srbije i Crne Gore. Podaci su prikupljeni ispunjavanjem online upitnika kojim su primijenjeni Inventar stilova identiteta, Skala pozitivnog i negativnog perfekcionizma i Skala iniciranja osobnog razvoja.

Utvrđena je značajna pozitivna povezanost Difuzno izbjegavajućeg stila identiteta s Negativnim perfekcionizmom, te negativna povezanost istog sa svim komponentama iniciranja osobnog razvoja. Informacijski i Normativni stil bili su pozitivno povezani s obje komponente perfekcionizma, s time da je Informacijski stil bio pozitivno povezan i sa svim komponentama iniciranja osobnog razvoja. Značajnim prediktorima Difuznog stila pokazali su se niži Pozitivni i viši Negativni perfekcionizam, dok su viši Pozitivni i Negativni perfekcionizam predviđali Informacijski i Normativni stil. Različite komponente perfekcionizma i iniciranja osobnog razvoja bitno doprinose procesima formiranja identiteta u predodrasloj dobi.

Ključne riječi / keywords: stilovi identiteta, perfekcionizam, iniciranje osobnog razvoja

---

✉ melanitomic.mw@gmail.com

LONGITUDINALNO PRAĆENJE KIBEROHONDRIJE I ANKSIOZNOSTI U TRUDNOĆI

Matea Šoštaric[✉], Una Mikac, Nataša Jokić-Begić

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Hrvatska

Trudnoća je razdoblje koje može biti popraćeno brojnim emocionalnim stanjima, a među najčešćima je anksioznost. Istraživanja su pokazala da se mnoge buduće majke, suočene s visokom razinom tjeskobe, okreću internetu u potrazi za informacijama o zdravlju. Međutim, malo je istraženo koliko ta tjeskoba i intenzivno i ponavljano pretraživanje interneta, poznato kao kiberohondrija, ostaju stabilni tijekom trudnoće. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati stabilnost kiberohondrije, zdravstvene anksioznosti, anksiozne osjetljivosti, anksioznosti specifične za trudnoću i straha od poroda tijekom trudnoće. U online istraživanju sudjelovalo je 149 sudionica koje su upitnik ispunile u tri točke mjerenja: u ranoj (14.-19. tjedan trudnoće), srednjoj (24.-29. tjedan trudnoće) i kasnoj trudnoći (34.-39. tjedan trudnoće). Rezultati istraživanja pokazali su da su zdravstvena anksioznost, anksiozna osjetljivost i kiberohondrija bile stabilne u tri točke mjerenja. Sve dimenzije anksioznosti specifične za trudnoću bile su stabilne, osim briga vezanih uz majčinstvo. Brige povezane s majčinstvom bile su niže u prvom tromjesečju u usporedbi s drugim i trećim, bez razlike između drugog i trećeg. Nađene su i razlike u strahu od poroda ovisno o točkama mjerenja. Strah od poroda bio je manji u prvom tromjesečju u usporedbi s trećim. Nisu pronađene promjene u strahu od poroda između prvog i drugog tromjesečja, niti drugog i trećeg tromjesečja. Nalazi ovog istraživanja pružaju važne uvide u stabilnost kiberohondrije i anksioznosti tijekom trudnoće, ističući potrebu za ciljanim intervencijama usmjerenim na podršku mentalnom zdravlju trudnica. Razumijevanje dinamike anksioznosti i njezinih specifičnih oblika tijekom različitih faza trudnoće ključno je za pružanje pravovremene i učinkovite podrške trudnicama u suočavanju s emocionalnim stanjima koja mogu pratiti trudnoću.

Ključne riječi / keywords: kiberohondrija, anksioznost, trudnoća

---

[✉] masostar@ffzg.hr

PROVJERA ATRIBUCIJSKOG MODELA SAMOSTIGMATIZACIJE NA UZORKU RODITELJA DJECE S RAZVOJNIM JEZIČNIM POREMEĆAJEM

Matea Kramarić[✉]

Studijski centar socijalnog rada, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Željka Kamenov

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Gordana Hržica

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Roditelji djece s teškoćama često su stigmatizirani uz svoju djecu. Stigmu mogu internalizirati, što može dovesti do razvoja različitih negativnih posljedica. Cilj ovog istraživanja bio je provjera atribucijskog modela samostigmatizacije kod roditelja djece s razvojnim jezičnim poremećajem, populacije koja do sada nije istraživana u kontekstu samostigmatizacije roditelja djece s razvojnim teškoćama. Ispitali smo posreduju li atribucije uzroka djetetova poremećaja u odnosu između percipirane i internalizirane stigme te smo ispitali učinke stigme i atribucija na psihičko funkcioniranje roditelja. Provedeno je longitudinalno istraživanje s tri točke prikupljanja podataka u razmaku od po tri mjeseca. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 380 roditelja (94 % majki, prosječne dobi $M = 39.63$, $SD = 5.15$) djece s primarnom dijagnozom razvojnog jezičnog poremećaja. U svakoj točki sudionici su ispunili online upitnik koji se sastojao od revidiranih inačica Skale obezvrjeđivanja članova obitelji stigmatiziranih pojedinaca (Struening i sur., 2001) i Skale pridružene stigme (Mak i Cheung, 2008), Revidirane skale kauzalnih dimenzija (CDS-II; McAuley i sur., 1992), Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21; Lovibond i Lovibond, 1995) te sociodemografskih pitanja. Tehnikom linearnog strukturalnog modeliranja testirano je i uspoređeno nekoliko ugniježđenih autoregresijskih križnih modela. Rezultati su pokazali da percipirana stigma ima stabilan pozitivan učinak na internaliziranu stigmom tri mjeseca kasnije. Nije potvrđena medijacijska uloga atribucija u odnosu između percipirane i internalizirane stigme, kao ni učinak internalizirane stigme na negativna emocionalna stanja. No, percepcija stabilnosti uzroka djetetova poremećaja bila je povezana s porastom u negativnim emocionalnim stanjima tri mjeseca kasnije, a viša razina negativnih emocionalnih stanja predviđala je internaliziranu stigmom tri mjeseca kasnije. Dobiveni rezultati ukazuju da bi intervencije usmjerene na samostigmom roditelja trebale biti usmjerene na smanjivanje javne stigme prema roditeljima djece s teškoćama te edukacije roditelja o brizi za mentalno zdravlje. Potrebna su daljnja istraživanja čimbenika koji doprinose internalizaciji stigme.

Ključne riječi / keywords: atribucije, razvojni jezični poremećaj, roditelji djece s razvojnim teškoćama, samostigma, stigma zbog povezanosti

---

✉ mkramaric.uni@gmail.com

„IT WAS NOT THAT STRESSFUL”: MEMORY DISTORTIONS IN THE RECALL OF PRE-EXAM EMOTIONS AND COPING WITH TEST ANXIETY

Ana Genc[✉]

Department of Psychology, University of Novi Sad, Serbia

A student's academic life involves many evaluative situations. Exams can be very stressful and induce unpleasant feelings, including test anxiety. Ample scientific evidence shows that the human memory does not contain completely accurate and precise copies of past personal experiences and is often at least partially distorted by various cognitive-emotional biases. This study aimed to examine the potential memory distortions in students in the context of coping with test anxiety from the past. We sought to identify possible differences in student's answers to the same questionnaires applied at two different times of measurement: in the real situation of taking an exam and a month later. The study was conducted on a sample of 263 students (87% females) from the Faculty of Philosophy at the University of Novi Sad. The following questionnaires were applied: Test Anxiety Inventory (TAI), Coping Inventory for Task Stress (CITS) and the Serbian adaptation of the Positive and Negative Affect Schedule (SIAB-PANAS). According to the results, time as a whole had a statistically significant effect on the changes in the dependent variables (Wilks' $\lambda = .79$, $F(3, 232) = 22.0$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .21$). Univariate tests indicate that students generally tended to subsequently underestimate the strength of their own test anxiety, which existed in the real situation of taking the exam ($M_{pre} = 46.6$, 95% CI [44.7, 48.6], $M_{post} = 41.3$, 95% CI [39.2, 43.3], $F(1, 254) = 47.0$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .16$), as well as to overestimate positive outcome emotions ($M_{pre} = 24.5$, 95% CI [22.9, 26.1], $M_{post} = 26.2$, 95% CI [24.7, 27.7], $F(1, 254) = 8.76$, $p = .003$, $\eta_p^2 = .03$). Finally, it was found that the subjects relatively accurately evoked memories of the applied coping strategies which fell into the category of the task-focused coping ($M_{pre} = 18.7$, 95% CI [18.0, 19.3], $M_{post} = 18.4$, 95% CI [17.7, 19.1], $F(1, 262) = 1.15$, $p = .28$, $\eta_p^2 = .004$) and avoidance ($M_{pre} = 5.32$, 95% CI [4.72, 5.41], $M_{post} = 5.74$, 95% CI [5.18, 6.31], $F(1, 262) = 2.98$, $p = .086$, $\eta_p^2 = .01$), but underestimated the strength and frequency of application of emotion-focused coping mechanisms ($M_{pre} = 8.65$, 95% CI [7.87, 9.42], $M_{post} = 7.95$, 95% CI [7.20, 8.70], $F(1, 262) = 5.45$, $p = .02$, $\eta_p^2 = .02$). The obtained results are in line with previous empirical findings in the field of memory distortions, according to which people tend to minimize their negative affective-cognitive reactions from the past.

Ključne riječi / keywords: test anxiety, emotions, memory distortions, coping mechanisms

---

✉ agenc@ff.uns.ac.rs

EXPLORING THE INFLUENCE OF THE EMOTIONAL STATES OF PARTICIPANTS AND CONTEXTUAL FACTORS ON THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL VALENCE AND AROUSAL OF WORDS

Aleksandra Stanimirović, Vladislav Pančevački

students, FMK lab Laboratory for Psychological Research, Department of Psychology, Faculty of Media and Communication, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Milica Popović Stijačić[✉]

FMK lab Laboratory for Psychological Research, Department of Psychology, Faculty of Media and Communication, Singidunum University, Belgrade, Serbia

The relationship between emotional valence (the evaluation of stimuli as pleasant or unpleasant; EV) and arousal (the perception of a stimulus as exciting or calming; A) is usually described using a quadratic "U" curve, indicating that stimuli perceived as pleasant or unpleasant tend to arouse us more. A study in the Serbian language (Popović Stijačić et al., 2023) showed that the relationship between EV and A became more linear during and after the COVID-19 pandemic. A follow-up study on a subset of words (Stanimirović et al., 2023) confirmed the linear relationship between EV and A persisted. This research explores whether the relationship between EV and A changed in different word subsets and which aspects of participants' emotional states and contextual factors influence EV and A ratings.

A total of 288 ($f=88.2\%$, $M_{age}=21$ years) psychology students rated EV and A for 581 Serbian nouns (194 per participant) using a seven-point scale. Additionally, we measured participants' emotional states via the DASS-21 scale, which estimates general mood (stress, depression, and anxiety) over the past seven days (DASS-21), concern due to social factors (wars in Ukraine and Palestine, coronavirus, exams), and current emotional experience during EV and A ratings (discrete emotions questionnaire). EV and A ratings were correlated with those from 2022 (Popović Stijačić et al., 2023).

High test-retest correlations were observed with ratings from 2022: $r_{EV}(579)=.933$, $p<.01$, $r_A(579)=.891$, $p<.01$. A lower correlation between EV and A compared to the previous study was recorded: $r(579)=-.771$, $p<.01$ with significant deviation from the linearity ($p<.001$). Lower P ratings were also observed: $F(1,578)=60.40$, $p<.00$). Elevated scores of current mood varied with lower EV ratings ($r(242)=-.21$, $p<.01$). The anxiety due to social factors varied with a lower EV ($r(242)=-.14$, $p<.05$) and higher A ratings ($r(242)=.13$, $p<.05$). Experience of negative emotions correlated with higher A ratings and lower EV ratings, whereas positive emotions were associated with higher EV ($r(242)=.209$, $p<.001$) and A ratings ($r(242)=.13$, $p<.05$).

After two years, the relationship between EV and A became non-linear again. We hypothesized that this change is due to contextual and individual factors. In future studies, it is necessary to apply a repeated measures design to test which factors have a more significant impact on the emotional experience of words.

Ključne riječi / keywords: arousal, emotional valence, emotional states, words

---

✉ milica.popovic.stijacic@fmk.edu.rs

BEYOND THE VEIL OF PERCEPTION: INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN PREDICTORS OF PSYCHEDELIC EXPERIENCES

Jelica Milojić[✉]

Department of Psychology, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Marta Ramljak

Department of Psychology, Catholic University, Croatia

Mario Zulić

Nepopularna Psihologija (Unpopular Psychology), Croatia

This study aimed to investigate the relation between type of psychedelic drugs, psychedelic experience, intentions, set and setting. Psychedelic experience is defined by significant deviations in subjective experience and psychological functioning from usual waking consciousness. Set represents anything related to the internal state of a person, while setting is defined by anything related to the environment in which the experience takes place. Questionnaires utilized included the Altered States of Consciousness instrument, set and setting variables, intention related variables, and demographic information (gender, age, education, employment, dosage). The psychedelics examined were MDMA, Psilocybin, LSD, and DMT. The participants were asked to choose only one psychedelic experience they had and base their answers on that experience. The total sample included 215 participants with a mean age of $M=30.470$, $SD=8.654$, and 42.8% female participants. Data were analyzed using ANOVA, ANCOVA, and non-parametric equivalents Kruskal-Wallis and Quade Nonparametric ANCOVA. Results revealed significant differences between types of drugs (independent variable) in all dependent variables – experiences (Unity, Spiritual Experience, Insightfulness, Disembodiment, Impaired Control and Cognition, Anxiety, Complex Imagery, Elementary Imagery, Audio-Visual Synesthesia, Changed Meaning of Percepts; $F(3,211)=6.018$, $p<.001$, $\eta^2=.08$ – $F(3,211)=12.755$ $p<.001$ $\eta^2=.154$) except Blissfulness ($F(3, 211)=1.462$, $p=.226$). When introducing set, setting, and intentions as covariates, changes were observed in Unity ($F(3, 207)=1.980$, $p=.110$), Spiritual Experience ($F(3,206)=2.040$, $p=.109$), Insightfulness ($F(3,208)=1.103$, $p=.388$), making no significant differences in type of psychedelics taken. But, when introducing these covariates into model where Blissfulness is a dependent variable, significant changes in type of psychedelics arises ($F(3,205)=4.169$), $p<.01$, $\eta^2=.05$). Other significant differences remained unaffected by covariates. These results suggest that when intention, set, and setting are considered as covariates, certain aspects of the psychedelic experience, particularly those related to psychological facets like unity, spirituality, and insightfulness, become independent of the specific type of psychedelic drug consumed. This indicates that the psychological dimensions of the psychedelic experience may be more sensitive to intentional and environmental factors. Further research is needed to support these results.

Ključne riječi / keywords: psychedelic experience, intentions, set, setting

---

✉ jelica.milojicic@stud.f.bg.ac.rs

OMETANJE TEHNOLOGIJOM U INTERAKCIJAMA RODITELJ-DIJETE: PRISTUPI, IZAZOVI I OGRANIČENJA MJERENJA KONSTRUKTA

Matea Bodrožić Selak[✉], **Marina Merkaš**, **Ana Žulec Ivanković**,

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Katarina Perić Pavišić, **Marina Kotrla Topić**

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Vanesa Varga

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Iako istraživanja gotovo konzistentno ukazuju na pojavu ometanja tehnologijom u interakcijama roditelj-dijete i njegove negativne učinke na neke ishode kod djece (npr. Hiniker i sur., 2015; Merkaš., 2021, 2022; Radesky i sur., 2014, 2015), još uvijek ne postoji usklađena definicija ometanja tehnologijom u bliskim odnosima u literaturi, te zbog različitih pristupa istraživanja postoje različite operacionalizacije ovog koncepta. Neki autori nazivaju ovaj koncept „tehnoferece“ (npr. McDaniel, 2015; Radesky et al., 2014, 2015), dok drugi koriste izraz „phubbing“ (npr. Chotpitayasunondh i Douglas, 2018; Garrido i sur., 2021). Različite definicije, operacionalizacije i mjere mogu rezultirati razlikama u rezultatima učinaka ometanja tehnologijom u interakcijama roditelj-dijete zbog roditeljskog korištenja pametnih telefona na razvoj djeteta. Cilj ovog rada je opisati i analizirati različite pristupe u mjerenju konstrukta ometanja tehnologijom u interakcijama roditelj-dijete zbog roditeljskog korištenja uređaja digitalne tehnologije, te predstaviti rezultate istraživanja ometanja tehnologijom u interakcijama roditelja i djece dobivene na podacima longitudinalne studije provedene u okviru projekta HrZZ-a „Digitalna tehnologija u obitelji: obrasci ponašanja i učinci na razvoj djece“. Rezultati longitudinalne studije (2021.-2023.) u kojoj je sudjelovalo 284 roditelja djece učenika viših razreda šest osnovnih škola s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije pokazuju da je ometanje tehnologijom u interakcijama roditelja i djece prisutno, te da djeca različito reagiraju na situacije ometanja. Tijekom studije, u 4 vala istraživanja, konstruirane su i primijenjene skale ometanja tehnologijom kojima se ispituju različiti aspekti ometanja (korištenje mobitela tijekom obiteljskih interakcija, korištenje i provjeravanje mobitela tijekom razgovora, stavovi o ometanju, posljedice ometanja, reakcije i emocije djece u situacijama ometanja i sl.). Rezultati pokazuju da su novokonstruirani mjerni instrumenti valjane mjere ometanja tehnologijom u interakcijama roditelja i djece. Rezultati istraživanja raspravljani su u okviru neoekološke teorije i teorije privrženosti.

Ključne riječi / keywords: ometanje tehnologijom u odnosu roditelj-dijete, stavovi o ometanju tehnologijom, posljedice ometanja tehnologijom, korištenje mobitela u obiteljskim interakcijama

---

✉ matea.selak@unicath.hr

ISPITIVANJE ČIMBENIKA PONOVLJIVOSTI ZNANSTVENIH ISTRAŽIVANJA: EKSPERIMENTALNO ISTRAŽIVANJE

Ivan Buljan

Odsjek za Psihologiju, Filozofski fakultet u Splitu, Hrvatska

Ponovljivost rezultata znanstvenih istraživanja je jedan od temeljnih principa znanstvenog pristupa. Dosad nije provedeno eksperimentalno istraživanje koje bi istražilo čimbenike koji utječu na interpretaciju ponovljivosti istraživanja u psihologiji. Cilj ovog istraživanja je bio ispitati utječe li značajnost rezultata u replikacijskom istraživanju na procjenu točnosti provedene replikacije istraživanja.

U ovom pre-registriranom paralelnom eksperimentalnom istraživanju (<https://osf.io/b3et7>) svim sudionicima su prikazani opisi dviju studija; u prvom dijelu je prikazan opis inicijalnog istraživanja (učinak psihoedukacije na smanjenje perfekcionizma), a u drugom dijelu replikacija tog istraživanja na drugom uzorku, koja je provedena na identičan način kao i inicijalno istraživanje. Scenariji su modificirani prema eksperimentalnim skupinama.

U jednoj eksperimentalnoj skupini, inicijalno istraživanje nije pronašlo učinak intervencije, ali replikacija je pronašla rezultate koji pokazuju da ima učinka za intervencije. U drugoj eksperimentalnoj skupini je prikazano da je inicijalno istraživanje pronašlo učinak intervencije, ali replikacija nije pronašla učinak. Nakon čitanja dodijeljenog scenarija, sudionici su zamoljeni da procijene točnost zaključaka opisanih replikacija. Intervenciju su u ovom istraživanju predstavljala značajnost replikacije u scenarijima (učinak pronađen vs nije pronađen) istraživanja koje je program za testiranje dodjeljivao sudionicima prema slučaju, svrstavajući ih na taj način u dvije različite eksperimentalne skupine.

Istraživanje je provedeno u virtualnom okruženju (ukupno pristupilo 224 sudionika). Iz analize su isključeni sudionici koji su odustali odmah pri dobivanju scenarija ($n=29$) ili koji su naknadno odustali ($n=1$), te je u istraživanju ukupno analizirano 194 sudionika, odnosno 97 u svakoj eksperimentalnoj skupini. Glavna mjera ishoda je bio postotak ljudi koji smatra da je rezultat replikacije točan, mjereno kao binarna varijabla (Da/Ne).

Rezultati upućuju da je značajno veći postotak sudionika koji su raspodijeljeni u skupinu kojoj je prikazana replikacija koja je pronašla efekt procjenjivao replikaciju točnom ($n=71$, 72.4%), nego postotak sudionika u drugoj skupini kojima je prikazana replikacija koja nije pronašla efekt ($n=53$, 54.6%).

Ovaj nalaz ima implikacije za prijenos informacija iz znanstvenih članaka krajnjim korisnicima, te upućuje na potencijalnu pristranost prilikom interpretacije replikacijskih istraživanja jer je procjena točnosti ovisila o nalazima istraživanja, iako su istraživanja provedena na identičan način. Buduća istraživanja bi trebala dublje istražiti psihološke čimbenike povezane s provođenjem i interpretacijom replikacijskih istraživanja.

Ključne riječi / keywords: ponovljivost znanstvenih istraživanja, replikacijska kriza, razumijevanje znanstvenih istraživanja, eksperimentalno istraživanje

IMPERATIV IZVRSNOSTI U RODITELJSKOJ ULOZI KAO PREDIKTOR SAGORIJEVANJA U RODITELJSTVU

Ana Marija Bašić[✉], Ivana Macuka

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Istraživanja uspješne prilagodbe roditelja u roditeljskoj ulozi sve su brojnija, no još uvijek nije dovoljno razjašnjena uloga koju ima perfekcionizam u roditeljstvu u prilagodbi roditelja roditeljskoj ulozi i sagorijevanju u roditeljstvu. Perfekcionizam u roditeljstvu se očituje u sklonosti roditelja ka postavljanju iznimno visokih standarda postignuća praćenih izrazitom samokritičnošću i pretjeranom motivacijom da se bude savršen roditelj. Neki roditelji sami sebi postavljaju visoke standarde u nastojanju da se savršeno brinu o djeci (Snell i sur., 2005), drugi se usredotočuju na svoju djecu i očekuju savršenstvo od njih (Piotrowski, 2020). Cilj ovog istraživanja je ispitati doprinos sociodemografskih varijabli (dob roditelja, obrazovanje, materijalni status obitelji, dob i broj djece) i različitih oblika perfekcionizma u roditeljstvu (samoorijentirani perfekcionizam, perfekcionistačke brige i perfekcionizam usmjeren na djecu) objašnjenju sagorijevanja u roditeljstvu. Podaci istraživanja prikupljeni su na uzorku od 165 majki prosječne dobi 37 godina ($M=37.05$, $SD=5.79$). Rezultati hijerarhijskih regresijskih analiza pokazuju da su značajni prediktori sagorijevanja u roditeljstvu perfekcionizam usmjeren na djecu (diskrepanca) i perfekcionistačke brige. Naime naglašena diskrepanca između roditeljskih očekivanja i dječjih ostvarenja istih, te perfekcionistačke brige koje odražavaju istaknutu zabrinutost zbog pogrešaka i sumnju u vlastite roditeljske postupke značajno doprinose objašnjenju roditeljskog sagorijevanja majki.

Ključne riječi / keywords: roditeljstvo, perfekcionizam u roditeljstvu, perfekcionizam usmjeren na dijete, sagorijevanje u roditeljstvu

---

[✉] abasic@unizd.hr

"SILENCE OF THE LABS" - HOW WIDESPREAD IS SUPPORT FOR REPLICATING ETHICALLY CONTROVERSIAL PSYCHOLOGICAL STUDIES AND IS IT HIGHER IN PEOPLE WITH SCIENTISTIC BELIEFS

Petar Lukić[✉]

University of Belgrade, Serbia

Iris Žeželj

Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

Uncritical trust in science and scientists may potentially weaken people's ability to weigh the costs and benefits of scientific research, biasing them towards accepting greater costs in the name of scientific progress. Based on this assumption, we tested if people with stronger scientific beliefs also have more positive attitudes towards ethically controversial experiments. Participants ($N = 205$ psychology students, women 171, $M_{age}=20.92$, $SD_{age}=3.45$; $N = 217$ online community members, 142 women, $M_{age} =39.13$, $SD_{age} =11.79$) evaluated the need for replication of three seminal psychological studies: Milgram's obedience to authority, Watson and Reiner's emotional conditioning (Little Albert), and Seligman's learned helplessness experiment. They rated their justification and usefulness, if they would grant them ethical permission, and willingness to participate in replications, each by using a 5-point Likert scale. Results showed psychology students were least negative towards replicating Milgram's experiment, with 41.5% deeming it justified, 44.9% finding it useful, 35.1% willing to grant ethical permission, and 21.5% willing to participate. They were most negative towards Little Albert's experiment, with only 13.7% deeming it justified, 30.7% finding it useful, 4.4% willing to grant ethical permission, and 3.4% to participate in it. Online community members were even less critical of these studies: 52.5% deemed Milgram's experiment as justified, 60.4% found it useful, 51.2% were willing to grant ethical permission, and 41% were willing to participate. However, they shared a similarly negative attitude towards the "Little Albert" experiment, with only 14.7% deeming it justified, 22.7% finding it useful, 11.5% willing to grant ethical permission, and 9.2% to participate in it. Unexpectedly, scientific beliefs did not significantly correlate with attitudes toward replication in either sample. This could be because general social attitudes or personality traits (e.g. social dominance orientation, dark tetrad) rather than beliefs about science, shape attitudes towards ethically controversial experiments, but it could also be that scientific beliefs are more related to natural sciences, and the effect would be observed for experiments in that domain.

Ključne riječi / keywords: scientism, trust in science, trust in scientists, ethics

---

[✉] petar.lukic@f.bg.ac.rs

GENSKO I OKOLINSKO PREKLAPANJE KOMPONENTI SUBJEKTIVNE DOBROBITI

Martina Pocrnić[✉], Denis Bratko

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Hrvatska

Subjektivna dobrobit definirana je kao višedimenzionalni konstrukt koji se sastoji od tri komponente: zadovoljstva životom, pozitivnog afekta i negativnog afekta. Te tri komponente smatraju se teorijski različitim i nezavisnim konstruktima, iako se u istraživanjima nerijetko dobivaju niske do umjerene korelacije među njima. Cilj ove studije bio je ispitati genske i okolinske doprinose individualnim razlikama u komponentama subjektivne dobrobiti kao i njihovo međusobno etiološko preklapanje. Istraživanje je provedeno bihevioralno-genetičkom metodologijom klasične studije blizanaca. Podaci su prikupljeni na ukupno 412 parova blizanaca prosječne dobi 22.15 godina (63% ženskog spola). Kao mjerni instrumenti korišteni su Skala zadovoljstva životom i PANAS. Rezultati univarijatnog bihevioralno-genetičkog modeliranja pokazali su da su sve tri komponente subjektivne dobrobiti imaju značajan stupanj heritabilnosti (47% - 54%), sa značajnim aditivnim genskim i nedijeljenim okolinskim doprinosima. Tri komponente subjektivne dobrobiti međusobno su povezane na etiološkoj razini – zadovoljstvo životom pokazuje snažnu gensku korelaciju s pozitivnim afektom (.61) i negativnim afektom (.63), dok su pozitivan i negativan afekt umjereno genski povezani (-.46). Rezultati multivarijatnog bihevioralno-genetičkog modeliranja pokazuju kako model zajedničkih puteva najbolje objašnjava etiološki odnos između tri komponente. Točnije, pokazalo se kako se između 60 i 70% genske varijance triju komponenti može objasniti genskom varijancom zajedničkog latentnog faktora, dok je 30-40% genske varijance specifično za svaku pojedinu komponentu. Dobiveni rezultati daju potvrdu teorijskoj ideji da se na temelju zadovoljstva životom, pozitivnog i negativnog afekta može formirati generalni faktor subjektivne dobrobiti, ali da su te komponente ipak u nekoj mjeri međusobno nezavisne i zahvaćaju različite aspekte dobrobiti.

Ključne riječi / keywords: subjektivna dobrobit, zadovoljstvo životom, pozitivan afekt, negativan afekt, studija blizanaca

---

✉ mpocnic@ffzg.unizg.hr

EKRANI I DJECA PREDŠKOLSKE DOBI - ISKUSTVA I ULOGA RODITELJA

Tea Lovrinčević[✉]

Poliklinika Doctus, Split, Hrvatska

Ivana Macuka

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Razvojni period djetinjstva dinamično je razdoblje ispunjeno intenzivnim promjenama na tjelesnom, kognitivnom i socio-emocionalnom planu djetetovog razvoja te kao takvo predstavlja izazovno razdoblje kako za dijete tako i za roditelje. Izuzev zahtjevnih karakteristika ranog razvojnog perioda u životu djeteta roditelji nailaze na brojne izazove koji su u vezi s odlikama modernog doba. U zadnje se vrijeme posebice značajnom ističe dostupnost, ali i zasićenost dnevnog prostora modernom tehnologijom - ekranima. Ovo istraživanje posvećeno je analiziranju roditeljskih postupaka u kontekstu djetetovog odrastanja uz ekrane. Preciznije, istraživanje je imalo za cilj ispitati doprinos vrste roditeljskih strategija medijacije prilikom djetetovog gledanja televizije kao i informiranosti roditelja o medijima, te vremena koje dijete provede pred ekranima, u objašnjenju internaliziranih i eksternaliziranih teškoća djeteta predškolske dobi. U online istraživanju je sudjelovao 441 roditelj (95% majki) prosječne dobi 35 godina ($M = 35.22$, $SD = 4.79$). Rezultati dobiveni primjenom dviju regresijskih analiza ukazuju na značajan negativan doprinos dobi djeteta, instruktivne strategije medijacije i informiranosti roditelja o medijima te pozitivan doprinos vremena izlaganja ekranima nesukladno preporukama stručnjaka u objašnjenju eksternaliziranih teškoća djece predškolske dobi. Ujedno je utvrđen značajan negativan doprinos restriktivne strategije medijacije u objašnjenju internaliziranih teškoća djece predškolske dobi.

Ključne riječi / keywords: ekrani, *screen time*, roditeljske strategije medijacije, informiranost roditelja o medijima, socio-emocionalna dobrobit djece

---

✉ tealovrinevic@gmail.com

POVEZANOST SKLONOSTI DEPRESIJI I GLAZBENIH PREFERENCIJA

Luka Marija Delimar[✉]

student, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Glazba ima važan utjecaj na svakodnevni život pojedinca te pojedinci pokazuju jače preferencije za neke vrste glazbe nego za druge, ali što određuje glazbene sklonosti osobe? Često se ispituje povezanost glazbenih preferencija s različitim individualnim razlikama poput crta ličnosti, no istraživanja veze između glazbenih preferencija i mentalnih problema poput anksioznosti ili depresivnosti rjeđa su, iako su iznimno opterećujući i prevladavajući problem u svakodnevnom životu. Cilj ovoga istraživanja bio je istražiti postoji li povezanost između glazbenih preferencija i sklonosti depresivnosti. Istraživanje se sastojalo od dva dijela. U prvome dijelu istraživanja prikupljeni su podaci od 101 sudionika online putem – sudionici su prvo ispunjavali subskalu depresivnosti preuzetu iz skale depresivnosti, anksioznosti i stresa – DASS-O, a zatim su davali deklarativne procjene svidanja za 17 glazbenih žanrova. U drugome dijelu istraživanja glazbene preferencije mjerile su se laboratorijski, tj. sudionicima koji su pristupili drugoj fazi istraživanja audiosnimkom su prezentirana 34 glazbena isječka koja reprezentiraju 17 glazbenih žanrova koji se klasificiraju tj. sačinjavaju pet širih glazbenih dimenzija ovisno o određenim auditornim i psihološkim značajkama (klasična, intenzivna, suvremena, jazzy te nepretenciozna glazbena dimenzija) ($N=43$). U obe faze istraživanja utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između razine depresivnosti i intenzivne glazbe – osobe koje su postigle viši rezultat na skali depresivnosti u prosjeku su izjasnili i veću preferenciju prema intenzivnoj glazbi. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između razine depresivnosti i preferencije prema ostale 4 glazbene kategorije, ni u prvome kao ni u drugome dijelu istraživanja. Nalazi ovoga istraživanja mogu imati potencijalne implikacije za psihologiju, glazbenu terapiju i glazbeno obrazovanje, naročito veza između intenzivne glazbe i mentalnog zdravlja pojedinca, tj. sklonosti depresivnosti.

Ključne riječi / keywords: psihologija glazbe, glazbene preferencije, razina depresivnosti, model glazbenih preferencija

---

✉ luka.delimar@icloud.com

PRIJATELJSKI ODNOSI NAKON ODLASKA NA FAKULTET: ISKUSTVA STUDENATA NA SVEUČILIŠTU U ZADRU

Tea Čale

student, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Anđela Kovačević[✉], **Kate Musa, Nela Puljak, Nika Tokić**

studenti, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

(pod mentorstvom prof. dr. sc. Ane Slišković)

Razdoblje visokog akademskog obrazovanja sa sobom nosi brojne promjene, od selidbe od kuće do razvoja vlastitog identiteta stvaranjem novih interesa i društvenih skupina. Jedan od bitnih zahtjeva u tom periodu života predstavlja i održavanje ranije uspostavljenih prijateljstava. U provedenom istraživanju, cilj je bio steći dublji uvid u iskustva studenata na Sveučilištu u Zadru s održavanjem te gubitkom ranije uspostavljenih prijateljstava nakon odlaska na fakultet. U istraživanju je sudjelovalo osam studenata (četiri osobe ženskog te četiri osobe muškog spola) s prebivalištem izvan Zadra, a svi sudionici su porijeklom iz različitih gradova. Uzorkom je obuhvaćeno pet različitih studijskih usmjerenja s 1., 2. i 3. godine preddiplomskih studija Sveučilišta u Zadru. Podaci su prikupljeni polustrukturiranim intervjuom, nakon čega je provedena transkripcija zvučnih zapisa. Dobiveni podaci obrađeni su postupkom tematske analize putem koje je definirano pet tematskih cjelina: 1) obilježja prijateljstva, 2) prepreke, 3) uloga prijatelja u prilagodbi, 4) osjećaji te 5) strategije. Nadalje, svaka je tematska cjelina opisana kroz teme i subteme. Utvrđeno je da bliska prijateljstva imaju bitnu ulogu u prilagodbi prilikom odlaska na fakultet, a prilikom održavanja tih prijateljstava najbitniji je obostrani trud te uspješna i zrela komunikacija. Gubitak prijatelja najčešće se veže uz površna prijateljstva, a percipirani uzrok gubitaka predstavljaju prepreke manjka viđanja i slabe komunikacije zbog fizičke udaljenosti. Strategije održavanja prijateljstava na daljinu većinom se temelje na organizaciji vremena, obostranom prihvaćanju te uspješnoj komunikaciji. Nadalje, dobiven je i uvid u brojne strategije nošenja s gubitkom prijatelja i održavanja prijateljstva, što predstavlja potencijal za razvoj programa u vidu pružanja podrške i savjeta studentima oko održavanja prijateljstava stvorenih u mjestu prebivališta. Dakle, ovim su istraživanjem dobivene brojne spoznaje o promjenjivoj prirodi ranije uspostavljenih prijateljstva što predstavlja bitan doprinos u području očuvanja dobrobiti studenata.

Ključne riječi / keywords: gubitak prijatelja, obilježja prijateljstava, prijateljstvo, prepreke i strategije održavanja prijateljstva

---

✉ andjelaa.kovacevic@gmail.com

THE ROLE OF MINDFULNESS AND FLOW IN STUDENTS' FLOURISHING

Martina Gajšek

Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia

Tajana Ljubin Golub

Faculty of Teacher Education, University of Zagreb, Croatia

An important field of study both in positive and educational psychology is to understand the predictors and mechanisms associated with students' well-being. Studies focusing on flourishing as a well-being indicator are especially important since it includes both feeling good and functioning well. Recently, optimal experiences such as mindfulness and flow have been studied as possible positive predictors of flourishing. In addition, studies showed that mindfulness may facilitate experiencing flow. However, the relationship between the mindfulness, flow experienced in different activities and students' flourishing is still unclear. Therefore, the first goal of this study was to examine the role of mindfulness (overall and at the facet level) in flow experiences in different activities, i.e. academic, sports and leisure. The second goal was to examine the role of flow in different activities as a mediator in the relationship between overall mindfulness and flourishing. A sample of 281 students ($M = 21.85$; $SD = 1.84$; female 98%) from the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb in Croatia participated in the study. The data were collected using a paper-and-pencil questionnaires which included Five Facet Mindfulness Questionnaire, Swedish Flow Proneness Questionnaire adapted for the academic, sports and leisure domains, and Flourishing Scale. Regression analysis showed that overall mindfulness explained 19.6% of the variance of flow in academic activities, 1.9% of the variance of flow in sports activities, and 11.4% of the variance in leisure activities. At the facet level, Describing and Acting with awareness were the only significant predictors of flow in academic activities, with Describing being the only significant predictor of flow in sports and leisure activities. Mediation analysis showed that flow in academic, sports and leisure activities act as partial parallel mediators in the relationship between mindfulness and students' flourishing. These results are in line with previous research but additionally contribute to understanding the relationship between mindfulness and flow experienced in different activities, as well as point to the flow as a link between mindfulness and students' flourishing.

Ključne riječi / keywords: higher education, optimal experiences, positive psychology, university students, well-being

---

 martina.gajsek@ufzg.hr

TWO PEAS IN A AN IRRATIONAL POD: THE ROLE OF DOUBLETHINK AND THINKING STYLES IN THE PREDICTION OF IRRATIONAL BELIEFS

Marija Petrović[✉], Iris Žeželj

Department of Psychology and LIRA lab, Faculty of Philosophy, University of Belgrade, Serbia

People might not be as sensitive to contradiction as it is often implicitly assumed. Newer research suggests that endorsing mutually incompatible beliefs is more of a norm than an exception, although there are individual differences in this tendency, labeled doublethink.

Although doublethink is content-independent, contradictory beliefs could be more inherent to certain broader belief systems. One likely candidate is the irrational mindset - an umbrella term for a diverse set of beliefs that lack empirical evidence or depart somehow from principles of normative logic. While these beliefs range from the belief that ghosts are real to the idea that an incorrect diet makes food rot in the body, empirically they are closely interrelated so they can be considered a syndrome of beliefs. Furthermore, these beliefs are rooted in a more superficial and rigid approach to information processing, i.e. those that endorse irrational beliefs might be characterized by a certain thinking style. In this study, we aimed to (1) explore how doublethink is related to the three main domains of irrational beliefs - conspiratorial, paranormal, and pseudoscientific, and (2) whether it contributes to the prediction of irrational beliefs, over and above the contribution of thinking style. Participants (N=306) filled out measures of general conspiracist, paranormal, superstitious and magical health beliefs, as well as measures of proneness to doublethink, rational and intuitive thinking style, need for cognitive closure and actively open-minded thinking. Results show that doublethink was positively related to all irrational beliefs (r s ranging .14-.34), as expected. As for thinking style measures, doublethink was negatively related to actively open-minded thinking, but positively to need for cognitive closure. It was, unexpectedly, not related to either rational or intuitive thinking style. Moreover, we found that for conspiratorial and magical health beliefs, doublethink contributed to prediction over and above all other measures of thinking style, while for paranormal and superstitious beliefs, it had no additional contribution. Our study offers further insight into the nature of endorsement of contradictory beliefs, as well as into how doublethink can help uphold the structure of the irrational belief system with all its built-in inconsistencies.

Ključne riječi / keywords: doublethink, irrational beliefs, thinking styles, contradictory beliefs

---

✉ marija.petrovic@f.bg.ac.rs

IMPLICIT AND EXPLICIT ACHIEVEMENT AND POWER MOTIVES AS PREDICTORS OF ENTREPRENEURIAL LEADERSHIP OUTCOMES

Zvonimir Galić[✉], Mitja Ružojčić, Nikola Erceg, Antun Palanović

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Entrepreneurial leadership is a nascent field that exists at the intersection of entrepreneurship and leadership. In that new field, little is known about psychological determinants of entrepreneurial leaders' success. This seems especially interesting, as leadership should be a crucial factor in the success or failure of small businesses because they are characterized by non-formalized structures where leaders' personality has a potential to play important role. The part of personality that should be especially important are achievement and power motives as both have been shown to be related with success in entrepreneurial (achievement motive) or managerial (power motive) jobs. Additional complication represents the fact that both those motives are shown to have both explicit/conscious/controlled and implicit/unconscious/automatic components.

The purpose of this study was to explore usefulness of explicit and implicit achievement and power motives for predicting various outcomes. While explicit motives can be captured with "ordinary" self-report scales such as the Unified Motive Scales (Schönbrodt et al., 2012) we used in this study, implicit motives should be assessed with special, indirect techniques. In our study we captured implicit motives with one of the most prominent methods of implicit personality assessment: the conditional reasoning approach (James & LeBreton, 2012). Using a sample of CEOs/owners of small businesses ($n = 98$), we compared validity of the Conditional Reasoning Test for Achievement motive (CRT-Ach) and the Conditional Reasoning Test for Power motive (CRT-P), in explaining subordinates' perceptions ($n = 272$) of CEO's general entrepreneurial performance, CEO's leadership effectiveness, and subordinates' attitudes towards job (job satisfaction and turnover intentions).

Data aggregated at CEO's level showed that implicit achievement motive was positively related to the employees' ratings of CEO's overall entrepreneurial performance ($r = .28$; $p < .01$) whereas implicit power motive was negatively related to subordinates job satisfaction ($r = .21$, $p < .05$). Both explicit motives for achievement and power were positively related with employees ratings of leadership effectiveness (.28 and .21, both $p < .05$). Within this presentation we will discuss theoretical and practical implications of these results.

Ključne riječi / keywords: entrepreneurial leadership, achievement motive, power motive, implicit personality

---

[✉] zgalic@ffzg.hr

KRONOMETRIJSKO ISPITIVANJE UTJECAJA BOJA NA MENTALNU ARITMETIKU

Mia Šetić Beg

Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Matea Dujmušić, Dražen Domijan

Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Rijeci, Filozofski fakultet, Hrvatska

U prethodnom istraživanju pokazali smo da postoji trosmjerna interakcija između mentalne aritmetike, svjetline u kojoj je aritmetički zadatak prikazan i odgovora ispitanika što se može objasniti djelovanjem mehanizma metaforičkog preslikavanja kao općeg mehanizma razumijevanja apstraktnih pojmova (Šetić Beg i sur., 2021). Cilj ovog rada bio je ispitati mogu li se nalazi dobiveni sa svjetlinom generalizirati i na boje. U tu svrhu provedena su tri nova eksperimenta. U prvom su aritmetički problemi bili prikazani u crvenoj ili zelenoj na sivoj pozadini. U drugom eksperimentu faktor boja je bio podijeljen između crvene i plave boje a u trećem između crvene i žute boje. U svakom eksperimentu, ispitanici (studenti preddiplomskog studija psihologije) su odgovarali na pitanje da li je lijeva strana jednostavnog aritmetičkog problema jednaka desnoj ili ne (npr. $2 + 5 = 7$ ili $9 - 6 = 5$). Mjerila se brzina i točnost odgovora. U prvom eksperimentu ($N = 30$), ANOVA je pokazala statistički značajnu trosmjernu interakciju između aritmetičke operacije (zbrajanje ili oduzimanje), boje (crvena ili zelena) i odgovora (Da ili Ne) u vremenu reakcije, $F(1, 29) = 33.58$, $p < .001$. Analiza jednostavnih efekata je pokazala da se zbrajanje verificira brže u crvenoj nego zelenoj boji a oduzimanje se brže verificira u zelenoj nego crvenoj boji, kada je točan odgovor Da. S druge strane, kada je točan odgovor Ne, zbrajanje se brže verificira u zelenoj nego crvenoj dok se oduzimanje brže verificira u crvenoj nego zelenoj boji. U drugom eksperimentu ($N = 31$), također je otkrivena statistički značajna trosmjerna interakcija $F(1, 30) = 41.71$, $p < .001$, kao i u trećem eksperimentu, $F(1, 28) = 27.31$, $p < .001$. Analize jednostavnih efekata u drugom i trećem eksperimentu pokazuju da se plava i žuta boja nalaze u istom odnosu prema crvenoj kao i zelena u prvom eksperimentu. Rezultati pokazuju da se metaforičko preslikavanje između apstraktnih matematičkih pojmova i percepcije javlja i u slučaju boje pri čemu je vjerojatna relevantna dimenzija pobuđenost ili toplina koju boja subjektivno izaziva.

Ključne riječi / keywords: razumijevanje apstraktnih pojmova, boje, mentalna aritmetika, metaforičko preslikavanje

RASCH ANALYSIS OF THE PURDUE NONVERBAL TEST FOR DRIVER PSYCHOLOGICAL ASSESSMENT: ANY USE FOR ANCIENT TOOLS IN THE MODERN ERA?

Siniša Lakić[✉], Biljana Mirković, Lana Vujaković

Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Among the instruments used by psychologists in the Western Balkans to assess candidates for the driving exam, the Purdue Nonverbal Test (PNT) of visual-perceptual abilities stands out as an iconic tool. Despite its venerable age of over 60 years and the clearly outdated norms questioning its validity for driving ability assessments, psychologists in Bosnia and Herzegovina continue to employ it. With this in mind, we aimed to evaluate the test's functionality by establishing actual norms for new drivers via Rasch analysis. The study involved 721 participants (52.1% male), all of whom were final-year high school students from the city of Banja Luka. In addition to the PNT (Form A), participants completed the Brief Sensation Seeking Scale and a specially designed Scale of Attitudes Towards Risky Driving Behaviors for this study ($\alpha = \omega = .90$). Analysis of the items' unidimensionality, local independence, and item fit exposed issues with 3 items, which were subsequently removed from further analysis. Apart from commendable psychometric properties, the corrected version showed no gender bias ($d = -0.07$, $BF_{01} = 7.69$), and no indication of items with significant differential functioning. Criterion validity analysis showed that participants with a driving license significantly outperformed those without one ($d = 0.47$, $BF_{10} > 1000$), with expected differences appearing across high schools attended ($\eta^2 = .26$, $BF_{10} > 1000$). We observed negligible correlations with risky driving behaviors ($r = .00$, $BF_{01} = 21.2$) and sensation seeking ($r = .08$, $BF_{01} = 2.05$), which aligns with theoretical expectations considering that these are aspects of non-cognitive traits which should be assessed on their own. The observed high internal consistency ($\alpha = .89$, $\omega = .90$) was less important than the PNT's test information value, peaking for lower levels of ability which is vital for assessing deficient driver candidates. In addition, an optimized 5-item short form suggested by the Rasch analysis seems to be highly efficient in assessing whether a candidate reaches the mid-range of ability, thus potentially shortening the testing time. We discuss the benefits of employing Rasch analysis for crafting selection instruments and adapting time-honored tools in the contemporary era.

Ključne riječi / keywords: Rasch analysis, cognitive abilities, driving, psychometrics

---

[✉] sinisa.lakic@ff.unibl.org

USPOREDBA RAZLIČITIH MJERA KOLEKTIVNE INTELIGENCIJE

Ema Magdalena Jukić[✉], Monika Kiris, Mia Pucić,

studentice, Odsjek za psihologiju Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Emma Konjević, Dominik Iveković

studentica, Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

(mentor: dr. sc. Damir Marinić, predavač na Odsjeku za psihologiju u Osijeku)

Kolektivna inteligencija emergentno je svojstvo koje u najvećoj mjeri proizlazi iz grupne dinamike. Znanstvena istraživanja ovog fenomena relativno su nova i uglavnom su usmjerena na utvrđivanje karakteristika pojedinaca i obrazaca komunikacije koji facilitiraju pojavu kolektivne inteligencije, pri čemu se obično skupinama ljudi daje niz raznovrsnih zadataka – od jednostavnih testova inteligencije do složenih zadataka rješavanja problema i divergentnog mišljenja – kojeg su dužni riješiti kao kolektiv. Navedena istraživanja utvrdila su postojanje općeg faktora kolektivne inteligencije, kojega su po uzoru na g-faktor kognitivne inteligencije nazvali c-faktorom. Osim navedenoga, postoje i druge mjere kolektivne inteligencije, od kojih su neke psihometrijski utvrđene mjere samoiskaza, a neke do sada samo hipotetski pretpostavljene mjere, poput sistemskih igara. U ovom radu ćemo usporediti različite mjere kolektivne inteligencije, na osnovi rezultata dobivenih pilot istraživanjem indukcije kolektivne inteligencije, provedenog na uzorku od 75 studenata psihologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, nasumično raspodijeljenih u sedam eksperimentalnih (N=35) i osam kontrolnih (N=40) skupina jednake veličine (N=5). Rezultati su pokazali da su mjere kolektivnog rješavanja zadataka, mjere samoiskaza i mjere uspješnosti rješavanja sistemskih igara međusobno značajno povezane i mogu koristiti kao indikatori kolektivne inteligencije grupe. Također, predložena su i metodološka ograničenja pojedinih mjera, prije svega sistemskih igara, čija je valjanost kao indikatora kolektivne inteligencije ovisna o broju sudionika.

Ključne riječi / keywords: kolektivna inteligencija, mjere kolektivnog rješavanja zadataka, mjere samoiskaza, mjere uspješnosti rješavanja sistemskih igara

---

✉ ema.jukic01@gmail.com

UNIQUENESS OF COLORS AND SHAPES OF CONCRETE SERBIAN NOUNS

Milica Popović Stijačić[✉], Ivana Jakovljević

Department of Psychology, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad; Laboratory for Experimental Psychology, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

According to Embodiment theories, concepts' representations are grounded in sensory-motor experiences (Barsalou, 1999). There are several operationalizations of that experience, such as modality-specific perceptual strength measures, according to which, for each concept, it is possible to evaluate the extent to which one experienced it through different senses. We aimed to explore two potential measures of visual experience: the uniqueness of color (UoC) and shape (UoS) associations related to concepts. In a previous study (Luburić et al., 2024), we tested these measures on a sample of abstract words. Here, we used a sample of concrete words. To check the validity of the measures, we correlated them with psycholinguistic and perceptual strength measures.

Participants (N=57) wrote the first color and shape that came to their mind for 384 Serbian concrete nouns from the Popović Stijačić normative study (2021). We calculated UoC and UoS measures as the ratio of produced names to total responses for each word (a lower ratio = greater uniqueness). To explore the validity of these measures, we correlated them with psycholinguistics variables (concreteness, imageability, familiarity, emotional valence, arousal, age of acquisition) and perceptual strength measures for visual, auditory, gustatory, olfactory, and tactile experience.

Qualitative analysis of the words and their associates revealed feasible pairs (e.g. peas-green-ball; lake-blue-circle). The greater consistency in color associations was related only to higher imageability: $r(382) = -.11, p < .05$, while UoS correlated only with familiarity: $r(382) = -.12, p < .05$. As in our previous study (Luburić et al., 2024), UoS correlated with visual ($r(382) = -.17, p < .01$) and tactile strength ($r(382) = -.19, p < .01$). Contrary to our expectations, UoC correlated with gustatory and tactile strength (for both $r(382) = -.18, p < .01$).

Results partially aligned with previous studies and our predictions. A possible explanation revolves around the distinction among words regarding their possession of diagnostic colors or shapes (e.g., ant) versus those lacking such characteristics (e.g., chair). Our participants also demonstrated variability by indicating 2D and 3D shapes for identical terms (e.g., sun-circle, sun-sphere). Therefore, further phases of the research require a more comprehensive analysis of the stimuli. Additionally, the cognitive relevance of our new measures needs to be explored through word-processing tasks.

Ključne riječi / keywords: Embodiment theories, uniqueness of colors, uniqueness of shapes, operationalization of embodied experience, concept representations

---

✉ milica.popovic.stijacic@fmk.edu.rs

PROVJERA UČINKOVITOSTI TRENINGA IZVRŠNIH FUNKCIJA U OSNAŽIVANJU SVAKODNEVNOG FUNKCIONIRANJA

Luka Juras[✉], Marina Martinčević, Ivana Hromatko, Andrea Vranić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Istraživači i praktičari zainteresirani za područje gerontopsihologije ulažu značajne napore u razvoj nefarmakoloških, brzih, sigurnih i učinkovitih intervencija za očuvanje kognitivnog funkcioniranja sve starijeg stanovništva. Idealna intervencija omogućila bi ne samo postizanje boljih rezultata na testovima i zadacima kognitivnih sposobnosti, već i očuvanje i unapređenje rješavanja svakodnevnih kognitivno zahtjevnih zadataka. U tom kontekstu velik interes su izazvali treninzi izvršnih funkcija (IF) jer omogućuju provedbu temeljnih istraživanja usmjerenih na razumijevanje strukture i međuodnosa osnovnih procesa IF i drugih viših kognitivnih procesa, a imaju i potencijal za široku praktičnu primjenu. Unatoč velikom potencijalu ovakvih intervencija, empirijske provjere pokazuju nejednoznačne rezultate njihove učinkovitosti. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati učinke treninga ažuriranja, inhibicije i prebacivanja na zadatke treniranih sposobnosti te objektivne i subjektivne mjere svakodnevne kognitivne kompetencije. U istraživanju je sudjelovalo 120 osoba kasne srednje dobi (48-65 godina) koje su bile podijeljene u 4 skupine (tri trening skupine – trening ažuriranja, trening inhibicije i trening prebacivanja – i aktivnu kontrolnu skupinu koja je sudjelovala u treningu komunikacijskih vještina). Nacrt s predtestom i posttestom uključivao je 20 sesija treninga, u trajanju od 20 minuta, raspoređenih kroz 10 tjedana. Rezultati pokazuju da su sudionici treninga IF ostvarili značajnu dobit na treniranim zadacima. Međutim, dobit se nije generalizirala na zadatke netreniranih IF. Sukladno izostanku transfera na netrenirane IF, izostao je i transfer na mjere svakodnevne kognitivne kompetencije. Iako u ovom istraživanju nije potvrđena generalizacija učinaka treninga izvršnih funkcija, važno je istaknuti da su sudionici pokazali potencijal za usvajanje specifičnih vještina. U tom kontekstu, buduća istraživanja trebala bi istražiti mogućnosti korištenja ekološki valjanih intervencija, kao i intervencija usmjerenih na unapređenje vještina potrebnih za rješavanje problema relevantnih u svakodnevnom životu.

Ključne riječi / keywords: trening izvršnih funkcija, transfer, svakodnevna kognitivna kompetencija

---

✉ ljuras@ffzg.hr

PROVJERA TROFAKTORSKOG MODELA IZVRŠNIH FUNKCIJA U SREDNJOJ ODRASLOJ DOBI

Marina Martinčević, Luka Juras[✉], Blaž Rebernjak, Andrea Vranić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Izvršne funkcije (IF) predstavljaju krovni pojam koji obuhvaća različite procese reguliranja, kontrole i upravljanja ostalim kognitivnim funkcijama. IF igraju važnu ulogu u predviđanju različitih životnih ishoda, od školskog uspjeha u djetinjstvu sve do uspješnosti u rješavanju svakodnevnih kognitivno zahtjevnih zadataka u starijoj životnoj dobi. Trenutno dominantni tripartitni model (Miyake. i sur, 2000) razlikuje tri osnovna procesa IF, ažuriranje, inhibiciju i prebacivanje pažnje, kao odvojene, ali povezane konstrukte. Međutim, nakon gotovo tri desetljeća provjera ovog modela, postavlja se pitanje opravdanosti trofaktorske strukture IF. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti strukturu izvršnih funkcija na uzorku osoba srednje odrasle dobi. Uzorak se sastojao od 150 sudionika (raspon dobi 48 do 65 godina) sudionici su ispunili po tri zadatka za svaki od tri osnovna procesa izvršnog funkcioniranja. Preliminarni rezultati konfirmatorne faktorske analize nisu u potpunosti potvrdili očekivanu trofaktorsku strukturu IF. Daljnje analize ukazuju na to da pristajanje modela, kao i međusobni odnosi između zadataka osnovnih procesa IF, ovise o mjerama uspjeha na pojedinom zadatku. Ovakvi rezultati dovode u pitanje opravdanost upotrebe određenih zadataka i mjera uspjeha u zadacima prilikom donošenja zaključaka o individualnim razlikama u IF. S obzirom na nekonzistentnost trofaktorske strukture u različitim istraživanjima, sve je izraženija potrebna za teorijskom rekonceptualizacijom strukture IF.

Ključne riječi / keywords: izvršne funkcije, srednja odrasla dob

---

✉ ljuras@ffzg.hr

KONSTRUKCIJA REALISTIČNIH MORALNIH DILEMA I NJIHOVA VALIDACIJA NA HRVATSKOM I AMERIČKOM UZORKU

Francesca Dumančić[✉], Mirjana Tonković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

U području istraživanja moralnog rezoniranja u psihologiji, rutinski se koriste moralne dileme poput trolleybus dileme u kojima se sukobljavaju utilitarna i deontološka načela, a od sudionika se traži da donose odluke o ljudskim životima. Međutim, sve više autora naglašava da takve dileme nisu reprezentativne za moralne dileme s kojima se susrećemo u svakodnevnom životu pa je upitno koliko se rezultati istraživanja u kojima su korištene takve dileme mogu generalizirati na svakodnevno moralno rezoniranje. Stoga je cilj ovog rada bio razviti nove moralne dileme koje opisuju realistične situacije s kojima se prosječna osoba može susresti u svakodnevnom životu i provjeriti njihovu valjanost na uzorku sudionika iz Hrvatske i SAD-a.

U predistraživanju je identificirano 26 moralnih prijestupa, a $N = 68$ sudionika procjenjivalo je koliko su ti moralni prijestupi veliki i koliko je realistično da se prosječna osoba u svakodnevnom životu nađe u situaciji u kojoj bi mogla napraviti taj prijestup. Odabrana su po tri mala, srednje velika i velika realistična moralna prijestupa na temelju kojih su, u skladu sa smjericama CNI modela moralnog rezoniranja (eng. Consequences, Norms, and generalized preference for Inaction model of moral decision-making), konstruirane nove moralne dileme. Dileme su prevedene i na engleski i njemački jezik.

U drugoj fazi istraživanja sudionici iz Hrvatske ($N = 164$) i SAD-a ($N = 153$) su odgovarali na novokonstruirane moralne dileme kako bi se provjerilo jesu li one doista prikladne za analizu CNI modelom moralnog rezoniranja. U oba uzorka podaci za 8 od 9 moralnih dilema pokazali su dobro pristajanje modelu (RH: $G2(2) \leq 4.83$; $p > .05$, SAD: $G2(3) \leq 4.89$; $p > .05$).

Novokonstruirane moralne dileme, dostupne na tri jezika, pokazale su se valjanima u dvije različite kulture te bi, u budućmi istraživanjima, mogle biti korisne za bolje razumijevanje procesa koji su ključni za svakodnevno moralno rezoniranje.

Ključne riječi / keywords: moralne dileme, moralno rezoniranje, donošenje odluka, validacija

---

✉ fdumanci@ffzg.hr

UNDERSTANDING DIABETES DISTRESS IN PREGNANT WOMEN WITH GESTATIONAL DIABETES MELLITUS: PREVALENCE, CORRELATES, AND PREDICTORS

Maja Žutić[✉]

Department of Psychology, Catholic University of Croatia, Zagreb, Croatia

Gestational diabetes mellitus (GDM) affects around 11% of pregnant women and represents a major global health concern due to its rising prevalence and numerous risks for both mothers and children. Recent studies on the general population identified a specific form of emotional distress related to diabetes, referred to as diabetes distress. However, diabetes distress is rarely investigated among pregnant women with GDM. This study aimed to assess the prevalence, correlates with sociodemographic, obstetric and psychosocial variables, and predictors of diabetes distress among pregnant women with GDM.

As part of a longitudinal online study, 850 pregnant women participated in their third trimester. Participants filled out the Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), the Depression, Anxiety and Stress Scales (DASS-21), the Pregnancy Concerns Scale (PCS), and the short Problem Areas in Diabetes Scale (PAID-5). Body image satisfaction and the presence of GDM diagnosis were self-reported with one item each in the General Data Sheet. Of 833 women who provided data on diabetes diagnosis, 10.8% were diagnosed with GDM, and of those, 30% reported elevated levels of diabetes distress. Diabetes distress was correlated with GDM diagnosis at an earlier week of pregnancy, lower support from a partner, body image dissatisfaction, and higher levels of depression, pregnancy-specific anxiety, and stress. Hierarchical regression analysis identified higher pregnancy-specific anxiety, earlier diagnosis of GDM, and lower support from partner as significant predictors of higher diabetes distress, respectively.

One in three pregnant women with GDM experienced elevated levels of diabetes distress. Higher pregnancy-related concerns, earlier timing of GDM diagnosis, and lower partner support were predictors of diabetes distress. These findings demonstrate that GDM diagnosis poses a burden to maternal well-being and underscore the importance of considering both individual and relational factors in understanding and addressing specific GDM-related distress. Given the high prevalence of diabetes distress, timely counselling and support following the diagnosis should be implemented into standard perinatal care for women with GDM.

Ključne riječi / keywords: gestational diabetes, diabetes distress, maternal mental health, pregnancy

---

✉ maja.zutic@unicath.hr

PERCEPCIJA SOCIJALNE PODRŠKE S OBZIROM NA STUPANJ MATEMATIČKE DAROVITOSTI

Ana Majić[✉], Lorelaj Lukačin, Ivica Zelić

Centar izvrsnosti Splitsko-dalmatinske županije, Hrvatska

Socijalna podrška ima važnu ulogu u razvoju djece i mladih, pružajući im emocionalnu sigurnost i poticajno okruženje koje im omogućuje ostvarenje potencijala. Daroviti učenici često se suočavaju sa specifičnim izazovima poput visokih očekivanja i socijalnu isključenost. U tom kontekstu, percepcija socijalne podrške od strane vršnjaka, obitelji i učitelja može biti povezana s njihovom socio-emocionalnom prilagodbom.

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Identifikacija učenika darovitih u području matematike“ u kojem je 2541 učenika četvrtih razreda osnovnih škola u Splitsko-dalmatinskoj županiji rješavalo Test matematičkog rasuđivanja i kreativnosti te Skalu socijalne podrške za djecu i adolescente (CASSS). CASSS skalom učenici su procjenjivali socijalnu podršku iz tri izvora: roditelji, učitelji i vršnjaci. Analizom rezultata utvrđene su statistički značajne razlike u percepciji socijalne podrške između različitih izvora, pri čemu djeca percipiraju više razine podrške od strane učitelja i roditelja u odnosu na vršnjake. Nadalje, utvrđene su značajne spolne razlike u percepciji socijalne podrške: djevojčice percipiraju višu razinu podrške od učitelja i roditelja u odnosu na dječake, dok kod podrške od strane vršnjaka nema razlike.

S ciljem provjere razlika između potencijalno darovitih i ostalih učenika, sudionici su podijeljeni u pet kategorija prema rezultatu na Testu. Utvrđeno je kako nema razlike u percipiranoj socijalnoj podršci od strane roditelja i vršnjaka između različitih kategorija učenika te je dobivena značajna razlika kada je riječ o podršci od strane učitelja, no sa zanemarivom veličinom učinka ($\eta^2=.006$). Rezultati istraživanja ukazuju na to da djeca generalno percipiraju više razine podrške od strane učitelja i roditelja u odnosu na podršku od strane vršnjaka. Također, utvrđene su značajne razlike između dječaka i djevojčica u percepciji podrške od strane učitelja i roditelja, ali ne i u podršci vršnjaka. Zanimljivo je primijetiti da među potencijalno darovitim i ostalim učenicima ne postoje razlike u percipiranoj socijalnoj podršci od roditelja i vršnjaka, dok je razlika u percepciji podrške od strane učitelja zanemariva.

Ključne riječi / keywords: percepcija socijalne podrške, matematička darovitost, spolne razlike

---

✉ anamajic@ci-sdz.hr

METAKOGNITIVNA OBILJEŽJA PRIHVAĆANJA PSIHOLOŠKIH MISKONCEPCIJA

Igor Bajšanski[✉], Valnea Žauhar

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska

Pavle Valerjev

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Psihološke miskoncepcije pogrešna su i često prihvaćena vjerovanja o psihološkim fenomenima koja se ne podudaraju s konsenzusom psihologijske znanosti. Ispitali smo stupanj prihvaćanja pedeset miskoncepcija kod studenata preddiplomskog i diplomskog studija psihologije, kao i kod studenata preddiplomskog i diplomskog studija koji ne studiraju psihologiju. Nadalje, ispitali smo i povezanost stupnja prihvaćanja miskoncepcija s metakognitivnim mjerama, uključujući percipirano poznavanje psihologije, procjene točnosti svakoga pojedinog odgovora, procjenu vlastite izvedbe i procjene izvedbe drugih. Sudionici su bili studenti Sveučilišta u Rijeci i Sveučilišta u Zadru (N = 401). Studenti diplomskog studija psihologije prihvaćali su znatno manje miskoncepcija u odnosu na preostale sudionike. Također, pokazali su najtočnije metakognitivno nadgledanje, uključujući najvišu razinu sposobnosti razlikovanja točnih i netočnih odgovora te najmanje odstupanje prosječne procjene točnosti odgovora od stvarne izvedbe u odnosu na ostale grupe. Unutar svake grupe, manje prihvaćanja miskoncepcija bilo je pozitivno povezano sa sposobnošću razlikovanja točnih i netočnih odgovora, a negativno povezano s odstupanjem procjena od stvarne izvedbe i s precjenjivanjem vlastite izvedbe. Proporcija studenata koji su procijenili da postižu bolji rezultat u odnosu na ostale studente iz vlastite grupe bila je viša kod studenata koji ne studiraju psihologiju nego kod studenata psihologije. Procjenjivanje sebe boljim u odnosu na druge nije bilo povezano sa stvarnom razinom izvedbe, ali je bilo povezano s pokazateljima precjenjivanja vlastite izvedbe.

Ključne riječi / keywords: psihološke miskoncepcije, metakognicija, metakognitivno nadgledanje

---

✉ sibajsan@ffri.uniri.hr

STRESSED NOW AND THEN: THE STRUCTURE AND STABILITY OF PERCEIVED STRESS IN ADOLESCENCE

Maja Ribar[✉], Josip Razum, Filipa Čavar, Goran Milas

Institute of Social Sciences Ivo Pilar, Zagreb, Croatia

Perceived stress can have an important role in the development of various mental health problems, and since adolescence is an especially sensitive developmental period, understanding perceived stress in this period can have important implications. The aim of the current study was to examine how adolescents perceive stress related to several life domains (i.e., the structure of perceived stress), and its stability. Data were collected within the larger research project, and analyses were conducted on 1598 adolescents (58.6% females), who were first or second high-school grade at the beginning of the study. Students were followed during 1.5 years, with three assessments occurring approximately every six months. Perceived stress included stressors from six domains: school, future, parents, friends, romantic partners, and self, and students indicated the level of stress caused by each stressor at the moment of assessment. Results have shown that at each measurement point perception of current stress was hierarchically structured, with lower-order factors representing each of the six stressor domains, and one higher-order factor. Moreover, the level of perceived stress at a later time point was highly correlated with its level from the previous time point. Although the perception of stress was measured at the momentary level, results of the present study point to the existence of a general tendency to experience stress in several life domains simultaneously that is stable during 1.5 years, indicating the dispositional nature of experiencing stress.

Ključne riječi / keywords: perceived stress, adolescence, structure, stability

---

✉ maja.ribar@pilar.hr

EFFECTS OF THE USE OF NEUROFEEDBACK SMR TRAINING ON SPORT PERFORMANCE PREPAREDNESS: AN EXPLORATORY STUDY IN PROFESSIONAL HANDBALL PLAYERS

Duško Lepir

Faculty of Physical Education and Sport, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Siniša Lakić, Tatjana Martić, Tamara Soldat

Faculty of Philosophy, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

Nemanja Zlojutro

Faculty of Physical Education and Sport, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

The integration of neurofeedback Sensory Motor Rhythm (SMR) training into sports psychology presents a relatively novel approach to enhancing athletic performance. This study aimed to explore the effects of neurofeedback SMR training on professional handball players, focusing on behavioral modifications relevant to their performance. The research involved a small cohort of three professional handball players who underwent ten sessions of neurofeedback SMR training. Employing a single-case, multiple-measures design, the study measured changes in reaction time, pre-competition anxiety, and time in focused attention. Additionally, qualitative data were gathered through player interviews to assess subjective experiences and perceptions of the training's effects. Preliminary quantitative results indicated improvements in the players' reaction times and time in focused attention post-training. More notably, qualitative findings highlighted a significant decrease in pre-competition anxiety, an increase in players' self-reported ability to maintain focused attention in everyday life, and improved sleep, emphasizing the potential psychological benefits of neurofeedback training. These findings suggest that neurofeedback SMR training could be a valuable tool for professional athletes, offering not only enhancements in specific performance metrics but also in psychological well-being. Further research, involving larger sample sizes and diverse athletic disciplines, is recommended to validate these findings and explore the full potential of neurofeedback training in sports performance enhancement.

Ključne riječi / keywords: sport psychology, neurofeedback, focus, anxiety, SMR training

(NON)SYMBOLIC ASSESMENT OF QUANTITY IN CROATIAN PRESCHOOLERS: DISTANCE AND SIZE EFFECT

Magdalena Ivanko

Speech Therapy Clinic Logoped and Me, Zagreb, Croatia

Marija Jozipović[✉], Mirjana Lenček

Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Department of Speech and Language Pathology, University of Zagreb, Croatia

Mathematical abilities are based on two systems of arithmetic representation and number processing: 1) non-symbolic and 2) symbolic (numerical). These systems communicate through transcoding processes, i.e. mapping abilities that allow information to be translated from a non-symbolic to a symbolic format and vice versa (Dehaene, 2001; Kolkman et al., 2013). Numerical comparisons require the transcoding of two quantities (Dehaene & Cohen, 1995). Numbers representing small quantities have a richer and more precise internal semantic representation than unfamiliar larger numbers and can therefore be transcoded faster according to the triple-code model (Dehaene & Cohen, 1995). Quantity assessment can be influenced by the distance effect and the size effect. The size effect decreases the accuracy of performance as the number size increases, even if the distance remains the same, and the distance effect indicates that accuracy increases, and reaction time decreases as the numerical distance between two numbers decreases. (Dehaene, 2011). The aim of this study was to investigate quantity processing in preschool children. The material was based on Li et al. (2018). The participants were 122 kindergarten children divided into two groups (four- and five-year-olds) and examined individually. A series of t-tests were conducted to test differences in two different task types (non-symbolic vs. symbolic) with different ratios (easy vs. difficult) and numerosities (smaller vs. larger number of elements). In the younger group of participants, a significant effect was found for different ratios in non-symbolic tasks ($t = 2.054$, $df = 116$, $p < .01$, $dCohen = .4$; the successes with easy ratios were greater ($M(SD) = .82 (.19)$) than with difficult ratios ($M(SD) = .76 (.13)$) and symbolic tasks ($t = .872$, $df = 116$, $p < .01$, $dCohen = .2$; success with easier ratios was greater ($M(SD) = .57(.21)$) than with difficult ratios ($M(SD) = .54 (.12)$). They were also significantly more successful ($t = 5.055$, $df = 116$, $p = 0.05$, $dCohen = .9$) in symbolic tasks with smaller ($M(SD) = .62 (.17)$) than bigger numerosities ($M(SD) = .49 (.12)$). In the older group of participants, however, no differences were found in tasks with different numerosities and ratios. This shows that the developmental perspective and thus the decrease in size and distance effects in quantity assessment is probably also promoted by preschool education.

Ključne riječi / keywords: non-symbolic and symbolic quantity assessment, size effect, distance effect

---

✉ marija.jozipovic.1996@gmail.com

MAPPING THE NETWORK OF DEVELOPMENTAL ASSETS WITHIN THE POSITIVE YOUTH DEVELOPMENT PERSPECTIVE AMONG YOUTH IN CROATIA

Marina Hirnstein

Department of Psychosocial Science, Faculty of Psychology, University of Bergen, Norway

Gabrijela Vrdoljak, Ana Kurtović, Ana Babić Čikeš

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia

Nora Wiium

Department of Psychosocial Science, Faculty of Psychology, University of Bergen, Norway

According to the positive youth development (PYD) perspective, developmental assets are resources that youth have in their environment and themselves that help them thrive and develop in a positive and healthy direction. Benson's (2007) developmental assets framework assumes 40 developmental assets grouped into four internal and four external developmental asset categories. Internal developmental assets are commitment to learning, positive values, social competencies, and positive identity. External developmental assets are support, empowerment, expectations and boundaries, and constructive use of time. The network of relationships between these concepts has not been investigated yet. In this cross-sectional study, we have investigated the relationships between the internal and external developmental assets using a novel statistical approach that considers these concepts as nodes in a network. The data were collected from a sample of 722 high school and university students, aged 15 to 24 in Croatia. Participants completed a questionnaire on PYD-related measures including demographic information, and a scale of developmental assets. The network analysis performed using the statistical program R has shown that the developmental assets form a relatively stable network with particularly strong connections between the internal assets positive values and social competencies, and between the external assets support, and expectations and boundaries. Commitment to learning had a more central role with connections to both the internal assets positive values, and social competencies, as well as the external asset empowerment. Empowerment had additional links to the internal asset positive identity, and the external asset support. The findings have implications for further research on the PYD framework using network analysis, as well as for developing interventions aimed at enhancing developmental resources available to youth.

Ključne riječi / keywords: positive youth development (PYD), students, developmental assets, network analysis, resources

---

 marina.hirnstein@uib.no

VALIDATION OF NEW ONLINE AND OFFLINE CIVIC ACTIVISM SCALE (OACT) IN SERBIAN SAMPLE

Marija Pejičić[✉], Ivana Pedović, Stefan Đorić

Department of Psychology, University of Niš, Serbia

Civic activism can be defined as any individual or collective effort aimed at identifying and addressing public concerns. Results of previous studies on a Serbian sample demonstrated that online and offline activism are distinct constructs but strongly positively related. Although there are several questionnaires aimed at measuring different forms of activism, most studies addressed specific forms of activism, in specific domains, or employed rough measures of activism that did not measure its frequency or were not easy for administration. The goal of this study was to construct and validate a new comprehensive measure of online and offline activism encompassing various levels of civic engagement behaviors and their frequency. Data were collected in May–June of 2023, for the first study (during the mass protests Serbia Against Violence), and for the second study, amidst the electoral campaign in November of 2023. The sample was convenient and was collected via Google Forms. The first study (N = 1107, 65.1% female, Mage = 28.15 years, SDage = 12.06) explored the factor structure of the instrument. The second study (N = 2306, 67.5% female, Mage = 28.1 years, SDage = 12.4) tested the structure that was proposed based on the results of the first study. Results of EFA parallel analysis with oblimin rotation, on the sample from the first study, suggested a solution with two factors explaining 54% of the variance, with the factor structure mostly corresponding to expectations, except for one excluded item. Reliability of internal consistency was good for both, online ($\alpha = .926$, $\omega = .930$) and offline activism ($\alpha = .909$, $\omega = .911$). On the second sample, CFA using the DWLS estimator was conducted. The results showed that the data fitted a structure defined by two second-order factors of online and offline activism and one higher-order factor of general civic activism. The model fit was satisfactory ($\chi^2(df) = 740.488 (207)$, $p < .001$; CFI = .990, TLI = .989, SRMR = .053, and RMSEA[95%CI] = .033 [.031-.036]). Reliability of internal consistency was good for online activism ($\alpha = .923$, $\omega = .922$), offline activism ($\alpha = .909$, $\omega = .894$) and a general measure of civic activism ($\omega = .885$). External validity was supported by correlations with personality traits and perceived political control, aligning with theoretical expectations. These results indicate that the developed measure is a valid and reliable tool for assessing online, offline, and general civic activism.

Ključne riječi / keywords: Civic activism, online activism, offline activism, scale validation

---

[✉] ivana.pedovic@filfak.ni.ac.rs

STAVOVI STUDENATA O KORIŠTENJU CHATBOT PROGRAMA U OBRAZOVANJU

Dunja Jurić Vukelić[✉]

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

Dostupnost besplatnih chatbot programa izazvala je brojne polemike u različitim područjima, a osobito u području obrazovanja. Korištenje teksta generiranog umjetnom inteligencijom u ispunjavanju akademskih zadataka zahtijeva uvođenje novih pravila i ograničenja, ali i izmjene obrazaca planiranja nastave i utvrđivanja ostvarenosti obrazovnih ishoda. Cilj istraživanja bio je provjeriti kako i koliko studenti u Hrvatskoj koriste chatbot programe u ispunjavanju svojih akademskih zadataka. Sudionici istraživanja, 1085 studenata različitih područja i razina studija, istraživanju su pristupili putem oglasa na društvenim mrežama te odgovorili na pitanja postavljena u online obrascu. Rezultati pokazuju da je, očekivano, velika većina studenata upoznata s dometima novih programa umjetne inteligencije u kontekstu komunikacije i generiranja novih sadržaja, a više od 50% sudionika informacije je dobilo iz medija. Dvije trećine sudionika koristilo je chatbot programe samo iz znatiželje i za isprobavanje, a otprilike trećina sudionika i za pisanje seminara, pripreme prezentacija i rješavanje zadaća. Većina sudionika chatbot programe procijenila je umjereno korisnim te predviđa da u izvršavanju svojih budućih akademskih zadataka neće koristiti chatbot programe. Dostupnost chatbot programa, mogućnosti korištenja, kao i dominantno pozitivan stav javnosti potvrđen istraživanjima upućuju na nužnost promicanja akademskog integriteta razvojem jasnih ograničenja i smjernica za postupanje u konkretnim obrazovnim situacijama.

Ključne riječi / keywords: chatbot programi, evaluacija, ocjenjivanje, umjetna inteligencija

---

✉ djvukelic@foozos.hr

SAMOPROCJENA ZNANJA BUDUĆIH UČITELJA I ODGOJITELJA O SOCIJALNO-EMOCIONALNIM KOMPETENCIJAMA DJECE

Maša Atlaga[✉], Violeta Valjan Vukić

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ulaganje u kognitivni razvoj djeteta je važno (škola, dodatne edukativne aktivnosti, itd.), no dosadašnje istraživačke spoznaje ukazuju na to da životni uspjeh djeteta u većoj mjeri ovisi o aspektima socijalno-emocionalnog razvoja kojem treba dati prostora u odnosima djeteta s njegovim značajnim figurama. Socijalno-emocionalne kompetencije (socijalna svijest, samosvijest, socijalne vještine, itd.) se, generalno, definiraju kao uspješnost u socijalnim interakcijama, a omogućuju prikladno izražavanje, reguliranje i razumijevanje vlastitih ponašanja, osjećaja i misli. Obzirom na to da su ove kompetencije jedan od važnih razvojnih zadataka koje bi učitelji i odgojitelji trebali poticati u svojoj praksi, cilj ovog istraživanja bio je dobiti uvid u procjene vlastitog znanja budućih odgojitelja i učitelja o socijalno-emocionalnim kompetencijama. Do sada, nisu zabilježena istraživanja na ovu temu, stoga je za potrebe ovog istraživanja koncipirana ljestvica samoprocjene znanja o socijalno-emocionalnim kompetencijama djece. Rezultati su pokazali kako studenti iskazuju umjerene razine samoprocjene znanja o socijalno-emocionalnim kompetencijama te su dobivene razlike u procijenjenoj razini vlastitog znanja obzirom na godinu studija. Studenti viših godina iskazuju veće razine znanja u odnosu na studente nižih godina. Istraživanje postojeće razine znanja u ovom području je od iznimnog značaja kako bi se, u ovisnosti o dobivenim rezultatima, mogli formulirati edukativni programi usmjereni na jačanje kompetencija odgojitelja i učitelja o poticanju socijalno-emocionalnih kompetencija djece u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi.

Ključne riječi / keywords: samoprocjena znanja, socijalno-emocionalne kompetencije, razvojni zadatak

---

[✉] matlaga22@unizd.hr

KONGRUENTNOST INTERESA UČENIKA I OBILJEŽJA STRUKOVNIH OBRAZOVNIH PROGRAMA: ULOGA NASTAVNIKA U ODNOSU KONGRUENCIJE I OBRAZOVNIH ISHODA

Toni Babarović[✉], Eta Krpanec, Iva Černja Rajter

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Kongruentnost interesa učenika odnosi se na usklađenost njihovih profesionalnih interesa s programom strukovnog obrazovanja koje su odabrali. Dosadašnja istraživanja ukazuju na pozitivnu povezanost kongruentnosti s akademskim i karijernim ishodima. Međutim, uloga nastavnika u tom odnosu još je nedovoljno istražena. Nastavnici se razlikuju u tome koliko uvažavaju ciljeve, želje i interese svojih učenika prilikom planiranja nastave. Nastavnički stil u kojem nastavnik uzima u obzir potrebe učenika i zauzima njihovu perspektivu naziva se nastavnička podrška autonomiji. Logično je pretpostaviti da će kongruentnost interesa učenika biti snažnije povezana s njihovim akademskih ishodima ukoliko se nastavnici trude uključiti te interese u nastavu umjesto da ih zanemaruju. Cilj ovog istraživanja je, stoga bio, istražiti razinu kongruentnosti interesa učenika, povezanost kongruentnosti interesa s akademskim ishodima te potencijalu moderacijsku ulogu nastavničke podrška autonomije u odnosu između kongruentnosti i akademskih ishoda. U istraživanje je bilo uključeno 591 učenik strukovnih škola (od čega djevojke 58.9%), koji su sudjelovali u dva vala prikupljanja podataka. Rezultati pokazuju da učenici imaju relativno nisku kongruentnost profesionalnih interesa s programom strukovne škole koju pohađaju. Nadalje, kongruentnost interesa izmjerena u prvom valu istraživanja bila je pozitivno povezana s autonomnom motivacijom za školu, uključenošću u nastavu i školskim uspjehom izmjerenim za drugom valu istraživanja, godinu dana kasnije. Rezultati su pokazali da nastavnička podrška autonomiji ima značajnu moderacijsku ulogu u odnosu kongruentnosti i školskog uspjeha. Povezanost kongruentnosti i školskog uspjeha bila je pozitivna kod učenika koje su nastavnike procijenili prosječno ili iznadprosječno podržavajućima, dok je bila neznčajna kod učenika koji su nastavnike procijenili ispodprosječno podržavajućima. U praktičnom smislu, ovi nalazi naglašavaju kako nastavnici ima važnu ulogu u tome da se interesi učenika skladni njihovom obrazovnom programu preliju u viši školski uspjeh. U radu se raspravlja kako poticati nastavnike da budu što otvoreniji za potrebe i obrazovne preferencije učenika unutar sustava strukovnog obrazovanja.

Ključne riječi / keywords: kongruentnost profesionalnih interesa, nastavnička podrška autonomiji, školski uspjeh, strukovno obrazovanje

---

✉ toni.babarovic@pilar.hr

ULOGA DIMENZIJA I FACETA LIČNOSTI U RADNOJ ANGAŽIRANOSTI UČITELJA/ICA U RANOJ FAZI KARIJERE

Dora Petrović[✉], Josip Šabić, Iris Marušić

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Nalazi istraživanja potvrđuju važnu ulogu osobina ličnosti u objašnjenju radne angažiranosti učitelja/ica (Young i sur., 2018; Perera i sur., 2018) i drugih aspekata njihove profesionalne dobrobiti (Bardach i sur., 2021). U novije vrijeme, istražuje se kako pojedine facete ličnosti inkrementalno doprinose dobrobiti učitelja/ica povrh širokih dimenzija petofaktorskog modela (Burić i sur., 2024). Pritom se koristi DIFAB model (eng. Domain-incremental facet-acquiescence bifactor model; Danner i sur., 2020), u kojem se razdvajaju varijance međusobno neovisnih latentnih dimenzija, latentnih faceta, stila odgovaranja i reziduala (pogreške mjerenja). To omogućuje razmatranje relativnih doprinosa širokih dimenzija i užih faceta ličnosti u objašnjenju različitih kriterijskih varijabli.

Cilj ovog rada je ispitati doprinos dimenzija ličnosti i inkrementalni doprinos faceta ličnosti u objašnjenju aspekata radne angažiranosti (emocionalne i kognitivne angažiranosti te socijalne angažiranosti s kolegama i učenicima) učitelja/ica na početku karijere. Ovo je jedan od prvih radova koji koriste DIFAB model u istraživanju veza ličnosti i radne angažiranosti učitelja/ica.

Istraživanje je provedeno u sklopu istraživačkog projekta „Uloga ličnosti, motivacije i socio-emocionalnih kompetencija u profesionalnoj dobrobiti učitelja u ranoj fazi karijere (TeachWell)“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost. U istraživanju je sudjelovalo 599 predmetnih učitelja/ica s do pet godina radnog iskustva u nastavi. Ispunili su anonimni mrežni upitnik koji je bio distribuiran na elektroničke adrese svih osnovnih škola u Hrvatskoj. Ličnost učitelja/ica objašnjava između 43 i 54% varijabiliteta četiriju aspekata radne angažiranosti. Rezultati na razini dimenzija ličnosti upućuju da ugodnost i savjesnost doprinose pozitivno, a neuroticizam negativno radnoj angažiranosti učitelja/ica, dok se ekstraverzija ne pokazuje značajnom odrednicom nijednog aspekta radne angažiranosti. Na razini faceta ličnosti produktivnost je inkrementalno, povrh širokih dimenzija ličnosti, doprinijela objašnjenju kognitivne radne angažiranosti, a povjerenje objašnjenju socijalne angažiranosti s učenicima. Ovi nalazi ukazuju na važnost istraživanja facetne razine ličnosti kako bi se odnos ličnosti i radne angažiranosti učitelja/ica mogao bolje razumjeti.

Ključne riječi / keywords: ličnost, radna angažiranost, učitelji, DIFAB model

---

[✉] dpetrovic@idi.hr

ULOGA UČITELJSKE ANGAŽIRANOSTI U UČENIČKOJ PROCJENI ODNOSA S UČITELJIMA

Josip Šabić[✉], Ivana Pikić Jugović,

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Tea Pavin Ivanec

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Radna angažiranost učitelja višestruko je važna iz perspektive dobrobiti učitelja, a istraživanja ukazuju da je pozitivan doživljaj učiteljske profesije kao poticajne, ispunjavajuće i smislene povezan s većom uključenosti učitelja u vlastiti posao, ali i s načinom na koji učitelji pristupaju poučavanju. Nastavljajući se na spoznaje o povezanosti radne angažiranosti učitelja s pojedinim aspektima procesa poučavanja i učenja, u ovome radu fokus je stavljen na odnos učenika i učitelja. Naime, kvalitetni odnosi mogu se smatrati jednim od zaštitnih faktora kada je riječ o dobrobiti ne samo učitelja, nego i učenika. Cilj ovog istraživanja je ispitati ulogu učiteljske angažiranosti (procijenjene od strane učitelja i njihovih učenika) u učeničkoj procjeni odnosa s učiteljima.

Istraživanje je provedeno u sklopu projekta „Uloga ličnosti, motivacije i socio-emocionalnih kompetencija u profesionalnoj dobrobiti učitelja u ranoj fazi karijere (TeachWell)“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost. U istraživanju je sudjelovalo 109 predmetnih učitelja/ica s do pet godina radnog iskustva te po jedan razredni odjel njihovih učenika (ukupno 1725 učenika). Učitelji su ispunili mrežni upitnik koji je sadržavao mjeru radne angažiranosti (kognitivne, emocionalne i socijalne angažiranosti s učenicima; Klassen i sur., 2013). Učenici su ispunili upitnik u kojem su na istoj mjeri procijenili radnu angažiranost svog učitelja/ice te su procijenili i odnos s istim učiteljem/icom (Taxer i sur., 2019).

Rezultati višerazinskog modeliranja za objašnjenje učeničke procjene odnosa s učiteljima pokazuju da su učeničke procjene radne angažiranosti učitelja snažniji prediktori od učiteljskih samoprocjena radne angažiranosti. Što su učenici učitelja/icu procijenili više kognitivno, emocionalno i socijalno angažiranim, to su i odnos procijenili pozitivnijim, dok su rezultati o ulozi učiteljske samoprocjene angažiranosti bili kompleksniji. Učenici su procjenjivali odnos s učiteljima to pozitivnijim što su učitelji vlastitu emocionalnu angažiranost procjenjivali višom, a kognitivnu angažiranost nižom. Naposljetku, učiteljska samoprocjena socijalne angažiranosti nije se pokazala značajnim prediktorom učeničke procjene odnosa s učiteljem.

Nalazi ukazuju na neke očekivane obrasce odnosa radne angažiranosti učitelja i njihovog odnosa s učenicima, no mogu se razmatrati i iz perspektive određenih razlika u samoprocijenjenoj i percipiranoj radnoj angažiranosti te konceptualizaciji njenih dimenzija.

Ključne riječi / keywords: učiteljska angažiranost, odnos učenika i učitelja, osnovna škola

---

✉ josip@idi.hr

POD STRESOM SAM. HOĆU LI TI TO REĆI I ŠTO AKO TI KAŽEM? DIJADNO DNEVNIČKO ISTRAŽIVANJE

Jasmina Mehulić[✉], Željka Kamenov

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Stres negativno djeluje na individualnu dobrobit, ali i na partnerske odnose, prelijevajući se u njih (Neff i Karney, 2009). Povezan je s negativnim obrascima komunikacije, smanjenim kapacitetima za održavanje odnosa (Buck i Neff, 2012), te negativnim doživljajem partnera i partnerskog odnosa (Neff i Karney, 2009). Prema Bodenmannovom (1997) sistemsko-transakcijskom modelu dijadnog nošenja sa stresom, partnerova podržavajuća reakcija na vlastiti stres, tj. partnerovo podržavajuće dijadno nošenje sa stresom (DCI) povezano je sa smanjenjem u razinama stresa i većim zadovoljstvom partnerskim odnosom (Bodenmann i sur., 2006). Ipak, rijetko se istražuje dinamika dnevnih stresora i ponašanja, što je posebno važno budući da upravo dnevna ponašanja oblikuju globalni doživljaj partnerskog odnosa. Cilj istraživanja bio je istražiti odnos između dnevnog stresa, komunikacije stresa partnera i njihovog doživljaja partnerovog dijadnog nošenja sa stresom, kao i posreduje li komunikacija stresa odnosu između dnevnog stresa i dijadnog nošenja sa stresom uzimajući u obzir individualne razlike u dimenzijama privrženosti. Provedeno je dijadno dnevničko istraživanje korištenjem mobilne aplikacije tijekom 14 dana sa 140 kohabitirajućih parova u raznorodnim vezama. Parovi su bili u vezi barem dvije godine i živjeli zajedno barem tri mjeseca. Korišteni su instrumenti: Skala percipiranog stresa (Cohen i sur., 1983), Inventar dijadnog nošenja sa stresom (Bodenmann, 2008) te Modificirani inventar iskustava u bliskim odnosima (Kamenov i Jelić, 2003). Podaci su obrađeni koristeći dinamičko strukturalno modeliranje (Aspaoruhov i Muthén, 2018) unutar modela međuzavisnosti aktera i partnera (Kenny i sur., 2006). Stres i komunikacija stresa prelijevali su se iz dana u dan. Komunikacija stresa posredovala je odnosu između stresa i doživljaja partnerovog i partneričinog DCI pri čemu se kod muškaraca radilo o potpunoj medijaciji. Na dane kada su muškarci bili više pod stresom nego prosječno, njihove partnerice su manje nego prosječno komunicirale svoj stres. Pronađene su i razlike u razinama i jačini povezanosti navedenih varijabli s obzirom na dimenzije privrženosti. Ovo istraživanje prvo je dijadno dnevničko istraživanje u Republici Hrvatskoj i pruža dublje razumijevanje interakcije dnevnog stresa, ponašanja partnera i percepcije dijadnog suočavanja uzimajući u obzir relevantne individualne razlike.

Ključne riječi / keywords: dijadno dnevničko istraživanje, model međuzavisnosti aktera i partnera, dijadno nošenje sa stresom, komunikacija stresa, percipirani stres

---

✉ jmehulic@ffzg.hr

ODREDNICE MIZOGINIJE KOD MUŠKARACA I ŽENA

Patricia Gale[✉]

studentica poslijediplomskog studija Odsjeka za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Mirjana Tonković

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

U ovom istraživanju mizoginija je definirana kao oblik seksizma koji se odnosi na devaluaciju žena, nepovjerenje prema ženama i vjerovanje u mušku superiornost. Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu individualnih karakteristika u objašnjenju mizoginije kod muškaraca i žena te usporediti razlikuju li se doprinosi pojedinih varijabli s obzirom na spol sudionika. U istraživanju je sudjelovalo 530 žena i 460 muškaraca u rasponu dobi od 18 do 90 godina. Uzorak je reprezentativan za populaciju odraslih stanovnika Republike Hrvatske. Sudionici u ovom istraživanju postižu relativno niske rezultate na ukupnoj mjeri mizoginije, a muškarci i žene ne razlikuju se značajno. Razlika između muškaraca i žena provjerena je i na svakoj od tri subskale mizoginije, pri čemu se pokazalo da muškarci postižu značajno viši rezultat na subskali devaluacije žena, dok razlika na subskalama nepovjerenja prema ženama i vjerovanja u mušku superiornost nije pronađena. Provedene su dvije hijerarhijske regresijske analize u tri koraka, jedna za žene, a druga za muškarce. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize za žene starija dob i niži stupanj obrazovanja bili su značajni prediktori mizoginije. Dodavanjem političko-ideoloških varijabli u model, dob i stupanj obrazovanja prestaju imati značajan doprinos. U konačnom regresijskom modelu značajni prediktori mizoginije kod žena su desna politička orijentacija, viša razina desničarske autoritarnosti, niže samopoštovanje i niži stupanj ovladavanja životnim teškoćama. Suprotno očekivanjima, viša religioznost nije se pokazala značajnim prediktorom. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize za muškarce niži stupanj obrazovanja bio je značajan prediktor mizoginije, dok se starija dob nije pokazala značajnim prediktorom. U konačnom regresijskom modelu značajni prediktori mizoginije kod muškaraca su niži stupanj obrazovanja, desna politička orijentacija, viša razina desničarske autoritarnosti te niži stupanj ovladavanja životnim teškoćama. Religioznost i samopoštovanje nisu se pokazali značajnim prediktorima mizoginije kod muškaraca. Zaključno, provedeno istraživanje pokazuje da postoje određene razlike u individualnim karakteristikama koje predviđaju mizoginiju kod muškaraca i žena.

Ključne riječi / keywords: seksizam, internalizirana mizoginija, desničarska autoritarnost, rodna diskriminacija

---

✉ patricia.gale01@gmail.com

KVALITATIVNA EVALUACIJA UČINKOVITOSTI PROGRAMA PROFESIONALNOG USMJERAVANJA UČENIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA

Mirta Blažev[✉], Iva Černja Rajter, Mara Šimunović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja u Hrvatskoj ukazuju na nedovoljnu razinu profesionalne zrelosti kod osnovnoškolaca i srednjoškolaca. Takvi nalazi ističu potrebu za kvalitetnim programima profesionalnog usmjeravanja, posebice tijekom ključnih obrazovnih tranzicija, kako bi učenici mogli donijeti informirane odluke o budućem obrazovnom i karijernom putu.

U sklopu četverogodišnjeg projekta Hrvatske zaklade za znanost, „Slobodno odlučivanje o karijeri“, tijekom veljače i ožujka 2024. godine, provedena je kvazi-eksperimentalna intervencija s ciljem unapređenja profesionalne zrelosti učenika. U intervenciju je bilo uključeno 411 učenika osmog razreda osnovnih škola i 189 učenika četvrtog razreda srednjih škola, uz kontrolne skupine (Noš=254; Nsš=139) koje nisu prošle kroz program profesionalnog usmjeravanja.

Intervencija se sastojala od četiri radionice u trajanju jednog školskog sata. Radionice su bile usmjerene na specifične teme važne za profesionalno usmjeravanje: izazovi u donošenju profesionalnih odluka, upoznavanje sa svijetom rada (za osnovne škole), radne vrijednosti (za srednje škole), profesionalni interesi i profesionalna adaptabilnost. Svaka radionica uključivala je popunjavanje upitnika na online platformi "Put karijere", analizu dobivenih povratnih informacija iz sustava te radioničke aktivnosti osmišljene da pomognu učenicima u boljem razumijevanju dobivenih rezultata.

Da bi se kvalitativnom metodologijom evaluirala intervencija, organizirane su fokusne grupe u obliku polustrukturiranih intervjua s ciljem stjecanja dubljeg uvida u razumijevanje intervencije i njenih ishoda od strane učenika. Fokusne grupe su održane unutar dva tjedna nakon završetka programa profesionalnog usmjeravanja, u školama u kojima su učenici pohađali nastavu, i trajale su jedan školski sat. U fokusnim grupama sudjelovali su učenici koji su prošli kroz program profesionalnog usmjeravanja iz četiri osnovne škole (N=24) i četiri srednje škole (N=24), uključujući gimnazije i strukovne škole.

Nalazi dobiveni putem fokusnih grupa ukazuju na važnost kvalitativne evaluacije intervencija profesionalnog usmjeravanja kako bi se dublje razumjele ključne prednosti i nedostaci tih intervencija u pogledu poticanja željenih promjena kod učenika. Također, dobiveni nalazi ističu važnost kontinuiranog unapređenja programa profesionalnog usmjeravanja kako bi se iskoristile njegove prednosti u podizanju razine profesionalne zrelosti među učenicima.

Ključne riječi / keywords: profesionalno usmjeravanje; profesionalna zrelost, intervencija, fokusne grupe, evaluacija

---

✉ mirta.blazev@pilar.hr

SUVREMENE KARIJERNE ORIJENTACIJE U PROFESIONALNOM KONTEKSTU

Iva Šverko[✉], Toni Babarović, Mara Šimunović, Dora Popović,
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

U današnjem globaliziranom svijetu rada, obilježenom ukidanjem teritorijalnih granica, digitalizacijom, radom na daljinu i povećanom fleksibilnošću poslova, raste potražnja za pokretljivošću radnika. Europske regulative olakšavaju slobodno međunarodno kretanje radnika te omogućavaju pojedincima da biraju između rada u svojoj domovini i inozemstvu i tako izgrađuju svoju karijeru. Za razliku od tradicionalnog modela karijere u kojem su organizacije upravljale razvojem karijere radnika i nagrađivale zaposlenike stabilnošću posla, položajem i plaćom, suvremena paradigma razvoja karijere podrazumijeva osobnu odgovornost pojedinca za svoj razvoj. To često uključuje mijenjanje poslova, organizacija, pa čak i zanimanja kako bi se postigao profesionalni uspjeh i zadovoljstvo. Ovaj pristup razvoju karijere osobito je karakterističan za mlađe generacije koje su ujedno i najotvorenije za poslovne prilike izvan granica svoje zemlje. Dinamički model samoregulacije karijere (Hirschi i Koen, 2021) pretpostavlja da su karijerne orijentacije, odnosno preferencije za tradicionalne ili suvremene karijere, ključni pokretači profesionalnog razvoja. Karijerne orijentacije definirane su kao spremnost pojedinca na proaktivno i samostalno upravljanje karijerom te spremnost na radnu mobilnost.

U ovom radu prikazat ćemo rezultate evaluacije hrvatske verzije Skale stavova o protejskoj karijeri i Skale stavova o karijeri bez granica na uzorku 360 zaposlenika. Osim potvrđene faktorske strukture i dobre pouzdanosti skala, rezultati upućuju na logične povezanosti samoupravljanje karijerne orijentacije i vrijednosno-usmjerene karijerne orijentacije (protejska karijera) te preferencija za karijeru bez institucijskih granica i preferencija za karijernu mobilnost (karijera bez granica) sa profesionalnom adaptabilnosti te radnom angažiranosti, radnom uspješnosti i zadovoljstvom poslom. Naši nalazi sugeriraju prikladnu valjanost Skala protejske karijere i karijere bez granica na hrvatskom uzorku, ali također otvaraju neka pitanja o adekvatnosti subskale preferencija za karijernu mobilnost u našoj kulturi.

Ključne riječi / keywords: karijerne orijentacije, protejska karijera, karijera bez granica, radne migracije

---

✉ iva.sverko@pilar.hr

PREGLED POVEZANOSTI STRATEGIJA REGULACIJE MOTIVACIJE I POSTIGNUĆA S PROKRASTINACIJOM U OBRAZOVNOM KONTEKSTU

Vanja Brandić[✉], Darko Lončarić

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska

Akadska prokrastinacija definira se kao iracionalno, ali voljno, odgađanje izvođenja zadatka, bez obzira na očekivanje da će to odgađanje biti povezano s nekim lošim ishodima. Neki autori smatraju kako je prokrastinacija posljedica neuspjeha u regulaciji motivacije. Rezultati istraživanja većim dijelom podupiru tu pretpostavku te ukazuju na pozitivan učinak strategija regulacije motivacije na ishode u akademskom okruženju, pa tako i na smanjenje prokrastinacije. Strategije regulacije motivacije i prokrastinacija povezani su i s postignućem, što ukazuje na važnost njihova istraživanja radi osmišljavanja različitih intervencija koje bi mogle rezultirati boljim postignućem učenika. Budući da različita istraživanja povezanosti strategija regulacija motivacije, postignuća i prokrastinacije stavljaju prokrastinaciju u različite pozicije u modelu (kao prediktorsku, medijatorsku ili ishodnu varijablu), cilj ovog izlaganja jest dati pregled istraživanja o povezanosti ovih triju konstrukata i uloge prokrastinacije u modelima različitih istraživanja. U ovu svrhu pregledani su znanstveni radovi u kojima se spominje odnos navedenih konstrukata u razdoblju od 2014. godine nadalje. Za pronalazak radova pregledane su baze poput Google Scholar, WOS i ScienceDirect. Rezultati pregleda ukazuju na to da je veća učestalost korištenja strategija povezana s nižom akademskom prokrastinacijom, pri čemu je utvrđena različita razina efekta pojedine strategije na akademsku prokrastinaciju. Odnos prokrastinacije i akademskog postignuća jest uglavnom negativan, ali postoje razlike s obzirom na tip prokrastinacije, kao i neki nekonzistentni nalazi. Neki nalazi ukazuju i na moguću medijatorsku ulogu prokrastinacije u odnosu između strategija regulacije motivacije i postignuća, iako su i ovdje pronađeni nekonzistentni nalazi. S obzirom na to da proučavanje ovog odnosa može biti važno učenicima i studentima, ali i odgojno-obrazovnim djelatnicima i stručnim suradnicima u školama za planiranje praktičnih rješenja za poboljšanje akademskih ishoda te s obzirom na relevantnost i praktičnost ove teme, postoji potreba za daljnjim ispitivanjem povezanosti strategija regulacije motivacije s različitim akademskim ishodima pa tako i akademskom prokrastinacijom.

Ključne riječi / keywords: strategije regulacije motivacije, akademska prokrastinacija, akademsko postignuće

---

✉ vanja.brandic1@ufri.uniri.hr

SKLAD INTERESA UČENIKA STRUKOVNIH ŠKOLA I NJIHOVE OBRAZOVNE OKOLINE: USPOREDBA RAZLIČITIH MJERA PROCJENA OKOLINE I INDEKSA KONGRUENTNOSTI

Iva Černja Rajter[✉], Eta Krpanec, Ivan Dević

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Profesionalno savjetovanje temelji se na sukladnosti interesa pojedinca i obilježja zanimanja ili obrazovnog programa. Ova paradigma nazvana je sklad pojedinca i okoline, a operacionalizira se preko kongruentnosti profesionalnih interesa pojedinca i karakteristika radne ili obrazovne okoline. Holland (1983) u svojoj teoriji sugerira da je kongruentnost pojedinca i okoline povezana s razinom profesionalne zrelosti kao i s ishodišnim varijablama poput zadovoljstva poslom, stabilnosti karijere i radne uspješnosti. No, istraživanja odnosa kongruentnosti i ishodišnih varijabli ukazuju na male veličine efekata, što odudara od teorijskih očekivanja. Mogući razlog tome leži u operacionalizaciji konstrukta kongruentnosti. Cilj ovog rada je usporedba različitih načina procjene okolina i indeksa kongruentnosti, te ispitivanje očekivanog odnosa kongruentnosti i mjera profesionalne zrelosti. U istraživanju je sudjelovalo 214 učenika srednjih strukovnih škola. Interesi pojedinca izraženi RIASEC tipovima procijenjeni su temeljem Upitnika profesionalnih interesa (PGI). Školske okoline učenika procijenjene su na dva načina. Prvi je uobičajeni način procjene temeljen na RIASEC rezultatu zanimanja za koje se u školuje (O*NET). Drugi način procjene okoline temeljio se na prosječnom RIASEC rezultatu interesa svih učenika u određenom obrazovnom programu. Za izračun mjera kongruentnosti korišteni su tradicionalni indeksi kongruentnosti (C indeks i Iachan indeks), te novije mjere (Euklidska distanca i korelacija profila). U istraživanju je ispitivan odnos indeksa kongruentnosti sa Skalom profesionalne adaptabilnosti i Skalom realizacije koraka u konstrukciji karijere. Rezultati istraživanja pokazali su da učenici strukovnih škola u prosjeku imaju nisku razinu sklada interesa s obrazovnim programom koji pohađaju. Pokazalo se da su učenici postizali više rezultate na svim mjerama kongruentnosti kada je okolina procijenjena na temelju sklada s ostalim učenicima iz obrazovnog programa nego preko obilježja zanimanja. Međutim profesionalna adaptabilnost i stupanj ispunjenja zadataka konstrukcije karijere, koje ukazuju na stupanj profesionalne zrelosti bili su povezani samo s kongruentnosti temeljenoj na skladu sa obrazovnom okolinom. Sukladno dosadašnjim istraživanjima, dobivene visine korelacija su niske do umjerene ($r = .10$ do $.29$). Rezultati iskazani različitim indeksima kongruentnosti visoko su povezani, te pokazuju sličan obrazac povezanosti s ishodišnim varijablama.

Ključne riječi / keywords: kongruentnost profesionalnih interesa i obrazovnih okolina, indeksi kongruentnosti, obrazovne okoline, profesionalni razvoj, strukovne škole

---

✉ icernja@pilar.hr

SUPRUGE HRVATSKIH BRANITELJA - PERSPEKTIVA KOJA SE PREMALO ČUJE

Jelena Maričić[✉], Lovorka Brajković, Katarina Jelić

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Supruge hrvatskih branitelja i same su ponijele velik teret tijekom Domovinskog rata i nakon njega, no taj njihov doprinos, kao i njihova potreba za podrškom, velikim dijelom su zanemareni. U sklopu projekta „Hrvatski branitelji i njihove obitelji – prošlost, sadašnjost, budućnost“ provedeni su polustrukturirani intervjui s hrvatskim braniteljima te njihovim suprugama i djecom, u Zagrebu, Lipiku i Šibensko-kninskoj županiji. Pitanja u intervjuu odnosila su se na: Iskustvo/znanje o ratnom iskustvu; Zdravstvene posljedice; Obiteljske odnose; Odnos okoline i šireg društva te percepciju društva; Podršku i smisao. Cilj ove analize je usmjeriti se na perspektivu supruga hrvatskih branitelja, na njihov doživljaj Domovinskog rata i njegovih posljedica, na šire društvenoj, ali i obiteljskoj te osobnoj razini. Intervjui se provedeni sa 14 supruga hrvatskih branitelja, koje su većinom bile u istome braku za vrijeme Domovinskog rata te sve imaju djecu. Raspon dobi sudionica je između 43 i 69 godina.

Identificirane su teme vezane uz primarnu i sekundarnu traumatizaciju, brigu za supruga i za djecu, zdravstvene poteškoće, a kao jedna od ključnih tema ističe se nedovoljna briga spram njih – od njihovog zanemarivanja vlastitih potreba do zanemarivanja od različitih institucija, koje ih često posve „previđaju“ ili ih pak doživljavaju isključivo kao izvor informacija o suprugovom stanju. Unatoč svim poteškoćama i negativnim posljedicama, mnoge sudionice smatraju doprinos svojih supruga i svojih obitelji slobodi Republike Hrvatske vrijednim i samorazumljivim.

Potreban je dodatan oprez pri interpretaciji nalaza, s obzirom na samoselekciju sudionika, odnosno na sudjelovanje onih obitelji koje u pravilu imaju bolje međusobne odnose te relativno povoljnu životnu situaciju. Možemo stoga pretpostaviti da su ovdje izraženi problemi i više prisutni u obiteljima koje nisu sklone sudjelovanju u intervjuu.

Nalazi ukazuju na nužnost povećanja uvažavanja i podrške suprugama branitelja, kao i na jačanje njihovog samosuosjećanja i samozastupanja kroz različite intervencije.

Ključne riječi / keywords: Domovinski rat, žene, brak, sekundarna traumatizacija, socijalna podrška

---

✉ jmaricic@fhs.hr

PUBERTALNI STATUS I KRONOTIP: UČINAK KRONOTIPA NA IZVEDBU U TESTU USMJERENE PAŽNJE KOD DJEČAKA U PUBERTETU

Patricia Tomac[✉], **Adrijana Košćec Bjelajac**, **Marija Macan**,

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Marija Magdalena Šamal

Selectio d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Saša Kralik Oguić

Klinički bolnički centar Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Bernarda Krnić

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije, Zaprešić, Hrvatska

Vera Musil

Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb i Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“, Zagreb, Hrvatska

Željka Babić, **Veda Marija Varnai**

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Biološki sustavi regulacije spavanja i budnosti mijenjaju se u pubertetu te dolazi do pomaka faze cirkadijurnih ritmova prema kasnijim satima bez značajne promjene u potrebnoj količini spavanja. Rani početak nastave u jutarnjoj smjeni (JS) kod dijela adolescenata dovodi do društveno uvjetovanog sindroma jetlaga (SJL) i trajanja spavanja koje je u dane nastave u JS značajno kraće od spavanja tijekom vikenda. Ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati: 1) odnos između kliničkih i fizioloških indikatora pubertalnog statusa i kronotipa uz kontrolu relevantnih kontekstualnih i psihosocijalnih faktora, te 2) izravne i neizravne učinke kronotipa na izvedbu u testu usmjerene pažnje kod dječaka na početku puberteta tijekom JS. Istraživanje je provedeno u sklopu prvog vala epidemiološke studije interdisciplinarnog projekta PyrOPECh (HRZZ IP-2019-04-7193). Analizom je obuhvaćeno 260 dječaka, učenika 5. razreda OŠ na području Zagreba i okolice, tipičnog neurološkog i psihološkog razvoja, u dobi 10-13 godina. Istraživanje se provodilo grupno u školi tijekom JS. Prvi školski sat sudionici su ispunjavali Školski upitnik o spavanju te Upitnik snaga i teškoća, a treći su, između ostalog, rješavali Test opterećenja pažnje (Test d2). Na dan testiranja donijeli su uzorke slin i urina za analizu koncentracija hormona vezanih uz pubertet. Stupanj pubertalnog razvoja procijenjen je u sklopu redovnih sistematskih pregleda u djelatnosti školske i adolescentne medicine. Dječaci su bili na prvom ili drugom stupnju pubertalnog razvoja prema Tanneru (94%). Regresijska analiza je pokazala da su značajni prediktori kronotipa bili stupanj pubertalnog razvoja ($p < ,05$) i koncentracija testosterona u slini ($p < ,05$), ali kronološka dob ne. Provedena je medijacijska analiza s kronotipom kao prediktorom učinka u Testu d2, a trajanjem spavanja tijekom JS, nadoknadom spavanja vikendom, SJL i procjenom deficita spavanja kao paralelnim medijatorima. Svi modeli kontrolirani su za dob, pubertalni status, organizaciju nastave, razinu depresivnosti te trajanje i kvalitetu spavanja u noći prije testiranja. Rezultati su pokazali da je kasniji kronotip izravno pozitivno povezan s većom brzinom obrade informacija ($p < ,01$) i većom sposobnosti koncentracije ($p < ,01$) te da ima negativni neizravni učinak na brzinu obrade informacija preko većeg SJL. Rezultati ukazuju da se učinak vremena početka nastave odražava na raspored i trajanje spavanja te neurobihevioralno funkcioniranje dječaka već na početku puberteta.

Ključne riječi / keywords: kronotip, pubertet, hormoni, dječaci, usmjerena pažnja

---

✉ ptomac@imi.hr

OD KARIJERNE PRILAGODLJIVOSTI DO PERCIPIRANE ZAPOŠLJIVOSTI: POSREDUJUĆA ULOGA SAMOBLIKOVANJA KARIJERE

Marijana Matijaš[✉]

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Karijerna prilagodljivost je psihosocijalni resurs koji, prema teoriji konstrukcije karijere, potiče uključivanje u proaktivna ponašanja koja u konačnici dovode do pozitivnih ishoda u karijeri, kao što je samoprocjena vlastite zapošljivosti. Percipirana zapošljivost je od osobite važnosti na samom početku karijere kada se diplomanti uključuju u svijet rada te trebaju usmjeriti svoj karijerni put. Samooblikovanje karijere (eng. career crafting) je novi koncept u području istraživanja razvoja karijera koji se odnosi na proaktivna ponašanja u koja se pojedinci uključuju kako bi sami upravljali svojom karijerom i kojima je cilj postizanje optimalne usklađenosti osobe i njene karijere (Tims i Akkermans, 2020). Sastoji se od dvije dimenzije: proaktivne refleksije i proaktivne izgradnje karijere. Cilj istraživanja je bio provjeriti jesu li dimenzije samooblikovanja karijere medijatori u odnosu između karijerne prilagodljivosti i percipirane zapošljivosti.

Online longitudinalno istraživanje provedeno je u dvije točke mjerenja u kojem su sudjelovale 232 zaposlene osobe. Sudionici su u istraživanje uključeni odmah nakon završetka studija (T1), kada su ispunili Skalu karijerne prilagodljivosti, a tri godine kasnije (T2) su ispunili Upitnik samooblikovanja karijere te Skalu percipirane zapošljivosti. Paralelna medijacijska analiza pokazala je da postoji indirektni efekt karijerne prilagodljivosti na percipiranu zapošljivost putem dimenzije proaktivne izgradnje karijere. Sudionici izraženije karijerne prilagodljivosti uključivali su se u više ponašanja koji promiču razvoj karijere, što je dovelo do više percipirane zapošljivosti. S druge strane proaktivna refleksija karijere nije imala značajnu posredujuću ulogu u odnosu karijerne prilagodljivosti i percipirane zapošljivosti. Dobiveni rezultati pridonose boljem razumijevanju procesa u podlozi odnosa između karijerne prilagodljivosti i percipirane zapošljivosti te upućuju na različitu ulogu dimenzija samooblikovanja karijere.

Ključne riječi / keywords: karijerna prilagodljivost, percipirana zapošljivost, samooblikovanje karijere, diplomanti

---

✉ mmatijas@unicath.hr

MEĐUODNOS PERCIPIRANIH NORMI I STAVOVA O IZBJEGLICAMA TE NAMJERE KONTAKTA S IZBJEGLICAMA

Antonija Vrdoljak[✉], **Margareta Jelić**, **Dinka Čorkalo Biruški**, **Nikolina Stanković**

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Rachel Fasel, **Fabrizio Butera**

Faculty of Social and Political Sciences, University of Lausanne, UNIL – Mouline, Géopolis, Lausanne, Switzerland

Stavovi domicilne djece prema djeci izbjeglicama te njihova spremnost za budući međugrupni kontakt postaju sve relevantniji u kontekstu recentnih događanja u Europi i svijetu. U školskom se kontekstu percepcija normi vršnjaka i nastavnika o međugrupnom kontaktu smatra važnom odrednicom stavova i namjera kontakta učenika s djecom izbjeglicama. No, istraživanja u području socijalne projekcije sugeriraju kako je moguće postojanje i obrnutog utjecaja, odnosno moguće je da pretpostavljamo kako drugi članovi vlastite grupe dijele naše stavove prema vanjskoj grupi. S ciljem razjašnjavanja međuodnosa normi i stavova, odnosno namjere kontakta, proveli smo longitudinalno istraživanje u tri točke mjerenja. U istraživanju smo se usmjerili na stavove domicilne djece osnovnoškolske dobi prema djeci izbjeglicama, i to u školama koje u tom trenutku nisu pohađala djeca izbjeglice.

U longitudinalnom istraživanju s tri točke mjerenja sudjelovalo je 717 domicilne djece u dobi od 7 do 15 godina ($M = 10.8$, $SD = 2.08$). U uzorku su podjednako zastupljena djeca od drugog do osmog razreda osnovne škole te djevojčice i dječaci. Sudionici su ispunili upitnik kojim je mjeran njihov stav prema djeci izbjeglicama (mjeran česticama o pozitivnim i negativnim stereotipima te općom procjenom mišljenja o djeci izbjeglicama), namjera kontakta u budućnosti, kao i percepcija vršnjačkih i nastavničkih normi o kontaktu.

Kako bi se ispitaio međuodnos normi sa stavovima i namjerom kontakta konstruirani su bivarijatni autoregresivni križni modeli na latentnim varijablama. Testirane su četiri skupine modela te je odvojeno promatran međuodnos vršnjačkih normi sa stavovima, nastavničkih normi sa stavovima, vršnjačkih normi s namjerom kontakta i nastavničkih normi s namjerom kontakta. Za svaku kombinaciju varijabli uspoređeno je pristajanje modela koji uključuju oba smjera utjecaja te lag-2 autoregresijske i križne efekte. Rezultati analiza sugeriraju važnost percipiranih nastavničkih normi za formiranje vlastitog stava i namjere kontakta s djecom izbjeglicama kod osnovnoškolaca, posebno kada se radi o grupi s kojom djeca još nemaju osobnog iskustva. Rezultati će biti raspravljani pod vidom važnosti uloge škole i nastavnika za postizanje klime otvorenosti i poticanje pozitivnih međugrupnih odnosa domicilne djece i djece izbjeglica.

Ključne riječi / keywords: stavovi prema djeci izbjeglicama, namjera kontakta, vršnjačke norme, nastavničke norme

---

✉ avrdolja@ffzg.unizg.hr

USTRAJNOST I KOGNITIVNO OPTEREĆENJE STUDENATA RAZLIČITIH PROFILA CILJNIH ORIJENTACIJA

Barbara Rončević Zubković[✉], Rosanda Pahljina-Reinić, Marta Batel, Dora Korać
Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska

S obzirom da ciljne orijentacije odražavaju individualne razlike u preferencijama određenih vrsta ishoda u akademskom okruženju, za očekivati je da će određivati ustrajnost (engl. grit) odnosno sklonost studenata ustrajnom i dosljednom posvećivanju dugoročnim ciljevima, unatoč neuspjesima i izazovima tijekom tog procesa (Akin i Arslan, 2014). Međutim, u manjoj je mjeri ispitivana veza ciljnih orijentacija s kognitivnim opterećenjem u realnoj situaciji provjere znanja, iako se očekuje da će ciljna orijentacija određivati prije svega inherentno kognitivno opterećenje, odnosno ulaganje mentalnog truda tijekom rješavanja zadatka (Schnotz i sur., 2009).

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi profile ciljnih orijentacija kod studenata različitih studija te ispitati razlike među dobivenim profilima u ustrajnosti studenata i procjeni kognitivnog opterećenja u realnoj situaciji provjere znanja. Studenti (N = 309) su tjedan dana prije kolokvija ispunili upitnik ciljnih orijentacija i kratku skalu ustrajnosti (ustrajnost u zalaganju i dosljednost interesa) dok su neposredno nakon pisanja kolokvija procijenili unutrašnje, vanjsko i inherentno kognitivno opterećenje za vrijeme pisanja kolokvija. Na manjem poduzorku (n = 92) prikupljeni su podaci o uspješnosti studenata na provjeri znanja. Analizom latentnih profila identificirane su tri skupine studenata različitih profila ciljnih orijentacija: studenti orijentirani na uspjeh (27.8%), indiferentni (53.9 %) i studenti orijentirani na izbjegavanje rada (18.3 %). U posljednjem koraku LPA analize primijenjen je Bolck-Croon-Hagenaars pristup (BCH) kako bi se utvrdile razlike među dobivenim profilima. Rezultati su pokazali da su studenti orijentirani na uspjeh izvještavali o općenito većoj ustrajnosti u zalaganju i dosljednosti interesa te o većem inherentnom kognitivnom opterećenju, odnosno većem ulaganju mentalnog truda u konkretnoj situaciji provjere znanja. Njihova je uspješnost na kolokviju također bila najviša, dok su studenti usmjereni na izbjegavanje rada imali najlošije rezultate. Nisu ustanovljene značajne razlike između studenata različitih profila ciljnih orijentacija u percepciji unutrašnjeg i vanjskog kognitivnog opterećenja, odnosno percepciji složenosti i jasnoće zadataka. Rezultati će se razmotriti u kontekstu povezivanja motivacijskih koncepata s teorijom kognitivnog opterećenja.

Ključne riječi / keywords: ciljne orijentacije, ustrajnost, kognitivno opterećenje

---

✉ barbararz@ffri.uniri.hr

SAGORIJEVANJE KAO PREDIKTOR SOCIO-EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA UČITELJA U RANOJ FAZI KARIJERE

Mirta Mornar[✉]

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Hrvatska

Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Iris Marušić

Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Hrvatska

Socio-emocionalne kompetencije učitelja smatraju se relevantnima za niz ishoda među kojima se ističu odnosi s učenicima i profesionalna dobrobit, kao i sagorijevanje kao ishod slabije razvijenih socio-emocionalnih kompetencija (Zhang i sur., 2023). Međutim, slabije je istražena uloga doživljaja sagorijevanja na oblikovanje socio-emocionalnih kompetencija učitelja, te je moguće pretpostaviti da on slabi učiteljske kapacitete za svijest o emocijama, regulaciju emocija te empatiju.

Cilj ovog rada je ispitati ulogu sagorijevanja (iscrpljenosti, psihološke distanciranosti, narušenog kognitivnog funkcioniranja i narušenog emocionalnog funkcioniranja) u predikciji socio-emocionalnih kompetencija (svijesti o sebi, regulacije emocija i empatije) učitelja na početku karijere. Istraživanje je provedeno u sklopu istraživačkog projekta „Uloga ličnosti, motivacije i socio-emocionalnih kompetencija u profesionalnoj dobrobiti učitelja u ranoj fazi karijere (TeachWell)“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost. Istraživanje je provedeno longitudinalno u dvije vremenske točke, a u njemu je sudjelovalo 911 predmetnih učitelja/ica s do pet godina radnog iskustva u nastavi. Učitelji su ispunjavali anonimni mrežni upitnik koji je bio distribuiran na e-mail adrese svih osnovnih škola u Hrvatskoj.

Rezultati ukazuju na to da od svih simptoma sagorijevanja, socio-emocionalne kompetencije najbolje predviđa narušeno kognitivno funkcioniranje, koje se pokazalo kao negativni prediktor svijesti o sebi, korištenja kognitivne reprocjene kao strategije regulacije emocija i afektivne empatije. Nalazi ovog istraživanja ukazuju na potencijalan negativan utjecaj doživljaja sagorijevanja na osobne resurse učitelja koji im mogu biti korisni za suočavanje sa stresom, te ima implikacije za prevenciju sagorijevanja s ciljem očuvanja kompetencija koje su učiteljima važne za osobnu i profesionalnu dobrobit i ostvarivanje odnosa s učenicima.

Ključne riječi / keywords: sagorijevanje, socio-emocionalne kompetencije, učitelji, longitudinalni nacrt

---

✉ mirta@idi.hr

POVEZANOST ANKSIOZNOSTI, DEPRESIVNOSTI I PROBLEMATIČNOG KORIŠTENJA DRUŠTVENIH MREŽA KOD ADOLESCENATA

Sonja Biglbauer[✉], Lucija Šutić, Miranda Novak

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Zadnjih desetak godina sve je veći broj istraživanja koja nastoje razjasniti vezu između korištenja društvenih mreža i mentalnog zdravlja. Cilj ovog istraživanja, koje je dio projekta "Testiranje 5C modela pozitivnog razvoja mladih: tradicionalno i digitalno mobilno mjerenje (P.R.O.T.E.C.T.) (UIP - 2020 - 02 - 2852)" financiranog od strane Hrvatske zaklade za znanost, ispitati je postoji li povezanost između simptoma anksioznosti, depresivnosti i problematičnog korištenja društvenih mreža te moderira li spol te povezanosti. Istraživanje je provedeno, uporabom online upitnika, u drugim razredima 103 srednje škole u Hrvatskoj (N = 3028). U uzorku je bilo 52.9 % djevojaka, a prosječna dob bila je 16 godina ($M = 15.98$, $SD = 0.42$). Upitnik je sadržavao sociodemografske podatke, indikator usamljenosti, Ljestvicu problematičnog korištenja društvenih mreža te Ljestvicu depresivnosti, anksioznosti i stresa (DASS-21). Multivarijatna linearna regresijska analiza pokazala je kako su i anksioznost i depresivnost (odvojeno analizirane zbog visoke međusobne povezanosti) značajno povezane s problematičnim korištenjem društvenih mreža. U regresijskim analizama smo kontrolirali doprinos usamljenosti. Spol je bio značajan moderator povezanosti između anksioznosti i problematičnog korištenja društvenih mreža, pri čemu je povezanost između viših razina anksioznosti i problematičnog korištenja društvenih mreža bila izraženija kod mladića u odnosu na djevojke. S obzirom na relevantnost društvenih mreža u svakodnevnom životu adolescenata te nekonzistentne nalaze u području mentalnog zdravlja i korištenja društvenih mreža, naši rezultati sugeriraju mogućnost da se anksioznost i depresivnost s jedne strane i problematično korištenje društvenih mreža s druge strane međusobno održavaju, no to je nešto što će trebati ispitati longitudinalnim istraživanjem.

Ključne riječi / keywords: anksioznost; depresivnost; usamljenost; društvene mreže

---

[✉] sonja.biglbauer@erf.unizg.hr

ŠTO PSIHOLOGIJA MOŽE (I MORA) POUČAVATI O LJUDSKOM DOSTOJANSTVU

Damir Ljubotina

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Marina Banković

studentica, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Ljudsko dostojanstvo predstavlja jedan od temeljnih koncepata na kojemu se zasnivaju suvremena određenja ljudskih, građanskih i socijalnih prava. Pojam dostojanstva razmatran je iz različitih perspektiva kao što su teološka, pravna, filozofska ili politička dok se unutar psihologije razmatra tek rubno iako se doživljaj narušenog dostojanstva odražava na široki spektar psiholoških karakteristika kao što su samopoštovanje, kvaliteta života, mentalno zdravlje i opći doživljaj odnosa socijalne okoline prema pojedincu.

Glavni cilj ovog istraživanja jest stjecanje dubljeg uvida u načine na koje osobe iz potencijalno ranjivih društvenih skupina doživljavaju i opisuju ljudsko dostojanstvo te analiza osobnih iskustva i postupaka koje pojedinci doživljavaju kao povredu ili narušavanje vlastitog dostojanstva. Šire istraživanje uključivalo je veći broj sudionika iz različitih ranjivih društvenih skupina kao što su beskućnici, osobe izložene siromaštvu, žrtve obiteljskog nasilja, osobe starije životne dobi, tražitelji azila, osobe oboljele od onkoloških bolesti, strani radnici u RH, osobe s tjelesnim invaliditetom, pripadnici manjina i dr. U istraživanju su sudjelovali i stručnjaci koji rade s ranjivim skupinama u području palijativne skrbi, s djecom žrtvama nasilja i društveno marginaliziranim skupinama. U ovom radu prezentirani su rezultati prikupljeni na uzorku 50 sudionika iz sedam različitih društvenih skupina primjenom metode fokusnih grupa.

Rezultati ukazuju na iznimnu važnost razmatranja i uvažavanja osobnog doživljaja ljudskog dostojanstva pri određenju samog koncepta kao i postupaka koji narušavaju dostojanstvo. Pripadnici različitih društvenih skupina opisuju različite psihološke posljedice izloženosti povredi dostojanstva koje su od iznimnog značaja za prevenciju narušavanja dostojanstva i edukaciju svih članova društva o ponašanjima kojima se štiti ili ugrožava doživljaj dostojanstva svih članova društva.

Psihologija mora snažnije djelovati na promociji važnosti ideje ljudskog dostojanstva i njegove zaštite te edukaciji svih članova društva o postupcima koji narušavaju dostojanstvo jer se na taj način preveniraju brojni drugi oblici narušavanja ljudskih prava, različiti oblici zlostavljanja i diskriminacije na svim razinama društva, doživljaj osobne i društvene nepravde i otvara prostor za razvoj humanijeg društva u kojemu će se svi njegovi članovi osjećati uključenim, ravnopravnim i doživljavati jednake šanse za ostvarenje svojih životnih ciljeva.

Ključne riječi / keywords: ljudsko dostojanstvo, psihološke posljedice, ranjive skupine

---

 dljubotina@ffzg.hr

PROMJENE U SUBJEKTIVNOJ DOBROBITI TIJEKOM RANE ADOLESCENCIJE - PRELIMINARNE ANALIZE

Marija Džida[✉], Andreja Brajša-Žganec, Maja Kućar
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Prijelaz iz srednjeg djetinjstva u ranu adolescenciju razdoblje je koje obuhvaća brojne promjene u životima djece. U tom period dolazi do mnogih bioloških, kognitivnih, emocionalnih i socijalnih promjena koje mogu utjecati na dobrobit djece. Primjerice, podaci iz dosadašnjih istraživanja pokazuju da se dječje razine subjektivne dobrobiti, operacionalizirane pomoću mjera zadovoljstva životom i sreće, mijenjaju u ovom periodu. U ovom istraživanju, koristeći kohortno-sekvencionalni nacrt, ispitano je dolazi li do promjena u subjektivnoj dobrobiti djece u razdoblju od 9 do 14 godina, te predviđaju li dječji demografski podaci (spol i dob) obrasce opaženih promjena.

Longitudinalno je istraživanje provedeno u sklopu projekta Dobrobit djeteta u kontekstu obitelji (CHILD-WELL) kojeg financira Hrvatska zaklada za znanost. U istraživanju su sudjelovala djeca od trećeg do šestog razreda ($N=1548$, $M^{dob} = 11.03$, $SD = 1.15$, 49.3% dječaka) u prvom valu istraživanja. U drugom i trećem valu istraživanja, provedenim jednu i dvije godine kasnije, sudjelovalo je 1525, odnosno 1473 djece. U sva tri vala djeca su dala podatke o vlastitom zadovoljstvu životom i sreći.

Prvo su ispitane razlike u kohortama s obzirom na postojanje promjene tijekom tri mjerenja. Zatim su ispitani trendovi promjena za sve sudionike od 9 do 14 godina. Obrazac promjena u zadovoljstvu životom nije se razlikovao u četiri ispitane kohorte. Promjene u percipiranoj sreći djece razlikovale su se u dvije ispitane kohorte, na način da je najstarija kohorta (šesti razredi u prvom valu) imala nešto blaži pad u odnosu na kohortu koju su činila djeca koja su pohađala četvrti razred u prvom valu. Od 9. do 14. godine zabilježen je pad doživljaju sreće i zadovoljstvu životom. Početna dob djece nije konzistentno predviđala promjene, dok je spol bio značajan prediktor promjena u svim testiranim modelima. U svim modelima djevojke su imale veći pad u subjektivnoj dobrobiti u odnosu na dječake. Ovi preliminarni rezultati prvi su u Hrvatskoj koji ukazuju na postojanje trenda pada subjektivne dobrobiti tijekom tranzicije u adolescenciju što je u skladu s dosadašnjim nalazima u literaturi.

Ključne riječi / keywords: subjektivna dobrobit; rana adolescencija; longitudinalno; sreća

---

✉ marija.dzida@pilar.hr

PRIKAZ PROMJENA U RAZVOJNOM PROFILU PRIJE I NAKON PRUŽANJA STRUČNE PODRŠKE KOD DVIJE DJEVOJČICE MLAĐE DOBI S KOMUNIKACIJSKIM ODSUPANJIMA - STUDIJA SLUČAJA

Dario Kovač[✉], Marija Pokrajčić

Caritas Zadarske nadbiskupije, Zadar, Hrvatska

Rana razvojna podrška je usluga stručne poticajne pomoći i podrške djetetu i stručne savjetodavne pomoći roditeljima i drugim članovima obitelji ili udomitelju, kad je kod djeteta u ranoj dobi utvrđeno odstupanje u razvoju, razvojni rizik ili razvojne teškoće.

Utvrđivanje odstupanja u razvoju ili razvojne teškoće podrazumijeva procjenu razvojnih područja koja bi se, u ranoj dobi, trebala ponavljati u određenim vremenskim intervalima (npr. za 6, 12 ili više mjeseci) u svrhu praćenja napretka i optimiziranja plana pružanja podrške. Komunikacijska razvojna odstupanja u pravilu, i posljedično, donose i kašnjenje u jezičnom razvoju te je habilitacijska podrška koja se pruža djetetu i obitelji u tim situacijama najčešće dugotrajna.

Cilj rada je prikazati promjene u razvojnom profilu prije i nakon pružanja razvojne podrške kod dvije djevojčice mlađe dobi. Stručna podrška je pružana u okviru Kabineta za ranu intervenciju kod obje djevojčice u trajanju od 13-14 mjeseci, te iako je razvojni profil svakog djeteta specifičan, postoje i značajne sličnosti – u trenutku inicijalne procjene, ali i u vidu pozitivnog napretka koji je utvrđen kontrolnom procjenom. Kod obje djevojčice se poticao razvoj komunikacijskih vještina, ali ujedno i razvoj jezičnih sposobnosti.

Zaključno, prikazom rada se želi ukazati na mogućnost postizanja velikih i značajnih razvojnih promjena u relativno kratkom vremenu te nesigurnost predviđanja razvojnih ishoda na temelju inicijalne razvojne procjene kod djece mlađe životne dobi.

Ključne riječi / keywords: rana razvojna podrška, razvojni profil, komunikacijska odstupanja, predikcija

---

✉ kovacpsi@gmail.com

KONSTUKCIJA LJESTVICA MODELA RAZLOŽNOG PONAŠANJA ZA POTREBE PREDVIĐANJA PRODAJNE USPJEŠNOSTI U KONTAKTNOM CENTRU

Alen Gojčeta[✉]

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Pristup razložnog ponašanja ili model razložnog ponašanja (MRP, Fishbein i Ajzen, 2010) je jedan od najčešće korištenih teorijskih okvira za predviđanje i promjenu ponašanja. MRP se temelji na konceptu situacijski prilagođenih kratkih ljestvica, izravnih antecedenata namjere ponašanja, koje čine: stavovi prema ponašanju, percipirane norme i percipirana kontrola. Cilj ovog pilot istraživanja je konstrukcija instrumenata MRP za potrebe doktorskog rada na temu eksplicitnih i implicitnih odrednica prodajne uspješnosti. Pritom je uloga MRP ljestvica obuhvat eksplicitnih odrednica. Kao prvi korak, temeljem formativnog kvalitativnog istraživanja na malom uzorku agenata kontakt centra, konstruirali smo po pet inicijalnih čestica za svaki od izravnih elemenata MRP te dvije čestice namjera. U drugom koraku istraživanja smo, na uzorku od 28 agenata kontakt centra, odabrali konačan broj od tri čestice po elementu MRP optimizacijom faktorske strukture ljestvica te njihovim podvrgavanjem korelacijskim testovima kriterijske i konvergentne valjanosti. Za test konvergentne valjanosti koristili smo skalu sklonosti prodaji (PSS, Gojčeta, Banai i Lučić, 2021), a za test kriterijske valjanosti, koristili smo broj zaključenih prodaja na 1000 zaprimljenih poziva tijekom 9 mjeseci. Pouzdanosti konačnih, tro-čestičnih ljestvica stavova (0.95), percipiranih normi (0.59) i percipirane kontrole (0.66), bile su vrlo slične četvero-čestičnim ljestvicama. Korelacije MRP skala s kriterijskim mjerama prodaje, kretale su se od većinom umjerenih povezanosti za stavove o ponašanju (0.42 do 0.51), visokih za percipirane norme (0.51 do 0.68) te niskih i statistički ne-značajnih za percipiranu kontrolu. Skala sklonosti prema prodaji, temeljena na općim stavovima prema prodaji, konzistentno je pokazivala bolju povezanost s prodajnim rezultatima od ljestvice stavova u sklopu MRP-a, što je protivno teorijskim očekivanjima. Skala sklonosti prodaji je visoko korelirala s ljestvicom stavova MRP modela (0.85) te umjereno s ljestvicama percipiranih normi (0.49) i percipirane kontrole (0.56). Ishod ovog istraživanja su kratke ljestvice modela razložnog ponašanja konstruirane u svrhu primjene u okruženju kontakt centra. Istraživanje je potaknulo razmatranje korištenja postojeće skale sklonosti prodaji umjesto konstruirane ljestvice stavova te potrebu donošenja odluke između odabira čestica visoke povezanosti s kriterijem na račun interne konzistentnosti.

Ključne riječi / keywords: Teorija planiranog ponašanja, Model razložnog ponašanja, predviđanje prodaje, prodaja, predviđanje ponašanja

---

[✉] agojceta@gmail.com

SVI LICHA DEPRESIVNOSTI: HETEROGENOST U SIMPTOMIMA DEPRESIVNOSTI ADOLESCENATA KROZ VRIJEME

Josip Razum[✉], Maja Ribar, Filipa Čavar, Goran Milas,
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Istraživanja pokazuju kako postoji velika heterogenost u kliničkim slikama depresije kod različitih pojedinaca, odnosno da se vjerojatno ne radi o jedinstvenom konstrukt (Fried, 2017). Analiza latentnih profila je jedan od načina na koje se može proučavati ta heterogenost, a adolescencija je vrijeme u kojem se kod značajnog broja pojedinaca počinju razvijati simptomi depresivnosti. Cilj ovog istraživanja bio je proučiti koji profili depresivnih simptoma postoje kod adolescenata te da li se i kako ti profili mijenjaju kroz vrijeme. Podaci su prikupljeni u sklopu projekta STRESS LOAD – longitudinalno istraživanje stresa adolescenata. Uzorak se sastojao od 1605 adolescenata ($\bar{X}$ = 59%) koji su na početku istraživanja u proljeću 2022. godine pohađali prvi i drugi razred srednjih škola u Zagrebu. Podaci su se prikupljali u tri vala, s razmakom od pola godine između valova. Najbolje pristajanje podacima je pokazao model s četiri latentna profila u sve tri točke mjerenja. Najveći latentni profil, „bez simptoma depresivnosti“ obuhvaćao je oko 60% adolescenata, a njega su obilježavale niske aritmetičke sredine za sve simptome depresivnosti. Drugi po veličini profil obuhvaćao je oko 26% adolescenata i karakterizirale su ga blago povišene aritmetičke sredine za sve simptome depresivnosti uz izraženo povišeni simptom umora. Treći po veličini profil obuhvaćao je oko 8% adolescenata i karakterizirale su ga blago povišene aritmetičke sredine za sve simptome depresivnosti, ali uz izraženo povišeni simptom suicidalnosti. Konačno, najmanji profil obuhvaćao je oko 6% adolescenata uz izraženo povišene gotovo sve simptome depresivnosti. Dobiveni latentni profili su pokazali stabilnost kroz tri točke mjerenja, posebice najveći profili. Treći te u određenoj mjeri četvrti profil su pokazali manju stabilnost. Postojale su određene vjerojatnosti prelaska iz profila u profil, primjerice iz profila s blago povišenim simptomima i povišenom suicidalnošću u profil sa svim izraženim simptomima depresivnosti. Dobiveni rezultati pokazuju da većina adolescenata ne pokazuje simptome depresivnosti, a oko 6% ih pokazuje značajno povišene gotovo sve simptome depresivnosti. Ipak, kroz ovo istraživanje se pokazalo kako postoji i nezanemarljiv broj adolescenata (8%) koji ne pokazuju značajno povišene simptome depresivnosti, ali pokazuju povišene simptome suicidalnosti. Ovaj nalaz, osim svog znanstvenog doprinosa, može biti koristan i u planiranju javnozdravstvenih politika i u kliničkoj praksi.

Ključne riječi / keywords: depresivnost; heterogenost simptoma; longitudinalno; adolescenti; latentni profili

---

[✉] josip.razum@pilar.hr

METACOGNITIVE MONITORING IN WASON SELECTION TASK: INFLUENCE OF THE ABSTRACTNESS OF THE CONTENT, TYPE OF CONDITIONAL AND THE SOCIAL CONTENT

Pavle Valerjev[✉]

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Meta-reasoning is a theoretical framework for studying metacognition in reasoning and thinking tasks. In such studies, solvers are asked to provide a metacognitive evaluation of the accuracy of their solution immediately before, during, or at the end of reasoning. Typical data show that solvers usually have no insight into the actual accuracy of their responses and that they make metacognitive judgements based on cues, the most important of which are fluency, briefness and ease with which they reach a conclusion. According to the dual process theory of thinking, responses in reasoning tasks generated by Type 1 processes are automatic, quick and easy, while responses generated by Type 2 processes are slower, require mental effort and are deliberate. This also affects metacognitive cues, so that Type 1 responses are often rated as more accurate than Type 2 responses, regardless of actual accuracy. In addition, reasoners who tend to think intuitively also tend to overestimate their performance. The Wason selection task is a classic reasoning task that involves a form of conditional reasoning, but surprisingly, it is rarely used in meta-reasoning research. Typical results show that accuracy in the abstract version of the task is very low. This is explained by cognitive biases such as confirmation bias and matching bias, which are a product of intuitive reasoning and lead to a typical incorrect answer. In other, concrete versions of the task, accuracy is usually significantly higher. A number of theories have attempted to explain this effect, but no consensus has yet been reached. The aim of this study was to investigate how variations in the abstractness of the content, type of conditional and the social content of the Wason task affect metacognitive ratings. Ninety participants took part in the 2x2x2 experiment. They solved eight Wason tasks in which they had to give correct answers and rate the degree of confidence in their solution on a scale of 0-100%. The results showed a significant effect of social content (participants were more confident in tasks with non-social content) and abstractness (they were more confident in tasks with abstract content). These tasks were also the versions where a lower number of correct answers were obtained. It appears that typical incorrect responses resulting from bias promote higher metacognitive scores. This result is consistent with the cue utilization approach from the meta-reasoning framework.

Ključne riječi / keywords: metacognition; reasoning; meta-reasoning; Wason selection task; metacognitive cues

---

✉ valerjev@unizd.hr

ODABIR ISPITA NA DRŽAVNOJ MATURI KAO POKAZATELJ USKLAĐENOSTI IZBORA STRUKOVNIH PROGRAMA I INTERESA UČENIKA

Ivan Dević[✉], Toni Babarović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Državna matura u hrvatskom obrazovnom sustavu ima dualni cilj. Ona služi kao završni ispit u gimnazijama i kao prijemni ispit za upis na visoka učilišta te joj stoga pristupaju svi učenici gimnazija te oni učenici četverogodišnjih ili petogodišnjih srednjih strukovnih škola koji žele nastaviti svoje obrazovanje na visokim učilištima i sveučilištima. U Republici Hrvatskoj učenika završnih razreda srednjih škola ima nešto manje od 30.000, od čega ih ukupno 26.000 prijavljuje državu maturu (oko 11.000 gimnazijalaca i oko 15.000 učenika srednjih strukovnih škola). Usporedbom srednjoškolskog strukovnog programa kojeg učenik pohađa i odabranih izbornih ispita na državnoj maturi moguće je procijeniti u kojoj mjeri učenici strukovnih škola i u tercijarnom obrazovanju žele nastaviti profesionalni put unutar područja. U cilju istraživanja navedene kongruentnosti, analizirali smo javne baze podataka kako bismo utvrdili u kojoj mjeri učenici različitih strukovnih programa odabiru maturalne ispite iz fizike, biologije, kemije, politike i gospodarstva te psihologije. Preliminarne analize ukazuju na to da se velik broj učenika strukovnih škola odlučuje na tercijarno obrazovanje van sektora rada u kojem se školuju u srednjoj školi. To upućuje da su interesi učenika strukovnih škola usmjereni u druga područja djelatnosti od onih za koja se školuju. U radu se raspravlja o važnosti uvođenja i provedbe sveobuhvatnih programa profesionalnog usmjeravanja i savjetovanja u hrvatski obrazovni sustav. Adekvatno profesionalno usmjeravanje u osnovnim školama pomoglo bi učenicima da već prilikom izbora srednjih škola odaberu one koje su u skladu s njihovim sposobnostima i interesima, dok bi ono u srednjim školama omogućilo daljnji optimalan profesionalni razvoj i kvalitetnu tranziciju prema visokom obrazovanju.

Ključne riječi / keywords: državna matura, studijski programi, strukovne škole, profesionalno usmjeravanje

---

[✉] Ivan.Devic@pilar.hr

POSTER SEKCIJA / POSTER SESSION

CONSISTENCY OF PROTOCOL AND SAFETY DATA REPORTING IN CLINICAL TRIAL REGISTRATIONS AND CORRESPONDING PUBLICATIONS OF INTERVENTIONS INVOLVING 3,4-METHYLENEDIOXYMETHAMPHETAMINE (MDMA)

Marija Franka Žuljević[✉]

*Centre for Evidence-Based Medicine, University of Split School of Medicine, Split, Croatia;
Department of Medical Humanities, University of Split School of Medicine, Split, Croatia*

Renata Orhanović

student, Undergraduate Psychology Program, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Antonija Mijatović

*Centre for Evidence-Based Medicine, University of Split School of Medicine, Split, Croatia;
Department of Research in Biomedicine and Health, University of Split School of Medicine, Split, Croatia*

Dijana Gujinović

Department of Pharmacology, University of Split School of Medicine, Split, Croatia

Darko Duplančić

*Centre for Evidence-Based Medicine, University of Split School of Medicine, Split, Croatia;
Department of Medical Humanities, University of Split School of Medicine, Split, Croatia*

The efficacy of 3,4-methylenedioxyamphetamine (MDMA)-assisted psychotherapy for patients with post-traumatic stress disorder has been demonstrated in clinical trials, although this remains controversial due to the classified status of the substance in most countries and the vulnerability of patients during dosing sessions. Pre-registration of clinical trials is one way to increase their credibility and transparency. We aimed to evaluate registration data for clinical trials on MDMA to see whether any significant methodological modifications were made to the protocol registration over time that could imply possible bias within the study.

We retrieved all trials that had MDMA under the field “Intervention” in ClinicalTrials.gov (CT.gov) and searched whether any primary outcome and participants’ eligibility criteria were changed (major change). Any addition of information or formatting that does not significantly impact the content was considered a minor change. We screened PubMed/MEDLINE and Scopus databases for scientific articles of all studies noted as “Completed”. We evaluated protocol amendments and also the level of congruence between the data on adverse events (AE) in the registry and corresponding publications.

We identified 78 registered trials, of which 59.0% were classified as “Completed”. Out of those, only 15 trials (32.6%) had their study results posted in the CT.gov results database. Considering all 78 trials, minor changes to the eligibility criteria were found in 23.1% trials, whilst 20.5% of trials had major changes. For primary outcome reporting, 24.4% trials had minor changes, while 11.5% of changes were classified as major. All studies (n=8) that listed AEs on CT.gov and in their publications had both qualitative and quantitative changes to AEs between the two. One study listed AEs in the CT.gov results but did not mention them in the corresponding publication.

Our findings raise awareness on the need for consistency of protocol reporting in MDMA trial registrations, especially in terms of modifying eligibility criteria once the registration has already been submitted.

Ključne riječi / keywords: MDMA assisted psychotherapy, PTSD; psychedelics, clinical trials

---

✉ marija.franka.zuljevic@mefst.hr

THE ASSOCIATION OF GAME CONTENT WITH LIFE SATISFACTION AND SELF-ESTEEM: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Dea Miletić[✉]

student, Undergraduate Psychology Program, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

Ivan Buljan

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split, University of Split, Split, Croatia

The primary goal of this research is to explore the relationship between different categories of online game content, including those characterized as violent, cooperative, and educational, and their relationship with the well-being and self-esteem of players. The study seeks to provide an understanding of the potential effects of specific game content on players' overall well-being and self-perception.

The research will be conducted online, focusing on individuals engaged in online video games. Participants will be recruited through video game platforms and communication channels, primarily utilizing video game chats or Discord. The questionnaire will be administered directly within these environments, providing a convenient and familiar space for participants to engage. This method aims to capture a diverse sample of online gamers who are actively involved in virtual communities. Online data collection allows for a more extensive reach, enabling the inclusion of participants from diverse geographic locations and gaming preferences. The survey will cover areas such as demographic information including gender, age, country of residence, the primary game played in the last few months along with its categorized genre, gaming frequency, and a psychological assessment of well-being and self-esteem.

The survey is expected to reveal various associations between engagement in different types of games and their impact on well-being as well as self-esteem. The findings aim to provide a comprehensive understanding of how diverse game elements influence players' psychological states. This includes exploring potential connections between playing educational games, well-being, and self-esteem, along with examining the complex relationships between cooperative and violent games. Furthermore, we plan to identify predictors of quality of life, contributing to the assessment of the impact of gaming experiences on players' mental well-being.

The findings will contribute to ongoing discussions within the gaming community, game developers, and mental health professionals. This marks a key step toward fostering a more comprehensive and better understanding of the interaction between online game content and well-being, setting the stage for informed discussions, evidence-based practices, and potential improvements in game design for positive psychological outcomes.

Ključne riječi / keywords: gaming, mental health, well-being

✉ dmiletic@ffst.hr

AN ANALYSIS OF COMPLETED SUICIDES THROUGH THE LENS OF SUICIDE NOTES

Miroslav Šafr[✉]

Institute of Forensic Medicine, Faculty of Medicine, Charles University and Hradec Králové University Hospital, Czech Republic

Alena Lochmannová

Faculty of Health Care Studies - University of West Bohemia, Czech Republic

Suicide notes are an important clue to suicide that can help answer many questions related to suicidal behavior. Where suicide notes do occur, different professions have the opportunity to gain insight into this phenomenon, which is studied by a number of disciplines. The authors of this article conducted an analysis of suicide notes found in completed suicide cases between 2014 and 2020, analyzing a total of 164 suicide cases. Their analysis included content and language analysis, but also focused on general epidemiology, demographics, and basic statistics. In total, they examined 51 variables. In addition to letters, broader documentation related to completed suicide acts was examined. This is the result of a long-term collaboration between two disciplines, namely forensic medicine and ethnology, which has been devoted to the topic, suicidal acts in the Czech Republic. In the sample studied, the most frequently chosen method of suicide was hanging, followed by drug intoxication, jumping from a height, jumping in front of a train and the use of a firearm. In terms of the demographic characteristics of the sample of suicides with a suicide note left behind in the defined period, the youngest individual was a 14-year-old girl and the oldest was an 80-year-old woman. When a motive for suicide was given in the suicide note, single individuals most often cited relationship problems, both romantic and familial, as the reason for suicide. Health, personal and economic motives were very frequently cited in suicide letters across all status categories. Thus, in many cases, there was one dominant motivation or a primary motivation, but one that stemmed from or combined with another or other motivations. These and other results will be presented in the context of this paper.

Ključne riječi / keywords: suicide, completed suicide, suicide note

---

✉ SafrM@lfhk.cuni.cz

WEIGHT STIGMA: RESULTS OF A CROATIAN ONLINE SURVEY

Nives Mračić

Kindergarten Cvit, St Filip and Jakov, Croatia

Ana Slišković

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Weight stigma refers to discriminatory actions and ideologies directed against individuals based on their weight and height. The importance of weight stigma research stems from the serious consequences of weight stigma on social life and overall health. According to the literature, weight stigma is most prevalent among people of higher weight, which is why most studies have focused on the stigmatization of people with obesity. The aim of this study was to examine the experience of weight stigma among people with different body weights, i.e., to test differences in the experience of stigma based on body weight between groups categorized by body mass index (BMI). Given the importance of perceived body weight, the study also focused on testing differences in weight stigma among individuals with different perceived body weight.

The online survey included 824 adults from the Republic of Croatia and the wider region (732 women and 89 men). The sample was divided into four groups based on BMI: underweight (N=82), normal body weight (N=304), overweight (N=243) and obesity (N=195). Participants were additionally divided into four groups based on their own perception of body weight: underweight (N=21), normal body weight (N=376), overweight (N=351) and obesity (N=76). The questionnaire included demographic questions, height and weight data, and the Measure of Stigmatization Experience due to Physical Appearance (Maglov, 2017).

As expected, comparisons of stigma experiences between the groups categorized by BMI and perceived body weight are least favourable for the obesity groups. In addition, comparisons according to both classifications (BMI and perceived body weight) show that individuals in the overweight and underweight groups report a greater stigma experience than individuals of normal weight. Individuals in the underweight groups do not differ from the overweight groups in terms of the experience of stigmatization, nor do they differ from the obesity group when it comes to perceived body weight.

Ključne riječi / keywords: weight stigma, body mass index (BMI), underweight, overweight, obesity

ODNOS SAMOREGULACIJE, VREMENA KORIŠTENJA MOBITELA I GENERALIZIRANOG PROBLEMATIČNOG KORIŠTENJA INTERNETA KOD DJECE U RANOJ ADOLESCENCIJI

Katarina Perić Pavišić[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb, Hrvatska

Martina Ferić

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Problematično korištenje interneta sve je prisutnije u društvu, posebno među djecom i adolescentima, no među istraživačima još uvijek ne postoji jedna prihvaćena definicija tog konstrukta. U ovom istraživanju problematično korištenje interneta bit će definirano pomoću modela generaliziranog problematičnog korištenja interneta (Caplan, 2010) koji uključuje nekoliko međusobno povezanih komponenti: preferenciju online socijalne interakcije, korištenje interneta za regulaciju raspoloženja, smanjenu samoregulaciju, koja uključuje opsesivne misli i kompulzivna ponašanja, te negativne ishode nastale uslijed korištenja interneta. Neki autori navode kako je smanjena samoregulacije ključna komponenta ovog modela, dok je u literaturi također pronađena negativna povezanost samokontrole i samoregulacije s problematičnim ponašanjima vezanim uz korištenje interneta. Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti ulogu vremena korištenja mobitela u odnosu samoregulacije i generaliziranog problematičnog korištenja interneta. U istraživanju je sudjelovalo 342 djece (Ž=53,5%) u dobi od 10 do 15 godina i jedan njihov roditelj, no u ovom radu korišteni su samo odgovori djece. Samoregulacija je mjerena Skalom samoregulacije za adolescente (ASRI; Moilanen, 2007), problematično korištenje interneta mjereno je Skalom generaliziranog problematičnog korištenja interneta 2 (Caplan, 2010), dok je vrijeme korištenja mobitela mjereno jednim pitanjem o ukupnom dnevnom korištenju mobitela izraženom u satima i minutama. Rezultati pokazuju značajan izravni negativni učinak samoregulacije na generalizirano problematično korištenje interneta, kao i značajan neizravan negativni učinak posredovan vremenom korištenja mobitela. Odnosno, djeca bolje samoregulacije manje vremena koriste mobitel i imaju manje problematičnog korištenja interneta općenito. Prepoznavanje uloge samoregulacije u smanjenju problematičnog korištenja interneta, kao i vremena provedenog uz mobitel, može se koristiti za razvoj znanstveno utemeljenih preventivnih i savjetodavnih programa usmjerenih na jačanje samoregulacije i sprječavanje problematičnog korištenja interneta među djecom i adolescentima.

Ključne riječi / keywords: samoregulacija, vrijeme korištenja mobitela, problematično korištenje interneta; djeca u ranoj adolescenciji

---

✉ Katarina.Peric@pilar.hr

RADNA MOTIVACIJA I ZADOVOLJSTVO POSLOM MEDICINSKIH SESTARA I TEHNIČARA

Martina Ušljebrka

Studentica, Odjel za psihologiju, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Ana Slišковиć

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Pregled znanstvene i stručne literature ukazuje da profesija medicinskih sestara i tehničara podrazumijeva izloženost visokim radnim zahtjevima i brojnim izvorima stresa u radnom okruženju, što uvelike oblikuje njihovo zadovoljstvo poslom i radnu motivaciju. Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati povezanost između različitih aspekata radne motivacije, konceptualiziranih u okvirima Teorije samoodređenja (Ryan i Deci, 2000), zadovoljstva poslom i radnog staža kod medicinskih sestara i tehničara. U anketnom online istraživanju sudjelovalo je 185 medicinskih sestara i tehničara zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Upitnik je obuhvaćao set pitanja o sociodemografskim karakteristikama, Skalu ekstrinzične i intrinzične radne motivacije te Skalu zadovoljstva poslom. Rezultati su pokazali da su medicinske sestre i tehničari zadovoljniji poslom što su razine intrinzične motivacije te usvojene, poistovjećene, prihvaćene i vanjske regulacije više. S druge strane, zadovoljstvo poslom medicinskih sestara i tehničara bilo je manje kod viših razina amotivacije. Dodatno, rezultati su pokazali da medicinske sestre i tehničari koji imaju duži radni staž ujedno imaju niže razine intrinzične motivacije, poistovjećene i vanjske regulacije te amotivacije, dok između radnog staža te usvojene i prihvaćene regulacije nije nađena povezanost. Konačno, medicinske sestre i tehničari dužeg radnog staža pokazali su se zadovoljniji poslom.

Ključne riječi / keywords: medicinske sestre/tehničari, radna motivacija, Teorija samoodređenja, zadovoljstvo poslom

---

 lili.marti.martina@gmail.com

IZAZOVI PRI ISTRAŽIVANJU POJAVNOSTI I ODREDNICA KOLEKTIVNIH AKCIJA - PRISTUP PROJEKTA *MOTIKA*

Renata Franc[✉], Marina Maglić, Tomislav Pavlović

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Kolektivno djelovanje prema socio-psihološkim određenjima obuhvaća sve akcije koje se poduzimaju radi unaprjeđenja interesa grupe ili radi političke solidarnosti (npr. prosvjedi, potpisivanje peticije, protestno glasanje). Pritom se, manifestno može raditi o akcijama malog ili velikog opsega, sukladnim ili nesukladnim normama konkretnog društva te nenasilnim ili nasilnim akcijama. Dodatno, s obzirom na pozadinu, ciljeve i razloge akcija, može se raditi o akcijama koje podržavaju postojeći društveni sustav i odnose ili ih izazivaju i protive im se, odnosno progresivnim ili konzervativnim akcijama. U okviru četverogodišnjeg istraživačkog projekta MOTIKA (Motivacije i prepreke za kolektivne akcije; HrZZ) mješovitim pristupom (polu-strukturiranim intervjuima te online panel anketama u tri vala) istražiti ćemo što motivira hrvatske građane iz opće populacije, odnosno članove udruga i građanskih inicijativa, a što ih sprječava u različitim oblicima kolektivnog djelovanja (uz fokus na ulogu društvene pravednosti i doživljaj nepravde, percipirane /ne/efikasnosti, identifikacije te osobnih dispozicija).

U ovom poster priopćenju detaljnije ćemo prikazati znanstvene ciljeve projekta te planirane metode, uz poseban osvrt na konceptualne i metodološke izazove vezane uz mjerenje različitih oblika kolektivnog djelovanja zbog nužnosti zahvaćanja ne samo različitih oblika kolektivnog djelovanja (malog ili velikog opsega, nasilno – nenasilno, normativno – nenormativno), nego i konteksta (pozadinskih razloga za kolektivno djelovanje, prema čemu ili kome su kolektivna djelovanja usmjerena).

Ključne riječi / keywords: kolektivne akcije, prosvjedi, udruge, javnost, Hrvatska

---

✉ Renata.Franc@pilar.hr

TEACHERS' MATH-ORIENTED IMPLICIT THEORIES OF INTELLIGENCE: STRUCTURE AND CORRELATES

Ilija Milovanović[✉], Ivona Nađ, Luna Radević, Nikola Adamov,
Odsek za psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija

Math-oriented implicit theories of intelligence represent an individual's beliefs about the nature of math intelligence, which are used daily in self-assessment and the evaluation of others. They play a significant role in shaping attitudes and behaviors toward math, especially in teachers and students. Existing research indicates that teachers influence students' beliefs about math intelligence, subsequently impacting their motivation for learning and achievement. According to Dweck's model, implicit theories of intelligence are a bipolar construct with two theories at opposite extremes: the entity theory, emphasizing the immutability of intelligence, and the incremental theory, advocating the view that intelligence can be improved through practice and learning. However, recent research has found that these two theories represent distinctive, uncorrelated dimensions. Given that people have stereotypical beliefs about how math intelligence is unchangeable and that we are born with a certain amount of math ability that we cannot train, the examination of this phenomenon deserves increasing attention both among scientists and in practice. The aim of this study was to conduct an evaluation of the Math-Oriented Implicit Theories of Intelligence Scale (MOITIS) in teachers from Serbia. The study involved 180 teachers (80.7% female) from Serbia (age $M = 42.79$ years). Factor analysis indicated the existence of two factors of MOITIS: the incremental perspective ($\alpha = .81$; 37.50% of explained variance) and the entity perspective ($\alpha = .67$; 22.53% of explained variance), which are not correlated ($r = -.01$, $p > .05$). Further analysis revealed that MOITIS scale have satisfactory psychometric properties (RHO = .73-.87; B = .55-.79; KMO = .82-.94, H1 = .35-.39). There were no gender and age differences on MOITIS. Significant differences in entity perspectives regarding the nature of intelligence on the MOITIS scale were detected between teachers from different fields of teaching ($t = 2.09$, $df = 179$, $p < .05$). Specifically, teachers in the natural, mathematical and medical sciences express stronger beliefs that math intelligence is an unchangeable trait compared to teachers in the fields of arts and social-humanistic sciences. These findings indicate the stability of the questionnaire that can measure implicit beliefs about math intelligence, but also point to the need for teacher education in relation to practicing mathematical skills.

Ključne riječi / keywords: entity theory, incremental theory, implicit theories of intelligence, math, teachers

---

✉ ilijamilovanovic@ff.uns.ac.rs

UTJECAJ DINAMIČKE PROMJENE TEMPERATURE BOJE SVJETLOSTI NA UČINAK U PERCEPTIVNO-MOTORIČKIM ZADACIMA

Željko Jeremić[✉]

student Doktorskog studija psihologije na Odsjeku za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Dragutin Ivanec

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet u Zagrebu, Hrvatska

Dosadašnja istraživanja naglašavaju značajan utjecaj temperature boje svjetlosti na različite mentalne procese, uključujući kognitivne sposobnosti, percepciju i emocionalna stanja. Kumulativni rezultati podržavaju ideju da hladna svjetlost može pridonijeti optimalnim uvjetima unutar radnih prostora, a time i promjenama u učinku na različitim aspektima ponašanja i doživljavanja. Glavni cilj ovog istraživanja bio je ispitati utjecaj različitih temperatura boje svjetlosti na izvedbu u perceptivno-motoričkim i kognitivnim zadacima. Ukupno je sudjelovalo 184 sudionika raspoređenih u skupine koje su se razlikovale prema izloženosti različitoj temperaturi boje svjetlosti. Jedna skupina bila je izložena hladnijoj temperaturi svjetlosti, dok je druga bila izložena toplijoj temperaturi boje svjetlosti. Skupine su obavljale niz perceptivno-motoričkih i kognitivnih zadataka. Dobiveni rezultati ukazuju na poboljšanje izvedbe sudionika kada su izloženi hladnijoj temperaturi svjetlosti, posebno u zadacima koji uključuju fine motoričke vještine. Unatoč skromnoj veličini učinka, istraživanje ističe važnost pažljivog odabira radne rasvjete, posebno u zanimanjima koja su povezana s procesiranjem vidnih informacija te njihovo usklađivanje s motoričkom izvedbom. Nalazi naglašavaju potencijal za poboljšanje rezultata radne učinkovitosti putem optimalne prilagodbe uvjeta osvjetljenja. Implikacije se protežu izvan laboratorija i daju smjernice organizacijama da razmotre ulogu rasvjete u oblikovanju radnih prostora koji potiču produktivnost i dobrobit zaposlenika. Dobiveni rezultati temelj su za daljnja istraživanja optimalnih uvjeta osvjetljenja radnih prostora doprinoseći sveobuhvatnijem razumijevanju potencijalnog utjecaja na vidno radno okruženje.

Ključne riječi / keywords: dinamička promjena, temperatura boje svjetlosti, perceptivno-motorički zadaci, kognitivni zadaci

---

[✉] zeljko.jeremic@gmail.com

ISKUSTVA DOŽIVLJAJA SPORTAŠA KOJI SE OPORAVLJAJU OD TEŽE TJELESNE OZLJEDE

Marko Vidović[✉]

student, Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Ivona Čarapina Zovko, Marija Ćorić

Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Mostaru, Bosna i Hercegovina

Sportske ozljede su današnja realnost mnogih. Ovisno o težini ozljede, reakcije pojedinaca mogu biti različite. Nerijetko, nakon teže ozljede, pojedinci razviju strah od ponovne ozljede koji je definiran kao kineziophobia. Prilagodba na novu situaciju, kao i na strah može biti jako izazovna te mnogim pojedincima velika prepreka pri povratku sportskim aktivnostima. Cilj istraživanja bio je ispitati iskustva i doživljaje sportaša koju su prošli kroz fizikalnu rehabilitaciju uslijed teže tjelesne ozljede. Postavljena su tri istraživačka problema: 1. Ispitati iskustva i doživljaje sportaša tijekom oporavka od teže tjelesne ozljede; 2. Ispitati čemu sudionici pripisuju uzroke / prethodnice nastanka ozljeda; 3. Ispitati strategije suočavanja sportaša i nošenja sa stresom prije i nakon ozljede, te tijekom oporavka i povratka sportu. Sudionici u istraživanju su aktivni sportaši koji su se oporavili od teže tjelesne ozljede, odnosno oporavak je trajao barem 30 dana. Svi sudionici su bili muškog spola, a po ostalim karakteristikama heterogeni. Putem fokus grupe prikupljeni su podaci nakon čega je slijedila izrada transkripta, analiza i kategoriziranje. Prema rezultatima istraživanja utvrđene su kategorije: fizički čimbenici, razina stresa, stav prema rehabilitaciji, strategije suočavanja, nedostatak financijske podrške, slika o sebi, emocionalne reakcije, socijalna povezanost i podrška te kineziophobia. Sportska ozljeda je stresno i traumatsko iskustvo koje može utjecati na sva područja života: osjećaje, mišljenje, pamćenje, ponašanje, tjelesno zdravlje, socijalne odnose te ostaviti trajne psihološke posljedice kao što je strah, odnosno kineziophobia.

Ključne riječi / keywords: kineziophobia, stres, strategije suočavanja sa stresom, fokus grupa

---

✉ marko.vidovic@ff.sum.ba

NEKE PSIHOLOŠKE ZNAČAJKE PACIJENATA U PRIPREMI ZA BARIJATRIJSKU OPERACIJU

Iva Vidanec Bandić[✉], **Anja Kereta**

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

Marina Perković Kovačević

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Medicinski fakultet Osijek, Hrvatska

Maja Lovrić

Klinika za psihijatriju, Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

Problem pretilosti ističe se na vrhu javnozdravstvenih problema diljem svijeta pri čemu Svjetska zdravstvena organizacija predviđa da će do 2025. godine 300 milijuna ljudi biti pretilo. Morbidno povećana tjelesna masa ($ITM < 30 \text{ kg/m}^2$) povezana je s učestalijim hospitalizacijama, narušenom kvalitetom života, psihološkim distresom i reduciranim životnim vijekom, dok neki autori nude kontradiktorne podatke prema kojima su osobe prekomjerne tjelesne težine boljeg mentalnog zdravlja u odnosu na osobe s normalnom tjelesnom težinom. Cilj istraživanja je bio ispitati razinu anksioznosti, depresije, somatskih pritužbi te psihološkog funkcioniranja povezanog s poremećajima hranjenja kod barijatrijskih pacijenata na hrvatskoj populaciji. Podaci su prikupljeni individualno pomoću psihologijskih mjernih instrumenata EDI-64 inventara poremećaja hranjenja i PAI inventara ličnosti. Rezultati istraživanja upućuju na to da morbidno pretili pacijenti u pripremi za barijatrijsku operaciju izražavaju umjereno povišen rezultat na ljestvici somatskih pritužbi te je utvrđena negativna povezanost indeksa tjelesne mase i interoceptivne svjesnosti. Usprkos ograničenjima ovog istraživanja, jasno je kako postoji doprinos teorijskim i praktičnim područjima ističući važnost identificiranja psihičkih smetnji u svrhu osmišljavanja programa osnaživanja psihološke otpornosti kod barijatrijskih pacijenata.

Ključne riječi / keywords: pretilost, indeks tjelesne mase, barijatrijska operacija, emocionalne smetnje

---

✉ iva.vidanec@gmail.com

ŠTO JE VAŽNO ZA MOJE DIJETE - KNJIGA, BIKIKL ILI MOBITEL? UTJECAJ OKOLINE NA RAZVOJ DJETETA IZ PERSPEKTIVE RODITELJA DJECE U SREDNJEM DJETINJSTVU

Marina Perković Kovačević

Klinički bolnički centar Osijek, Hrvatska

Marina Kotrla Topić[✉], Tihana Brkljačić, Andreja Brajša-Žganec, Maja Kućar, Marija Džida, Lana Lučić,

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Marina Merkaš

Sveučilišni odjel za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Hrvatska

Silvija Mihaljević

OŠ Antuna Mihanovića Osijek, Hrvatska

Marija Heffer

Medicinski fakultet Osijek, Hrvatska

U kontekstu suvremenog izučavanja utjecaja okoline na razvoj djece važno je ostvariti bolje razumijevanje povezanosti određenih okolinskih čimbenika, konkretno upotrebe digitalne tehnologije, literarnog okruženja u kojem dijete odrasta te fizičke aktivnosti kod djece rane školske dobi s njihovom dobrobiti. Upravo je to cilj projekta DigiLitA – Utjecaj okoline na razvoj djeteta: povezanost upotrebe digitalne tehnologije, obiteljskog literarnog okruženja te fizičke aktivnosti s dobrobiti djeteta u ranoj školskoj dobi, čiji nositelj je Institut Ivo Pilar, a financira ga Europska Unija, NextGeneration EU.

Kreiranje navedenih okolinskih čimbenika u srednjem djetinjstvu ovisi o roditeljima, stoga se prvom studijom u sklopu DigiLitA projekta, kvalitativnom metodologijom nastoji ispitati percepciju i stavove roditelja u pogledu kreiranja navedene okoline. Sudionici fokus grupa su 40 roditelja djece predškolske ili rane školske dobi koji su iznosili svoje stavove i iskustva u pogledu važnosti dječjeg korištenja digitalne tehnologije, njegovanja literarnog okruženja te dječjeg bavljenja sportom i igri na otvorenom u kontekstu dobrobiti djeteta. Sudionici su također raspravljali o motivaciji da djeci omoguće sudjelovanje u različitim aktivnostima. Fokus grupe održane su on-line putem aplikacije Zoom, a sudionici su za sudjelovanje u istraživanju bili nagrađeni poklon bonom. Fokus grupe su transkribirane, a transkripti su obrađeni tematskom analizom.

Preliminarni rezultati provedenog istraživanja daju nam uvid u percepciju, stavove i motivaciju roditelja djece predškolske i rane školske dobi u pogledu dječjeg korištenja digitalne tehnologije, podržavanja literarnog okruženja, bavljenja djece fizičkom aktivnošću te njihove važnosti za dobrobit djece.

Ključne riječi / keywords: okolina, srednje djetinjstvo, digitalna tehnologija, motorički razvoj, literarno okruženje

---

✉ marina.kotrla.topic@pilar.hr

RAZLIKA IZMEĐU RODITELJA I ODGOJITELJA U PROCJENI IMPULZIVNOSTI PREDŠKOLSKE DJECE

Bruno Barać[✉]

Odjel za psihologiju, Filozofski fakultet u Splitu, Hrvatska

Impulzivnost u predškolskoj dobi ima značajnu ulogu u potencijalnom razvoju Deficita pažnje/ hiperaktivnog poremećaja i Poremećaja s prkošenjem i suprotstavljanjem. Potencijalni je transdijagnostički faktor koji povezuje eksternalizirane poremećaje, a najznačajniji je u predškolskoj dobi, dok u osnovnoj i srednjoj školi dominantna postaje nepažnja (Biderman i sur., 2010; DuPaul i Lngberg, 2018; Langberg i sur., 2011). Procjene impulzivnosti predškolske djece od strane roditelja i odgajatelja mogu biti neusklađene, te ovise o nizu faktora, kao što su vrsta uzorka, vrsta testa ili vrsta ponašanja koja karakterizira impulzivnost (Schneider i sur., 2019). Cilj ovog istraživanje bio je provjeriti razinu slaganja između roditelja i odgajatelja u procjeni impulzivnosti predškolske djece. Za procjenu impulzivnosti koristila se skala HIP (Vulić- Prtorić, 2006, 2022), a u procjenu su bili uključeni odgajatelji i roditelji čija djeca pohađaju tri skupine vrtića u Splitu. Dobiveni rezultati ukazuju na postojanje razlika u procjeni razine impulzivnosti između roditelja i odgajatelja, s tim da odgajatelji u prosjeku predškolsku djecu procjenjuju manje impulzivnima. Rezultati su analizirani u kontekstu aktualnih znanja iz područja razvojne psihologije i psihopatologije.

Ključne riječi / keywords: impulzivnost, predškolska djeca, slaganje u procjeni između roditelja i odgajatelja

---

✉ bbarac@ffst.hr

CAN THE BIG FIVE PERSONALITY TRAITS PREDICT RAPE MYTH ACCEPTANCE?

Damjan Kopilović[✉], Ana Genc

Department of Psychology, University of Novi Sad, Serbia

Rape myths (RM) are defined as descriptive or prescriptive prejudiced beliefs or stereotypes about rape (i.e., about its causes, context, consequences, perpetrators, victims, and their interaction) that serve to deny, trivialize, or justify sexual violence. RM contribute to minimizing the culpability of perpetrators and undermining the traumatic experiences of victims, resulting in intolerance toward rape victims. Although it is empirically proven that attitudes about sexual aggression have their roots in people's socially aversive personality characteristics (e.g., hypermasculinity, psychopathic tendencies, manipulativeness, etc.), less is known about how basic personality traits contribute to Rape Myth Acceptance (RMA) in the general population. Surprisingly, the comprehensive, robust and widely accepted Five-Factor Model (BF) of personality has rarely been utilized in the study of RMA. Given the importance of the topic and the current state of the literature, the main objective of this study was to examine the relationships between BF personality traits and the degree of RMA. The study was conducted on a community sample of 482 adult respondents from Serbia (78% females). The Big Five Inventory was used to assess the basic personality traits, and the concept of RMA was operationalized with the newly designed Rape Myth Questionnaire (Genc et al., 2018). Linear regression was used to assess the quality of BF personality traits as predictors of RMA. According to the results, the entire model was significant at $R^2=.042$, $p<.001$. Only Openness to Experience and Agreeableness showed a statistically significant relationship with RMA ($\beta=-.164$, $p<.001$ for Agreeableness, and $\beta=-.103$, $p<.05$ for Openness, respectively). These findings are mostly in line with existing empirical results and theoretical assumptions, considering that less agreeable people are more prone to interpersonal violence, and low scores on Openness can be interpreted as indicators of rigidity and an intolerant system of values. However, caution is needed when generalizing these results, considering the low partial correlations of Agreeableness and Openness with RMA, and the overall percentage of the explained variance.

Ključne riječi / keywords: Rape Myth Acceptance, Big Five Model, personality traits

---

✉ damjan.kopilovic@uns.ac.rs

CONDITIONS IN MATERNITY WARDS AND CHILDBIRTH EXPERIENCES IN SERBIA, BOSNIA AND HERZEGOVINA, MONTENEGRO AND CROATIA

Jasmina Šunjka[✉], Ćorković, Marko Đurica, Tiana Alexandra Marić, Hristina Kamenović

studens, Department of Psychology, Faculty of Media and Communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia

(mentor Ana Milojković, Ph.D.)

Various factors, including individual, interpersonal, and unexpected medical issues, play significant roles in shaping women's childbirth experiences. These factors have the potential to impact both their physical and psychological well-being in the short and long term. Despite maternal mental health being recognized as a global health priority by the World Health Organization (WHO), it often receives insufficient attention within the health systems of developed countries. In response to the scarcity of research in this domain across Balkan countries, this study offers foundational insights into the conditions prevalent in maternity wards and the intricacies of childbirth experiences. To achieve this, we constructed an online questionnaire and administered it initially to two test groups. The final version was active from the 27th of August until 14th of September 2021 and completed by a total of 10.657 respondents from Serbia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina, and Croatia, who gave birth between the years of 2000 and 2021. Data was analysed using descriptive statistics, as well as content analysis for an open-ended question regarding adverse experiences during childbirth and hospitalisation. The most significant findings pertain to bribery and corruption within hospitals, where 52.9% of respondents reported having bribed doctors, and 52.1% acknowledged having inside connections to staff involved in corrupt practices. The results also indicate a complete lack of psychological support after childbirth, with only 3% receiving it. Among the 28.6% of women who said they had symptoms of postpartum depression., only 39.4% of those respondents received understanding from friends and family, and only 13.6% sought professional help. Particularly noteworthy outcomes of the content analysis were instances within the staff category, where respondents reported various forms of mistreatment and substandard care, ranging from inadequate breastfeeding support to psychological abuse and misinformation. These results underscore the necessity for further dedicated research on this pivotal topic. Given the findings that a significant number of women experience some form of medical misconduct, loss of control or a state of fear and confusion during childbirth, we consider it crucial to continue and deepen this research topic, as well as create practical policies in order to contribute to creating maternity wards as a safer place for women.

Ključne riječi / keywords: pregnancy, maternity wards, childbirth, corruption in healthcare, postpartum depression

---

[✉] jasmina.sunjka.20201064@fmk.edu.rs

THE CORRELATION BETWEEN INDIVIDUAL CHARACTERISTICS AND ACCEPTANCE OF GREEN NUDGES

Renata Marčič[✉], Katarina Babnik

Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia

Žan Lep,

Department of Psychology, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia & Centre for Applied Epistemology, Educational Research Institute, Ljubljana, Slovenia

Nudges are contemporary behavioural interventions used to implement various policies, including the promotion of pro-environmental behaviour. They are planned changes in the operating environment aimed at influencing people's behaviour without depriving them of the ability to make a choice. The research was carried out within the "Green Nudge" project, which is part of an interdisciplinary pilot program of lifelong learning and micro-evidence, co-financed by the Republic of Slovenia, the Ministry of Higher Education, Science and Innovation, and the European Union – NextGenerationEU. Our research goal was to examine whether demographics (gender, socioeconomic status, political orientation), relatively stable individual characteristics (systemic thinking, resistance to change), and specific pro-environmental individual constructs (pro-environmental attitudes and behaviour) are associated with the acceptance of green nudges as a policy implementation intervention. One hundred thirty-three students (83% women) of undergraduate, master, and unified study programs, mainly in social science, participated in the quantitative empirical cross-sectional research. In an online survey, they filled out the questionnaires we adapted for the Slovenian cultural environment and the purposes of the study (we also tested their psychometric properties). The results of the correlation analysis show that the acceptance of green nudges is associated with only two of the constructs under study: pro-environmental attitudes ($r = .25, p = .008$) and pro-environmental behaviour ($r = .38, p < .001$). As expected, the latter two are also correlated ($r = .45, p < .001$). The acceptance of nudges is not related to the participant's socioeconomic status, political orientation, systemic thinking, or resistance to change. Moreover, females and males did not differ significantly in their acceptance of nudges. The results suggest that the acceptance of nudges as a policy implementation intervention is independent of both demographics and stable individual characteristics, which increases their potential effect on changing behaviour to more environmentally caring on a population level.

Ključne riječi / keywords: nudge, pro-environmental behaviour, policy implementation

---

✉ renata.marcic@ff.uni-lj.si

UTJECAJ PREDAVANJA S CILJEM RUŠENJA PREDRASUDA PREMA ROMIMA NA STAVOVE O ROMIMA MEĐU ADOLESCENTIMA

Marta Kunkić, Maja Miloš, Ana Topić[✉], Kristina Paj

studentica, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

(mentor: Lea Andreis, mag. psych, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska)

Predrasude prema Romima zastupljene su u svim dobnim skupinama, a istraživanja pokazuju da sudionici imaju najnegativnije stavove upravo prema toj etničkoj skupini (Ivandić i Löw, 2017). Na stavove o Romima utječu brojni faktori poput kontakta s Romima, vršnjaci, izloženost medijima koji će pojačati ili smanjiti predrasude, stav roditelja, šire obitelji i okoline.

Cilj ovog rada bio je ispitati učinak predavanja o suzbijanju predrasuda prema Romima na stavove o pripadnicima romske nacionalne manjine među adolescentima. Proveden je eksperimentalni nacrt na nezavisnim grupama s testiranjem prije i poslije tretmana u kojemu su mladi u dobi od 18 i 19 godina bili podijeljeni u dvije skupine s obzirom na to slušaju li predavanje ili ne. Uzorak srednjoškolaca bio je prigodan, dok su sudionici u eksperimentalnu i kontrolnu skupinu bili raspodijeljeni po slučaju. U istraživanju je sudjelovalo 66 sudionika, od čega 37 mladića i 29 djevojaka. Predavanje o Romima bilo je u obliku prezentacije koju su činili informativni dio o romskoj populaciji, odgojno – obrazovni programi uključivanja romske djece te video – prikaz uspješnih osoba romske nacionalne manjine u različitim područjima života. Prezentacija je bila prikazana 32 učenika i učenica četvrtih razreda srednje škole. Ostatak sudionika nije slušao predavanje. U istraživanju je korištena skala za mjerenje stavova o Romima konstruirana prema Skali socijalne distance i Skali modernog rasizma (Lauri, prema Grgić, 2006). Jednosmjerna analiza kovarijance, pri čemu su kovarijate bili rezultati testiranja prije tretmana, nije potvrdila početnu hipotezu te je dobiveno kako statistički značajna razlika u stavovima prema Romima s obzirom na odslušano predavanje ne postoji ($F(1,63)=2,516, p>0,05$). Međutim, pokazalo se da su sudionici koji su odslušali predavanje spremni prihvatiti viši stupanj bliskosti prema Romima. Takvi rezultati ukazuju na zastupljenost predrasuda prema Romima kod adolescenata koje se teško mijenjaju, ali i mali pomaci u njihovom suzbijanju mogu biti od velikog značaja.

Ključne riječi / keywords: stavovi prema Romima, predrasude, adolescenti

---

[✉] atopice@fhs.hr

DIFFERENT EFFECTS OF WORD CONCRETENESS IN A RECALL AND RECOGNITION TASK

Marko Janković[✉], Senka Vasović, Dunja Mićunović, Anja Lujić

students, FMK Lab - Laboratory for Psychological Research, Department of Psychology, Faculty of Media and Communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Milica Popović Stijačić,

FMK Lab - Laboratory for Psychological Research, Department of Psychology, Faculty of Media and Communications, Singidunum University, Belgrade, Serbia

Based on the dual coding theory (Paivio, 1991), the embodiment theory (Barsalou, 1999), and the depth of processing theory (Craik & Lockhart, 1972), we conducted research made of two experiments, examining the impact of the depth of processing and word concreteness on word recognition and recall in an implicit learning paradigm.

We run two experiments (E1 & E2). E1 involved 200 (85% female; $M_{age}=23$ years), and E2 72 psychology students (82% female; $M_{age}=24.5$ years). Both experiments had the same stimuli and same design but differed in memory tasks. In the implicit learning phase, students rated either the concreteness, context availability, or vividness of the mental image of 45 target Serbian nouns and eight filler nouns (depth of processing factor; DoP). The target stimuli were 15 abstract and 30 concrete words, of which 15 were concepts that could be experienced with few and 15 with many sensory modalities (number of modalities factor; NoM). All three groups of words were averaged for various linguistic variables. Afterward, participants in E1 did either a free or a cued recall task (task factor). Therefore, a three-factor design was applied, with the dependent variable (DV) being the percentage of correct reproduction. In E2, participants did a recognition task (DV was the percentage of correct recognition). We applied a repeated measures ANOVA in both experiments.

As expected, in E1, reproduction was better in the cued recall task: $F(1,194)=16.05, p<.01$. We recorded the main effect of DoP: $F(2, 194)=4.91, p<.01$; respondents who rated the vividness had more accurate recall than those who rated concreteness and context availability, regardless of the recall task. Unexpectedly, the recall was better for abstract than for both groups of concrete concepts: $F(2, 388)=16.13, p<.01$. A significant triple interaction was also obtained: $F(4,388)=4.49, p<.05$. In E2, we observed the main effects of DoP ($F(2,84)=23.1, p<.001$) and the NoM ($F(2,42)=3.91, p=.028$). As in E1, the most accurate recognition was recorded for the vividness group (lowest for the context availability group). Concepts experienced through several senses were recognized most accurately, while abstract words were recognized least accurately (Tukey post hoc tests revealed significant differences $p<.05$).

The results raise new questions about the memory processes related to word concreteness, given the different concreteness effects observed in different tasks on the same sample of words.

Ključne riječi / keywords: Dual coding theory, Depth of processing theory, Embodiment theory, implicit learning.

✉ marko.jankovic.20201298@fmk.edu.rs

BRIEF DENTAL ANXIETY SCALE FOR ADOLESCENTS: VALIDATION ON SERBIAN SAMPLE

Nikola Adamov, Ilija Milovanović[✉], Anja Aleksić, Jovana Gvozdenović Lalović, Teodora Subotić, Selka Sadiković,

Department of Psychology, Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia

The most of dental anxiety scales are widely aimed to assess dental anxiety in adults. However, its length and language complexity render it unsuitable for children and adolescents, leading to the adoption of modified and adapted versions. As a result, the Modified Child and Adolescent Dental Anxiety Scale (MCDAS) was developed by Wong et al. The MCDAS comprises eight questions aimed at evaluating anxiety levels related to specific dental procedures. Bearing in mind that the prevalence of dental anxiety in children and adolescents ranges from 15% to 40%, this phenomenon deserves greater research attention also in the psychometric area. The main aim of this study was to examine the factor structure and convergent validity of the MCDAS in a sample of Serbian adolescents, as well as to describe its main psychometric properties. The participant sample was comprised of 187 adolescents (Mean age = 12.65; SD = 1.02), of which 60.4% were female. We also used the Dental Subscale of the Children's Fear Survey Schedule CFSS-DS to test the convergent validity of MCDAS. To verify the latent structure of the MCDAS an exploratory factor analysis (EFA) was conducted. For the factor extraction method, principal components were used. Parallel analysis suggested a one-component factor solution, which explains 56.31% of the total variance. The MCDAS showed good representativeness (KMO = 0.86, $p < .01$), and internal consistency ($\alpha = .88$). The average inter-item correlation was $h_1 = 0.5$, indicating the homogeneity of the scale. The MCDAS is significantly correlated with the dimensions of CFSS-DS, specifically with fear of invasive procedures ($r = .81$, $p < .01$), fear of less invasive procedures ($r = .52$, $p < 0.01$), and fear of doctors ($r = .67$, $p < .01$). High correlations with the CFSS-DS questionnaire indicate adequate convergent validity of the MCDAS questionnaire. The t-test did not show significant differences between boys and girls in dental anxiety ($t = -0.19$, $p = .85$). Correlations between dental anxiety and academic performance ($r = .01$, $p = .89$), as well as the correlation with age ($r = .02$, $p = .80$), were non-significant. This suggests that dental anxiety has been present across all genders, students' academic success, and ages. The results indicate that MCDAS is a suitable scale for measuring dental anxiety in the adolescent population in Serbia.

Ključne riječi / keywords: dental anxiety, MCDAS, adolescents, psychometric properties

---

✉ ilijamilovanovic@ff.uns.ac.rs

ODNOS STILOVA PRIVRŽENOSTI I SOCIOSEKSUALNOSTI S PROCJENOM PRIVLAČNOSTI OSOBA S POREMEĆAJIMA LIČNOSTI

Danijela Šimić

studentica, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Vida Vasilj Perković

HUBIKOT, Hrvatsko udruženje za bihevioralno-kognitivne terapije, Zagreb, Hrvatska

Postoje određene karakteristike koje izazivaju međuljudsku privlačnost, a jedna od njih je sličnost. Postavlja se pitanje vrijedi li pravilo sličnosti i u procjeni privlačnosti osoba s poremećajima ličnosti. U prethodnim istraživanjima se pokazala povezanost nesigurne privrženosti i nerestriktivne socioseksualne orijentacije s većim razinama nekih osobina koje su u podlozi poremećaja ličnosti B klastera. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos stilova privrženosti i socioseksualnosti s procjenom privlačnosti osoba s poremećajima ličnosti B klastera. Istraživanje je provedeno online anketnim upitnikom. Za potrebe ovog istraživanja osmišljene su vinjete osoba s poremećajima ličnosti B klastera koje su se sastojale od opisa antisocijalnog, graničnog, histrionskog i narcističkog poremećaja ličnosti te jednog kontrolnog opisa. Zadatak sudionika bio je procijeniti privlačnost i spremnost na upuštanje u kratkoročne i dugoročne romantične odnose s tim osobama. U istraživanju je sudjelovalo 469 sudionika, raspona dobi od 18 do 29 godina. U daljnju obradu nisu uključene procjene privlačnosti antisocijalnog i graničnog poremećaja ličnosti zbog nezadovoljenog preduvjeta za provođenje analiza. Općenito, privlačnost osoba s poremećajima ličnosti se procjenjuje nisko. Najviše ocjene dobio je kontrolni opis bez poremećaja, zatim narcistički opis, histrionski, granični te antisocijalni. Rezultati hijerarhijske regresijske analize su pokazali da mlađe osobe, muškarci, zauzete osobe, nerestriktivnije socioseksualne orijentacije i viših rezultata na sigurnoj i odbijajućoj privrženosti procjenjuju privlačnijima osobe s histrionskim poremećajem ličnosti. Prediktori za procjenu privlačnosti narcističkog opisa bili su mlađa dob, nerestriktivna socioseksualna orijentacija i sigurna privrženost. Čini se da nerestriktivno orijentirani pojedinci procjenjuju privlačnijim sve opise ličnosti. Sličnost u stilovima privrženosti se nije pokazala kao preduvjet za privlačnost kod osoba s poremećajima ličnosti, a sigurna privrženost predviđala je više procjene privlačnosti svih opisa. Mlađe osobe daju veće ocjene privlačnosti svim opisima te su skupina koja je više izložena upuštanju u odnose s različitim osobama. Zaključno, objašnjavanje privlačnosti osoba s poremećajima ličnosti je kompleksno te zahtijeva još znanstveno-istraživačkog rada.

Ključne riječi / keywords: poremećaji ličnosti, privlačnost, privrženost, socioseksualnost

---

 danijelasimic14@gmail.com

PRISCLIM PROJEKT: PSIHOSOCIJALNA KLIMA I INDIVIDUALNE KARAKTERISTIKE ZATVORENIKA I SLUŽBENIKA U KAZNENIM TIJELIMA REPUBLIKE HRVATSKE: MULTIMETODSKI PRISTUP

Ines Sučić[✉], **Anja Wertag**, **Renata Glavak Tkalić**,
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Katarina Sokić
Sveučilište Algebra, Zagreb, Hrvatska

Janko Međedović
Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Psihosocijalna klima obuhvaća socijalne, emocionalne, organizacijske i fizičke karakteristike penalnih institucija te je indikator stupnja u kojem se institucija doživljava sigurnom i poticajnom za rehabilitaciju i promjenu ponašanja, a dosadašnja istraživanja psihosocijalne klime u Republici Hrvatskoj su manjkava. Stoga je osnovni cilj PRISCLIM projekta ispitivanje psihosocijalne klime u kaznenim tijelima Republike Hrvatske, usporedba i aktualno pozicioniranje stanja u hrvatskim kaznenim tijelima u odnosu na druge zemlje, te usporedba sličnosti i razlika u percepciji psihosocijalne klime zatvorenika i zatvorskih službenika. Dodatni cilj projekta je ispitati relativni doprinos percepcije psihosocijalne klime i individualnih karakteristika zatvorenika izvršavanju kazne i kriminalnoj karijeri te odnosu sa značajnima drugima. Uz samoprocjene zatvorenika, koristit će se i mjere procjena od strane službenika tretmana, što će biti dodatno nadopunjeno analizom podataka iz dostupne dokumentacije i nalaza psihodijagnostičkih instrumenata te višekratnim praćenjem podataka o ponašanju tijekom izdržavanja kazne. Istraživanje se planira provesti u svim kaznenim tijelima u Republici Hrvatskoj (7 kaznionica i 14 zatvora), Centru za dijagnostiku te Centru za izobrazbu kombiniranjem metoda samoprocjene (anketno istraživanje), procjene te analizom dokumentacije. Sudionici istraživanja bit će zatvorenici ($N \approx 800$) i službenici kaznenih tijela ($N \approx 800$). Predstavljanjem projekta s teorijskog aspekta problematizirat će se odnos individualnih razlika, percepcije psihosocijalne klime i ponašanja u institucionalnom kontekstu, s metodološkog aspekta naglasak će biti na usporedbi različitih metoda prikupljanja podataka, a s praktičnog aspekta razmatrat će se potencijalni doprinos rezultata projekta smjernicama za razvoj sustava procjene kriminogenih rizika i potreba kao i za jačanje kapaciteta i osnaživanje službenika u njihovom radu i odnosu sa zatvorenicima.

Ključne riječi / keywords: psihosocijalna klima, individualne karakteristike, zatvorenici, službenici u kaznenim tijelima

---

✉ ines.sucic@pilar.hr

ODNOS STRATEGIJA KOGNITIVNE EMOCIONALNE REGULACIJE I SIMPTOMA GRANIČNOG POREMEĆAJA LIČNOSTI

Mirjana Sučević Ercegovac[✉]

KBC Split, Hrvatska

Anita Lauri Korajlija

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Hrvatska

Granični poremećaj ličnosti se definira kroz izraženu nestabilnost u području identiteta, osobnih odnosa, raspoloženja i afekta, kao i kroz impulzivno ponašanje, periode intenzivne ljutnje i bijesa, osjećaja praznine, suicidalnog ponašanja, samoozljeđivanja te prolaznih, sa stresom povezanih paranoidnih ideja i izraženih simptoma disocijacije. Dosadašnja istraživanja upućuju na zaključak kako su teškoće u emocionalnoj regulaciji središnje obilježje graničnog poremećaja ličnosti te da su povezane s nizom drugih smetnji uključujući probleme u interpersonalnim odnosima, nestabilnu sliku o sebi, autodestruktivnost i samoozljeđivanje. Cilj ovog istraživanja je ispitati ulogu strategija kognitivne emocionalne regulacije u objašnjenju izraženosti simptoma graničnog poremećaja ličnosti u odrasloj dobi. Sudjelovalo je ukupno 486 sudionika čega je 330 osoba ženskog spola (67.9%) u rasponu dobi od 18 do 73 godine s prosječnom dobi $M=36.1$ ($SD=11.3$). Istraživanje je provedeno online, putem upitnika postavljenog preko SurveyMonkey platforme koji je prosljeđen na društvene mreže, ciljna skupina sudionika su bile osobe iznad osamnaest godina iz opće populacije, a koji su nakon početnog upućivanja u svrhu, cilj te dobrovoljnost i anonimnost sudjelovanja pristali na istraživanje. Korišteni su Sociodemografski upitnik (obuhvaćeni su osnovni podaci uključujući dob, spol, završenu razinu obrazovanja, radni i partnerski status), Lista graničnih simptoma (engl. The Borderline symptom List 23 (BSL-23); Bohus i sur., 2009) te Upitnik kognitivne emocionalne regulacije – skraćeni oblik (engl. Cognitive emotion regulation questionnaire CERQ-short; Garnefski i Kraaij, 2006). Provedena je hijerarhijska regresijska analiza kojom se pokazalo da strategije kognitivne emocionalne regulacije objašnjavaju ukupno 30.6 % varijance simptoma graničnog poremećaja ličnosti. Ruminacija, katastrofiziranje i okrivljavanje sebe su se pokazale statistički značajnim pozitivnim prediktorima, a prihvaćanje i stavljanje u perspektivu negativnim prediktorima. Drugim riječima, osobe s izraženijim simptomima graničnog poremećaja ličnosti češće koriste katastrofiziranje, ruminaciju i okrivljavanje sebe, a manje su sklone adaptivnim strategijama prihvaćanja i stavljanja u perspektivu.

Ključne riječi / keywords: granični poremećaj ličnosti, teškoće emocionalne regulacije, strategije kognitivne emocionalne regulacije

---

[✉] msucevic.os@gmail.com

PET OWNERSHIP AND LIFE SATISFACTION IN CROATIAN WAR VETERANS: CROSS-SECTIONAL STUDY

Marko Butir, Dani Matošić, Lana Paladin, Ivana Periš[✉], Stela Lara Tenšek

*Undergraduate Psychology Program, Faculty of Humanities and Social Sciences in Split,
University of Split, Croatia*

Ivan Buljan

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Split, Croatia

Research studies consistently indicate that veterans report lower life satisfaction, lower life quality, higher stress levels, and higher substance abuse, due to the effects of trauma. In recent years, pet ownership, pet bonding, and pet therapy have been of increasing interest in the pursuit of understanding life satisfaction and what affects it. This study aimed to investigate the relationship between pet ownership as well as other factors or predictors and Croatian Veterans' life satisfaction.

This research was a cross-sectional study and participants were recruited using convenience sampling. A questionnaire was devised by authors that assessed (14 items) Croatian war veteran life satisfaction (Satisfaction with Life Scale), and demographic characteristics (age, sex, pet ownership, religion, income, education level, social network characteristics and everyday activity patterns). The questionnaire in Croatian language was handed out by researchers and was filled out by participants in person.

In total, 167 Croatian war veterans were tested. Participants were predominantly from Split, and following, from Zagreb, Zadar, Ploče, Omiš, and Podstrana. Median age was 56 (IQR 46 to 76) and consisted of 157 males and 10 females (94% males). The significant predictors of greater satisfaction were level of education ($\beta = .17$), monthly household income ($\beta = .24$), friendship satisfaction ($\beta = .23$), and, finally, partnership status ($\beta = -.24$). R^2 for the overall model was .38.

Pet ownership was not predictive of Croatian war veteran life satisfaction. Future studies could potentially expand on the investigation by considering the variables related to the pet relationship (i.e. type, perceived closeness, time spent, activity engagement) instead of ownership, to determine their potential role in life satisfaction.

Ključne riječi / keywords: war veterans, life satisfaction, PTSD, pets

---

✉ iperis@ffst.hr

POVEZANOST KORIŠTENJA INSTAGRAMA I SAMOPOŠTOVANJA: SOCIJALNA KOMPARACIJA I SLIKA O TIJELU KAO MEDIJATORI

Iva Sušilović[✉], **Lucia Ivakić**, **Dora Purgar**, **Maria Horvat**,
studentice, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, Hrvatska

Dino Krupić

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, Hrvatska

S više od milijardu aktivnih korisnika, Instagram je postao neizostavan dio svakodnevice velikog broja ljudi. Međutim, u novije vrijeme javlja se sve veća zabrinutost zbog njegovog mogućeg utjecaja na mentalno zdravlje, koji je znatno manje istražen u odnosu na druge društvene mreže kao što je Facebook. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati povezanost između učestalosti korištenja Instagrama i samopoštovanja, kao i utvrditi potencijalnu ulogu socijalne komparacije i slike o tijelu kao posrednika u tom odnosu. U istraživanju je sudjelovalo 320 punoljetnih sudionika, od čega 217 žena i 103 muškarca. Sudionici su ispunjavali Mjeru učestalosti korištenja Instagrama, koja je osmišljena za potrebe ovog istraživanja, a zatim Upitnik sklonosti uspoređivanju s drugima, Skalu (ne)zadovoljstva tjelesnim izgledom te Rosenbergovu skalu samopoštovanja. Rezultati su pokazali da postoji značajan negativan odnos između učestalosti korištenja Instagrama i samopoštovanja ($r = -.15$), ali da socijalna komparacija i slika o tijelu ne objašnjavaju prirodu tog odnosa. Moguće objašnjenje jest da se u istraživanju mjerilo samo vrijeme provedeno na Instagramu, a ne i sadržaj koji osoba konzumira dok je na toj društvenoj mreži. Ipak, s obzirom na to da rezultati ukazuju na štetnu ulogu prekomjernog korištenja Instagrama, istraživanje ima bitne implikacije na području cyberpsihologije i kliničke psihologije, kao i za zaštitu mentalnog zdravlja internetskih korisnika.

Ključne riječi / keywords: Instagram, samopoštovanje, socijalna komparacija, slika o tijelu, serijalna medijacija

---

✉ iva.susilovic19@gmail.com

PRIJEVOD I VALIDACIJA EPOCH MJERE DOBROBITI KOD ADOLESCENATA

Tamara Mohorić[✉], Petra Anić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Ana Benčić

studentica, Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Miljana Kukić, Alessandra Pokrajac-Bulian

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

EPOCH model dobrobiti adolescenata (Kern i sur., 2016), razvijen na temelju Seligmanovog (2011) PERMA modela dobrobiti odraslih, pretpostavlja pet pozitivnih psiholoških karakteristika: angažiranost, ustrajnost, optimizam, povezanost i sreću. Ove se karakteristike smatraju temeljem za razvoj dobrobiti u odrasloj dobi.

EPOCH mjera dobrobiti sadrži 20 čestica, po četiri za svaku domenu. U istraživanju je sudjelovalo 432 adolescenata u dobi od 13 do 17 godina ($M = 14.66$, $SD = 1.16$), učenika osnovnih i srednjih škola. Uz EPOCH mjeru dobrobiti, sudionici su ispunili Skalu zadovoljstva životom, Upitnik emocionalne kompetencije za djecu te Upitnik kvalitete školskoga života.

Originalna pet-faktorska struktura provjerena je konfirmatornom faktorskom analizom. Indeksi pristajanja ukazuju na izvrsno pristajanje modela podacima ($\chi^2 = 411.69$, $df = 160$, $p < .001$, $\chi^2 / df = 2.57$, $SRMR = .05$, $RMSEA = .06$, $CFI = .92$, $TLI = .91$). Izmjerene dimenzije dobrobiti povezane su s višim zadovoljstvom životom ($r = .22$ do $r = .71$) i zadovoljstvom školom (.26 do .48) te nižim negativnim osjećajima prema školi (-.23 do -.42). U skladu s očekivanjima, komponente dobrobiti u pozitivnoj su korelaciji s emocionalnom kompetencijom (.32 do .67).

Dobiveni rezultati ukazuju na adekvatnu konstruktivnu te konvergentno-divergentnu valjanost prevedene mjere. Ovaj Upitnik predstavlja kratku multidimenzionalnu mjeru dobrobiti te je vrijedan dodatak instrumentima za procjenu pozitivnog psihološkog funkcioniranja adolescenata.

Ključne riječi / keywords: EPOCH model, adolescenti, dobrobit, validacija mjere

---

[✉] tmohoric@ffri.uniri.hr

PERFEKCIONIZAM, SAMOUČINKOVITOST I STRES - POMOĆ ILI PREPREKA MENTALNOM ZDRAVLJU STUDENATA?

Karla Dude[✉], Veronika Fukšić

studentice, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, Hrvatska

Gorka Vuletić

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku, Hrvatska

Studenti su populacija stalno okružena novim izazovima koji mogu rezultirati stresom, što posljedično utječe na njihovo mentalno zdravlje i samopercepciju. Osim akademskih obaveza, studentima izvor stresa predstavljaju njihove unutarnje karakteristike koje uključuju očekivanja uspjeha te vjerovanja o vlastitim sposobnostima. Stoga, cilj provedenog istraživanja bio je ispitati odnos perfekcionizma, samoučinkovitosti, stresa i mentalnog zdravlja studenata. U istraživanju je sudjelovalo 300 studenata hrvatskih fakulteta. Korišteni su instrumenti: Revidirana skala težnje perfekcionizmu (Almost Perfect Scale), Kratki inventar percipiranog stresa (Brief Inventory of Perceived Stress), Hrvatska verzija upitnika za mentalno zdravlje (Mental Health Continuum-SF) te Ljestvica opće samoeфикаsnosti (General Self-Efficacy Scale). Rezultati su pokazali značajnu povezanost ukupnog pozitivnog mentalnog zdravlja i samoučinkovitosti te mentalnog zdravlja i perfekcionizma; i to pozitivnu s adaptivnim perfekcionizmom, a negativnu s neadaptivnim perfekcionizmom (skala Diskrepanca) te značajnu negativnu povezanost ukupnog pozitivnog mentalnog zdravlja i stresa kao i samoučinkovitosti i stresa. Adaptivni perfekcionizam i doživljaj stresa se nisu pokazali značajno povezanima. U svrhu utvrđivanja doprinosa perfekcionizma, samoučinkovitosti i stresa u objašnjenju mentalnog zdravlja provedena je regresijska analiza. Najznačajnijim prediktorima pozitivnog mentalnog zdravlja se pokazala samoučinkovitost (kao pozitivni prediktor) i neadaptivni perfekcionizam (kao negativni prediktor). Rezultati ukazuju na važnost psihoedukacije i psihološkog savjetovanja u očuvanju i unaprjeđenju mentalnog zdravlja studenata. Dobiveni nalazi ovog istraživanja mogu pomoći pri stvaranju akademskog okruženja u kojem navedeni konstrukti neće biti prepreka nego pomoć pozitivnom mentalnom zdravlju studenata.

Ključne riječi / keywords: perfekcionizam, samoučinkovitost, stres, mentalno zdravlje, studenti

---

✉ karladude12345@gmail.com

PERCIPIRANI STRES, KOGNITIVNA EMOCIONALNA REGULACIJA I POBUĐENOST PRIJE SPAVANJA KOD DOBRIH I LOŠIH SPAVAČA

Anamarija Čikotić[✉]

Centar za odgoj i obrazovanje Juraj Bonači, Dislocirana Jedinica "Firule" Split, Hrvatska

Nataša Šimić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Različita istraživanja potvrđuju lošiju kvantitetu i kvalitetu spavanja kod osoba mlađe odrasle dobi koja se povezuje s teškoćama na emocionalnom i kognitivnom planu. Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati postoje li razlike u razini percipiranog stresa, korištenju strategija kognitivne emocionalne regulacije te razini pobuđenosti prije spavanja između dobrih i loših spavača. U online istraživanju sudjelovalo je ukupno 276 studentica i studenata koji su rješavali Upitnik kognitivne emocionalne regulacije, Skalu percipiranog stresa, Skalu pobuđenosti prije spavanja te Pittsburgh indeks kvalitete spavanja, koji se često koristi i u diferencijaciji dobre i loše kvalitete spavanja. Na temelju postignutih individualnih rezultata formirane su dvije skupine sudionika. Skupinu s dobrom kvalitetom spavanja (n=121) činili su studenti s rezultatom nižim ili jednakim 5, dok su skupinu s lošijom kvalitetom spavanja (n=155) činili studenti s rezultatom višim od 5. Dobiveni rezultati ukazali su na značajne razlike u razini percipiranog stresa te u razini kognitivne i somatske pobuđenosti prije spavanja. Skupina studenata s lošijom kvalitetom spavanja izvještavala je o višoj razini stresa, kao i kognitivne i somatske pobuđenosti prije spavanja. Dobiveni rezultati također su potvrdili visoke, značajne i pozitivne povezanosti između percipiranog stresa i razina obje vrste pobuđenosti prije spavanja. Kada je riječ o strategijama kognitivne emocionalne regulacije, rezultati su pokazali da dobri spavači u usporedbi s lošim spavačima rjeđe koriste strategije samookrivljavanja, ruminacije i katastrofiziranja, a češće strategije pozitivnog refokusiranja, pozitivne reprocjene, planiranja i stavljanja u perspektivu. Dobiveni rezultati u skladu su s predviđanjima neurobioloških modela koji pretpostavljaju povezanost kvalitetnog spavanja s nižim razinama doživljenog stresa i pobuđenosti koja prethodi spavanju. Dobiveni rezultati imaju praktične implikacije te upućuju na potrebu kreiranja psihoedukativnih programa s naglaskom na aktivnosti prije uspavljanja i korištenje adaptivnih strategija nošenja sa stresom.

Ključne riječi / keywords: kvaliteta spavanja, percipirani stres, kognitivna emocionalna regulacija, pobuđenost prije spavanja

---

[✉] anamarijaikoti50@gmail.com

PREFERENCIJE DJECE VRTIČKE DOBI PREMA FIGURAMA RAZLIČITE TJELESNE TEŽINE

Barbara Kalebić Maglica[✉], Petra Anić, Tamara Mohorić, Samanta Draščić,
Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

Prekomjerna tjelesna težina djece i odraslih postaje sve izraženiji javnozdravstveni problem. Osobe prekomjerne tjelesne težine suočavaju se s brojnim zdravstvenim poteškoćama, ali i stigmatizacijom koja započinje već u vrtičkoj dobi. Cilj je ovoga istraživanja bio ispitati preferencije djece prema figurama različite tjelesne težine.

U istraživanju je sudjelovalo 60 djece (32 djevojčice i 28 dječaka) prosječne dobi od 5 godina. Korištene su podražajne figure triju različitih tjelesnih težina (prosječna/ispodprosječna/iznadprosječna) koje su procjenjivane na dvanaest bipolarnih karakteristika (npr. dobar/zločest) i na trima tvrdnjama vezanima uz to koliko se djeci prikazana figura sviđa, koju bi imali za prijatelja i s kojom bi se najmanje voljeli igrati.

Dobiveni rezultati pokazuju da su djeca više negativnih pridjeva pripisala figuri ispodprosječne težine u odnosu na figuru prosječne težine te figuri iznadprosječne u odnosu na figuru prosječne težine. Nadalje, dobivena je i razlika u broju pripisanih negativnih pridjeva kod figure iznadprosječne težine i figure ispodprosječne težine gdje su djeca značajno više negativnih pridjeva pripisala figuri iznadprosječne težine. Kod pitanja sviđa li se djeci više iznadprosječna ili prosječna figura dobiveno je da su djeca odabirala prosječnu figuru značajno više u odnosu na iznadprosječnu figuru. Osim toga, djeca su odabirala ispodprosječno tešku figuru više u odnosu na iznadprosječno tešku figuru. Kada se djecu pitalo bi li radije kao prijatelja imala ispodprosječno ili prosječno tešku figuru dobivena je razlika pri čemu su djeca više birala prosječno tešku u odnosu na ispodprosječno tešku figuru. Djeca su i više birala prosječno tešku figuru u odnosu na iznadprosječno tešku, kao i ispodprosječno tešku u odnosu na iznadprosječno tešku figuru. Kod pitanja s kojom figurom se ne bi voljeli igrati, djeca su značajno više birala ispodprosječno tešku figuru u odnosu na prosječnu te iznadprosječno tešku figuru u odnosu na prosječnu figuru.

Dobiveni rezultati pokazuju da se iznadprosječno teškim vršnjacima pridodaje više negativnih karakteristika te da su manje omiljeni partneri za igru što je u skladu s dosadašnjim nalazima istraživanja. Osim znanstvenog doprinosa, dobiveni rezultati ukazuju na potrebu za radom na prevenciji i smanjenju negativnih stavova već u vrtičkoj dobi.

Ključne riječi / keywords: djeca, stigmatizacija, prekomjerna tjelesna težina, preferencije

---

✉ barbarakm@ffri.uniri.hr

PREDVIĐA LI OSJETLJIVOST NA ODBIJANJE POTEŠKOĆE PRILAGODBE TIJEKOM TRANZICIJE U SREDNJU ŠKOLU?

Maja Brekalo

Sveučilišni odjel za psihologiju, Hrvatsko katoličko sveučilište, Hrvatska

Gordana Keresteš

Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Osjetljivost na odbijanje je crta ličnosti koju karakteriziraju anksiozno i ljutito očekivanje odbijanja u socijalnim situacijama u kojima je moguće doživjeti odbijanje. Prema dosadašnjim istraživanjima, osjetljivost na odbijanje je prediktor psihopatologije i problema ponašanja. Međutim, još uvijek nije ispitana uloga osjetljivosti na odbijanje u predikciji poteškoća prilagodbe tijekom tranzicije u srednju školu. Tranzicija u srednju školu je zahtjevno razdoblje u kojem se adolescenti susreću s mnogim obrazovnim i socijalnim izazovima. Za adolescente osjetljive na odbijanje, promjena socijalne okoline i stjecanje novih prijatelja predstavlja poseban izazov što može otežati njihovu prilagodbu. Cilj ovog rada bio je ispitati predviđa li osjetljivost na odbijanje promjene u simptomima depresivnosti, socijalne anksioznosti i agresivnosti tijekom tranzicije u srednju školu.

U longitudinalnom istraživanju s dva vala mjerenja sudjelovalo je 886 adolescenata (35.1% mladića) prosječne dobi 14,5 godina ($SD = 0.51$) u prvom valu prikupljanja podataka. Adolescenti su ispunili upitnike na početku školske godine i na početku drugog polugodišta, s razmakom od četiri mjeseca. Osjetljivost na odbijanje i agresivnost mjerene su adolescentskim samoprocjenama i vršnjačkim procjenama, dok su depresivnost i socijalna anksioznost mjerene samo adolescentskim samoprocjenama.

Rezultati istraživanja pokazuju da samoprocijenjena osjetljivost na odbijanje, mjerena u prvom valu istraživanja, predviđa promjene u simptomima depresivnosti, socijalne anksioznosti i samoprocijenjene agresivnosti. Vršnjački procijenjena osjetljivost na odbijanje, mjerena također u prvom valu istraživanja, predviđa promjene u simptomima socijalne anksioznosti i agresivnosti (samoprocijenjene i vršnjački procijenjene).

Dobiveni rezultati pokazuju važnost osjetljivosti na odbijanje u predviđanju poteškoća prilagodbe tijekom tranzicije u srednju školu te potvrđuju prethodno dobivene nalaze da je osjetljivost na odbijanje rizični čimbenik različitih poteškoća ponašanja i psihopatologije. Posebnu pozornost je potrebno posvetiti adolescentima osjetljivim na odbijanje tijekom razdoblja tranzicija na način da ih se identificira i uključi u preventivne programe i savjetovanja.

Ključne riječi / keywords: osjetljivost na odbijanje, depresivnost, socijalna anksioznost, agresivnost, tranzicija u srednju školu.

PSIHOMETRIJSKE KARAKTERISTIKE HRVATSKE VERZIJE SKALE OPĆIH STAVOVA PREMA UMJETNOJ INTELIGENCIJI

Lea Andreis[✉], Natalija Benić, Zrinka Greblo Jurakić

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Umjetna inteligencija (UI) i njena uporaba u različitim područjima privatnog i profesionalnog života sve je raširenija, a stavovi prema UI mogli bi imati važnu ulogu za njeno prihvaćanje i implementaciju u svakodnevnom životu. Razvijena je Skala općih stavova prema UI (Schepman i Rodway, 2020), koja odražava emocionalne odgovore u skladu s njihovom valencijom, pri čemu pozitivna subskala pokriva društvenu i osobnu korisnost, dok negativna subskala odražava zabrinutost i nepovjerenje prema UI. Pozitivna subskala sastoji se od 12 čestica a negativna subskala od 8 čestica. Originalna verzija skale pokazuje dobre psihometrijske karakteristike uključujući konvergentnu i divergentnu valjanost.

Cilj istraživanja bio je provjeriti psihometrijske karakteristike hrvatskog prijevoda Skale općih stavova prema UI. U istraživanju je sudjelovalo 126 studenata (73% žena), prosječne dobi 23.08 godina (SD = 2.96). Istraživanje je provedeno online, a sudionici su ispunjavali Skalu općih stavova prema UI, skraćeni upitnik osobina ličnosti IPIP-20, pitanja o iskustvu korištenja UI alata i znanju o UI te dva kontrolna pitanja za provjeru pozornosti.

Provedena eksploratorna faktorska analiza zajedničkih osi s kosokutnom rotacijom pokazala je jasnu dvofaktorsku strukturu, pri čemu su se sve čestice projicirale na zadani faktor, a ukupno je objašnjeno 40,08% varijance. Tuckerov koeficijent kongruencije za subskalu pozitivnih stavova iznosi 0,986, a za subskalu negativnih stavova 0,968 što ukazuje na metričku ekvivalentnost prijevoda. Pouzdanost subskale pozitivnih stavova prema UI je zadovoljavajuća ($\alpha = 0.864$, $\omega = 0,870$), kao i pouzdanost subskale negativnih stavova prema UI ($\alpha = 0.850$, $\omega = 0,854$). Iskustvo i znanje o UI je umjereno pozitivno povezano s pozitivnim stavovima prema UI i nisko negativno povezano s negativnim stavovima, pri čemu su pozitivni i negativni stavovi međusobno umjereno negativno povezani. Korelacije stavova prema UI i temeljne osobine ličnosti pokazale su se neznajajima, vjerojatno zbog malih efekata i sužene reprezentacije osobina u korištenom upitniku.

Dobiveni rezultati pokazuju da su pozitivni i negativni stavovi prema UI odvojeni konstrukti, a ne oprečni polovi iste dimenzije, no zbog visine korelacije ($r = -0,51$) čini se da je mala vjerojatnost istovremenog zauzimanja pozitivnog i negativnog stava. Hrvatska verzija Skale općih stavova prema UI pokazuje zadovoljavajuće metrijske karakteristike te je prikladna za upotrebu u daljnjim istraživanjima.

Ključne riječi / keywords: umjetna inteligencija, stavovi, psihometrijske karakteristike, faktorska struktura

---

✉ landreis@fhs.hr

PHYSICAL ACTIVITY AND DEPRESSION: THE ROLE OF SELF-EFFICACY

Vida Vasilj Perković[✉]

Croatian Association for Behavioral and Cognitive Therapies (HUBIKOT), Croatia

Paula Pedić Duić

University of Zagreb, Faculty of Teacher Education, Zagreb, Croatia

Since findings from previous research suggest that experiencing increased feelings of self-efficacy from physical activity may also be associated with lower depression, the main goal of this research was to test the mediation role of self-efficacy in the relationship between physical activity and depression. The research was conducted on 321 Croatian adolescent high school students (230 females, Mage = 16.27). To assess physical activity, students responded on a single item regarding their participation in fitness and health-related activities. To assess self-efficacy and depression, students completed the Self-efficacy Questionnaire for Children (Muris, 2001), and the Depression Anxiety Stress Scale (Lovibond and Lovibond, 1995b, subscale depression) respectively. The results show that self-efficacy negatively mediated the relationship between physical activity and depression. This negative mediation effect is the consequence of the positive effect of physical activity on self-efficacy, and the negative effect of self-efficacy on depression. The direct effect of physical activity on depression was also negative. There are numerous theory-based explanations of how physical activity may alleviate depression. However, knowledge of the mechanisms beneath these relationships may help to improve outcomes for depressed individuals.

Ključne riječi / keywords: physical activity, depression, self-efficacy, mediation

---

✉ vida.vasilj1@gmail.com

UTJECAJ LAGANJA NA ELEKTRODERMALNU AKTIVNOST POJEDINCA

Braslav Pervan, Romana Storjak, Aleksandar Zjalac[✉]

studenti, Odsjek za psihologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska

(pod mentorstvom: doc. dr. sc. Dina Krupića, Odsjek za psihologiju Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska)

U svakodnevnom životu ljudi nerijetko iskrivljavaju istinu i govore neistinitosti. Situacije u kojima ljudi lažu i pokušavaju izbjeći negativne posljedice često su stresne te rezultiraju aktivacijom autonomnog živčanog sustava što se očituje u povišenim razinama kortizola, ubrzanom ritmu otkucaja srca, ali i promjenama u provodljivosti kože. S tim rečeno, cilj ovog istraživanja bio je ispitati utječe li laganje na fiziološke reakcije pojedinca, dok je glavni problem bio ispitati promjene u elektrodermalnoj aktivnosti tijekom laganja. Dosadašnja istraživanja na istu temu pokazala su različite rezultate; neki od njih potvrdili su kako laganje ima utjecaja na promjene u elektrodermalnoj reakciji pojedinca, dok su druga istraživanja pokazala da laganje ne utječe na elektrodermalne reakcije. Navedene nekonzistentnosti stvorile su polazište za ovo istraživanje. Istraživanje je provedeno na 64 sudionika kroz eksperimentalnu situaciju u kojoj su sudionici dobili niz rečenica o osobnim podacima na koje su morali davati istinite i lažne odgovore, a za to vrijeme im je mjerena elektrodermalna reakcija putem OBIMON uređaja. Prijašnja istraživanja su uglavnom bila usmjerena na detekciju laži i mjerenje elektrodermalne aktivnosti u situacijama laganja, dok je ovo istraživanje bilo usmjereno na to može li laganje samo po sebi povećati elektrodermalnu aktivnost u dvije eksperimentalne situacije – neizravnim laganjem, odnosno laganjem sugovorniku iza paravana i izravnim laganjem, odnosno laganjem licem u lice. Dobiveni rezultati pokazali su da laganje izaziva veću elektrodermalnu reakciju u odnosu na stanje mirovanja kod sudionika. Nadalje, laganje sugovornicima iza paravana izazivalo je veće elektrodermalne reakcije kod sudionika. Nisu pronađene spolne razlike. S obzirom na dobivene rezultate ovog istraživanja, zaključeno je da laganje samo po sebi može povećati elektrodermalnu aktivnost, no da se ono ne razlikuje previše od govorenja istine što može biti povezano sa sadržajem rečenica na koje su sudionici lagali, te željom sudionika da ostave dobar dojam. Veća elektrodermalna aktivnost prilikom predstavljanja s paravanom moguća je zbog manjka neverbalne komunikacije koja je mogla izazvati neugodnost kod sudionika. Važnost ovog istraživanja leži u istraživanju kako ljudi fiziološki reagiraju dok lažu, pri čemu je korišten drugačiji pristup od ostalih istraživanja na ovu temu. Osim toga, ovo istraživanje naglasilo je potrebu za tumačenjem elektrodermalne aktivnosti s oprezom, kao i korištenjem više izvora za mjeru laganja.

Ključne riječi / keywords: elektrodermalna aktivnost, samopredstavljanje, laganje, govorenje istine, paravan

---

✉ zjalacaleksandar1@gmail.com

KONSTRUKCIJA I VALIDACIJA UPITNIKA ŠKRTOSTI

Marija Perđun[✉], Dora Gjurašin, Stela Mutavdžija, Tea Talaja, Ana Vukoja,

studentice, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

(mentori: Lea Andreis i Dario Vučenović, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska)

Škrtost je obrazac ponašanja i stavova koji se odlikuje pretjeranom opreznošću i štedljivošću u trošenju novca ili resursa. Škrte osobe često minimiziraju troškove, izbjegavajući čak i trošenje na nužne ili manje nužne stvari radi vlastitog užitka. Budući da se ugodnost odnosi na sklonost stavljanja potreba drugih ispred svojih, a samokontrola podrazumijeva sposobnost odupiranja impulzivnom trošenju i dugoročno planiranje financija, škrtost bi trebala negativno korelirati s ugodnošću i pozitivno sa samokontrolom. Cilj istraživanja bio je konstruirati i psihometrijski provjeriti instrument za mjerenje škrtosti pri čemu smo se usmjerili na nove metode konstrukcije upitnika. Za generiranje čestica korišten je alat umjetne inteligencije ChatGPT jer se u posljednje vrijeme razvoj ovih alata intenzivirao, uključujući poboljšanja u preciznosti generiranih čestica i brzini obrade podataka. U istraživanju je ukupno sudjelovalo 122 studenata (90% žena) u dobi od 18 do 28 godina. Sastavljena je lista od 27 čestica od čega je 15 čestica generirano pomoću ChatGPT alata, a 12 čestica je osmišljeno od strane istraživača. Čestice su bile grupirane u kategorije: odbijanje dijeljenja, pretjerana štednja, ograničavanje užitka, nedostatak velikodušnosti i nepravedna raspodjela kako bi se izbjegla jednostruka operacionalizacija konstrukta. Istraživanje je provedeno online, a sudionici su ispunjavali konstruirane čestice škrtosti, skalu ugodnosti iz upitnika IPIP-50 te kratku skalu samokontrole. Provedenom eksploratornom faktorskom analizom zajedničkih osi i varimax rotacijom zadržana su dva faktora: odbijanje dijeljenja novca i pretjerana štednja a njima je objašnjeno 51,543 % varijance manifestnih varijabli. Konačna verzija upitnika skale škrtosti sastoji se od 10 čestica, po 5 za svaku subskalu. Pouzdanosti skala iznose $\alpha=.720$ i $\omega=.730$ za Odbijanje dijeljenja novca te $\alpha=.780$ i $\omega=.782$ za skalu Pretjerana štednja. Korelacija među skalama iznosi $r=.12$. Ugodnost se pokazala negativno povezanom s Odbijanjem dijeljenja novca ($r=-.35$), a samokontrola s Pretjeranom štednjom ($r=-.18$).

Od 10 zadržanih čestica, sedam čestica je generirao ChatGPT što ukazuje na potencijalnu vrijednost umjetne inteligencije kao pomoćne metode za konstrukciju upitnika. Rezultati preliminarne verzije instrumenta za mjerenje škrtosti ukazuju da ste radi o multidimenzionalnom konstrukturu te je potrebno daljnjim istraživanjima testirati dobivenu strukturu i valjanost instrumenta.

Ključne riječi / keywords: konstrukcija upitnika, škrtost, ChatGPT, psihometrijske karakteristike

---

✉ mperdun@fhs.hr

POVEZANOST TEMPERAMENTA, MENTALNOG ZDRAVLJA I OBRAMBENIH MEHANIZAMA: PROVJERA GRAYEVOG MODELA LIČNOSTI

Lucija Brnat, Ema Beštak, Magdalena Jurić

studentice, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska

Katarina Jelić[✉]

Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska

Gray (1987) je razvio model ličnosti koji se sastoji od bihevioralnog inhibicijskog i aktivacijskog sustava (BIS i BAS) čiji je potencijal tumačenja određenih mehanizama u podlozi mentalnih poremećaja i načina suočavanja još uvijek nedovoljno istražen. Stoga je cilj ovog istraživanja provjera tog modela ličnosti, odnosno utvrđivanje povezanosti temperamenta, mentalnog zdravlja i obrambenih mehanizama na uzorku od 132 studenta Sveučilišta u Zagrebu prosječne dobi 20,61 (SD=1,95). Primijenjen je transverzalni korelacijski nacrt, a podatci su prikupljeni online. Korišteni mjerni instrumenti su: Skala bihevioralne aktivacije i inhibicije (Carver i White, 1994), DASS-21 Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lovibond i Lovibond, 1995) te Upitnik obrambenih stilova DSQ-40 (Andrews i sur.,1993). Svi su pokazali umjerene do visoke pouzdanosti Cronbach alfa u rasponu od $\alpha=0,622$ za subskalu neurotičnih obrambenih mehanizama do $\alpha=0,896$ za subskalu depresivnosti. Na DASS-21 dimenzijama postignuta je maksimalna osjetljivost, a indeksi spljoštenosti i simetrije su unutar granica koje se preporučuju za parametrijske postupke.

U skladu s očekivanjima, rezultati pokazuju da je BIS sustav značajno i umjereno povezan sa svim dimenzijama mentalnoga zdravlja, dok ta povezanost nije utvrđena za subskale BAS sustava. Analizom različitih obrambenih stilova utvrđeno je kako BAS sustav statistički značajno korelira s adaptivnim obrambenim mehanizmima ($r=0,213$, $p<0,01$), a BIS s neurotičnim ($r=0,237$, $p<0,01$) što je u skladu s hipotezama. Umjerene povezanosti među obrambenim stilovima ukazuju na to da su oni međusobno relativno nezavisni, što je u skladu s rezultatima validacijskog istraživanja (Vulić-Prtorić, 2008). Rezultati upućuju na zaključak da su nezreli (ali ne i neurotični!) OM-ovi povezani s teškoćama mentalnoga zdravlja, što je u skladu s postavkama Vaillantovog (2000) modela. Regresijske analize pokazuju kako model koji uključuje socio-demografske varijable, temperament i obrambene mehanizme objašnjava 31,5% ukupne varijance za dimenziju stresa, pri čemu su najznačajniji prediktori BIS i nezreli OM-ovi. Isti model objasnio je 24,6% varijance depresivnosti te 26,7% varijance anksioznosti istim varijablama.

Ključne riječi / keywords: Bihevioralni inhibicijski sustav (BIS), Bihevioralni aktivacijski sustav (BAS), mentalno zdravlje, obrambeni mehanizmi, temperament

---

✉ kjelic@fhs.hr

KONSTRUKCIJA I VALIDACIJA UPITNIKA MALICIOZNE ZAVISTI

Nara Babić, Marija Bencun, Barbara Jelić, Marko Parlain

studenti, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska

(mentorica: Lea Andreis, istraživanje je provedeno u okviru kolegija *Procjena i mjerenje ličnosti* na studiju psihologije Fakulteta hrvatskih studija)

Zavist predstavlja emociju koja se javlja prilikom osjećanja nedostatka određenog postignuća, posjeda ili kvalitete u odnosu na drugu osobu te u slučaju priželjkivanja da druga osoba ima te iste nedostatke, pri čemu razlikujemo benignu i malicioznu zavist. U ovom istraživanju bavimo se isključivo malicioznom zavisti, koja aktivira osobu na ponašanja s ciljem da druga osoba izgubi objekt zavisti ili na neki način doživi nedostatak. Uzimajući u obzir nedostatak instrumenata koji ispituju zavist i s njom povezana ponašanja, te čestu zamjenu pojma zavisti s ljubomorom, cilj istraživanja bio je konstruirati upitnik koji ispituje malicioznu zavist. U tu svrhu konstruirana je lista od 26 čestica u kategorijama stavova, osjećaja i ponašanja koji su odraz maliciozne zavisti. Kako zavist uključuje percepciju vlastite vrijednosti i socijalnu usporedbu, kao kriterijske varijable uzete su samopoštovanje i ugodnost. Istraživanje je provedeno online putem, a sudionici su prikupljeni metodom snježne grude. Konačan uzorak sačinjavalo je 147 sudionika, od čega je 75.5% ženskog spola, u rasponu dobi od 18 do 29 godina ($M = 22.46$, $SD = 2.15$). Sudionici su ispunjavali konstruirane čestice koje se odnose na malicioznu zavist, Rosenbergovu skalu samopoštovanja te skalu ugodnosti iz upitnika ličnosti IPIP-50. Eksploratornim faktorskim analizama zajedničkih osi utvrđen je jedan faktor koji objašnjava 36.41% ukupne varijance. Zadržano 10 čestica od kojih 8 ima saturaciju veću od 0,5, a koeficijenti pouzdanosti za završnu verziju upitnika su zadovoljavajući ($\alpha = .844$; $\omega = .853$). Zavist se prema očekivanjima pokazala umjereno značajno negativno povezanom sa samopoštovanjem ($r = -.47$). Očekivano, nije pronađena povezanost između samopoštovanja i ugodnosti, ali niti između zavisti i ugodnosti što nije u potpunosti u skladu s očekivanjima iako postoji nekonzistentnost nalaza u literaturi. Ovi preliminarni rezultati ukazuju na potencijalnu valjanost mjere, a u budućim istraživanjima trebalo bi testirati dobivenu jednofaktorsku strukturu sa zadržanim česticama i obratiti dodatnu pozornost na čestice čije su saturacije manje od 0,5, kao i dodatno provjeriti valjanost konstruirane mjere.

Ključne riječi / keywords: maliciozna zavist, studenti, konstrukcija upitnika, faktorska struktura

---

 marko.parlain@gmail.com

ODNOS BRENDA POSLODAVCA I ORGANIZACIJSKE PREDANOSTI KOD ZAPOSLENIKA U IT SEKTORU

Valentina Večerin, Zoran Komar, Lea Andreis[✉], Dario Vučenović

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Privlačenje i zadržavanje zaposlenika osobit je izazov organizacijama u IT sektoru u kojem je velika potražnja, a relativno malen broj kvalificiranih radnika. Kako bi se istaknule nad konkurencijom kao privlačno mjesto za rad te povećale zadržavanje zaposlenika, organizacije koriste procese oglašavanja brenda poslodavca. Stoga je glavni cilj ovog istraživanja bio identificirati međuodnose brenda poslodavca i organizacijske odanosti kod zaposlenika u IT sektoru kako bi se provjerila učinkovitost oglašavanja brenda poslodavca. U istraživanju je sudjelovalo 226 IT stručnjaka (69% muškaraca) u dobi od 21 do 55 godina ($M = 29,68$, $SD = 5,7$) pri čemu je većina visoke stručne spreme, radi u organizacijama srednje veličine, a kod trenutnog poslodavca radi između jedne i tri godine. Sudionici su ispunjavali pitanja o sociodemografskim i općim podacima o radnom mjestu, skalu brenda poslodavca i skalu organizacijske odanosti. Skala brenda poslodavca mjeri privlačnost poslodavca bivšim, trenutnim i budućim zaposlenicima kroz 4 dimenzije: psihološki benefiti, ravnoteža posla i života, imidž brenda i razvojna vrijednost. Organizacijska odanost je mjera samoprocjene afektivne, instrumentalne i normativne komponente organizacijske odanosti, pri čemu afektivnu odanost opisuju propitivanje vlastitog osjećaja privrženosti organizaciji, instrumentalnu odanost prepoznavanje cijene napuštanja organizacije, dok normativna odanost propituje osjećaj obveze ostanka u organizaciji zbog moralnih razloga.

Dobiveni rezultati pokazuju nisku pozitivnu povezanost između psiholoških benefita i afektivne organizacijske odanosti te pozitivnu povezanost imidža poslodavca sa sve tri dimenzije organizacijske odanosti. Ravnoteža posla i života te razvojne vrijednosti nisu značajno povezane s dimenzijama organizacijske odanosti. Rezultati također ukazuju na to da dimenzije brenda poslodavca djelomično potvrđuju pretpostavku o predikciji odanosti organizaciji, pri čemu najbolje predviđaju afektivnu odanost ($R^2_{kor}=0,22$). Provjerom značajnosti razlika pojedinih dimenzija brenda poslodavca s obzirom na spol i dob sudionika, utvrđeno je da su ženama psihološki benefiti ($U = 4471,00$, $Z = - 2,18$; $p < 0,05$) i razvojna vrijednost ($U = 3954,00$, $Z = - 3,33$; $p < 0,001$) važniji pri razmatranju poslodavaca nego muškarcima, dok kod organizacijske odanosti nisu nađene dobne ni spolne razlike.

Ključne riječi / keywords: brend poslodavca, odanost organizaciji, informacijska tehnologija

---

✉ landreis@hrstud.hr

JUČER, DANAS, SUTRA: JUGONOSTALGIJA

Ena Uzelac[✉], Margareta Jelić

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Iako se Jugoslavija kao država raspala i prestala postojati, za sobom je ostavila zanimljiv društveni fenomen, koji se naziva jugonostagija. Jugonostagija označava neku vrstu melankolije ili čežnje za periodom Jugoslavije u državama na području bivše federacije. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati je li jugonostagija prisutna među hrvatskim građanima i ako da, prema kojem specifičnom aspektu iz perioda Jugoslavije hrvatski građani osjećaju nostalgiju. Dodatno, zanimalo nas je može li se predvidjeti razina jugonostalgije na temelju određenih sociodemografskih i ideoloških varijabli.

Istraživanje je provedeno putem online upitnika metodom snježne grude i u njemu je do sada sudjelovalo 157 hrvatskih građana u dobi od 17 do 80 godina ($M = 40.93$, $SD = 16.25$). Sudionike smo prema dobi kategorizirali na one starije i one mlađe od 35 godina, odnosno one koji su imali iskustvo življenja u Jugoslaviji te na one koji to iskustvo nisu imali, kako bismo istražili razlikuju li se te dvije skupine na varijablama od interesa.

Rezultati pokazuju značajne negativne korelacije između razine jugonostalgije i ekonomske ($r = -.40$) i socijalne političke orijentacije ($r = -.40$) te stupnja religioznosti ($r = -.31$). Dakle, pozitivnije viđenje Jugoslavije pokazuju oni koji se pozicioniraju lijevo na političkom spektru i manje religiozni. Većina sudionika slaže se da je Jugoslavija sveukupno bila dobro mjesto za život (65.3%), no u našem uzorku prevladava neutralan odnos prema svemu vezanom uz Jugoslaviju i kolektivnu prošlost, od načina života, položaja države u svijetu do vrijednosti za koje se zalagala. Sudionici stariji od 35 godina Jugoslaviju u većoj mjeri percipiraju sigurnom, simbolom socijalne pravde i utjelovljenja antifašizma u odnosu na mlađe koji nisu živjeli u Jugoslaviji, dok oni mlađi više žale za boljom i kvalitetnijom glazbom. Rezultati regresijske analize na cijelom uzorku pokazuju da je ključan prediktor jugonostalgije percepcija aktualne situacije u društvu kao loše ($b = -.22$, $p < .05$).

Čini se da jugonostagija nije izraženo prisutan fenomen među sudionicima ovog istraživanja te je zanimljivo da mlađi sudionici nisu pokazali manju razinu žaljenja za prošlim vremenima od starijih sudionika. U raspravi ćemo se osvrnuti na složenost konstrukta jugonostagije i njegove korelate u kontekstu suvremenog hrvatskog društva te ćemo analizirati što jugonostalgija sadržajno predstavlja onima koji su živjeli u Jugoslaviji, kao i onima koji to iskustvo nisu imali.

Ključne riječi / keywords: jugonostalgija, identifikacija, politička orijentacija, percepcija društva

---

✉ ena.uzelac@gmail.com

RAD NA DALJINU I RAD IZ UREDA: ODNOS SAGORIJEVANJA, RADNOG STRESA, IZVORA SOCIJALNE PODRŠKE I PREFERIRANIH STILOVA SUOČAVANJA

Filip Blekić[✉], Zoran Komar, Dario Vučenović

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Razvojem informacijsko-komunikacijske tehnologije dolazi do porasta mogućnosti i popularnosti rada na daljinu kao oblika izvršavanja radnih zadataka zaposlenika. Porast popularnosti rada na daljinu potiču i rezultati istraživanja, ukazujući na pozitivne ishode za zaposlenike i organizacije. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti odnos rada na daljinu, sagorijevanja, socijalne podrške i suočavanja sa stresom na uzorku zaposlenika jedne banke s područja Zagreba, te ispitati potencijalne razlike u odnosima navedenih mjera između zaposlenika koji su radili na daljinu, te njihovih kolega koji su radili uredski. Istraživanje je provedeno online, a obuhvaćalo je sociodemografske i opće podatke o zaposlenicima, te pitanja o radnom stresu, skalu socijalne podrške na poslu i u obitelji, skraćenu verziju COPE upitnika i Oldenburški upitnik sagorijevanja. U istraživanju je sudjelovalo 163 zaposlenika banke (82,8% žena) u rasponu dobi 23 do 67 godina ($M=42,4$, $SD=11,3$). Dobivenim rezultatima utvrđena je negativna povezanost svih podskala socijalne podrške sa dvjema dimenzijama sagorijevanjem kod zaposlenika koji su radili na daljinu, dok je u skupini zaposlenika koji su radili uredski značajna samo negativna povezanost socijalne podrške nadređenog s obje dimenzije sagorijevanja. Nadalje, radni stres je očekivano značajno pozitivno povezan s obje dimenzije sagorijevanja kod zaposlenika koji su radili na daljinu, dok je kod zaposlenika koji rade iz ureda značajno povezan samo s dimenzijom iscrpljenosti. Stilovi suočavanja sa stresom nisu pokazali značajnu povezanost s drugim varijablama, ali utvrđena je veća sklonost primjene problemskog ($U= 2274,50$, $Z = -1,98$; $p < 0,05$) i emocionalnog ($U= 2267,00$, $Z = -2,02$; $p < 0,05$) suočavanja kod zaposlenika koji su radili iz ureda. Rezultati također potvrđuju više razine radnog stresa ($U= 581,50$, $Z = -2,15$; $p < 0,05$) i otuđenosti ($U= 635,50$, $Z= -1,73$; $p < 0,05$) kao dimenzije sagorijevanja kod kratkoročnog rada na daljinu, u usporedbi s dugoročnim.

Ključne riječi / keywords: rad na daljinu, sagorijevanje, socijalna podrška, suočavanje sa stresom

---

✉ blekic.filip@gmail.com

LIČNOST, SOCIOSEKSUALNA ORIJENTACIJA I LJUBOMORA U VEZAMA NA UZORKU STUDENATA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Nikola Kovačević, Lucija Miškulin[✉], Marta Mlinac, Iva Šarić, Mislav Mikota
studenti, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Katarina Jelić

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Romantični odnosi kompleksan su način ljudskog povezivanja, a obuhvaćaju brojne konstrukte poput zadovoljstva, intimnosti ili ljubomore. White (1981) je prvi predložio podjelu na emocionalnu, kognitivnu i ponašajnu ljubomoru. Socioseksualna orijentacija predstavlja spremnost na seksualno ponašanje izvan predanog ili emocionalno vezanog odnosa (Hackathorn i Brantley, 2014) te varira od restriktivne ka nerestriktivnoj orijentaciji. Rezultati istraživanja nisu sasvim dosljedni, no uglavnom se može zaključiti kako su više razine ljubomore povezane s restriktivnijom orijentacijom. Kad se u model uključe dimenzije ličnosti, rezultati obično ukazuju na povezanost ekstraverzije s kratkoročnim reproduktivnim strategijama tj. nerestriktivnom seksualnom orijentacijom, te niske negativne povezanosti savjesnosti i ugodnosti s kratkoročnim strategijama, dok ostali nalazi uvelike ovise o odabranom uzorku i kontekstu. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos osobina ličnosti, socioseksualne orijentacije i ljubomore u romantičnim vezama kod studenata Sveučilišta u Zagrebu. Istraživanje je provedeno na uzorku od 136 studentica i studenata Sveučilišta u Zagrebu prosječne dobi 20,18 godina ($SD=1,879$) i većinom ženskoga spola (75%), a korišteni su Upitnik socioseksualne orijentacije, Multidimenzionalna skala ljubomore i IPIP-20 upitnik za mjerenje Velepeterog modela ličnosti. Svi upitnici pokazali su zadovoljavajuću pouzdanost 0,70-0,93. Rezultati pokazuju da je jedino neuroticizam značajno, ali nisko povezan sa svim dimenzijama ljubomore. Dimenzija ugodnosti bila je značajno povezana s dugoročnom reproduktivnom strategijom ($r=0,360$; $p<0,01$), jednako kao i emocionalna ljubomora ($r=0,241$; $p<0,01$). Dio objašnjenja može se pripisati izrazito homogenom uzorku i socijalno poželjnom odgovaranju na relativno osjetljiva pitanja te slaboj zastupljenosti muških sudionika. Sličan nacrt bilo bi preporučljivo ponoviti na većem uzorku odraslih sudionike oba spola i većeg dobnog raspona te u nacrt uključiti varijable poput stilova privrženosti ili strategija zadržavanja partnera. Također bi bilo vrijedno istražiti razlike između heteroseksualnih pojedinaca i pripadnika različitih seksualnih manjina, kao i razlike između monogamnih i poliamornih pojedinaca kod kojih ljubomora ima drugačiju funkciju u odnosima tj. služi učvršćivanju veze umjesto promjeni ponašanja partnera.

Ključne riječi / keywords: socioseksualna orijentacija, ljubomora, ličnost, romantični odnosi

---

✉ lmiskuli1@fhs.hr

POVEZANOST OSOBINA LIČNOSTI SA ZADOVOLJSTVOM UČENIKA NASTAVOM BIOLOGIJE I VJERONAUKA

Gabrijela Marin[✉]

Medicinska škola Ante Kuzmanića, Zadar, Hrvatska

anašnje vrijeme predstavlja izazovno okruženje za učenike, gdje škola često nije dovoljno poticajno mjesto za učenje, a nastavnicima je sve teže motivirati učenike. Budući da svaki učenik ima jedinstvenu osobnost neće svaki nastavni predmet, odnosno nastavni sadržaji i korištene metode poučavanja jednako motivirati sve učenike u razrednom odjelu i rezultirati istim zadovoljstvom. Ciljevi ovog korelacijskog istraživanja su ispitati povezanost nekih osobina ličnosti sa zadovoljstvom nastavom biologije i nastave vjeronauka. Također se provjerilo postoje li razlike u zadovoljstvu učenika nastavom obveznog i izbornog predmeta. Za potrebe ovog istraživanja korištena je hrvatska verzija upitnika International Personality Item Pool (IPIP 50) (Goldberg, 2007) za adolescente, a za utvrđivanje zadovoljstva nastavom adolescenti su dali procjene na ukupno dvanaest tvrdnji. Učenici su anketirani *online*, a u istraživanju je sudjelovalo 55 učenika drugih razreda Medicinske škole Ante Kuzmanića u Zadru. Preliminarni rezultati pokazuju heterogenost razrednih odjela s obzirom na dimenzije osobnosti. Uočava se razlika u zadovoljstvu učenika nastavom dva predmeta s obzirom na sadržaje i metode poučavanja. Iako su učenici zadovoljniji nastavom vjeronauka, sadržaje biologije nalaze zanimljivijima i važnijima za nastavak školovanja. Od metoda poučavanja u nastavi vjeronauka prevladava metoda razgovora i rasprave, dok se u nastavi biologije učenici više potiču na samostalni rad, problemsku i istraživačku nastavu. Iako je zabilježena povezanost između pojedinih osobina i metoda poučavanja, potrebna su daljnja istraživanja.

Ključne riječi / keywords: osobine ličnosti, Petofaktorski model, zadovoljstvo nastavom, motivacija

---

[✉] gabrijela.marin@skole.hr

STRES I PROMJENE U ZDRAVSTVENIM PONAŠANJIMA STUDENATA TIJEKOM ISPITNIH ROKOVA

Ida Dukić[✉], Dora Korać, Lea Andreis

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska

Poznato je da određena zdravstvena ponašanja poput pušenja, konzumacije alkohola, nedovoljne tjelesne aktivnosti, neredovitog obrasca spavanja i loše prehrane mogu ozbiljno narušiti zdravlje pojedinca. Navedena ponašanja mogu biti učestalija kada se osoba nalazi u određenim stresnim razdobljima, kao način neadekvatnog nošenja s višim razinama stresa. U studentskoj populaciji takav period predstavljaju ispitni rokovi koji su dio fakultetskog obrazovanja, a koji većina studenata smatra najstresnijim (Pitt i sur., 2018). U svrhu boljeg razumijevanja zdravstvenih ponašanja studenata tijekom ispitnih rokova, provedeno je online istraživanje kojim su se nastojali utvrditi određeni rizični i zaštitni čimbenici. Istraživanjem su obuhvaćena 132 studenta (83.1% žena), u dobi od 18 do 27 godina ($M = 21.43$, $SD = 2.053$). Sudionici su ispunili sociodemografski upitnik, upitnik promjene zdravstvenih ponašanja tijekom ispitnih rokova, Skalu opće samoefikasnosti (Ivanov, 2002), Skalu percipiranog stresa (Cohen i sur., 1983) te YP CORE upitnik (Marinković i sur., 2008).

Obuhvaćeni sudionici izvještavaju o umjerenom razini psihičke uznemirenosti te umjerenom prema visokoj razini distresa tijekom ispitnih rokova. Također, postoji trend prema višim vrijednostima na Skali samoefikasnosti, odnosno studenti se procjenjuju relativno sposobnima za uspješno rješavanje neočekivanih problema ili situacija. Promatrajući promjene u zdravstvenim ponašanjima, uočeno je da više od trećine studenata procjenjuje kako tijekom ispitnih rokova znatno manje spava (34.8%) i bavi se fizičkom aktivnošću (36.4%). Kod njih 72.7% je došlo do promjene u prehranbenim navikama, pri čemu je 34.1% smanjilo unos hrane, a 14.4% je preskakalo obroke ili zaboravilo jesti uslijed nedostatka vremena. Sukladno rezultatima regresijske analize ($R^2=0.422$; $F=31.09$; $p<.001$), više razine doživljenog stresa i uznemirenosti te viša samoefikasnost značajno doprinose percepciji učestalijih neadekvatnih zdravstvenih ponašanja tijekom ispitnih rokova. Rezultati pokazuju da tijekom ispitnih rokova dolazi do značajnih percipiranih promjena u zdravstvenim ponašanjima studenata koje se mogu odraziti na njihovom cjelokupnom tjelesnom i mentalnom zdravlju. Ipak, ne postoje dovoljno razvijene mjere kojima bi se ojačali zaštitni čimbenici poput edukacija i radionica o važnosti zdrave prehrane, redovitog vježbanja i spavanja te utjecajima i zaštitnim faktorima od stresa, a upravo dobiveni rezultati mogu pomoći u osmišljavanju istih.

Ključne riječi / keywords: zdravstvena ponašanja, mentalno zdravlje, stres, samoefikasnost, ispitni rokovi

---

[✉] idukic@fhs.unizg.hr

REVIEW OF INTEGRATION OF TECHNOLOGY INTO YOUTH MENTAL HEALTH: HARNESSING THE POTENTIAL OF AI

Marina Nekić[✉], Ivana Tucak Junaković

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Adolescence and early adulthood are critical periods for the development of social and emotional coping skills, which have a significant impact on mental health. Despite this, many young people suffering from mental health issues such as anxiety and depression do not seek professional help, leading to academic problems.

Suicide rates among young people are slightly higher following the pandemic, emphasising the urgency of prioritising youth mental health. Globally, one in eight people suffer from mental health problems, with an estimated economic impact of \$1 trillion. Stigmatisation and limited access to mental health treatment remain significant barriers for young people.

The aim of this review is to answer the question of whether AI technology is a promising way to overcome these challenges. Mental health apps and chatbots offer accessible and personalised support that is particularly appealing to tech-savvy Millennials and Generation Z. Studies show that these digital interventions can significantly improve mental wellbeing, especially for mild to moderate conditions. In this overview, we present current data, benefits, and challenges of using technology for mental health.

However, challenges such as algorithm bias and privacy concerns need to be addressed. Collaboration between developers, mental health professionals and young users is crucial to tackle these complexities. While AI tools should not replace traditional therapy, they can complement it and provide holistic care.

Promoting digital literacy and responsible use of AI is important to maximise the benefits while minimising the risks. As we move into this digital world, it is important to find a balance between AI interventions and human interaction to ensure empathetic and comprehensive support for people's mental health.

Ključne riječi / keywords: youth, mental health, AI, digital technology

---

✉ marina@unizd.hr

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE COMPONENTS OF THE INTEGRATIVE MULTIDIMENSIONAL MODEL OF SUCCESSFUL AGING AND EGO INTEGRITY

Ivana Tucak Junaković[✉]

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Neala Ambrosi-Randić

Juraj Dobrila University of Pula, Croatia

Marina Martinčević

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Marina Nekić

Department of Psychology, University of Zadar, Zadar, Croatia

Andrea Vranić

Department of Psychology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

Ego integrity is the outcome of the last, eighth stage of Erikson's theory of psychosocial development. It refers to the experience of the meaning of the life that results from a favorable evaluation and acceptance of the previous life course. Research has shown that a greater sense of ego integrity is associated with better mental health and less fear of death. It can be hypothesized that it is also associated with a more successful adaptation to changes in the aging process, that is, with successful aging. Successful aging is a multidimensional construct that includes various dimensions. In this study, we operationalized it using five components of the newly proposed Integrative Multidimensional Model of Successful Aging. These are: physiological/physical, cognitive, psychological/emotional, social component, and subjective self-rated successful aging. The aim of the study was to examine the predictive contribution of the components of the proposed multidimensional model to the explanation of ego integrity. For this purpose, we used data collected within the first and the second phase of longitudinal research conducted as part of the research project of the University of Zadar "Successful aging: development and validation of an integrative multidimensional model" (IP.01.2021.21). In the first phase of the research, in which the potential predictors and components of the proposed multidimensional model were examined, a convenience non-institutional sample of 790 older adults took part. In the second phase of the research, conducted a year and a half later, 193 older people (60.6% of women), 65 to 92 years of age, participated again. Their data were used for the purposes of this work. In the second phase we collected data on outcome variables of successful aging, including ego integrity. Ego integrity was measured with the newly constructed Short Ego Integrity Scale, and other relevant constructs with appropriate validated measures. The results of correlation analyses showed significant relations between ego integrity and all of the components of the model of successful aging, except for the social one. On the other hand, the regression analysis showed that, among examined predictors, mental health (within the psychological/emotional component of successful aging) was the only significant predictor of ego integrity. The results of the study indicate the important role of mental health in strengthening the sense of meaning in life of older people.

Ključne riječi / keywords: ego integrity, successful aging, mental health, meaning of life, older people

---

✉ itucak@unizd.hr

PREDSTAVLJANJE PROJEKTA DOBROBIT ADOLESCENATA U KLJUČNIM KONTEKSTIMA (TEEN-WELL)

**Andreja Brajša-Žganec, Tihana Brkljačić, Marija Džida[✉], Ivana Hanzec Marković,
Ljiljana Kaliterna Lipovčan, Marina Kotrla Topić, Maja Kućar**

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Maja Tadić

Odjel društveno-humanističkih znanosti Sveučilišta u Slavanskom Brodu, Hrvatska

Srednju i kasnu adolescenciju, razvojni period između 14. i 19. godine života, karakteriziraju promjene u različitim indikatorima dobrobiti poput sreće i zadovoljstva životom te emocionalnih problema adolescenata. U dosadašnjim istraživanjima tijekom adolescencije identificirana su smanjenja zadovoljstva životom, pad u doživljenom pozitivnom afektu, te povećanja u depresivnom raspoloženju. Međutim, interakcije kontekstualnih i individualnih prediktora te mehanizmi tih promjena još uvijek nisu dovoljno istraženi. Polazeći od modificirane ekološko systemske teorije u ovom projektu obitelj i vršnjaci identificirani su kao ključni konteksti razvoja adolescenata. Obiteljski kontekst operacionaliziran je pomoću kvalitete odnosa adolescenta i roditelja, a vršnjački pomoću kvalitete odnosa s vršnjacima i pomoću komunikacije i aktivnosti adolescenata na društvenim mrežama. Efekti navedenih kontekstualnih prediktora u predviđanju dobrobiti ispitat će se i ovisno o razini adolescentove osjetljivosti na okolinu. Moguće je da se adolescenti razlikuju u osjetljivosti na različite okolinske karakteristike. Tako bi neki adolescenti mogli biti otporniji na nepovoljne utjecaje iz okoline, dok bi drugi mogli biti podložniji takvim utjecajima. Efekti kontekstualnih prediktora i njihove interakcije s adolescentovom osjetljivosti na okolinu u predviđanju promjena u dobrobiti ispitat će se tijekom perioda od godinu dana. Osim na razini promjena tijekom duljeg perioda, navedeni odnosi ispitat će se i na razini dnevnih fluktuacija provedbom jedne dnevničke studije. Rezultati ovog projekta omogućit će dublje razumijevanje promjena u različitim indikatorima dobrobiti starijih adolescenata.

Ključne riječi / keywords: adolescencija, subjektivna dobrobit, longitudinalno istraživanje, dnevnička studija

---

✉ marija.dzida@pilar.hr

KAKVA JE KVALITETA SPAVANJA NAŠIH STUDENATA?

Barbara Vidović

studentica, Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Anamarija Čikotić

Juraj Bonači, Split, Hrvatska

Anita Vulić-Prtorić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Cilj ovog istraživanja bio je steći uvid u karakteristike spavanja, sanjanja, navike korištenja suvremene tehnologije i opće pobuđenosti prije spavanja kod studenata psihologije. Istraživanje je provedeno u tri generacije studenata druge godine diplomskog studija, a sudjelovala su ukupno 82 studenta. Sudionici su svako jutro, tijekom 10 dana po buđenju ispunjavali Dnevnik spavanja (Tkalčić i Lončarić, 1997) u kojem su procjenjivali značajke spavanja i sanjanja (vrijeme buđenja i odlaska na spavanje, broj buđenja, kvalitetu, broj i emocionalni ton snova). Dodatno, jedna skupina studenata odgovarala je i na pitanja o korištenju suvremenih tehnologija prije spavanja i Skalu pobuđenosti prije spavanja koja sadrži komponente kognitivne i somatske pobuđenosti. Ukupno je prikupljen 791 dnevnik spavanja i sanjanja.

Rezultati ukazuju na to da studenti psihologije (2023.) u prosjeku spavaju 7 sati i 23 minute, na spavanje u prosjeku odlaze u 0:55 sati te se bude u 8:30 sati. Tijekom noći se u prosjeku bude manje od jednog puta. Studenti generacije 2023. na spavanje odlaze u isto vrijeme kad i generacija 2022., a ova se generacija budila u 7:30 i budila se manje od jednog puta tijekom noći. Generacija 2021. je odlazila na spavanje u 2:00, ustajala u 9:00 i budi se tijekom noći 1.9 puta. Sve generacije su zadovoljne kvalitetom svog spavanja. Generacije 2023. i 2022. sjećale su se manje od jednog sna dok su se studenti generacije iz 2021. u prosjeku dosjećali više od jednog sna. Snovi kojih su se studenti generacije 2023. mogli dosjetiti tijekom 10 dana (ukupno 100) najčešće su negativnog emocionalnog tona (46%), dok su podjednako zastupljeni snovi neutralnog (najzastupljeniji kod generacija 2022. i 2021.) i pozitivnog emocionalnog tona (26%). U snovima kojih se sjećaju, u sve tri generacije, studenti su najčešće aktivni sudionici. U generaciji iz 2023. njih 6 je sanjalo lucidan san.

Od postojećih tehnologija studenti 2023. generacije (86%) najčešće prije spavanja koriste mobitel (za društvene mreže, u 55% slučajeva). Utvrđeno je da studenti generacije 2023. koji duže spavaju, imaju bolju kvalitetu spavanja i sanjaju više snova, a studenti koji se češće bude sanjaju više snova. Nadalje, studenti generacije 2023. koji se češće bude procjenjuju svoje spavanje manje kvalitetnim. Naposljetku, studenti generacije 2023. koji su izvijestili o višim razinama kognitivne i somatske pobuđenosti procjenjuju svoje spavanje manje kvalitetnim dok povezanost pobuđenosti s količinom spavanja nije utvrđena.

Ključne riječi / keywords: dnevnik spavanja, kvaliteta spavanja, snovi, pobuđenost, digitalna tehnologija, studenti

---

 barbara.vidovic7@gmail.com

STUDENTSKI STRES, IZGARANJE I ANGAŽIRANOST NAKON PANDEMIJE COVID-19

Karla Kraljić, Iris Bakić, Petra Krezo, Donat Gašpara

studenti, Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska

Katarina Jelić

Fakultet hrvatskih studija, Zagreb, Hrvatska

Period nakon COVID-19 pandemije obilježio je povratak klasičnom obrazovanju i potrebi za održavanjem ravnoteže između privatnog i profesionalnog života. Cilj istraživanja bio je utvrditi povezanost između doživljaja studentskog stresa, izgaranja i angažiranosti na studiju te provjeriti eventualne razlike s obzirom na spol i radni status studenata. Istraživanje je provedeno na 115 studenata Sveučilišta u Zagrebu u dobi od 18 do 33 godine ($M = 21.94$, $SD = 1.89$), pretežito ženskog spola i zaposlenih (61%). Istraživanje se provodilo online metodom snježne grude, a upitnik se sastojao od sociodemografskih pitanja i standardiziranih mjernih instrumenata: PSS (Skala percipiranoga stresa), UWES (Utrecht skala radne angažiranosti za studente) te MBI-SS (Maslach upitnik izgaranja – studentska verzija). Pouzdanosti su se kretale između .75 i .91. Sukladno očekivanjima, utvrđena je umjerena pozitivna povezanost između studentskog stresa i dimenzija izgaranja, osim akademske efikasnosti, te niska negativna povezanost između studentskog stresa te dimenzija energičnosti i udubljenosti. Sve dimenzije angažiranosti negativno koreliraju s dimenzijama iscrpljenosti i cinizma, a pozitivno s akademskom efikasnosti. Budući da su preduvjeti za regresijsku analizu ispunjeni, pristupilo se testiranju modela u kojemu je zavisna varijabla bio percipirani stres, a prediktori socio-demografski podatci, izgaranje i angažiranost. Ukupno je objašnjeno 41% varijance zavisne varijable, uz značajne prediktore spol, dob (granično) te iscrpljenost. I konačno, rezultati t-testa za nezavisne uzorke nisu potvrdili razlike u razinama stresa, angažiranosti i izgaranja s obzirom na radni status studenata, što upućuje na to da su navedeni simptomi dio univerzalnog iskustva te nisu nužno vezani uz ravnotežu uloga, dok značajne razlike s obzirom na spol (osim na dimenzijama iscrpljenosti i energije) možemo promatrati u kontekstu već potvrđenih trendova i razlika po pitanju mentalnog zdravlja koje se javljaju od adolescencije.

Ključne riječi / keywords: stres, angažiranost, izgaranje, studenti, post COVID-19

NEIZRAVAN ODNOS HOSTILNOSTI USMJERENE PREMA SEBI I KRIVNJE SOMATSKOJ MANIFESTACIJI DEPRESIJE PREKO RUMINACIJE

Ivana Marčinko[✉]

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Hrvatska

Psihodimaskne teorije depresije navode kako hostilnost usmjerena prema sebi i krivnja imaju značajnu ulogu u etiologiji depresije. Istovremeno, depresija je često maskirana i manifestirana kroz prisutnost somatskih simptoma. Stoga je cilj ovog rada ispitati neizravan odnos hostilnosti usmjerene prema sebi i krivnje s depresijom putem ruminacije. U istraživanju je sudjelovalo 310 studenata, od toga 136 muškog (43.9%) i 174 ženskog spola (56.1%) u rasponu dobi od 18 do 40 godina prosječne dobi 20 godina ($M = 20.67$; $SD = 2.24$). Hostilnost usmjerena na sebe ispitana je Subskalom hostilnosti, krivnja subskalom Krivnje iz Skale diferencijalnih emocija, ruminacija Skalom ruminacije, a somatska manifestacija depresije Subskalom somatskih simptoma iz Nove multidimnezionalne skale za procjenu depresivnosti. Neizravni doprinos hostilnosti i krivnje somatskim simptomima depresije, posredstvom ruminacije, ispitana je Baron i Kennevim postupkom koji se sastoji od nekoliko regresijskih analiza. Rezultati su potvrdili prisutnost medijacijskih odnosa. Preciznije, visoka hostilnost usmjerena prema sebi u potpunosti posredstvom ruminacija doprinosi izraženosti depresiji, a krivnja posredstvom ruminacija u potpunosti doprinosi izraženijoj somatskoj manifestaciji depresije.

Ključne riječi / keywords: hostilnost usmjerena prema sebi, krivnja, ruminacija, somatska manifestacija depresije

---

[✉] marcinko.iv@gmail.com

POVEZANOST ODNOSA SA SESTRAMA/BRAĆOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU/INVALIDITETOM I VLASTITE AUTONOMIJE IZ PERSPEKTIVE ADOLESCENATA BEZ TEŠKOĆA

Lorena Koštic[✉]

studentica, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Ana Wagner Jakab, Ajana Löw

Cilj ovog istraživanja je ispitati povezanost između sestrinsko/bratskog odnosa s djecom s teškoćama u razvoju/ osobama s invaliditetom i roditeljeve podrške autonomiji iz perspektive adolescenata bez teškoća. Prethodnim stranim istraživanjima se pokazalo da roditeljska ponašanja, neke sociodemografske karakteristike, te obilježja teškoće u razvoju/invaliditeta i slično, mogu utjecati na sestrinsko/bratski odnos. Također, pokazalo se da tipični sestre/braća djece s teškoćama u razvoju/osoba s invaliditetom često imaju veće odgovornosti i obaveze od vršnjaka, što ukazuje na manju mogućnost autonomije. Autonomija je vrlo važna odrednica dobrobiti adolescenata, a narušavanjem samostalnog donošenja odluka i izražavanjem stavova, može se narušiti i dobrobit.

U istraživanju je sudjelovalo 100 tipičnih sestara/braće djece s teškoćama u razvoju/osobama s invaliditetom u dobi od 10 do 18 godina. Sudionici su osim upitnika sociodemografskih podataka, popunili Upitnik odnosa sa sestrom/bratom (Jurkin, 2014) i Roditeljevu podršku autonomiji (Lukač, 2019). Rezultati istraživanja ukazuju na visoku pozitivnu povezanost između sestrinsko/bratskog odnosa i roditeljeve podrške autonomiji. Veća podrška roditelja autonomiji adolescenata bez teškoća povezana je s pozitivnijim odnosom sa sestrom/bratom s teškoćama u razvoju/invaliditetom. Nisu utvrđene značajne razlike u povezanosti pružanja podrške autonomiji i sestrinsko/bratskih odnosa s obzirom na spol roditelja. Rezultati ovog istraživanja produbljuju spoznaje dobivene prethodnim studijama te upućuju na važnost roditeljske podrške autonomiji adolescenata sestara/braće djece s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi / keywords: autonomija, sestrinsko/bratski odnos, adolescenti, roditeljska ponašanja

---

✉ lorena.kostic@gmail.com

ODREDNICE SOCIJALNIH ZALIHA OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI

Jasmina Tomašić Humer[✉]

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, Hrvatska

Socijalne zalihe predstavljaju karakteristike odnosa s drugima koje nam omogućuju adekvatnu socijalnu podršku. Weiss navodi šest socijalnih zaliha: vođenje, privrženost, socijalna integracija, briga za druge, potvrda vlastite vrijednosti i pouzdani oslonac. Budući da je prikladna socijalna podrška važna odrednica uspješnog starenja, cilj ovog istraživanja bilo je utvrditi razinu socijalnih zaliha te potencijalne sociodemografske odrednice socijalnih zaliha na uzorku osoba treće životne dobi (65+) u našem kontekstu. U istraživanju je sudjelovalo 692 osobe kasne odrasle dobi, pri čemu su većina bile žene (62.6%). Prosječne dob iznosila je 74 godine ($SD = 6.39$; min= 65; max=94). Korišten je Upitnik socio-demografskih karakteristika te Skala socijalnih zaliha. Sudionici su iskazali zadovoljavajuće razine različitih socijalnih zaliha pri čemu su najizraženije socijalne zalihe bile vođenje (odnosno adekvatno dobivanje pomoći) i pouzdani oslonac (oslonca u potrebi). U većini socijalnih zaliha utvrđene su razlike s obzirom na različite sociodemografske karakteristike sudionika. Više razine socijalnih zaliha iskazali su mlađi sudionici, sudionici s višom razinom obrazovanja, sudionici koji su u braku/vezi, oni koji ne boluju od neke psihičke bolesti, te sudionici boljeg samoprocijenjenog socioekonomskog statusa.

Ključne riječi / keywords: socijalne zalihe, osobe treće životne dobi

---

✉ jtomasic@gmail.com

RODITELJSKA PROCJENA KVALITETE ŽIVOTA POVEZANE SA ZDRAVLJEM KOD DJECE S ATREZIJOM JEDNJAKA

Lucija Duvnjak[✉], Dorotea Sinjeri, Dora Škrljak Šoša, Marina Stilinović, Ana Špoljarić, Tomislav Luetić,

Klinički bolnički centar Zagreb, Hrvatska

Michaela Dellenmark Blom

Odjel za dječju kirurgiju, Dječja bolnica Queen Silvia, Gothenburg, Švedska

Ivana Sabolić

Klinički bolnički centar Zagreb, Hrvatska

Atrezija jednjaka je prirođena malformacija koja se javlja kod 1 od 2400 do 4500 živorođene djece. Kirurško liječenje atrezije jednjaka danas ima visoku stopu preživljavanja, veću od 90%, međutim s povećanjem stope preživljavanja dolazi i do povećane učestalosti ranih i kasnih komplikacija koje mogu utjecati na kvalitetu života. Cilj ovog istraživanja je procijeniti kvalitetu života povezanu sa zdravljem kod djece rođene s atrezijom jednjaka (EA) koristeći upitnik specifičan za tu bolest ispunjen od strane roditelja (EA-QOL). Upitnik je primijenjen u dvije verzije, za djecu u dobi od 2-7 godina i 8-17 godina, a rezultati su dobiveni u rasponu od 0 do 100 pri čemu 100 označava najbolji rezultat. Klinički podaci dobiveni su iz medicinske dokumentacije. Statistička analiza uključivala je Mann-Whitney U-test i linearnu regresijsku analizu. U studiji je sudjelovalo 62 roditelja djece s EA (52% djece u dobi od 2-7 godina i 48% u dobi od 8-17 godina). Prosječan ukupni rezultat EA-QOL bio je 71. Djeca u dobi od 2-7 godina imala su niži ukupni rezultat (61) u odnosu na djecu u dobi od 8-17 godina (83). Viši ukupni rezultati pozitivno su povezani s dobi djeteta i indeksom tjelesne mase. Niži rezultat na dimenziji Hranjenje povezan je s poteškoćama u hranjenju i prethodnom postavljanju gastrostomije u obje dobne skupine, te s povećanim brojem dilatacija jednjaka kod djece u dobi od 2-7 godina. Dimenzija Socijalna izolacija i stres negativno je povezana s većim brojem pridruženih anomalija kod djece u dobi od 2-7 godina. Kod djece u dobi od 8-17 godina dimenzija Socijalnih odnosa negativno je povezana s brojem dilatacija jednjaka, a niži rezultat na dimenziji Percepcija tijela povezan je s prijevremenim rođenjem i starijom dobi djeteta. Rezultati roditeljskih procjene pokazali su da su mlađa dob djeteta, poteškoće u hranjenju, prethodna gastrostomija, broj dilatacija jednjaka, prijevremeno rođenje, pridružene anomalije i indeks tjelesne mase klinički faktori za lošiju kvalitetu života povezanu sa zdravljem kod djece s atrezijom jednjaka.

Ključne riječi / keywords: kvaliteta života, atrezija jednjaka, EA-QOL

[✉] lucija.duvnjak@gmail.com

INDIREKTNA ULOGA KRONOTIPA U INTERNALIZIRANIM I EKSTERNALIZIRANIM TEŠKOĆAMA KOD DJEČAKA U PUBERTETU

Adrijana Košćec Bjelajac[✉], **Patricia Tomac**

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Eva Anđela Delale

Institut za antropologiju, Zagreb, Hrvatska

Marija Macan

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Tatjana Petričević Vidović, Marija Posavec,

Nastavni zavod za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“, Zagreb, Hrvatska

Marija Magdalena Šamal

Selectio d.o.o., Zagreb, Hrvatska

Željka Babić, Veda Marija Varnai

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Što su stariji, adolescenti imaju tendenciju odlaziti na spavanje i buditi se sve kasnije, kad god za to imaju priliku, kao i spavati sve kraće, posebno u dane kad imaju nastavu. Razlika između njihovih obrazaca spavanja u školskom tjednu i vikendom postaje sve veća te se često opisuje terminom društveno uvjetovanog sindroma jetlaga (SJL). Kraće trajanje spavanja (TS) i veća neregularnost rasporeda spavanja pokazali su se povezanim s različitim negativnim neurobiheviornalnim ishodom, naročito kod izraženije večernjih tipova. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati ulogu kronotipa u socioemocionalnim teškoćama dječaka na početku puberteta, preko njegovog učinka na neke karakteristike spavanja, uz kontrolu relevantnih bioloških i psihosocijalnih faktora.

Ovim istraživanjem obuhvaćeno je 260 dječaka i njihovih roditelja, koji su sudjelovali u epidemiološkoj kohortnoj studiji u okviru interdisciplinarnog projekta PyroPECh (HRZZ IP-2019-04-7193). Dječaci su bili tipičnog neurološkog i psihološkog razvoja i pohađali su 5 razred OŠ (10-13 godina) na području Zagreba i Zagrebačke županije. Kronotip, karakteristike spavanja i školski uspjeh ispitani su Školskim upitnikom o spavanju, a internalizirane (IT) i eksternalizirane teškoće (ET) Upitnikom snaga i teškoća. Obiteljska klima procijenjena je temeljem odgovora roditelja na Kratkoj skali obiteljskog funkcioniranja. Pubertalni status dječaka procijenjen na redovnim sistematskim pregledima te analizom koncentracija hormona dehidroepiandosteron-sulfata i testosterona iz uzoraka sline.

Provedene su medijacijske analize s IT odnosno ET kao ishodom, kronotipom kao prediktorom te paralelnim medijatorima TS i latencijom uspavlivanja u školskom tjednu, TS vikendom, procjenom deficita spavanja i SJL, uz statističku kontrolu kronološke dobi, pubertalnog statusa, školskog uspjeha i obiteljske klime. Nije opažen direktni učinak kronotipa na socioemocionalne teškoće, već je on djelovao indirektno preko SJL kod IT (95% CI 0,02; 0,98), odnosno preko latencije uspavlivanja u slučaju ET (95%CI 0,01; 0,44). Točnije, kasniji kronotip bio je povezan s većom neregularnosti rasporeda spavanja (SJL) koja je bila povezana s više IT, odnosno s duljom latencijom uspavlivanja tijekom školskog tjedna, što je bilo povezano s više ET.

Rezultati ukazuju da se efekti neusklađenosti faze cirkadijurnih ritmova i vremena početka nastave negativno odražavaju na karakteristike spavanja i socioemocionalno funkcioniranje dječaka na početku puberteta.

Ključne riječi / keywords: kronotip, pubertet, spavanje, društveno uvjetovani sindrom jet laga, SDQ

✉ abjelajac@imi.hr

ODNOS USAMLJENOSTI I MENTALNOG ZDRAVLJA KOD STUDENATA

Marina Trbus[✉]

Psihološki centar Kauch, Zagreb, Hrvatska

Miranda Novak

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Ana Petak

Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska

Usamljenost se definira kao neugodno i emocionalno uznemirujuće subjektivno iskustvo koje je posljedica raskoraka između željene i ostvarene razine socijalnog kontakta. Na svjetskoj razini već je etablirana povezanost usamljenosti s mentalnim zdravljem, no pandemija COVID-19 posebno je razorno djelovala na mlade te se prevalencija usamljenosti u EU učtverostručila u odnosu na stanje prije pandemije. Za Republiku Hrvatsku ne postoje sustavna praćenja usamljenosti, stoga je cilj ovog rada istražiti pojavnost usamljenosti na studentskoj populaciji te utvrditi njezin odnos s općim psihopatološkim teškoćama.

Istraživanje je provedeno online, tijekom listopada/studenog 2023. godine, na uzorku studenata koji pohađaju studij na području Republike Hrvatske (N=192) te čini preliminarnu analizu rezultata većeg istraživanja. U uzorku je 42.2 % studenata te 57.8 % studentica u dobi od 18 do 25 godina. Kao mjera mentalnog zdravlja primijenjen je Upitnik za ispitivanje općih psihopatoloških teškoća (engl. Clinical Outcomes in Routine Evaluation – Outcome Measure, CORE-OM, autora Evans i sur., 1998), koji posjeduje izvrsne metrijske karakteristike potvrđene i u ovom istraživanju (Cronbach α =.963). Usamljenost je ispitivana skraćenom verzijom UCLA ljestvice usamljenosti, (eng. University of California, Los Angeles Loneliness Scale, UCLA autora Hughes i sur., 2008) koja posjeduje dobre metrijske karakteristike, a u ovom istraživanju Cronbach α je .641. Dok se usamljenost studenata pokazala prosječnom ($M = 4.58$, $SD = 1.15$, min=3, max=6) bez razlika po spolu ($t=-.278$, $df=92$, $p=.782$), prisutnost općih psihopatoloških teškoća u ispitivanom uzorku je iznadprosječna ($M = 1.47$, $SD = .78$, min=0, max=4). Gotovo pola sudionika (49.2%) prelazi kritičnu vrijednost od 1.38 koja ukazuje na značajne psihopatološke teškoće, a studentice ($M = 1.55$, $SD = .78$) su značajno sklonije psihopatološkim teškoćama od studenata ($M = 1.19$, $SD = .71$) ($t=-3.210$, $df=179$, $p<.01$). Psihopatološke teškoće su značajno umjereno povezane s usamljenosti ($r=.426$, $p<.001$) te uz kontrolu sociodemografskih varijabli predviđaju 18.8% varijabiliteta usamljenosti. Rezultati ukazuju na potrebu za daljnjim praćenjem mentalnog zdravlja studenata i planiranjem preventivnih aktivnosti namijenjenih studentskoj populaciji.

Ključne riječi / keywords: studenti, usamljenost, psihopatološke teškoće, prevencija

---

✉ kauch@kauch.hr

ISTRAŽIVANJE NOĆNOG ŽIVOTA: REALNO I VIRTUALNO OKRUŽENJE (REAL NIGHTS) - PREDSTAVLJANJE PROJEKTA

Renata Glavak Tkalić[✉], Katarina Perić Pavišić, Josip Razum, Anja Wertag, Ines Sučić, Mara Šimunović,

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatska

Lidija Vugrinec

Služba za suzbijanje zlouporabe droga, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Hrvatska

Michael Vuolo

Department of Sociology, Ohio State University

Desirée Colombo

Department of Basic and Clinical Psychology and Psychobiology, Jaume I University

Noćni život dio je suvremenog života koji ima važnu ulogu u društvenoj aktivnosti, neizostavan je dio kulture, ali i značajan ekonomski čimbenik od kojeg mogu profitirati mnogi dionici. Međutim, povezuje se i s različitim zdravstvenim i socijalnim problemima te rizičnim ponašanjima, kao što je uporaba sredstava ovisnosti. Glavni ciljevi projekta REAL NIGHTS su: 1) utvrditi razmjere i obrasce uporabe sredstava ovisnosti u noćnim klubovima i 2) testirati primjenjivost tehnologije virtualne stvarnosti (VR) u smanjenju šteta od rizičnih oblika ponašanja. Nakon provedbe pilot istraživanja s ciljem testiranja osmišljene metodologije, planirano je istraživanje u noćnim klubovima na oko 500 sudionika. Nakon toga, sudionici će biti pozvani da sudjeluju u eksperimentalnom dijelu istraživanja, u okviru kojeg će se razviti intervencija u VR okruženju s ciljem smanjenja štete od rizičnih ponašanja. Intervencija će uključivati realistične, prethodno snimljene scene situacija u kojima obično dolazi do upotrebe sredstava ovisnosti, kao što su npr. noćni klubovi, privatne zabave, kafići. Sudionici u eksperimentalnoj skupini pristupit će intervenciji putem VR naočala, dok će sudionici iz kontrolne skupine biti izloženi neutralnom sadržaju unutar VR okruženja. Pratit će se učinkovitost intervencije korištenjem različitih kriterijskih varijabli, na početku, sredini i kraju eksperimentalnog dijela istraživanja, kao i nekoliko tjedana nakon njegova završetka. Rezultati ovog projekta mogli bi poslužiti kao osnova za programe smanjenja šteta i izradu smjernica za sigurnije noćno okruženje, a u svrhu unaprjeđenja zdravlja i dobrobiti osoba koje sudjeluju u noćnom životu te zajednice općenito.

Ključne riječi / keywords: noćni život, noćni klubovi, upotreba sredstava ovisnosti, VR intervencija

---

✉ renata.glavak.tkalic@pilar.hr

MODERACIJSKI EFEKTI SPOLA NASTAVNIKA U ODNOSU IZMEĐU NASTAVNIČKIH UVJERENJA I POTICANJA SAMOREGULIRANOG UČENJA

Slavica Šimić Šašić[✉], Mira Klarin, Maša Atlaga

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Sveučilište u Zadru, Hrvatska

Nastavnička uvjerenja imaju snažan utjecaj na ono što nastavnik radi u razredu i način na koji konceptualizira poučavanje. Ciljevi na koje su nastavnici orijentirani (ovladavanje/izvedba) utječu na nastavničko ponašanje ali i učeničko postignuće. Općenito, možemo razlikovati obrazovna uvjerenja o svrsi obrazovanja, uvjerenja o nastavničkoj ulozi, uvjerenja o učenicima i uvjerenja o nastavničkoj samoeфикаsnosti. Najčešće se nastavnička uvjerenja razlikuju s obzirom na konstruktivistički nasuprot tradicionalnom pogledu na učenje. Nastavnici koji imaju pozitivnija uvjerenja o samoregulaciji učenja (SRU), konstruktivistička uvjerenja o procesu učenja i poučavanja, te veću nastavničku samoeфикаsnost u većoj mjeri potiču SRU. Što više nastavnička uvjerenja pokazuju najsnažniji doprinos u objašnjenju poticanja SRU. Istraživanja ukazuju na kontradiktorne rezultate po pitanju uloge spola nastavnika u poticanju SRU. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati moderacijske efekte spola u odnosu između nastavničkih ciljeva/uvjerenja (pristup usmjeren na ovladavanje, pristup usmjeren na izvedbu, percepcija poučavanja i učenja kao procesa osnaživanja i razvoja učenika i nastavničke samoeфикаsnosti u poučavanju) i poticanja samoreguliranog učenja. Istraživanje je provedeno na uzorku od 250 nastavnika osnovnih i srednjih škola, a korištene su Skala poticanja SRU, Skala pristupa poučavanju, Upitnik nastavničkih percepcija o poučavanju i učenju i Skala eфикаsnosti u poučavanju. Nastavnice češće koriste pristup ovladavanju, u većoj mjeri poučavanje i učenje percipiraju kao proces osnaživanja i razvoj učenika, te u većoj mjeri potiču SRU, dok nema razlike u nastavničkoj samoeфикаsnosti. Nastavnička uvjerenja i spol nastavnika pridonose objašnjenju poticanja SRU. No, moderacijski efekti spola utvrđeni su za odnos između pristupa usmjerenog na ovladavanje i poticanja SRU, te percepcije poučavanja i učenja kao procesa osnaživanja i razvoj učenika i poticanja SRU. Efekti su snažniji za nastavnike. Kada nastavnici procjenjuju da visoko koriste strategije kojima učenicima prenose uvjerenje da je svrha uključivanja u akademski rad razvijanje kompetencija, tj. pristup usmjeren na ovladavanje, potiču SRU više nego nastavnice. Kada nastavnici imaju visoko izraženu percepciju poučavanja i učenja kao procesa osnaživanja i razvoja učenika tada potiču SRU jednako kao i nastavnice. Rezultati ukazuju na potrebu jačanja konstruktivističkih nastavničkih uvjerenja posebice kod nastavnika.

Ključne riječi / keywords: nastavnička uvjerenja, poticanje samoreguliranog učenja, pristup poučavanju, spol nastavnika, moderacijski efekti

---

✉ ssimic@unizd.hr

ULOGA TERAPIJSKOG PSA U INDIVIDUALNOJ PSIHOTERAPIJI SA HEMATOLOŠKIM PACIJENTIMA

Ivana Dijanić[✉]

Klinika za unutarnje bolesti, Zavod za hematologiju, KBC Zagreb – Rebro, Hrvatska

U okviru ovog rada će se prezentirati uloga terapijskog psa u radu s hematološkim pacijentima na Zavodu za hematologiju Klinike za unutarnje bolesti KBCa Zagreb – Rebro. Terapijski pas je školovani pas koji je uključen u individualni i/ili grupni rad zajedno sa psihoterapeutom - psihologom, stručnim voditeljem terapijskog psa s ciljem postizanja unaprijed definiranih ciljeva terapijskog postupka. Stručni voditelj terapijskog psa je stručna osoba osposobljena za rad s terapijskim psom koja provodi psihoterapijski postupak s pacijentom. Terapijski pas radi u Zavodu za hematologiju KBC Zagreb u psihoterapijskom radu, isključivo sa bolesnicima koji su u remisiji osnovne bolesti i za koje je nadležni hematolog procijenio da nisu značajnije imunokompromitirani.

U radu će se prikazati kako prisustvo terapijskog psa može skratiti proces psihoterapijskog rada i povoljno djelovati na bolesnike. Naime, potencijalne dobrobiti sudjelovanja psa u psihoterapijskom radu su mnogobrojne. Istraživanja u ovom području ukazuju da kod bolesnika prisustvo psa može smanjiti bol i osjećaj usamljenosti, povećati razinu opuštenosti, unaprijediti socijalizaciju i samopouzdanje, umanjiti depresiju i anksioznost. Ujedno, prisustvo psa povećava razinu oksitocina, hormona koji je povezan s pozitivnim emocionalnim stanjima.

Ključne riječi / keywords: terapijski pas, psihoterapija, hematologija, emocionalni status, imunokompromitirani pacijenti

---

[✉] idijanic@kbc-zagreb.hr

RADIONICE / WORKSHOPS

OSNOVE MODELIRANJA STRUKTURALNIM JEDNADŽBAMA U STATISTIČKOM PROGRAMU JAMOVI

Voditeljice / Convenors: Irena Burić i Una Mikac

Irena Burić

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska

Una Mikac

Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Trajanje: 6 sati

Polaznici: znanstvenici u polju psihologije

Broj polaznika: 16

Modeliranje strukturalnim jednadžbama je analitički pristup koji omogućava provjeru hipoteza o faktorskoj strukturi i odnosima među varijablama. Ono je sve češći alat u obradi podataka te je njegovo razumijevanje važno za praćenje recentne literature i znanstvenicima i stručnjacima u praksi. Zbog njegove sveobuhvatnosti i raznolikosti, znanstvenicima u psihologiji i drugim društvenim znanostima, postaje važan alat u istraživačkom radu. U ovoj radionici bit će predstavljeni jednostavniji mjerni (npr. konfirmatorna faktorska analiza) i strukturalni modeli (npr. medijacijski modeli) te će se proći kroz osnovne korake specifikacije, identifikacije, procjene i evaluacije modela. U sklopu radionice polaznici će naučiti procijeniti adekvatnost metode procjene parametara i stupanj pristajanja modela podacima, kao i usporediti ugniježdene modele. Radionica će se sastojati od teorijskog dijela, upoznavanja s osnovama rada u statističkom programu Jamovi te vježbi na empirijskim podacima. Namijenjena je znanstvenicima u polju psihologije koji su upoznati s osnovama faktorske i regresijske analize.

Ključne riječi / Keywords: konfirmatorna faktorska analiza; modeliranje strukturalnim jednadžbama, medijacija, Jamovi

LIFECRAFT: A SHORT TRAINING TO TAKE CHARGE OF YOUR OWN ENERGY

Voditeljica / Convenors: Daphne van den Bogaard[☒]

Ghent University, Belgium

Estimated duration: 90 minutes

Target group: The essence of this workshop already has been successfully applied to different target groups (i.e., general adult population, university students, high school students, employees, therapeutic setting).

Planned participants: 20-30

LifeCraft is an online intervention developed within the framework of Self-Determination Theory (SDT). According to SDT, fulfilling the basic psychological needs for autonomy, relatedness and competence are crucial for your mental health and resilience. Most of the research so far, focused on the need-supportive role of contextual figures like teachers, parents, and executives. Only recently need crafting has been coined to refer to the proactive actions people take to foster their own basic psychological needs. LifeCraft is developed to train need crafting by targeting its awareness and action component in 7-daily modules. Within the first 6 modules, participants are stimulated to brainstorm about a specific need and to formulate a concrete action plan to foster this specific need (for example 'relatedness'). The 7th module is designed to consolidate the acquired skills in everyday life. The training is growth-oriented in nature and defined as a universal prevention program.

Although LifeCraft is originally an online program, there was a demand from practitioners for a blended version. The current workshop is largely based on the first session of this blended version and will be offered to familiarize participants with the theoretical framework and the content of the intervention. Through exercises we will discover energizing and depleting (daily) activities, get familiar with the basic needs and different types of motivation, and formulate an action plan for a need fostering activity. LifeCraft has proven to be effective by enhancing need satisfaction and well-being among the general adult population, university students and high school students. With lasting effects of at least one month (adult population) and even when facing a stressful exam period one month after program ending (university students). Besides the empirical evidence provided by research, LifeCraft has been applied to the working context ("Reload" program of Impetus Academy) and gradually finds its way in therapeutic settings. Thanks to a collaboration with SIHO (Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs [Support Centre Inclusive Higher Education]), the student version of LifeCraft is freely available in English on MoodSpace.be.

Ključne riječi / Keywords: Self-Determination Theory, LifeCraft

---

☒ daphne.vandenbogaard@ugent.be

OKRUGLI STOL / ROUND TABLE

OKRUGLI STOL

PRUŽAMO LI ADEKVATNU PODRŠKU OSOBAMA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA I NJIHOVIM OBITELJIMA? PREDSTAVLJANJE USLUGE ODMOR OD SKRBI I INICIJATIVE ZA MENTALNO ZDRAVLJE OSOBA S INTELEKTUALNIM TEŠKOĆAMA

Voditeljica / Convenor: Tamara Kralj

Centar za rehabilitaciju Zagreb, Hrvatska

Sudionici:

Martina Zelić, Centar za rehabilitaciju Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Martina Pavić, Centar za rehabilitaciju Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Ivana Poslon Hrvoj, Centar za rehabilitaciju Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Filipa Bašić, Centar za rehabilitaciju Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Tamara Kralj, Centar za rehabilitaciju Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Jedan od osnovnih ciljeva suvremenih socijalnih politika je smanjivanje socijalne isključenosti te proces deinstitucionalizacije s vremenom postaje neizostavan dio socijalne politike u našoj zemlji. U korak s vremenom, Centar za rehabilitaciju Zagreb uspostavlja temelje inovativne socijalne usluge odmor od skrbi. Projekt kojim započinje pružanje ove usluge odgovor je na potrebe brojnih obitelji koje skrbe o svom članu – osobi s intelektualnim teškoćama. Prema izvješću o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj iz 2019. godine, 82% osoba s invaliditetom živi u svojim obiteljima, s članovima koji o njima skrbe, a koji su često umorni, iscrpljeni i prepušteni sami sebi. Usluga odmor od skrbi dostupna je u zajednici, a uz to prevenira institucionalizaciju osoba s intelektualnim teškoćama, čime odgovara prioritetima domaćih i međunarodnih zakonodavnih dokumenata. Usluga odmor od skrbi predstavlja direktan rad asistenta i mobilnog stručnog tima s primjenom elemenata osobno usmjerenog pristupa odraslim osobama s intelektualnim teškoćama, uz neizostavan savjetodavni rad, čime se omogućuje odmor od skrbi za članove obitelji osoba s intelektualnim teškoćama.

Usluga odmor od skrbi prepoznata je od strane Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike te je uključena u ključne nacionalne strateške dokumente Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga 2021-2027 i Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2021-2027. Pružanjem raznih socijalnih usluga unutar Centra za rehabilitaciju Zagreb, pa tako i kroz pružanje usluge odmor od skrbi, često se susrećemo s problemima mentalnog zdravlja osoba s intelektualnim teškoćama i njihovih članova obitelji. U nastojanju da ih bolje razumijemo i učinkovito odgovorimo, aktivno učimo i radimo s elementima integrativnog razvojnog pristupa prof. em. Antona Došena. Okrugli stol osvijestit će nas na što smo se obvezali Konvencijom o pravima osobama s invaliditetom i zakonima koje donosimo. Provest ćemo vas kroz priču o razvoju inovativnih suvremenih usluga te podsjetiti kako znanjem odgovoriti na izazove s kojima se susrećemo u našem svakodnevnom radu.

Ključne riječi / Keywords: odmor od skrbi, podrška obiteljima, mentalno zdravlje

---

 tamara.kralj@outlook.com

OKRUGLI STOL

MENTALNO ZDRAVLJE STUDENATA - IZAZOVI I PERSPEKTIVE

Voditeljice / Convenors: **Marina Vidaković**[✉], **Jelena Ombla**, **Ivana Sučić Šantek**

Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Studentsko savjetovalište Sveučilišta u Zadru,

Organizator: Koordinacija pravobraniteljice za studente s invaliditetom za područje visokog obrazovanja

Sudionici:

Branka Meić Salie, *Predstavnica Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, Hrvatska*

Kristina Urbanc, *Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska*

Marina Nekić, *Odjel za psihologiju Sveučilišta u Zadru, Hrvatska*

Svea Kučinić, *Edukacijsko rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska*

Sandra Nuždić, *Ured za studente s invaliditetom - Sveučilišni savjetovališni centar UNIRI, Rijeka, Hrvatska*

Marina Šimunec Zović, *Ured za studente s invaliditetom – Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska*

Uz mnoge akademske zadatke, studenti se suočavaju s prilagodbom na novo okruženje, financijskim problemima, promjenama u socijalnim odnosima (primjerice osipanje postojećih kontakata uz istovremenu potrebu za stvaranjem novih odnosa). Poteškoće u prilagodbi mogu dovesti do psihičkih problema, a samo neprepoznavanje teškoća i do akademskog neuspjeha. Iako se većina studenata suočava s prolaznim smetnjama poput napetosti, tjeskobe i nesigurnosti; ipak nalazi istraživanja pokazuju da se oko 25% njih, suočava i s dugotrajnim teškoćama pri čemu je važno istaknuti kako se većina psihičkih poremećaja pojavi do 24. godine. Dodatno, istraživanja upućuju na postojanje razlika u psihološkoj dobrobiti studenata s obzirom na razinu studija pri čemu su najviše razine depresije, anksioznosti i stresa prisutne u prvim godinama studija. Posebno zabrinjava podatak da velik broj studenata nikad ne zatraži psihološku pomoć te je od iznimne važnosti promoviranje aktivnosti usluga studentskih savjetovališta diljem Hrvatske.

Cilj okruglog stola je raspraviti o izazovima pružanja podrške studentima s teškoćama mentalnog zdravlja iz različitih perspektiva pri čemu će se poseban naglasak staviti i na mentalno zdravlje studenata pomažućih struka. Dodatno na okruglom stolu nastojat će se odgovoriti na pitanja: Kako sustavi u kojima se studenti nalaze podržavaju, ili s druge strane, otežavaju istinsku primjenu spoznaja, znanja i alata vezanih uz poboljšanje mentalnog zdravlja i podršku koju pružamo studentima? Kako i na koji način osigurati podršku, a da se pritom zadovolje svi ishodi učenja? Kada je vrijeme za mirovanje obveza? Konačno, u okviru okruglog stola, nastojat će se izraditi konkretne smjernice za podršku studentima s teškoćama mentalnog zdravlja s posebnim naglaskom na ulogu stručnih službi (uredi za studente s invaliditetom i/ili studentska savjetovališta), ali i ostalih dionika obrazovnog sustava u pružanju podrške studentima.

Ključne riječi / Keywords: mentalno zdravlje, izazovi studiranja, podrška

---

✉ mjurkin@unizd.hr

OKRUGLI STOL

OD IDEJE DO OBJAVE: O PUBLICIRANJU U DOMAĆIM ZNANSTVENIM ČASOPISIMA

Voditelji / Convenor: **Toni Babarović**[✉]

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb, Hrvatska

Sudionici:

Zvezdan Penezić, *Glavni urednik časopisa Suvremena psihologija*

Barbara Rončević Zubković, *Glavna urednica časopisa Psihologijske teme*

Iva Šverko, *Glavna urednica časopisa Društvena istraživanja*

Okrugli stol Od ideje do objave: o publiciranju u domaćim znanstvenim časopisima zamišljen je kao platforma za razmjenu informacija između uredništava znanstvenih časopisa i znanstvene javnosti. Tri domaća časopisa u polju psihologije predstaviti će svoj rad, podijeliti izazove s kojima se suočavaju te predstaviti planove za nadolazeće razdoblje. Nakon toga će voditelj diskusije postulirati odabrane teme vezane uz proces publiciranja u polju psihologije, o kojima će svoje mišljenje dati uredništva časopisa. U završnom dijelu okruglog stola, slušatelji će moći postaviti specifična pitanja koja ih zanimaju. Ovako koncipiran, okrugli stol omogućit će slušateljima bolji uvid u proces publiciranja u hrvatskim znanstvenim časopisima, razmjenu informacija među uredništvima časopisa, kao i uvide uredništva časopisa o potrebama i prioritetima potencijalnih suradnika – autora, recenzenata te budućih članova uredništava.

Ključne riječi / Keywords: znanstveni časopisi, publiciranje, diseminacija

---

✉ toni.babarovic@pilar.hr

PREDSTAVLJANJE KNJIGA /
BOOK PRESENTATION

Predstavljanje izdanja Sveučilišta u Zadru i drugih psihologijskih izdanja

Macuka, I. (Ur.)

Suvremeno roditeljstvo: iskustva i izazovi. Sveučilište u Zadru

Vuletić, G., Brlas, S. i Kantor, E. (Ur.)

Psihologija u skrbi za mentalno zdravlje. Sveučilište u Osijeku.

Macuka, I., Nekić, M., Ombla, J., Šimunić, A. i Vidaković (Ur.)

Zbirka psihologijskih skala i upitnika – Svezak 12. Sveučilište u Zadru

Valerjev, P. i Tucak Junaković, I. (Ur.)

23rd Psychology Days in Zadar – Book of Selected Proceedings. Sveučilište u Zadru

SUVREMENO RODITELJSTVO: ISKUSTVA I IZAZOVI

Ivana Macuka

Urednica

(Izdavač: Sveučilište u Zadru)

Roditeljstvo je vrlo odgovorna i zahtjevna životna uloga koja se odvija u kontekstu brojnih društvenih promjena. Iskustva roditelja i načini odgoja djece posljednjih su se godina značajno promijenili te su izazovi s kojima se roditelji suočavaju tijekom odgoja vlastite djece danas brojni i različiti. Svrha ovog udžbenika je opisati nove izazove i zahtjeve u roditeljskoj ulozi s kojima se današnji roditelji suočavaju i ponuditi pregled aktualnih istraživačkih tema u području roditeljstva, razmatrajući suvremene promjene u roditeljskim praksama. Ovaj sveučilišni udžbenik obuhvatna je zbirka devet odabranih poglavlja koja razmatraju različite aktualne teme suvremenog roditeljstva. Dijelom se i uključuju spoznaje rezultata institucionalnog istraživačkog projekta Sveučilišta u Zadru pod nazivom *Roditeljstvo danas: iskustva i izazovi* čiji je cilj razumijevanje različitih čimbenika koji su važni za uspješno roditeljstvo u suvremenom kontekstu. U udžbeniku se u ukupno devet poglavlja razmatraju relevantne spoznaje u području roditeljstva, od suvremenih trendova u roditeljstvu i roditeljskim praksama u uvodnom poglavlju kroz teme intenzivnog i prezaštitničkog roditeljstva uz imperativ izvrsnosti da se bude savršen roditelj. U drugom se poglavlju analiziraju izazovi tijekom tranzicije u roditeljstvo, kako roditeljstvo mijenja partnere i koji su trendovi u pitanjima fertilitetne motivacije i realiziranja roditeljstva. U trećem se poglavlju raspravlja o izazovima u usklađivanju obiteljskog i profesionalnog života, a u četvrtom i petom poglavlju se obrađuju specifične teme, uzroci i posljedice zlostavljanja i zanemarivanja djece u obitelji te izazovi roditelja djece s teškoćama u razvoju. U šestom se poglavlju pojašnjava zašto je sagorijevanje u roditeljstvu problem roditelja u 21. stoljeću te se navodi razlika između uobičajenog roditeljskog stresa i kroničnog stresa u roditeljstvu koji rezultira sagorijevanjem u roditeljskoj ulozi. U sedmom se poglavlju razmatra tema partnerstva roditelja i odgojno-obrazovnih ustanova te mogući načini uključivanja roditelja u rad odgojno-obrazovnih ustanova s krajnjim ciljem pozitivnog utjecaja na dječje akademsko ponašanje i postignuća. S obzirom na općenit trend porasta stope razvoda braka i činjenicu da razvodom braka prestaje partnerski odnos, ali ne i roditeljski, u osmom se poglavlju razmatra kako razvod utječe na roditelje i djecu te se analiziraju različiti rizični i zaštitni čimbenici koji otežavaju ili olakšavaju prilagodbu roditelja i djeteta nakon razvoda. U posljednjem, devetom poglavlju razmatraju se odnosi roditelja i odrasle djece s obzirom na suvremene društvene trendove koji su povezani s novijim demografskim promjenama i utječu na nove izazove u međugeneracijskim odnosima.

Nakon svakog poglavlja autori su istaknuli i najzanimljivije naslove u području i pitanja za raspravu, a u nekim su poglavljima navedene vježbe i upute s ciljem upoznavanja studenata i stručnjaka u radu s roditeljima s psihološkim mjernim instrumentima ili mogućnostima kreiranja edukativno-preventivnog rada s roditeljima. Udžbenik je zamišljen kao obvezna ili dopunska literatura i može pomoći u izvedbi nastavnih sadržaja iz različitih kolegija koji obuhvaćaju teme obitelji i roditeljstva u području psihologije i srodnih društvenih disciplina.

Promotori:

Ivana Macuka, urednica

Mira Klarin, recenzentica

PSIHOLOGIJA U SKRBI ZA MENTALNO ZDRAVLJE

Gorka Vuletić, Siniša Brlas, Ena Kantor

Autori

(Izdavač: Filozofski fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku)

Psihologija se sve značajnije aktivno uključuje u rješavanje društveno relevantnih javnozdravstvenih pitanja u područjima koja su do nedavno mahom bila „rezervirana“ za medicinsku struku. Područje zdravlja i zdravstva za psihologiju jest, i oduvijek je bio prirodni ambijent. Suvremeni trendovi u psihologiji struku danas pozicioniraju u interdisciplinarnom kontekstu nužne suradnje s drugim strukama, pa još i mlađim znanostima, u odgovoru na aktualne javnozdravstvene izazove. Psiholozi su ravnopravni i neizostavni članovi multidisciplinarnih timova koji imaju zadaću sve više proaktivno djelovati u zajednici. Ovaj sveučilišni nastavni priručnik razmatra kapacitete psihologije kao struke za djelotvorne intervencije u očuvanju i unaprjeđenju mentalnog zdravlja. Daje se kratak povijesni presjek mjesta i uloge psihologije u očuvanju zdravlja (zdravstvene psihologije), pozicionira se struka u zdravstvenom sustavu, a potom se razmatraju proaktivni i reaktivni aspekti skrbi o mentalnom zdravlju, osobito smjernice za proaktivno djelovanje u očuvanju mentalnog zdravlja. Priručnik je namijenjen studentima psihologije i studentima studija zdravstvenih usmjerenja. Također je od interesa psiholozima u praksi koji rade u području zdravstvene psihologije i stručnjacima drugih pomagačkih zanimanja.

Promotori:

Gorka Vuletić, autorica

Ena Kantor, autorica

ZBIRKA PSIHOLGIJSKIH SKALA I UPITNIKA – SVEZAK XII.
Ivana Macuka, Marina Nekić, Jelena Ombla, Ana Šimunić i Marina Vidaković
Urednice

(Izdavač: Sveučilište u Zadru)

Dvanaesti svezak *Zbirke psihologijskih skala i upitnika* odraz je dugogodišnje tradicije prikaza znanstvenog rada nastavnika Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. Zbirkom se želi osigurati dostupnost psihologijskih mjernih instrumenata na hrvatskom jeziku široj znanstvenoj i stručnoj javnosti. Zaista se možemo pohvaliti da je Zbirka psihologijskih skala i upitnika jedinstvena publikacija u Hrvatskoj koja omogućuje različitim korisnicima psihologijske struke pristup mjernim instrumentima. S obzirom na raznolikost prikazanih skala i upitnika, može biti interesantna ne samo znanstvenicima već i stručnjacima iz prakse u različitim sustavima, uključujući odgoj i obrazovanje, socijalnu skrb, zdravlje, ljudske resurse i sl.

Sadržaj dvanaestog sveska *Zbirke psihologijskih skala i upitnika* ukazuje na šarolikost tema kroz 11 priloga koji sadržajno pripadaju različitim područjima psihologije (razvojnoj, edukacijskoj, organizacijskoj, biološkoj i psihologiji ličnosti). Ujedno su upitnici/skale namijenjeni mjerenju konstrukata u različitim populacijama, od djece i adolescenata do osoba starije životne dobi. U izradu pojedinih priloga *Zbirke* uključeno je ukupno četrnaest nastavnika Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. Prilozi su novokonstruirani upitnici ili adaptacije već postojećih mjernih instrumenata na drugim jezicima, koji su ili javno dostupni za istraživačke svrhe ili je osigurana suglasnost autora izvornih skala i upitnika za adaptaciju i objavljivanje. Preciznije, pet priloga odnosi se na prikaz izvornih instrumenata koje su konstruirali autori priloga i njihovi suradnici u okviru znanstvenih projekata te stoga predstavljaju autorsko djelo (Skala prezaštićivanja djece, Kratka skala ego integriteta, Upitnik kvalitete poučavanja, Revidirana Skala emocionalne regulacije nastavnika i Upitnik emocija nastavnika). Preostalih šest priloga prikazi su adaptiranih verzija postojećih instrumenata na drugim jezicima za koje su autori priloga dobili suglasnost autora izvorne verzije (Upitnik trauma u djetinjstvu, Skala ruminacije ljutnje, Upitnik seksting ponašanja i motiva, Upitnik seksualnog rizika, Upitnik zahtjeva, kontrole i podrške na poslu i Skala pobuđenosti prije spavanja).

Mjerni instrumenti u *Zbirci* predstavljeni su na svima pristupačan način kroz detaljan opis za korištenje. Svi prilozi ujednačeni su po strukturi i opsegu općih informacija koje se odnose na: teorijsku osnovu konstrukta, opis mjernog instrumenta, uključujući način primjene i bodovanja, opis uzoraka u kojima je primijenjen instrument, psihometrijska svojstva instrumenta i popis literature. Na kraju svakog priloga prikazan je mjerni instrument u cijelosti s pripadajućom uputom za istraživanje i bez naknade za korištenje.

Poveznica izdanja (za preuzimanje):

<https://morepress.unizd.hr/books/index.php/press/catalog/book/122>

Promotori:

Ivana Macuka, urednica
Una Mikac, recenzentica

BOOK OF SELECTED PROCEEDINGS OF 23rd PSYCHOLOGY DAYS IN ZADAR

Pavle Valerjev i Ivana Tucak Junaković
Urednici

(Izdavač: Sveučilište u Zadru)

Zbornik obuhvaća odabrane izvorne empirijske znanstvene radove iz različitih grana psihologije, domaćih i stranih autora. Rezultati tih istraživanja su radovi prezentirani na znanstveno-stručnom skupu XXIII. Dani psihologije u Zadru, održanom u svibnju 2022. godine. Za potrebe ovog zbornika su pripremljeni kao znanstveni radovi pisani na engleskom jeziku od kojih je svaki prošao recenzentski postupak međunarodne recenzije s dva (ili po potrebi i više) recenzenta za svaki rad kao i knjiga u cjelini. Prošireno uredništvo zbornika, pored domaćih znanstvenika uključuje međunarodno prepoznate znanstvenike s nekoliko europskih i sveučilišta u SAD-u. Radovi će značajno doprinijeti korpusu znanstvenih i stručnih spoznaja u području psihologije. Publikacija predstavlja nastavak ranije objavljenih zbornika cjelovitih radova s prethodnih Dana psihologije. Također, zbornik ima pozitivnu ulogu u promicanju međunarodne znanstvene prepoznatljivosti Odjela za psihologiju te Sveučilišta u Zadru općenito.

Poveznica izdanja (za preuzimanje):

<https://morepress.unizd.hr/books/index.php/press/catalog/book/121>

Promotori:

Pavle Valerjev, urednik
Vera Ćubela Adorić, recenzentica
Aleksandra Huić, recenzentica

**XXIV. DANI PSIHLOGIJE
U ZADRU / 23.-25.5.**

Odjel za psihologiju
Sveučilište u Zadru